Raftul întâi

Álvaro Mutis

ISPRĂVILE ȘI NECAZURILE GABIERULUI MAQROLL

Humanitas

ÁLVARO MUTIS s-a născut la Bogotá, în Columbia, pe 25 august 1923, într-o familie de diplomaţi. A trăit până la vârsta de 9 ani în Belgia, revenind des în ţară, unde bunicul matern avea o plantaţie de cafea. Se lansează în 1947 ca poet, iar din 1956 se mută în Mexic, unde alternează scrisul şi ontica literară cu diverse meserii prozaice. Gabierul Maqroll, personajul prezent în aproape întreaga sa operă narativă şi lirică deopotrivă, apare pentru prima oară într-un volum de poeme publicat în 1953. Marinarul transhumant ajunge din 1986 protagonistul a şapte micro-romane. Deşi opera sa este fundamental lirică, iar Mutis se consideră mai degrabă un poet, el a scris în afară de saga lui Maqroll volumele de povestiri *Los trabajos perdidos,* în 1961, sau *La mansión de Araucaima. Relato de tierra caliente,* în 1973.

Între 1974 şi 2002 primeşte un număr impresionant de premii şi distincţii internaţionale prestigioase, ca recunoaştere a valorii şi contribuţiei sale la literatura iberoamericană şi universală, printre care premiul *Miguel de Cervantes* (în valoare de peste 90 000 euro) în 2001 pentru *Un bel morir,* ultimul micro-roman din acest volum. În afară de distincţiile conferite de Columbia şi Mexic, Mutis câştigă în 1989 în Franţa premiul *Médicis Étranger* pentru *Zăpada Amiralului*– care deschide prezentul volum – considerată cea mai bună proză tradusă în franceză în acel an, primind şi Ordinul pentru Arte şi Literatură în grad de Cavaler din partea guvernului francez. În 1990 i se acordă în Italia premiul *Nonino,* urmat de premiile *Grinzane-Cavour* şi *Rossone d'Oro* în 1997, an în care Spania, după ce îi conferise Marea Cruce a Ordinului Alfonso X el Sabio, îi acordă renumitele premii *Príncipe de Asturias de las Letras* şi *Reina Sofía de Poesía Iberoamericana,* iar în 2002 un nou premiu *Cervantes* pentru poezie. Mutis a primit şi premiul internaţional *Neustadt,* considerat drept *Nobelul* american pentru

Literatură. Importanţa şi interesul trezit de opera sa în lume se vădeşte şi prin numărul mare de traduceri, în afară de franceză şi italiană fiind tălmăcit în suedeză, germană, olandeză, portugheză, română, engleză şi turcă.

ÁLVARO MUTIS

Isprăvile şi necazurile Gabierului Maqroll

Traducere din spaniolă de
CORNELIA RĂDULESCU

HUMANITAS

BUCUREŞTI

ZĂPADA AMIRALULUI

Lui Ernesto Volkening
(Anvers 1908 – Bogotá 1983)

În amintirea şi ca omagiu
prieteniei sale lipsite de umbre,
lecţiei sale de neuitat.

Făcând doar ce îi este scris,
Pescarul prinde ce i se cuvine:
Unul, plevuşcă amărâtei sale vieţi
Adună în năvodul strâns;
Altul, distrat şi zăpăcit,
Strânge boleşniţe din mâlul gros,
Al treilea vârşa şi-o deschide
Deznădejdilor care-l pândesc;
Iar ultimul culege de pe ţărm
Propriile-i remuşcări, sub formă de epave.

Emile Verhaeren, *Pescarii*

Când credeam că prin mâinile mele trecuseră toate scrierile, scrisorile, documentele, relatările şi amintirile Gabierului Maqroll şi că cei care-mi cunoşteau interesul pentru tot ce însemnase viaţa sa epuizaseră căutările după orice urmă scrisă a nefericitelor lui peregrinări, hazardul mi-a rezervat o surpriză ciudată, când mă aşteptam mai puţin.

Una din plăcerile secrete pe care mi-o oferă plimbările prin Cartierul Gotic din Barcelona este să-i vizitez anticariatele, după părerea mea cele mai bine aprovizionate şi ai căror patroni păstrează încă acele talente subtile, acele intuiţii gratificante, acea ştiinţă scumpă la vorbă care constituie de fapt virtuţile unui librar adevărat, specie pe cale de iminentă extincţie. Zilele trecute am intrat pe strada Botillers, unde m-a atras vitrina unui anticariat de obicei închis şi care oferă lăcomiei colecţionarilor piese realmente excepţionale. În ziua aceea era deschis. Am pătruns cu religiozitatea cu care intri în sanctuarul vreunui rit uitat. Un bărbat tânăr, cu barbă neagră de evreu levantin, obraz ca de fildeş şi ochi apoşi, negri, încremeniţi într-o expresie de vagă mirare, stătea în spatele unui morman de cărţi şi de hărţi pe care le cataloga cu un scris mărunt de pe alte timpuri. Mi-a zâmbit uşor şi, ca un librar de bună tradiţie, m-a lăsat să scotocesc printre rafturi, încercând să rămână cât mai neobservat. În timp ce puneam deoparte cărţile pe care voiam să le cumpăr, am dat deodată de o frumoasă ediţie legată în piele purpurie a cărţii lui P. Raymond pe care o căutam de ani de zile şi al cărei titlu reprezintă în sine o frumoasă promisiune: Enquête du Prévôt de Paris sur l'assassinat de Louis Duc D'Orléans (Ancheta starostelui Parisului asupra asasinării Ducelui Ludovic d'Orléans) *editată de Biblioteca Şcolii din Chartres, în 1865. Iată cum o întâmplare, un noroc al sorţii îmi răsplătea ani de aşteptare când îmi luasem de mult gândul. Am luat cartea,*

fără s-o deschid, şi l-am întrebat pe tânărul bărbos cât costă. Mi-a spus preţul cu tonul acela categoric, definitiv şi fără drept de apel, care face şi el parte din caracteristicile înaltei sale bresle. Am plătit fără ezitare, am cumpărat şi celelalte cărţi alese şi am ieşit ca să mă bucur singur de achiziţia mea, cu o voluptate negrăbită şi delicioasă, pe o bancă din mica piaţă în care se găseşte statuia lui Ramón Berenguer cel Mare. Frunzărind cartea am văzut că ultima copertă era prevăzută cu un buzunar mare, menit să păstreze iniţial hărţi şi arbori genealogici ce completau savurosul text al profesorului Raymond. În locul lor, am dat de un teanc de foi, majoritatea de culoare roz, galben sau albastru, care păreau facturi comerciale sau fişe contabile. Uitându-mă mai bine, am văzut că erau acoperite de un scris mărunt, cam tremurător, febril aş zice, aşternut cu un creion chimic, din când în când udat cu salivă de autorul înghesuitelor rânduri. Erau scrise pe ambele părţi, evitând grijuliu locurile tipărite şi care, cum am putut constata, erau într-adevăr tot felul de formulare comerciale. Deodată mi-a sărit în ochi o frază, făcându-mă să dau uitării scrupuloasa investigaţie a istoricului francez despre mişelescul asasinat al fratelui lui Carol al VI-lea al Franţei, ordonat de Ioan-fără-Frică, duce de Burgundia. Pe ultima filă, la sfârşit, cu cerneală verde şi un scris ceva mai ferm, am citit: „Scris de Gabierul Maqroll în timpul urcării râului Xurandó. A se înmâna Lui Flor Estévez, oriunde s-ar găsi. Hotelul Flandra, Anvers.” Cum cartea avea numeroase sublinieri şi note scrise cu acelaşi creion, era uşor de dedus că omul nostru, pentru a nu se despărţi de aceste pagini, a preferat să le păstreze în buzunarul destinat unor scopuri mai înalte şi mai academice.

În timp ce porumbeii continuau să murdărească nobila figură a cuceritorului Mallorcăi şi ginere al Cidului, am început să citesc paginile împestriţate pe care, sub formă de jurnal, Gabierul îşi povestea nenorocirile, amintirile,

meditaţiile, visele şi fanteziile, în timp ce naviga împotriva curentului pe unul din multele râuri care coboară din munţi pentru a se pierde în penumbra vegetală a selvei fără sfârşit. Multe fragmente erau scrise cu o mână mai sigură, de unde am dedus că vibraţiile motorului ambarcaţiunii pe care călătorea Gabierul erau de vină pentru scrisul acela tremurat pe care iniţial l-am pus pe seama frigurilor din acel climat, pe cât de frecvente, pe atât de rebele la medicamente.

Acest Jurnal al Gabierului, la fel ca şi celelalte lucruri pe care le-a lăsat scrise ca pe nişte mărturii ale destinului său, este un amestec indefinibil de genuri dintre cele mai diverse: merge de la relatarea directă a faptelor de zi cu zi până la enumerarea unor ermetice precepte a ceea ce am bănuit că era filosofia sa de viaţă. A încerca să le modific ar fi fost o înfumurare naivă, ce prea puţin ar fi schimbat din scopul lui de a consemna zi de zi experienţele acestei călătorii, din a cărei monotonie şi inutilitate poate că a scăpat prin activitatea sa de cronicar.

Pe de altă parte, mi s-a părut elementar de echitabil ca acest Jurnal să poarte ca titlu numele locului în care Gabierul s-a bucurat cel mai mult de un calm relativ şi de îngrijirile lui Flor Estévez, stăpâna locului şi femeia care a ştiut cel mai bine să-l înţeleagă şi să-i împărtăşească imensitatea viselor şi anevoioasa existenţă atât de încâlcită.

Mă gândesc şi că cititorii Jurnalului Gabierului ar putea fi interesaţi să cunoască şi alte însemnări ale lui Maqroll, legate, într-un fel sau altul, de faptele şi persoanele pomenite în Jurnal. De aceea am strâns la sfârşitul cărţii câteva cronici despre personajul nostru, apărute în publicaţii anterioare şi care aici cred că-şi au locul cel mai potrivit.

Jurnalul Gabierului

15 martie

Informaţiile pe care le aveam spuneau că o bună parte a râului era navigabilă până la poalele munţilor. Nu e aşa, fireşte. Ne deplasăm cu o şalupă cu chilă plată acţionată de un motor diesel care se luptă împotriva curentului cu o încăpăţânare astmatică. La prova există o copertină de pânză de cort fixată pe nişte bare de fier de care spânzură hamacuri, două la babord, două la tribord. Restul pasagerilor, atunci când sunt, se îngrămădesc la mijlocul ambarcaţiunii, pe un aşternut de frunze de palmier care-i apără de căldura degajată de podeaua metalică. Paşii lor răsună peste cala goală stârnind un ecou fantasmal şi grotesc. Ne oprim des pentru a despotmoli şalupa din bancurile de nisip care se formează pe neaşteptate şi-apoi dispar, urmând capriciile curentului. Din cele patru hamacuri, două le ocupăm cei care am urcat la Port d'Espagne, celelalte două sunt pentru mecanic şi pentru pilot. Căpitanul doarme la prova sub o umbrelă de plajă multicoloră, pe care o suceşte după soare. E tot timpul pe jumătate beat, stare pe care o menţine cu doze recurente de băutură meşteşugit aplicate astfel ca euforia să alterneze cu o toropeală neînvinsă niciodată pe deplin de somn. Ordinele lui n-au nicio legătură cu traseul călătoriei şi ne produc mereu o iritare perplexă: „Sus inima! Atenţie la briză! Luptaţi vârtos, alungaţi umbrele! A noastră e apa! Ardeţi sonda!", şi tot aşa toată ziua şi mare parte din noapte. Nici mecanicul şi nici navigatorul nu iau în seamă această litanie care, totuşi, îi ţine cumva treji şi atenţi şi le transmite îndemânarea necesară pentru a ocoli capcanele neîncetate ale râului Xurandó. Mecanicul este un indian care pare mut, se înţelege cu Căpitanul într-un amestec de idiomuri greu de tradus. Umblă desculţ şi cu torsul gol. Poartă nişte pantaloni de pânză plini de unsoare pe care-i

ţine legaţi sub pântecul proeminent din care răsare o hernie a ombilicului care se dilată şi se strânge în ritmul mişcărilor pe care stăpânul ei le face pentru a ţine motorul în funcţiune. Relaţia sa cu acesta este un caz patent de transsubstanţialitate; cei doi se confundă şi convieţuiesc în acelaşi efort: totul e ca şalupa să avanseze. Navigatorul face parte dintre fiinţele acelea care au o inepuizabilă capacitate de mimetism, trăsăturile lui, gesturile, vocea şi celelalte caracteristici personale au ajuns la un grad de inexistenţă atât de perfect, încât nu reuşim să le fixăm defel în memorie. Are ochii foarte apropiaţi de nas şi nu mi-l pot aminti decât evocându-l pe sinistrul Monsieur Rigaud-Blandois din *Micuţa Dorrit*. Dar nici legătura aceasta de neşters nu durează prea mult. Personajul lui Dickens păleşte în faţa navigatorului. Bizar tip. Tovarăşul meu de călătorie, din secţiunea protejată de pânza de cort, este un uriaş blond care emite câteva cuvinte cu un accent slav care le face aproape de neînţeles. E liniştit şi fumează tot timpul nişte ţigări puturoase pe care le cumpără de la navigator la un preţ exorbitant. Aflu că merge tot acolo unde merg şi eu: la fabrica de cherestea care prelucrează lemnul care va coborî pe acelaşi drum şi de transportul căruia se presupune că mă ocup eu. Cuvântul fabrică provoacă ilaritatea echipajului, ceea ce nu mă amuză deloc şi mă face cam bănuitor. Noaptea se aprinde o lampă Coleman de care se zdrobesc insecte mari cu forme şi culori atât de diverse încât am impresia că cineva le organizează defilarea cu un scop didactic nelămurit. Citesc la lumina gămăliilor incandescente până când somnul mă doboară ca un drog rapid. Uşurătatea nechibzuită a ducelui d’Orléans mă mai preocupă puţin înainte de a cădea într-o torpoare implacabilă. Motorul îşi modifică ritmul destul de des, asta ne transmite o nesiguranţă permanentă. Ne temem să nu se oprească de tot, asta se poate întâmpla oricând. Curentul devine tot mai sălbatic şi

mai capricios. Toate astea sunt absurde, niciodată n-am să ştiu de ce m-am băgat în chestia asta. Întotdeauna păţesc la fel la începutul călătoriilor. Apoi vine indiferenţa binefăcătoare care scuză totul. O aştept cu nerăbdare.

18 martie

S-a întâmplat ce mă temeam de un timp: elicea s-a înfipt în rădăcinile de pe fund şi axul ei s-a îndoit. Vibraţia a devenit alarmantă. A fost nevoie să tragem la un mal de nisip de ardezie, care degajă un miros vegetal dulceag şi pătrunzător. Până l-am convins pe Căpitan că doar încălzind axul acesta putea fi reparat, au pierdut câteva ceasuri ostenindu-se cu operaţiunile cele mai neîndemânatice şi imprevizibile într-o căldură toropitoare. Deasupra noastră s-a instalat un nor de ţânţari. Din fericire, cu toţii suntem imuni la pişcăturile lor, cu excepţia uriaşului blond, care îndură asaltul cu o privire colerică şi stăpânită, de parcă n-ar pricepe de unde vine chinul.

Pe seară a apărut o familie de indigeni, bărbat, femeie, un copil de vreo şase ani şi o fetiţă de patru. Goi puşcă toţi. Au rămas uitându-se la foc cu o indiferenţă de reptile. Atât bărbatul, cât şi femeia sunt de o frumuseţe impecabilă. El are umerii laţi şi-şi mişcă braţele şi picioarele cu o lentoare care-i pune şi mai mult în valoare armonia proporţiilor. Femeia, la fel de înaltă ca şi el, are sâni mari dar fermi, iar coapsele se termină cu nişte şolduri rotunjite graţios. Un strat subţire de grăsime le acoperă corpul, îndulcind unghiurile articulaţiilor. Ambii au părul tuns ca o cască şi şi-l curăţă şi menţin cu ajutorul unei substanţe vegetale care le dă o culoare de abanos şi-l face să strălucească în ultimele raze ale asfinţitului. Pun nişte întrebări în limba lor pe care n-o înţelege nimeni. Au dinţii piliţi şi ascuţiţi, glasul lor seamănă cu uguitul blând

al unei păsări adormite. Târziu în noapte am reuşit să îndreptăm piesa, dar o vom monta abia mâine dimineaţă. Indienii au prins câţiva peşti la mal şi s-au dus să-i mănânce la marginea plajei. Murmurul glasurilor infantile s-a auzit până în zori. Eu am citit până când am reuşit să adorm. Noaptea e la fel de cald şi, trântit în hamacul meu, mă gândesc pe îndelete la stupidele indiscreţii ale ducelui d'Orléans şi la unele trăsături ale caracterului său care se vor repeta la alţi membri din *la branche cadette,* de stirpe diferită, dar cu aceleaşi tendinţe spre felonie, aventuri galante, plăcerea dăunătoare a conspiraţiei, lăcomia de bani şi neîmpăcata lipsă de loialitate. E de reflectat puţin la motivele pentru care asemenea constante de conduită apar într-un mod implacabil, aproape până în zilele noastre, la aceşti prinţi de origine atât de diferită. Apa se izbeşte de fundul metalic şi plat cu plescăituri monotone şi, din nu ştiu ce raţiuni insesizabile, consolatoare.

21 martie

Familia s-a urcat la bord în dimineaţa următoare. În timp ce noi ne chinuiam sub apă pentru a monta elicea, indienii au rămas în picioare pe frunzele de palmier. Toată ziua au rămas acolo fără să se mişte şi fără să scoată un cuvânt. Nici bărbatul, nici femeia nu au păr pe corp, nicăieri. Ea îşi arată sexul care pare un fruct proaspăt desfăcut, el şi-l arată pe al lui, cu prepuţul lung şi ascuţit la vârf. Ai zice că e un corn sau un pinten, ceva absolut străin de orice idee sexuală şi fără nicio semnificaţie erotică. Din când în când surâd arătându-şi dinţii ascuţiţi, drept care zâmbetul îşi pierde orice nuanţă de cordialitate sau de simplă apropiere.

Navigatorul îmi spune că e lucru obişnuit prin locurile astea ca indienii să călătorească pe râu cu ambarcaţiunile albilor. Nu obişnuiesc să dea niciun fel de explicaţii, nu

spun niciodată până unde merg. Într-o zi dispar aşa cum au apărut. Sunt paşnici şi nu iau niciodată ce nu e al lor şi nici nu mănâncă împreună cu restul echipajului. Mănâncă ierburi, peşte crud şi reptile tot crude. Unii sunt înarmaţi cu săgeţi cu vârful muiat în curara, veninul instantaneu a cărui preparare e un secret pe care nu-l dezvăluie.

Noaptea, în timp ce dormeam adânc, m-a izbit dintr-o dată un miros de nămol în descompunere, de şarpe în călduri, o duhoare ce tot creştea, dulceagă, insuportabilă. Am deschis ochii. Indianca mă privea fix, zâmbind cu o maliţie de animal carnivor, dar în acelaşi timp cu o inocenţă greţoasă. Şi-a pus mâna pe sexul meu şi a început să mă mângâie. S-a culcat lângă mine. Când am intrat în ea, am simţit că mă afund într-o ceară insipidă care, fără a opune rezistenţă, se lăsa cu o placiditate imobilă şi vegetală. Mirosul care mă trezise era tot mai intens alături de acest trup moale care nu sugera prin nimic atingerea formelor feminine. O greaţă de neoprit mă cuprindea. Am terminat repede, înainte de a trebui să mă retrag ca să vomit fără să fi ajuns la final. S-a depărtat în tăcere. Între timp, în hamacul slavului, indianul îl înlănţuise şi-l penetra, scoţând nişte chiţăituri uşoare de pasăre în pericol. Apoi, uriaşul l-a penetrat la rândul său, indianul continuându-şi ţipetele care n-aveau nimic omenesc. M-am dus la prova şi-am încercat să mă spăl, încercând să scap de stratul puturos de mâl care mi se lipise de corp. Am vomitat cu uşurare. Îmi vine şi acum în nări mirosul fetid de care mă tem că n-am să scap multă vreme.

Ei au rămas acolo, în mijlocul bărcii, în picioare, cu privirile pierdute în coroanele copacilor, mestecând neîncetat o combinaţie din frunze asemănătoare dafinului şi carne de peşte sau de şopârlă pe care le prindeau cu o îndemânare remarcabilă. În noaptea următoare slavul a adus-o pe indiancă în hamac, dar zorile l-au prins iarăşi cu indianul care dormea ţinându-l în braţe. Căpitanul i-a

despărţit, nu din pudoare, ci, după cum a explicat gângăvit, deoarece restul echipajului le-ar fi putut urma exemplul, ceea ce precis ar fi dat naştere la complicaţii. Călătoria era lungă, a mai spus, iar selva exercită o forţă incontrolabilă asupra celor care nu s-au născut în ea. Îi face iritabili şi produce o stare de delir nelipsită de riscuri. Slavul a mormăit un fel de explicaţie pe care n-am reuşit s-o înţeleg şi s-a întors liniştit la hamacul său, după ce a băut o cană de cafea oferită de navigator, cu care bănuiesc că se cunoaşte mai de mult. N-am încredere în blândeţea obedientă a acestui uriaş, în ochii căruia percep uneori umbra unei nebunii obosite şi triste.

24 martie

Am ajuns în dreptul unui mare luminiş. După atâtea zile, în fine vedem cerul şi norii care se deplasează cu o încetineală binefăcătoare. Căldura e mai intensă, dar nu ne mai copleşeşte cu densitatea de dinainte, care, sub cupola verde a arborilor înalţi şi într-o penumbră eternă, se transformă într-un element care ne minează implacabil şi tenace. Zgomotul motorului se pierde în tării şi şalupa alunecă fără a mai fi nevoie să ne luptăm cu curentul. Mă cuprinde ceva ce seamănă cu fericirea. Şi la ceilalţi se vede o uşurare. Numai că acolo, departe, se vede iar întunecatul zid vegetal ce ne va înghiţi după câteva ore.

Pauza asta calmă cu soare şi linişte relativă am folosit-o pentru a cerceta motivele care m-au determinat să fac această călătorie. Povestea lemnului am auzit-o prima dată la „Zăpada Amiralului”, prăvălia din munţi a Florei Estévez. Trăiam cu ea de câteva luni şi-mi vindecam rana lăsată pe picior de înţepătura unei muşte veninoase din delta cu manglieri. Flor mă îngrijea cu o tandreţe distantă dar fermă, iar noaptea făceam dragoste stânjeniţi de piciorul meu beteag, dar cu un sentiment de salvare şi de

uşurare după necazuri trecute pe care amândoi le purtam în spate ca pe o povară copleşitoare. Cred că despre prăvălia lui Flor şi perioada petrecută acolo am scris mai demult. Într-o zi a venit stăpânul unui camion, conducea chiar el, încărcat cu vite cumpărate în câmpie şi ne-a povestit despre lemnul care putea fi cumpărat la o fabrică de cherestea situată la marginea selvei, lemn care, o dată coborât pe Xurandó, se putea vinde la un preţ mult mai bun garnizoanelor militare instalate acum de-a lungul fluviului. Când mi s-a închis rana, cu banii pe care mi i-a dat Fior, am coborât în selvă, dar cu bănuiala că toată afacerea asta ascundea ceva nesigur. Frigul din munţi, ceaţa eternă care aluneca precum o procesiune de penitenţi peste vegetaţia pitică şi deasă a acestor locuri m-au făcut să simt nevoia de neamânat de a mă scufunda în clima arzătoare a şesului. Contractul pe care îl aveam – trebuia să duc la Anvers un cargou sub pavilion tunisian, care avea nevoie de reparaţii şi modificări pentru a putea transporta banane – l-am restituit nesemnat, dând nişte explicaţii bălmăjite care pesemne i-au intrigat pe patroni, vechi prieteni şi tovarăşi din alte aventuri şi necazuri ce ar merita poate să fie amintite într-o bună zi.

Când m-am urcat pe şalupă am pomenit de fabrica de cherestea cu pricina, dar nimeni n-a ştiut să-mi spună unde se află exact. Nici nu ştiau că ar fi existat. Mereu mi se întâmplă la fel: întreprinderile în care mă lansez poartă stigmatul nedeterminatului, blestemul unei mutări viclene. Aşa că iată-mă aici, mergând pe râu în sus, ca un cretin, ştiind dinainte cum se vor termina toate. Aici, în selvă, unde nu mă aşteaptă nimic şi a cărei monotonie şi climă de cuib de iguane îmi fac rău şi mă întristează. Departe de mare, fără femei şi vorbind o limbă de retardaţi. Şi între timp, dragul meu Abdul Bashur, camarad al atâtor nopţi la malul Bosforului, al atâtor încercări de neuitat de a face un ban uşor la Valencia sau la Toulon, mă aşteaptă şi se

gândeşte că poate am murit. Mă intrigă teribil felul în care se repetă în viaţa mea aceste căderi, aceste hotărâri de la bun început greşite, aceste fundături care, însumate, formează istoria vieţii mele. O ferventă vocaţie pentru fericire tot timpul trădată, deviată zi de zi ca să se termine în eşecuri mizere, pe de-a-ntregul străine de ceea ce, în partea cea mai adâncă şi sigură a fiinţei mele, a ştiut întotdeauna că trebuia să se împlinească de n-ar fi fost această tendinţă a mea către eşec permanent. Cine s-o înţeleagă? Acum o să intrăm iar în tunelul verde al junglei posomorâte şi la pândă, deja îi simt mirosul de nefericire, de mormânt călduţ şi fad.

27 martie

Azi-dimineaţă, când am tras la mal ca să lăsăm nişte butelii de insecticid la o fermă ocupată de militari, indienii au coborât de pe vas. Acum am aflat că pe vecinul meu de hamac îl cheamă Ivar. Cuplul de indieni şi-a luat la revedere de la el strigând de pe mal „Ivar, Ivar”, în timp ce el surâdea cu o blândeţe de pastor protestant. Când s-a lăsat noaptea şi eram întinşi în hamacuri, cu lampa Coleman neaprinsă ca să nu atragem insectele, l-am întrebat în germană de unde era; mi-a spus că din Pärnu, din Estonia. Am stat de vorbă până târziu, schimbând amintiri şi experienţe din locuri pe care le cunoşteam amândoi. Aşa cum se întâmplă adesea, limbajul dezvăluie dintr-o dată pe cineva complet diferit de ce ne imaginasem. Îmi face impresia unui om extrem de dur, cerebral şi rece, manifestând un dispreţ absolut faţă de semenii săi şi pe care-l maschează în formule a căror falsitate îl trădează imediat. E de avut mare grijă cu omul ăsta. Părerile şi comentariile lui despre episodul erotic cu cei doi indieni sunt un adevărat tratat de cinism al unui tip care n-are nicio legătură nu cu pudoarea sau orice

convenţie socială, ci nici măcar cu cea mai simplă şi elementară bunătate. Zice că merge şi el la fabrica de cherestea. Când am pronunţat cuvântul fabrică, s-a lansat într-o explicaţie confuză pe marginea instalaţiilor de acolo, ceea ce m-a făcut să fiu şi mai nesigur şi descurajat. Cine ştie ce mă aşteaptă în văgăuna aia de la poalele munţilor. Ivar. Mai târziu, în somn, am înţeles de ce mi-era atât de familiar numele lui. Ivar, musul ucis cu cuţitul la bordul lui *Morning Star,* sacrificat de un maistru convins că-i furase ceasul pe când coborau împreună pentru a vizita un bordel din Pointe-à-Pitre. Ivar, care recita pasaje întregi din Kleist, şi a cărui mamă îi tricotase o vestă pe care o purta plin de mândrie în serile reci. În vis m-a întâmpinat ca de obicei cu zâmbetul lui cald şi nevinovat şi-a încercat să-mi explice că nu era celălalt, vecinul meu de hamac. I-am înţeles imediat îngrijorarea şi l-am asigurat că ştiam asta foarte bine şi nu era loc de nicio confuzie. Scriu în zorii zilei, profitând de răcoarea relativă a acestei ore. Ancheta prea lungă asupra asasinării ducelui d'Orléans începe să mă plictisească. În clima asta rezistă doar nevoile cele mai elementare şi sordide, făcându-şi drum prin baia de imbecilitate care ne invadează fără scăpare.

Dar reflectând ceva mai mult asupra acestor repetate căderi şi buşeli pe care le-am primit de la soartă, îmi dau seama brusc că alături de mine a trecut de fapt altă viaţă. Una care a trecut pe partea mea de ţărm şi n-am ştiut. E acolo şi acum, făcută din suma momentelor pe care le-am exclus din bucata mea de drum, făcând abstracţie de cealaltă ieşire posibilă, şi aşa s-a format curentul orb al altui destin care ar fi fost al meu şi care, într-un fel, continuă să fie acolo, pe celălalt ţărm, cel pe care n-am călcat niciodată şi care aleargă în paralel cu zilele mele. Este un ţărm care mi-e străin, cu toate acestea îmi târăşte toate visele, himerele, proiectele, deciziile care sunt atât de ale mele, cum a mea este nelinişte de acum, şi care ar

fi putut forma substanţa unei poveşti ce se întâmplă acum în limbul eventualului. O poveste poate la fel ca aceasta care mă priveşte, dar plină de tot ce n-a fost, dar continuă să existe şi să se umple acolo, curgând spre ţărmul meu ca un sânge fantomatic care mă numeşte, neştiind totuşi nimic despre mine. Identică, adică, în ce priveşte faptele al căror protagonist am fost şi cărora le-am imprimat obişnuitul şi neîndemânaticul meu zbucium, dar complet diferită în ce priveşte episoadele şi personajele. Mă mai gândesc şi că, în ceasul cel de pe urmă, poate că acea altă viaţă va defila cu durerea lucrului definitiv pierdut şi neapucat, nu aceasta, viaţa reală şi trăită, a cărei materie nu cred să merite acea ultimă trecere în revistă împăciuitoare, căci nu cred că merită şi nici nu doresc să fie imaginea care să-mi uşureze ultimele clipe. Sau primele? E un subiect la care merită meditat altă dată. Fluturele enorm şi întunecat care se izbeşte cu aripile lui pufoase de abajurul de sticlă al lămpii începe să-mi paralizeze atenţia şi să-mi transmită o senzaţie de panică bruscă, insuportabilă, exagerată. Scăldat în sudoare, aştept să nu mai zburătăcească în jurul luminii şi să fugă în noaptea din care a venit şi căreia îi aparţine. Fără a percepe măcar spaima mea trecătoare, Ivar stinge lampa şi se cufundă în somn, respirând adânc. Îi invidiez indiferenţa. O avea oare, undeva ascunsă în fiinţa sa, o fisură în care ar putea sta la pândă vreo frică necunoscută? Nu cred. Exact de asta e de temut.

2 aprilie

Iar ne-am împotmolit în bancurile de nisip care s-au format în timp ce trăsesem la mal ca să reparăm o avarie. Ieri au urcat la bord doi soldaţi care se duc la garnizoana de la graniţă pentru a se vindeca de malarie. Trântiţi pe frunzele de palmier, dârdâie scuturaţi de febră. Mâinile le

sunt încleştate pe armele care lovesc regulat şi monoton podeaua metalică.

Stabilesc, ştiind foarte bine cât sunt de candid inutile, câteva reguli de viaţă. Este unul din exerciţiile mele preferate. Mă face să mă simt mai bun şi să cred că astfel pun ceva ordine înăuntrul meu. Vechi reminiscenţe de la colegiul iezuit, care nu folosesc la nimic şi nu duc niciunde, dar au însuşirea asta de descântec binefăcător de care mă agăţ când simt că cedez. Ia să vedem:

A medita asupra timpului, a încerca să ştii dacă trecutul şi viitorul sunt valabile şi chiar există, ne duce într-un labirint care, chiar dacă ne este familiar, nu e mai puţin indescifrabil.

În fiecare zi suntem altul, numai că uităm că asta se întâmplă şi celorlalţi. Poate că asta înseamnă ceea ce oamenii numesc singurătate. Ori este aşa, ori e vorba de o imbecilitate solemnă.

Când minţim o femeie redevenim copilul lipsit de apărare care n-are de ce se apuca. Femeia, precum plantele, furtunile din pădure sau zgomotul apelor, se nutreşte cu cele mai obscure scopuri cereşti. E preferabil s-o ştii din timp. Dacă nu, te aşteaptă surprize devastatoare.

Un cuţit împlântat în corpul cuiva care doarme. Buzele deschise ale rănii care nu sângerează. Ameţeala, horcăitul, liniştea de pe urmă. Tot aşa sunt şi anumite certitudini cu care ne loveşte viaţa, această viaţă indescifrabilă, sigură, eratică şi indiferentă.

Trebuie să plătim pentru anumite lucruri, pentru altele rămânem mereu datori. Aşa credem noi. În acest „trebuie” se ascunde capcana. Plătim, rămânem datori şi de multe nici măcar nu ştim.

Uliii care ţipă deasupra prăpastiei şi se reped după pradă reprezintă singura imagine care-mi vine în minte pentru a-i evoca pe cei ce judecă, legalizează şi

guvernează. Să fie blestemaţi.

O caravană nu simbolizează şi nu înseamnă nimic. Greşeala noastră e să credem că merge undeva sau vine de undeva. Dar caravana îşi epuizează semnificaţia în însăşi deplasarea ei. Asta o ştiu animalele care o compun şi o ignoră oamenii ei. Aşa va fi mereu.

A pune degetul pe rană. Treabă de bărbaţi, sarcină degenerată pe care niciun animal nu va fi în stare să o îndeplinească. Tâmpenie de profeţi şi şarlatani prevestitori de rele. Obicei rău, totuşi atât de ascultat şi atât de solicitat.

Orice am spune despre moarte, orice am broda pe marginea subiectului nu e decât o muncă sterilă, absolut inutilă. N-ar fi mai bine să tăcem şi să aşteptăm? Dar nu le-o cere oamenilor. În definitiv, au nevoie de parce, e posibil să aparţină exclusiv de ele.

Un trup de femeie pe care se revarsă apa torentului, strigătele ei de surpriză şi bucurie, mişcările ei în spuma în care se amestecă boabele roşii ale cafelei, bucăţi de trestie şi insecte care încearcă să se salveze din apa care le târăşte cu ea: iată o lecţie de fericire care, în mod sigur, nu se mai repetă niciodată.

În Crac-ul Cavalerilor de Rodos, ale cărui ruine se văd pe o faleză de lângă Tripoli, există un mormânt anonim pe care citim următoarea inscripţie: „Nu era aici.” Nu trece o zi în care să nu meditez la cuvintele astea. Atât de limpezi şi în acelaşi timp închizând în ele tot acest mister ce ne-a fost dat să-l îndurăm.

E adevărat că uităm mare parte din cele întâmplate nouă? N-ar fi poate mai bine ca această porţiune de trecut să slujească drept sământă, drept stimulent anonim pentru a porni din nou către un destin pe care l-am abandonat prosteşte? Slabă mângâiere. Da, uităm. Şi e bine că e aşa.

Înşiruirea asta de sentinţe cu înţelepciune de almanah, zdrăngănea ieftină iscată din lene şi din aşteptarea

obligatorie a schimbării curentului, nu-mi serveşte finalmente decât la a mă lăsa şi mai stors de energia necesară pentru a înfrunta lucrarea nimicitoare a acestei clime blestemate. Mă întorc la lista şi la biografiile sumare ale celor care l-au atacat pe ducele d'Orléans la un colţ întunecat de pe Rue Vieille-du-Temple şi la cum au fost mai târziu pedepsiţi de mâinile lui Dumnezeu sau ale oamenilor; c-au avut parte de toate.

7 aprilie

Alaltăieri a murit unul dintre soldaţi. Bancurile de nisip dispăruseră şi motorul fusese pus în mişcare când una din puşti a încetat brusc să se mai lovească de podea. Navigatorul m-a chemat ca să-l ajut să examineze trupul care zăcea nemişcat, într-o baltă de sudoare care muiase frunzele de palmier şi privind spre desişul de pe mal. Camaradul său îi luase arma şi se uita la mort fără un cuvânt. „Trebuie să-l îngropăm imediat", a spus navigatorul cu tonul celui care ştie ce spune. „Nu, trebuie să-l ducem la post. Acolo îşi are lucrurile şi locotenentul trebuie să le împartă", a răspuns soldatul. Navigatorul n-a mai zis nimic, dar era limpede că timpul avea să-i dea dreptate. Într-adevăr, astăzi am tras la mal ca să îngropăm corpul care se umflase monstruos şi degaja o duhoare fetidă ce atrăsese un nor de vulturi hoitari. Pe barele care susţineau copertina de la pupa se instalase deja regele cârdului, o pasăre frumoasă cu penaj negru strălucitor, coleretă portocalie şi coroniţă de pene trandafirii. Clipea din ochii care se acopereau cu o membrană albăstrie cu regularitatea unui obturator de aparat fotografic. Ştiam cu toţii că atâta timp cât nu va ciuguli el primul din cadavru, ceilalţi n-aveau să se apropie. În timp ce săpam groapa, pe fâşia dintre mal şi pădure, ne privea din foişorul lui cu o demnitate nu lipsită de un anumit dispreţ. Trebuie să

recunosc că frumuseţea maiestuosului animal s-a impus în aşa fel încât prezenţa sa a conferit expeditivei înmormântări un aer heraldic, o măreţie militară, foarte potrivite cu liniştea locului, abia întreruptă de plescăiturile apei pe fundul plat al ambarcaţiunii.

Călătorim printr-o regiune în care luminişurile se succedă cu o regularitate de parcă ar fi făcute de mâna omului. Apa s-a îmblânzit, aproape că nu ne mai opune rezistenţă. Soldatul supravieţuitor a ieşit din criză şi înghite pastilele albe de chinină cu o resemnare militărească. Acum are în grijă două puşti de care nu se desparte. Vorbeşte cu noi de sub umbrela Căpitanului şi ne povesteşte despre posturile militare, despre convieţuirea cu soldaţii de la graniţa celeilalte ţări şi certurile de la cârciumă din zilele de sărbătoare, invariabil terminate cu câţiva morţi atât dintr-o tabără, cât şi din cealaltă, îngropaţi cu onoruri militare de parc-ar fi căzut la datorie. Are inteligenţa celor născuţi la munte, şuieră s-urile şi rosteşte frazele foarte repede, ceea ce le face greu de înţeles în timp ce ne obişnuim cu ritmul unui idiom folosit mai curând pentru a ascunde lucrurile decât pentru a comunica. Când Ivar se apucă să-l întrebe despre anumite detalii legate de unitatea grănicerilor, despre echipament sau numărul lor, mijeşte ochii, zâmbeşte şmechereşte şi răspunde ceva ce n-are nicio legătură cu întrebarea. Oricum, nu pare să ne simpatizeze şi cred că nu ne iartă că i-am îngropat camaradul fără asentimentul său. Dar există şi un motiv mai simplu. Ca orice persoană cu formaţie militară, pentru el, noi civilii suntem un soi de obstacol deranjant ce trebuie apărat şi tolerat, ocupaţi tot timpul cu afaceri tulburi şi treburi de o tâmpenie crasă. Nu ştim să comandăm şi nici să ascultăm, adică nu ştim să trecem prin lumea asta fără a semăna dezordine şi nelinişte. Ne spune toate astea până şi în cele mai mici gesturi ale sale. În fond îl invidiez, şi deşi încerc permanent să-i subminez

sistemul inexpugnabil, n-am cum să nu recunosc că acesta îl apără de ravagiile surde ale selvei, ale cărei efecte încep să ne lovească în mod vizibil.

Mâncarea pe care ne-o pregăteşte navigatorul e simplă şi monotonă: orez sub formă de pastă fără niciun haz, fasole cu carne uscată şi banane prăjite. Apoi o cană cu ceva ce se pretinde cafea, de fapt o zeamă cu gust nedefinit, îndulcită cu bucăţi de zahăr care lasă pe fund un sediment neliniştitor compus din aripi de insecte, reziduuri vegetale şi fragmente de origine incertă. Doar Căpitanul poartă veşnic asupra sa o ploscă cu rachiu, din care trage cu o regularitate implacabilă câteva înghiţituri fără să ne ofere şi celorlalţi. E drept, nici nu ai chef să guşti din trăscăul ăsta care, judecând după mirosul pe care-l împrăştie omul, trebuie că e un distilat de trestie de cea mai proastă calitate, produs de contrabandă dintr-un sat din interior şi ale cărui efecte se văd cu ochiul liber.

După cină şi după istoriile soldatului, fiecare s-a dus care încotro. Eu am rămas la prova aşteptând un aer mai răcoros. Căpitanul îşi fuma pipa cu picioarele atârnând peste bord. Se zice că fumul alungă ţânţarii, ceea ce în cazul de faţă nu m-ar mira, dată fiind calitatea execrabilă a mahorcii cu miros acru care nu sugerează nici pe departe aroma tutunului. Omul era comunicativ, lucru rar la el. A început să-mi spună povestea vieţii sale, de parcă locvacitatea soldatului i-ar fi dezlegat limba printr-un proces de osmoză foarte comun în călătorii. Ceea ce am reuşit să pricep din monologul lui dezarticulat, rostit cu un glas bolovănos şi intercalat de lungi fraze circulare lipsite de orice sens, nu pot spune că nu m-a interesat. Erau episoade care mi se păreau familiare şi care s-ar fi putut potrivi cu anumite perioade din propriul meu trecut.

Se născuse la Vancouver. Tatăl său fusese miner, apoi pescar. Maică-sa era o piele roşie şi fugise cu el. Fraţii ei au urmărit-o câteva săptămâni, până într-o zi când el l-a

convins pe un cârciumar prieten să-i îmbete. Când au ieşit, i-a aşteptat în apropiere şi i-a omorât. Indianca a aprobat fapta omului ei şi după câteva zile s-au căsătorit într-o misiune catolică. Cuplul ducea o viaţă rătăcitoare. Când s-a născut el, l-au lăsat în îngrijirea călugăriţelor misiunii. Într-o bună zi nu s-au mai întors. Când a împlinit cincisprezece ani, băiatul a fugit şi el şi a început să muncească pe vasele pescăreşti ca ajutor de bucătar. Apoi s-a angajat pe un petrolier care ducea combustibil în Alaska. Cu acelaşi vas a ajuns în Caraibe, câţiva ani la rând a făcut ruta între Trinidad şi oraşele de coastă ale continentului. Acum transportau benzină pentru avioane. Căpitanul a prins drag de băiat şi l-a învăţat rudimentele navigaţiei. Era un neamţ căruia îi lipsea un picior. Fusese comandant de submarin. N-avea familie şi de dimineaţă se punea pe băut un amestec de şampanie şi bere uşoară, la care mânca pâine neagră cu scrumbii, brânză roquefort, somon sau anşoa. Într-o dimineaţă l-au găsit mort, căzut pe jos la el în cabină. Strângea în mână Crucea de Fier pe care o ţinea ascunsă sub pernă şi o arăta mândru în toiul beţiei. Atunci a început pentru tânărul nostru un lung şir de peregrinări prin porturile Antilelor, până a ajuns la Paramaribo. Acolo s-a organizat cu patroana unui bordel, o mulatră în care se amesteca sânge negru, olandez şi hindus. Era imens de grasă, de caracter jovial, fumând tot timpul nişte trabuce subţirele pe care i le răsuceau pupilele casei. Îi plăceau glumele şi-şi conducea afacerea cu un talent admirabil. Omul nostru a prins gustul romului cu zahăr topit şi lămâie. Avea grijă de cele trei mese de biliard care se găseau la intrarea stabilimentului, mai curând pentru a distrage atenţia autorităţilor decât în beneficiul clienţilor. Au trecut câţiva ani; cuplul lor se înţelegea şi se completa atât de exemplar, încât a devenit o instituţie de care se vorbea în toate insulele. Într-o zi a venit să lucreze acolo o fată chineză. Părinţii au vândut-o

patroanei şi, cu banii primiţi, s-au instalat în Jamaica. I-au scris două-trei cărţi poştale, după care n-a mai ştiut nimic de ei. Fata nu împlinise nici şaisprezece ani, era măruntă de statură, tăcută şi abia de scotea câteva vorbe în dialectul papiamento. Marinarul nostru a remarcat-o şi a adus-o de mai multe ori la el în cameră, sub privirile tolerante şi distrate ale matroanei. A sfârşit prin a se amoreza de chinezoaică şi au fugit împreună, după ce au furat nişte bijuterii ale patroanei şi puţinii bani de la biliard. S-au învârtit un timp prin Caraibe, au ajuns la Hamburg pe un cargou suedez pe care a lucrat ca ajutor de magazioner. La Hamburg au cheltuit puţinii bani strânşi. Ea s-a angajat la un cabaret din cartierul Sant-Pauli. Făcea un număr complicat de gimnastică erotică cu încă două femei. Tustrele se urcau pe o mică scenă unde rămâneau ore în şir într-o pantomimă neîncetată ce excita clienţii în timp ce ele erau absente, zâmbind automat, iar trupurile lor se contorsionau elastic şi neobosit. Mai târziu a participat la un scheci împreună cu un tătar uriaş, cam agromegalitic şi o clarinetistă clorotică pentru acompaniamentul muzical. Într-o zi, Căpitanul – deja se numea aşa – s-a pomenit prins într-o afacere de trafic de heroină şi-a trebuit să părăsească Hamburgul luând-o şi pe chinezoaica sa ca să nu cadă în mâinile poliţiei.

Pe urmă Căpitanul mi-a spus o istorie greu de descifrat în care era vorba de Cádiz şi de o afacere cu steguleţe pentru alfabetul naval, graţie cărora, prin modificări imperceptibile, bărcile care transportau o încărcătură ilegală puteau comunica între ele. N-am aflat dacă era vorba de arme, de mână de lucru din Levant sau uraniu netratat. Şi aici se băgaseră femeile. Una din ele a vorbit şi jandarmeria a dat buzna în atelierul în care se fabricau steguleţele. N-am înţeles cum de-a reuşit să scape la timp. A ajuns la Belem do Pará. Acolo a lucrat în comerţul cu pietre semipreţioase. A urcat râul făcând tot felul de

tranzacţii, de-acum pradă unui alcoolism fără întoarcere. A cumpărat şalupa la o unitate militară care casa echipament naval scos din uz şi a pătruns în reţeaua încurcată de afluenţi care se încrucişează în selvă formând un labirint delirant. Cu toată ceaţa care-i îngreunează facultăţile, a păstrat, printr-un motiv ciudat ce scapă oricărei logici, o dexteritate infailibilă în a se orienta şi o putere de comandă asupra subordonaţilor care-l ascultă cu acel amestec de teamă şi încredere fără rezerve de care el profită fără scrupule, dar cu o răbdare vicleană.

10 aprilie

Clima începe să se schimbe uşor. Pesemne că ne apropiem de munţi. Curentul e mai puternic, albia râului se îngustează. Dimineaţa, ciripitul păsărilor se aude mai aproape şi e mai familiar, aroma vegetaţiei e mai perceptibilă. Încet-încet, ieşim din umezeala ca de vată a selvei, care încâlceşte simţurile şi distorsionează orice sunet, miros sau formă pe care încercăm să le percepem. Noaptea, briza e mai puţin fierbinte şi mai uşoară. Cea de până acum ne lua somnul cu aburul ei lipicios de mortăciune. Azi-dimineaţă în zori am avut un vis care face parte dintr-o serie foarte specială. Îl am ori de câte ori mă apropii de *tierra caliente,* de uscatul cu climă potrivită pentru culturile de cafea, pentru banane, cu râuri învolburate şi interminabile şi mângâietoare ploi nocturne. Vise care sunt un preludiu al fericirii şi care-mi dau o energie specială, un fel de fericire anticipată, efemeră, desigur, şi care se transformă imediat în inevitabila dispoziţie de eşec ce-mi este atât de familiară. Dar este de ajuns această rafală repede trecătoare şi care mă face să presimt zile mai bune ca să mă sprijine în năruirea haotică de planuri şi aventuri dezastruoase care înseamnă viaţa mea. Visez că iau parte la un moment istoric, la o răscruce

a destinului popoarelor unde, în momentul critic, contribui cu o părere sau un sfat care schimbă pe de-a-ntregul cursul evenimentelor. Este atât de hotărâtoare, în visul meu, participarea mea şi atât de strălucită şi corectă soluţia pe care o dau, că mă face să am încredere în forţele mele, o încredere care mătură toate umbrele, şi să-mi savurez propria plenitudine atât de intens, încât, după ce mă trezesc, senzaţia dăinuie timp de câteva zile.

Am visat că mă întâlneam cu Napoleon a doua zi după Waterloo, la Genappes sau pe aproape, într-o casă de ţară în stil flamand. Înconjurat de câţiva aghiotanţi şi civili uluiţi, împăratul se plimbă prin mica locuinţă cu mobilă puţină şi dărăpănată.

Mă salută distrat neoprindu-se din mersul agitat. „Ce aveţi de gând să faceţi, Sire?”, îl întreb cu tonul acela cald şi ferm al cuiva care-l cunoaşte de mult. „Am să mă predau englezilor. Sunt militari de onoare. Anglia a fost duşmanul meu dintotdeauna, ei mă respectă şi sunt singurii care-mi pot garanta siguranţa mea şi a familiei mele.” „Ar fi o mare greşeală, Maiestate, îi spun la fel de ferm. Englezii sunt oameni fără cuvânt şi lipsiţi de onoare, războiul lor pe mare a fost plin de capcane meşteşugite şi piraterie cinică. Condiţia lor de insulari îi face să fie neîncrezători şi să vadă în oricine un duşman.” Napoleon zâmbeşte şi-mi spune: „Uiţi oare că sunt corsican?” Trec peste jena produsă de această inadvertenţă a mea şi pledez mai departe pentru America de Sud sau insulele din Caraibe. În discuţie se amestecă şi ceilalţi; împăratul ezită şi, în cele din urmă, îmi acceptă sugestia. Călătorim spre un port care seamănă cu Stockholmul, acolo ne îmbarcăm pentru America de Sud pe un vapor acţionat de o roată mare laterală, dar care mai păstrează şi velele pentru a ajuta efectul cazanelor. Napoleon spune ceva despre noutatea ciudatei nave, eu îi spun că în America de Sud asemenea vapoare funcţionează de mulţi ani, sunt rapide şi

sigure, englezii n-or să ne poată ajunge din urmă. „Cum se numeşte vasul ăsta?”, întreabă Napoleon cu o curiozitate amestecată cu neîncredere. „Mareşal Sucre, Sire”, îi răspund. „Cine era soldatul ăsta, n-am auzit de el.” Îi relatez povestea mareşalului de la Ayacucho şi mişelescul asasinat în munţii Berruecos. „Şi acolo vrei să mă duci?”, zice Napoleon privindu-mă sincer neîncrezător. Le ordonă ofiţerilor să mă aresteze, aceştia se reped la mine exact când zgomotul maşinilor care-şi schimbă regimul îi face să se oprească miraţi, privind fumul gros şi negru ce iese din coş. Mă trezesc. Timp de câteva clipe persistă, amestecate, uşurarea că sunt salvat şi satisfacţia de a-i fi dat un sfat bun împăratului, scăpându-l de anii de umilinţă şi mizerie din insula Sfânta Elena. Ivar mă priveşte mirat, îmi dau seama că râd într-un fel care i se pare inexplicabil şi neliniştitor. Am ajuns la primele cataracte, deocamdată nevăzute. Motorul a trebuit să-şi dubleze efortul. Acesta a fost zgomotul care m-a trezit. Şalupa se leagănă şi tresaltă de parcă s-ar trezi şi ea. Un stol de papagali trece într-o zarvă veselă care se pierde în depărtare ca o promisiune de aventură şi disponibilităţi nelimitate.

Soldatul ne spune că în curând ajungem la postul militar. Pe chipurile navigatorului şi estonianului mi se pare că trece o expresie de nesiguranţă şi nelinişte. Se întâmplă ceva cu ăştia doi, tovarăşi la vreo nelegiuire sau într-o afacere suspectă. Profitând de un moment în care Căpitanul e destul de treaz, iar cei doi vorbesc cu soldatul cu voce scăzută, toţi trei trântiţi la prova şi răcorindu-se, îl întreb ce ştie despre treaba asta. Mă priveşte lung, apoi spune: „Într-o bună zi, nu prea departe, o să ajungă în pământ. Se ştiu deja prea multe despre ei, mai mult decât le prieşte. Nu e prima dată că fac împreună drumul ăsta. Eu pot să-i aranjez chiar şi acum, dar prefer s-o facă alţii. Sunt nişte nenorociţi, nu trebuie să-ţi faci probleme.” Cum o bună parte din viaţă mi-am pierdut-o având de-a face cu

nefericiţi de aceeaşi teapă, nu-mi fac probleme, în schimb mă cuprinde dezgustul că se apropie încă un episod din aceeaşi repetată şi prostească istorie. Istoria celor care vor să se ia la întrecere cu viaţa, a celor isteţi, care cred că le ştiu pe toate şi mor cu mirarea pe chip: în ultima clipă află că tot ce li s-a întâmplat este exact ce n-au priceput şi n-au posedat nicicând. Istoria e veche; veche şi plicticoasă.

12 aprilie

La prânz am auzit bâzâitul unui motor. După câteva minute în jurul şalupei a început să se rotească un hidroavion Junker. Un model care ţine de timpurile istorice ale aviaţiei în regiunea asta. Nici nu credeam că mai funcţionau. Are şase locuri şi fuselaj din tablă ondulată. Motorul tuşeşte din când în când, şi-atunci hidroavionul coboară la firul apei, în caz că ar surveni o avarie. După un sfert de ceas s-a pierdut în zare, spre marea uşurare a navigatorului şi a amicului său, care stătuseră în tensiune şi la pândă cât timp aparatul se învârtise prin preajmă. Am mâncat ca de obicei şi ne făceam siesta dormind când, brusc, Junkerul a *amerizat* lângă noi şi s-a apropiat de şalupă. Un ofiţer în cămaşă kaki, fără chipiu, nici însemne reglementare, a coborât pe flotoare şi ne-a făcut semn să tragem la mal. Avea un ton autoritar care nu anunţa nimic bun. Ne-am conformat, urmaţi de Junkerul cu motorul au ralenti. Când am acostat, din avion au coborât doi militari care au sărit imediat în şalupă. Aveau pistoalele la brâu şi, după glasul şi purtările lor, era evident că erau ofiţeri, deşi n-aveau niciun fel de însemne. Pilotul nu-şi scosese din mâini mănuşile deşirate la vârful degetelor, pe cămaşă se vedeau aripile de argint ale aviaţiei militare. A rămas la comenzi în timp ce ofiţerii ne ordonau să le arătăm documentele şi să ne adunăm sub copertina de la pupa. Soldatul s-a alăturat imediat superiorilor săi, care i-au luat

arma mortului. Cel care ne ordonase să acostăm a început să ne interogheze cu actele noastre în mână, cărora nu le-a aruncat nici măcar o privire. E limpede că pe Căpitan şi pe mecanic îi cunoştea. Pe primul l-a întrebat doar unde se duce; Căpitanul a spus că la fabrica de cherestea, apoi s-a adăpostit sub umbrela lui, după ce-a tras o duşcă. Mecanicul s-a întors la motorul lui. Interogatoriul luat lui Ivar şi navigatorului şalupei a fost mult mai amănunţit, iar pe măsură ce răspunsurile lor deveneau mai vagi şi frica lor mai vizibilă, celălalt ofiţer şi soldatul s-au tras uşor în spatele suspecţilor, cu intenţia clară de a-i împiedica să sară în apă. După ce-a terminat cu ei, ofiţerul s-a apropiat de mine, m-a întrebat cum mă cheamă şi cu ce scop călătoream. Mi-am spus numele, când Căpitanul nu m-a lăsat să continuu şi a răspuns în locul meu: „Vine cu mine la fabrica de cherestea. E de încredere.” Ofiţerul nu-şi lua ochii de la mine, de parcă nici n-ar fi auzit. „Aveţi arme?”, m-a întrebat sec cu tonul celor obişnuiţi să poruncească. „Nu”, am spus cu voce scăzută. „Nu, domnule, chiar dacă durează ceva mai mult”, a adăugat cu buzele strânse. „Bani aveţi?” „Da… domnule, nu mulţi.” „Cât?” „Două mii de pesos.” Şi-a dat seama că nu-i spuneam adevărul şi s-a întors cu spatele la mine. „Pe ăştia doi urcaţi-i în avion.” Navigatorul şi estonianul au schiţat un gest de împotrivire, dar simţind ţeava puştilor în spate s-au supus. Erau pe punctul de a intra în cabină când ofiţerul a strigat: „Legaţi-le mâinile la spate, cretinilor!” „Nu avem cu ce, domnule maior”, s-a scuzat celălalt ofiţer. „Cu curelele lor, ce dracu’!” În timp ce soldatul îi ţinea în cătarea armei, ofiţerul a lăsat jos puşca şi i-a legat pe arestaţi cu propriile lor curele. Atitudinea lor grotescă încercând să nu le cadă pantalonii n-a produs nicio reacţie printre cei prezenţi. Au fost urcaţi în hidroavion, pilotul s-a aşezat la comandă. Maiorul s-a uitat încă o dată la noi, apoi s-a adresat Căpitanului pe un ton neutru şi mai puţin milităros: „Nu

vreau probleme, căpitane. Dumneata ai ştiut să te descurci pe aici fără să dai de belele, continuă tot aşa şi o să ne înţelegem ca de obicei. Iar dumneata – a întins un deget către mine de parcă aş fi fost un recrut – fă-ţi treaba şi-apoi cară-te. Nu avem nimic cu străinii, dar cu cât mai puţini, cu atât mai bine. Ai grijă de bani. Basmul ăsta cu două mii de pesos spune-l mă-tii, nu mie. Nu mă interesează cât ai, dar e bine să ştii că pe aici te omoară şi pentru zece centime ca să-şi ia băutură. Cât despre fabrica de cherestea, în fine, ai să vezi singur. Tot ce vreau e să te văd cât mai repede coborând pe Xurandó în jos.” Ne-a întors spatele fără să-şi ia la revedere şi s-a urcat lângă pilot trântind portiera cu un zgomot de fierăraie stricată care a stârnit ecouri pe ambele maluri. Junkerul s-a depărtat, apoi a urcat încet şi cu efort înainte de a se pierde în depărtare aproape atingând coroanele copacilor.

Căpitanul parcă nici n-auzise vorbele Maiorului. Stătea în hamac, tăcut. Apoi s-a întors spre mine: „Am scăpat, amice, am scăpat la mustaţă. Îţi povestesc eu mai târziu. Nu ştiam că s-a întors să comande baza militară. Ne cunoaşte pe toţi care umblăm pe aici. Fusese chemat la Statul-Major şi credeam că n-are să mai vină. De aia am riscat luându-i pe ăia doi. Nu ştiu cum de nu ne-a umflat şi pe noi, i-a umflat pe alţii pentru mult mai puţin. Acum să văd dacă găsesc un navigator la grăniceri. Eu nu mai fac faţă. Acum ştii unde sunt proviziile. Eu mănânc foarte puţin, aşa că va trebui să-ţi pregăteşti singur mâncarea, de mine să nu-ţi faci griji. Mecanicul se descurcă şi el. Oricum, n-are timp de gătit pentru că trebuie să stea lângă motor. Îşi aduce acolo şi se descurcă. Aşa că, asta-i.” Mecanicul s-a întors la prova ca să facă treaba navigatorului. A dat în marşarier şi a dus ambarcaţiunea în mijlocul râului, în plin curent. Pe măsură ce se înserează simt cum scade tensiunea, atmosfera aceea rarefiată şi malignă pe care o creau navigatorul şi Ivar prin privirile pe

care le schimbau, prin cuvintele şoptite şi prezenţa lor deranjantă şi viciată. Loialitatea oarbă a mecanicului faţă de Căpitan, tăcerea sa şi devoţiunea cu care menţine în funcţiune motorul acesta care trebuia scos la pensie de ani de zile şi dus la fier vechi conferă personajului anumite trăsături de eroism ascetic.

13 aprilie

Acest contact cu o lume care mi se ştersese din memorie din cauza depărtării şi toropelii în care ne îngroapă selva a fost mai curând reconfortant, în ciuda semnalelor de pericol pe care le-a lăsat în urma lui Maiorul prin cuvintele şi avertismentele date. Mai mult, pericolul însuşi mă retrimite în rutina cotidiană din trecut şi faptul că îmi pun în mişcare mecanismele de apărare, atenţia necesară pentru a înfrunta nişte dificultăţi uşor de prevăzut, sunt tot atâtea stimulente pentru a ieşi din apatie, din limbul impersonal şi paralizant în care căzusem alarmant de uşor.

Vegetaţia devine mai înaltă, mai puţin deasă. Vedem cerul o bună parte din zi, în timp ce noaptea stelele, atât de apropiate şi familiare în zona ecuatorială, răspândesc o aură protectoare liniştitoare, ne dau certitudinea, chiar trecătoare, dar prezentă, că lucrurile îşi urmează cursul cu fatala regularitate care face să trăiască odraslele timpului, făpturile supuse destinului, pe noi, oamenii. Teancul de facturi şi fişe vamale pe care le-am găsit în cală şi pe care Căpitanul mi le-a dat ca să scriu acest jurnal, singura mângâiere în monotonia călătoriei, e pe sfârşite. Mi se termină şi stiloul. Căpitanul îmi spune că la unitatea militară la care ajungem mâine îmi voi putea reface provizia de hârtie şi creioane. Nu mă imaginez cerându-i acest favor, atât de simplu şi candid personal, autoritarului Maior, al cărui glas îmi sună încă în urechi. Nu vorbele lui, ci accentul metalic, gol de nuanţe, sec precum un foc de

armă, ne-a lăsat neînarmaţi, lipsiţi de apărare şi gata să ascultăm orbeşte şi în tăcere. Constat că asta e un lucru nou în ce mă priveşte, că niciodată în viaţă n-am trecut printr-o încercare asemănătoare, nici în viaţa mea de marinar, nici pe parcursul diverselor mele meserii şi avataruri pe acest pământ. Mă gândesc dacă nu cumva ceea ce numim curaj nu înseamnă decât să te predai fără condiţii energiei nestăvilite, neutre şi fără drept de apel a unui ordin emis pe acest ton. Trebuie să reflectez la asta mai pe îndelete.

14 aprilie

În dimineaţa asta am ajuns la baza militară. Amarat la un mic ponton de lemn, Junkerul se leagănă din cauza curentului apei. Avionul ăsta din alte vremuri, cu tabla lui ondulată şi botul vopsit în negru, cu motorul său radial şi aripile pe jumătate ruginite, e o prezenţă anacronică, o arătare aberantă pe care nu prea ştiu unde o voi plasa în amintirile mele. Baza constă într-o construcţie paralelă cu râul, cu acoperiş de zinc şi pereţi metalici fixaţi pe nişte cadre. În mijloc e micul birou al comandantului, în faţa lui se înalţă catargul drapelului, pe o platformă măturată toată ziua de soldaţii pedepsiţi. Pe cele două laturi se văd hamacurile trupei şi cămăruţele ofiţerilor, fiecare cu hamacul ei. Ne iese în cale un sergent care ne duce la comandament. Maiorul ne-a primit de parcă nu ne-ar mai fi văzut niciodată. N-a fost politicos, nici mai puţin milităros, a dovedit o distanţă şi o indiferenţă care, chiar dacă ne face să nu ne temem că l-am putea supăra, în acelaşi timp ne sugerează că vigilenţa nu i-a slăbit, doar s-a reorientat către alte treburi de rutină.

Ne-am cazat la marginea aripii din dreapta. Mecanicul a preferat să se întoarcă pe şalupă şi să doarmă în hamac lângă motor. Am mâncat cu soldaţii la o masă lungă pusă

afară, în spatele clădirii. Nişte peşte proaspăt din râu şi posibilitatea de a bea bere mi-au dat senzaţia unui banchet neaşteptat. După masă, soldatul care călătorise cu noi a venit să ne salute. Am aprins ţigările oferite de el şi am fumat mai curând pentru a goni ţânţarii decât pentru a savura tutunul prea tare. L-am întrebat de prizonierii care urcaseră în Junker. Fără un cuvânt, a privit cerul şi-apoi a coborât privirile în pământ cu o elocvenţă care n-a mai avut nevoie de explicaţii. S-a făcut tăcere, după o mică pauză a spus pe un ton ce se voia normal: „Execuţiile fac zgomot şi necesită multă hârţogărie. Aşa însă cad în selvă unde solul e atât de mlăştinos încât, în momentul impactului, îşi sapă singuri groapa. Nimeni nu pune întrebări şi totul se uită repede. Sunt atâtea de făcut pe aici.” Căpitanul trăgea din ţigară privind spre pădure şi-şi pipăia plosca de parcă voia să se asigure că avea la el talismanul menit să-l apere de nenorociri. Pentru el nu era o noutate această modalitate sumară de a-i lichida pe cei indezirabili. Cât despre mine, trebuie să mărturisesc că după primul fior care mi-a trecut pe spinare am uitat curând toată povestea. Acum că-mi amintesc din nou, îmi dau seama că primul sentiment care ni se toceşte pe măsură ce ne trece viaţa este mila. Atât de uzata şi obişnuita solidaritate umană care pentru mine n-a însemnat niciodată ceva concret. Recurgem la ea în clipe de panică trecătoare. Iar atunci ne gândim mai curând la sprijinul celorlalţi, nu la ce le-am putea oferi noi înşine. Tovarăşul nostru de călătorie s-a retras, noi am mai rămas puţin privind cerul înstelat şi luna plină a cărei tulburătoare apropiere ne-a îndemnat să preferăm dormitorul cu hamacuri. Îi cerusem mai devreme amicului să-mi facă rost de nişte hârtie şi de un creion nou.

S-a întors imediat cu cele cerute, spunându-mi cu un zâmbet pe care nu l-am putut descifra: „Vi le trimite domnul Maior şi m-a rugat să vă transmit să le folosiţi ca

să notaţi ce se cuvine, nu ce vreţi.” Era limpede că repeta mesajul cu o fidelitate impersonală ce-l făcea şi mai sibilinic. Liniştea nopţii şi absenţa motorului, cu al cărui zgomot mă obişnuisem, m-au ţinut mult timp treaz. Scriu ca să-mi vină somnul. Nu ştiu când vom pleca. Cu cât mai repede cu atât mai bine, cred. Locul ăsta nu-i pentru mine. Dintre toate locurile care m-au primit pe lumea asta, atât de multe şi de diverse că le-am pierdut socoteala, neîndoielnic acesta e singurul unde totul îmi este ostil, străin, încărcat cu un pericol pe care nu-l ştiu negocia. Îmi promit să nu mai trec niciodată prin asemenea experienţă de care chiar că n-aveam nevoie.

15 aprilie

Azi-dimineaţă, pe când ne pregăteam de plecare, s-a întors hidroavionul cu care plecaseră în zori Maiorul şi pilotul. Mecanicul încălzea motorul diesel, Căpitanul şi noul navigator primit de la baza militară cărau proviziile în cală. Un soldat m-a strigat de pe mal: Maiorul voia să-mi vorbească. Căpitanul s-a uitat la mine cu neîncredere şi cu o umbră de teamă. Era limpede că se gândea mai mult la el decât la mine. Când am intrat la comandament, Maiorul tocmai ieşea din birou. Mi-a făcut semn să-l urmez într-o plimbare pe esplanadă. L-am urmat. Pe chipul său brun cu trăsături obişnuite, împodobit de o mustaţă neagră, îngrijită corect dar fără cochetărie, se îmbina o expresie ironic-protectoare, care nu ajungea până la cordialitate, dar care totuşi îmi inspira o oarecare încredere.

— Te-ai hotărât deci să urci până la fabricile de cherestea? m-a întrebat în timp ce-şi aprindea o ţigară.

— Fabrici? Mi se spusese doar de una.

— Nu, sunt mai multe, a spus privind distrat spre şalupă.

— Mă rog, cred că asta nu schimbă cu ceva lucrurile. Important e să pot cumpăra lemnul şi să-l cobor apoi pe

râu, am răspuns în timp ce simţeam în stomac o senzaţie de teamă familiară: îmi dădea de ştire că încep să mă lovesc de obstacolele unei realităţi pe care până atunci o suprapusesem în mod înşelător peste dorinţele mele.

Curând am ajuns la marginea platformei. Maiorul fuma cu o delectare înceată, de parcă ar fi fost ultima ţigară din viaţa lui. Apoi s-a întors spre mine, m-a privit în faţă şi mi-a spus:

— În fine, te descurci dumneata. Nu e treaba mea. Dar vreau să te pun în gardă: nu eşti dumneata omul care să zăbovească mult timp pe aici. Vii din alte ţări, din alte climate, cu alţi oameni. Selva n-are nimic misterios, aşa cum se crede. Exact de aici vine pericolul cel mare. Nu e decât ce ai văzut, nici mai mult, nici mai puţin. Totul e la vedere. Este simplă, categorică, uniformă şi malignă. Aici inteligenţa se împotmoleşte, timpul se confundă, legile se uită, veselia e necunoscută, iar tristeţea nu se încheagă – a făcut o pauză şi a tras din ţigară, expirând fumul în timp ce vorbea din nou. Ştiu că ţi s-a spus despre prizonieri. Fiecare avea o istorie cu care s-ar fi umplut filele unui dosar gros ce n-ar fi fost finalizat niciodată. Estonianul vindea indieni dincolo de graniţă. Pe cei pe care nu reuşea să-i vândă îi otrăvea şi-apoi îi arunca în râu. Pe urmă a vândut arme cultivatorilor de coca şi de mac, după care ne spunea unde-şi au culturile şi tabăra. Ucidea fără sens şi fără ură. Doar pentru a face rău. Navigatorul nu era mai prejos, numai că era mai abil şi de-abia acum câteva luni am reuşit să-i stabilim participarea la un măcel al indienilor cu scopul de a le vinde pământurile date de guvern. În fine, e inutil să-ţi mai spun despre ăştia doi. Crima e şi ea un lucru plicticos şi are foarte puţine variaţiuni. Iată ce voiam să-ţi spun: dacă-i trimit sub escortă la judecătoria cea mai apropiată, asta ia zece zile de drum. Risc şase soldaţi care riscă să cadă pradă unui simulacru de mituire care pe urmă îi costă viaţa sau să fie

asasinaţi de complicii pe care delincvenţii îi au prin cătune. Pentru mine, şase soldaţi sunt foarte valoroşi. Indispensabili. La un moment dat, de ei poate depinde viaţa sau moartea, în plus, judecătorii… în fine, poţi să-ţi imaginezi, nu trebuie să-ţi spun eu. Îţi spun toate astea nu ca să mă disculp, ci ca să-ţi faci idee despre cum merg lucrurile pe aici – a mai făcut o pauză. Văd că te-ai împrietenit cu Căpitanul, aşa-i? – am dat din cap că da. E un om bun cât timp are ce bea. Dacă nu, devine alt om. Ai grijă ca asta să nu se întâmple. Atunci îşi pierde minţile şi e în stare de orice barbarie. După care nu-şi aminteşte nimic. Am mai constatat că nu te simţi bine în viaţa de garnizoană şi printre oamenii în uniformă. Ai dreptate, te înţeleg perfect. Dar cineva trebuie să facă şi asta, pentru asta existăm noi, militarii. Eu am făcut cursuri de stat-major în nord. Am stat doi ani în Franţa într-o misiune comună. Peste tot e la fel. Bănuiesc cam care ţi-a fost viaţa şi e posibil să te fi întâlnit vreodată cu colegii mei. Când nu suntem de serviciu suntem mai de înghiţit. Am fost formaţi să fim… exact ce vezi – ajunseserăm la debarcader. Bun, nu te mai reţin. Călătoriţi cu grijă. Navigatorul pe care vi l-am dat e de încredere. La întoarcere îl lăsaţi aici. Nu te încrede în nimeni, nu spera prea multe nici de la soldaţi, aici avem alte treburi de făcut. Înţelege că nu ne putem ocupa de străini visători. Mi-a întins mâna şi în timp ce mi-o strângea mi-am dat seama că era prima dată când făcea asta. Ne-a condus la ponton. Când să urc la bordul şalupei, m-a bătut pe umăr şi mi-a spus cu glas scăzut: „Ai grijă de rachiu. Să nu-i lipsească.” S-a despărţit de Căpitan cu un gest. S-a îndreptat spre biroul său cu un mers elastic şi negrăbit, cu corpul drept şi uşor ţeapăn. Noi ne-am deplasat în mijlocul râului şi am început să avansăm împotriva curentului. Tabăra a rămas în urmă, confundându-se cu liziera selvei. Din când în când, o reflexie a soarelui pe fuselajul Junkerului ne indica locul

precum un avertisment greu de prevestiri.

17 aprilie

Pe navigatorul cel nou îl cheamă Ignacio şi are chipul plin de riduri palide care-i dau un aspect de mumie proaspătă. Printre puţinii dinţi rămaşi scuipă salivă în timp ce vorbeşte fără încetare. Vorbeşte mai mult cu sine însuşi decât cu ceilalţi. Îl respectă pe Căpitan, pe care-l cunoaşte de mult timp. Drept care se arată prietenos şi cu mecanicul, adică el vorbeşte iar celălalt îşi arată caracterul blând şi inepuizabilul talent de a pune în legătură realitatea cu comportamentul imprevizibil al motorului, ale cărui bruşte schimbări de regim ameninţă oricând cu un colaps definitiv.

Mă înşelasem crezând că de-acum încolo peisajul şi clima aveau să semene tot mai mult cu cele din *tierra caliente.*

Pe seară intrăm iarăşi în selvă. Penumbră dată de coroanele copacilor şi de lianele care se înnoadă de la un ţărm la altul. Motorul deşteaptă ecouri de catedrală. Păsări, maimuţe şi insecte fac o larmă permanentă. Nu ştiu cum am să dorm. „Fabricile, fabricile”, îmi tot repet în ritmul apei care se sparge de prova. Era scris să mi se întâmple. Mie, nu altcuiva. Sunt lucruri pe care nu le învăţ niciodată. Prezenţa lor acumulată de-a lungul unei vieţi reprezintă ceea ce proştii numesc destin. Slabă consolare.

Astăzi, în timpul siestei, am visat locuri. Locuri în care am petrecut lungi ceasuri goale, dar care conţin totuşi o semnificaţie ascunsă. Vine de acolo un semnal care încearcă să-mi spună ceva. Simplul fapt de a fi visat locurile acelea are în el ceva prevestitor, dar nu reuşesc să descifrez mesajul. Poate că, enumerându-le, am să aflu ce vor să-mi spună:

O sală de aşteptare din gara orăşelului din Bourbonnais.

Trenul va veni după miezul nopţii. O sobă cu gaz nu reuşeşte să încălzească suficient şi scoate un miros de smârc ce se lipeşte de haine şi adastă pe pereţii cu pete de umezeală. Trei afişe anunţă minunile Nisei, farmecele coastei bretone şi sporturile de iarnă de la Chamonix. Sunt decolorate şi nu reuşesc decât să adauge tristeţe ambianţei. Sala e pustie. Micul chioşc al tutungeriei, unde se mai serveşte şi cafea cu nişte croasante apărate de muşte sub un clopot de sticlă pe care se văd nişte pete suspecte de grăsime pe care s-a pus praful care pluteşte în aer, e închis cu gratii de tablă găurite. Stau pe o bancă atât de tare că nu pot găsi o poziţie care să-mi permită sa dorm puţin. Mă foiesc din când în când şi mă uit la tutungerie şi la copertele unor reviste ponosite dintr-o vitrină, la rândul ei apărată de gratii. Cineva se mişcă înăuntru. Ştiu că e imposibil, chioşcul e într-un colţ fără uşă. Cu toate acestea, este tot mai evident că acolo e închis cineva. Îmi face semne, apuc să disting un zâmbet pe chipul acela neprecizat, nu ştiu dacă de femeie sau de bărbat. Mă îndrept într-acolo cu picioarele înţepenite de frig şi de poziţia incomodă în care am stat atâtea ore. Cineva şopteşte acolo cuvinte ininteligibile. Îmi apropii faţa de grilajul protector şi disting un murmur: „Mai încolo, poate.” Îmi bag degetele printre gratii, încerc să mişc grilajul şi atunci cineva intră în sala de aşteptare. Mă uit mai bine. E un paznic cu chipiul reglementar. Este ciung, mâneca goală e prinsă de piept cu un ac de siguranţă. Mă priveşte suspicios, nu salută şi se duce să se încălzească lângă sobă, cu intenţia clară de a arăta că se află acolo pentru a veghea la respectarea regulamentului gării. Mă întorc la locul meu într-o stare de agitaţie greu de descris, cu inima bătându-mi nebuneşte, gura uscată şi certitudinea de a fi pierdut un mesaj irepetabil şi hotărâtor.

Într-o mlaştină deasupra căreia se învârtesc roiuri de

ţânţari care se apropie apoi se depărtează brusc într-o spirală vertiginoasă, văd resturile unui mare hidroavion de pasageri. E un Latecoére 32. Cabina a rămas aproape intactă. Intru şi mă aşez pe un scaun de răchită cu măsuţa pliantă în faţă. Interiorul e invadat de vegetaţia care acoperă pereţii şi atârnă din tavan. Flori galbene, o culoare intensă, aproape luminoasă, asemănătoare celor ale arborelui *guayacán,* atârnă graţios. Tot ce putea sluji la ceva a fost demult demontat. Înăuntru se respiră o atmosferă senină şi plăcută care te îndeamnă să rămâi să te odihneşti. Printr-o ferestruică de ani de zile fără geam intră o pasăre mare cu pieptul ca arama care face ape şi cu o pată portocalie pe cioc. Se aşază pe spătarul unui scaun, trei rânduri în faţa mea, şi mă priveşte cu ochişorii cu reflexe de asemenea arămii. Brusc, se porneşte să cânte cu un tril ascendent care coboară scurt, de parcă prezenţa mea ar împiedica-o să termine fraza începută cu brio. Zboară pe sub tavanul avionului căutând ieşirea, iar când pleacă, lăsând ecoul cântecului în ambianţa vegetală dinăuntru, simt că m-a cuprins vraja dăunătoare a celor ce vizitează nişte locuri interzise. Înlăuntrul meu, în partea cea mai tainică a sufletului, cineva a mişcat uşor cârma fără să pot interveni, fără să fiu măcar luat în seamă.

Un câmp de bătălie. Luptele s-au terminat cu o zi în urmă. Prădători cu turbane jefuiesc cadavrele. E o căldură umedă care-ţi topeşte mădularele, ca o febră fără delir. Printre cei căzuţi, unii poartă cazace roşii. Însemnele au dispărut. Mă apropii de un cadavru îmbrăcat cu pantaloni largi de mătase de culoarea fisticului şi haină brodată cu aur şi argint. N-au putut s-o fure pentru că trupul e străpuns de o lance care e înfiptă bine în pământ şi fixează hainele. Este vorba de un mare şef cu chip tânăr şi trup subţire şi zvelt. După turban îmi dau seama că e un *maharatta.* Jefuitorii de cadavre au dispărut. Din depărtare se apropie un călăreţ în cazacă roşie, îşi opreşte calul în

faţa mea şi mă întreabă: „Pe cine căutaţi?” „Caut corpul Mareşalului de Turenne”, îi răspund. Mă priveşte uluit. Ştiu că am greşit bătălia, secolul, adversarii, dar nu mai pot să rectific. Omul descalecă şi îmi explică, acum mult mai politicos: „Acesta e câmpul de luptă de la Assaye, pe fostul teritoriu al Peshwahului. Dacă doriţi să vorbiţi cu Sir Arthur Wellesley, pot să vă conduc chiar acum.” Nu ştiu ce să răspund. Rămân pe loc, ca un orb care încearcă să se orienteze printre oameni. Călăreţul ridică din umeri: „Nu pot face nimic pentru dumneavoastră”, şi se duce de unde a venit. Începe să se întunece. Mă întreb unde-o fi cadavrul mareşalului de Turenne şi chiar în timp ce mă gândesc îmi dau seama că totul e greşit şi că n-am ce face. Miroase a mirodenii, a *paciuli,* a bandaje de răni neschimbate de multe zile, a soare peste morţi, a tăiş de sabie proaspăt uns. Mă trezesc cu certitudinea deprimantă că am greşit drumul către unde mă aştepta, în sfârşit, un răspuns pe măsura anxietăţii mele.

Mă aflu într-un spital. Patul e acoperit de o pânză care nu-mi permite să văd restul paturilor din salon. Nu sunt bolnav şi nu ştiu de ce m-au adus aici. Dau deoparte un colţ al acestei perdele şi văd alta, care acoperă alt pat. Un braţ de femeie o dă în lături şi o descopăr pe Flor Estévez, îmbrăcată cu o cămaşă croită rudimentar, din acelea pe care le poartă cei care au fost operaţi. Mă priveşte zâmbitoare şi îşi arată sânii, coapsele şi sexul cu o candoare care nu o caracterizează în viaţa reală. Ca de obicei, are pletele răvăşite precum coama unui animal mitologic. Trec în patul ei. Începem să ne mângâiem cu graba febrilă a celor ce ştiu că au foarte puţin timp la dispoziţie înainte să apară cineva. Când să intru în ea, perdelele sunt trase brusc la o parte. Câţiva ministranţi le susţin în timp ce un preot insistă să-mi dea împărtăşania. Mă lupt să trag perdeaua la loc. Preotul ţine ostia într-un potir, un ministrant îi întinde cutiuţa de argint cu sfântul

mir. Părintele încearcă să-mi dea sfântul maslu. Mă întorc şi mă uit la Flor Estévez, ea îmi evită privirile ruşinată, de parcă totul ar fi fost pregătit chiar de ea, cu un scop care-mi scapă. Flor îşi moaie degetele în mir şi încearcă să-mi ungă membrul în timp ce cântă un cântec a cărui tristeţe mă aruncă într-o depresie ce anunţă o dezamăgire atroce. A dispărut orice urmă de erotism. Vreau să-mi strig disperarea precum un înecat. Mă trezeşte sunetul propriului meu glas care se stinge într-un urlet grotesc.

Meditez absorbit la semnele ascunse în toate viziunile astea. S-a înnoptat şi şalupa înaintează încet. Navigatorul şi Căpitanul se ciondănesc cu o iritare moale pe care o percep ca familiară şi inofensivă. Căpitanul a ajuns la punctul critic al beţiei şi reîncepe cu ordinele lui fără sens: „Miroase vântul, căpăţânos bătrân, miroase-l bine sau ne ia dracu!" „Bine, Căpitane, nu mă mai bate la cap, că dacă nu mergem mai repede înseamnă că nu se poate", răspunde celălalt cu răbdarea cu care vorbeşti cu un copil. „Navighezi ca un şarpe descăpăţânat, Ignacio, nu degeaba nu ţi-au dat nimic de făcut ăia de la baza militară. Ţine cârma drept, ce naiba, doar nu e lingură de supă!" Şi tot aşa o bună parte din noapte. E limpede că, în fond, se distrează. E forma lor de comunicare. Relaţia lor e atât de veche, încât tot ce trebuiau să-şi spună s-a spus de mult. Nu voi reuşi să adorm decât în zori. Citesc şi scriu pe rând. Ioan-fără-Frică n-are nicio scuză care să stea în picioare. Poruncind moartea fratelui regelui Franţei, şi-a condamnat propria stirpe la inevitabila pieire. Păcat. Poate că un Regat al Burgundiei ar fi fost răspunsul potrivit pentru atâtea lucruri care mai târziu au făcut să plouă deasupra Europei o serie de blesteme fără drept de apel.

18 aprilie

Cum se întâmplă de obicei, până azi au început să mi se

lămurească cheile posibile ale viziunilor pe care le-am avut în timpul siestei de ieri. Sunt vechii mei demoni, fantomele tocite de-acum care, în haine diferite, cu limbaj diferit, mereu cu altă viclenie scenică, vin să-mi amintească constantele pe care mi le ţese destinul: viaţa într-un timp complet străin de interesele şi gusturile mele, familiaritatea cu moartea pe post de ocupaţie esenţială a fiecărei zile, locul pe care îl ocupă pentru mine universul erotic mereu implicit ocupaţiei mai sus menţionate, o deplasare permanentă către trecut, căutând momentul şi locul în care viaţa mea ar fi putut căpăta sens şi o obişnuinţă foarte specială a mea de a consulta constant natura, cu prezenţele ei, cu transformările, capcanele şi vocile ei ascunse cărora, totuşi, le încredinţez pe deplin decizia perplexităţilor mele, verdictul asupra faptelor mele atât de gratuite în aparenţă, însă atât de obediente faţă de aceste chemări.

Simplul fapt de a mă gândi la aceste lucruri mi-a adus calma acceptare a prezentului care mi se părea atât de confuz şi atât de departe de scopurile mele. Dintr-o explicabilă eroare de perspectivă, le examinasem fără a lua în seamă anumite elemente familiare pe care visele de ieri mi le-au făcut evidente. Erau acolo, dar nu ştiusem să le lămuresc. Sunt atât de obişnuit cu această dezlegare a viselor mele încât, fără a le fi descifrat încă mesajul, le percep deja acţiunea binefăcătoare şi liniştitoare. Mai am de înţeles doar atitudinea Florei Estévez, a cărei iniţiativă şi invitaţie de a veni în patul ei sunt atât de străine modului în care se comportă în situaţii din astea. Într-adevăr, în ciuda sălbăticiei aparente a chipului, a coapselor rotunde, a pletelor hirsut învălmăşite, a pielii ei brune uşor umede care la atingere opune o rezistenţă ca de catifea invizibilă, a sânilor ei mari de sibilă la vedere aproape în permanenţă, în ciuda acestor semne, Flor ignoră pe de-a-ntregul jocul cochetăriei, şiretenia apropieri

lor amoroase. Izbucneşte serioasă, aproape tristă, cu disperarea fără cuvinte a cuiva care acţionează sub imperiul unei forţe dezlănţuite, şi aşa iubeşte şi juisează într-o tăcere de vestală. Poate că purtarea ei provocatoare din vis se datorează abstinenţei mele din această călătorie; în afară de episodul cu indianca, mai curând neliniştitor decât mulţumitor. Sau mai poate proveni, cel mai probabil, din clasica juxtapunere din vise a trăsăturilor şi gesturilor unor persoane diferite. De aceea nu vom putea confirma niciodată precis identitatea fiinţelor pe care le visăm. Niciodată nu e vorba de o singură persoană, e vorba de o sumă, de un alai instantaneu şi condensat, nu de o prezenţă unică şi determinată.

Flor Estévez. Nimeni nu mi-a fost atât de aproape, nimeni nu mi-a fost atât de necesar, nimeni nu s-a îngrijit de mine cu ştiinţa ei secretă de făptură sălbatică şi mohorâtă, obişnuită cu tăcerea, cu monosilabele, cu mormăiturile rudimentare care nici nu neagă, nici nu afirmă. Când am consultat-o în privinţa afacerii cu lemn s-a mulţumit să-mi spună: „Nu ştiam că din lemn se pot scoate bani. Se pot face case, garduri, lăzi, rafturi, tot ce vrei, dar bani? Ăsta-i un basm. Să nu-l crezi.” S-a dus la ascunzătoarea în care-şi ţinea economiile şi mi-a dat tot ce-avea, fără un cuvânt, fără măcar să se uite la mine. Flor Estévez, loială şi aspră în furiile ei, neruşinată şi bruscă în mângâierile ei. Pe gânduri, privind ceaţa trecând peste copacii înalţi, cântând cântece din ţara de jos, cântece pline de sevă, bucurie, inocenţă şi de o nostalgie ce-ţi rămânea în minte împreună cu melodia şi cuvintele de o candoare transparentă. Şi eu aici, urcând râul cu un beţivan jumătate indian comanche – jumătate gringo, cu un indian mut îndrăgostit de motorul diesel şi un nonagenar ce pare iscat din scoarţa chinuită a unui arbore gigantic fără nume de pe aici. N-are leac peregrinarea mea haotică, în răspăr şi în contratimp, mereu dăunătoare, pururi

străină adevăratei mele vocaţii.

20 aprilie

Am pătruns iarăşi într-o savană cu pâlcuri mici de pădure şi mlaştini întinse create prin revărsarea râului. Stoluri de bâtlani trec pe cer în formaţii regulate ce sugerează escadrilele în zbor de recunoaştere. Se rotesc în jurul şalupei şi se aşază pe mal cu o eleganţă impecabilă. Acolo se deplasează cu paşi mari şi prudenţi în căutarea hranei. Când prind un peşte, acesta se zbate o clipă în ciocul lung al păsării care scutură din cap în timp ce victima dispare ca prin farmec. Soarele cade perpendicular pe plicticoasa întindere pe care apa sclipeşte printre trestii şi liane. Din când în când, ca pentru a ne aduce aminte că va reveni curând, apare o mică mostră de selvă, un grup stufos de arbori de unde răzbate zarva maimuţelor, papagalilor şi altor păsări şi cântecul regulat şi adormitor al greierilor uriaşi. Pustietatea locului ne năuceşte, nici nu ştim foarte bine de ce avem senzaţia asta pe care n-o simţim când suntem în mijlocul junglei, în ciuda respiraţiei ei letale, prezentă tot timpul pentru a ne aminti apropierea sa devastatoare. Trântit în hamac văd defilând, cu abulică indiferenţă, peisajul în care singura schimbare vizibilă e lenta deplasare a luminii pe măsură ce se lasă seara. Curentul aproape că nu ne opune rezistenţă. Motorul a prins un ritm accelerat şi sacadat, destul de suspect date fiind vechimea şi instabilitatea lui. Dar toate astea de-abia le înregistrez pe suprafaţa aproape impersonală a atenţiei mele. Aşa cum se întâmplă de obicei după ce mă bântuie visele revelatorii, am căzut într-o stare de indiferenţă marginală, la limita unei panici surde. O percep ca pe un atentat inevitabil împotriva fiinţei mele, împotriva puterilor care o susţin, împotriva precarei şi vanei speranţe, dar speranţă totuşi, ca într-o bună zi lucrurile să se îndrepte şi

totul să înceapă să meargă bine. Sunt atât de familiarizat cu perioadele astea scurte de periculoasă neutralitate, încât ştiu că e mai bine să nu încerc a le cerceta. N-aş face decât să le prelungesc, exact ca atunci când ai luat o supradoză dintr-un medicament înghiţit din nebăgare de seamă şi-al cărui efect va trece doar după ce corpul a asimilat agentul străin care l-a intoxicat.

Căpitanul vine să-mi spună că la noapte ne vom opri într-un cătun ca să facem plinul şi să reînnoim proviziile. Mă interesez, aducându-mi aminte de recomandările Maiorului, de starea bidonului cu rachiu. Îşi dă seama că am fost pus în gardă şi-mi răspunde puţin enervat: „Nu trebuie să-ţi fac griji, prietene, voi cumpăra de-acolo destul ca să-mi ajungă cât mai avem de mers.” Se depărtează pufăind din pipă cu gestul iritat al celui care încearcă să-şi apere o zonă de intimitate răscolită de străini.

25 mai

Când am coborât în cătunul acela nici nu-mi închipuiam că urma să rămân acolo câteva săptămâni, între viaţă şi moarte. Că toată călătoria avea să se schimbe întru totul, devenind o luptă epuizantă cu descurajarea cea mai adâncă şi cu atacurile a ceva foarte asemănător demenţei.

Cătunul se compune din şase case care înconjoară un petic de pământ bătătorit ce vrea să fie o piaţă. Doi arbori uriaşi, cu coroane pe măsură, umbresc locuitorii lui jerpeliţi şi costelivi care se adună după masă pe nişte bănci primitive făcute din trunchiuri aproape nedescojite ca să fumeze şi să comenteze zvonurile vagi şi mereu neliniştitoare venite din capitală. Singura clădire cu acoperiş de tablă şi ziduri de cărămidă este o şcoală care slujeşte şi ca biserică atunci când sosesc misionarii. Se compune dintr-o sală de clasă, o cămăruţă pentru învăţătoare şi serviciile sanitare, de mult timp ieşite din uz,

pline acum de cocleală şi de tot soiul de gunoaie. Pe învăţătoare au răpit-o indienii acum mai bine de un an, nu s-a mai ştiut nimic de ea până când a venit careva cu ştirea că trăia cu şeful de trib şi declarase că n-avea să se întoarcă nicicând. Baza militară ţine acolo un mic număr de soldaţi care dorm în hamacuri atârnate în fosta sală de clasă. Îşi petrec timpul curăţându-şi armele şi repetând, într-o litanie monotonă, micile mizerii din care e făcută viaţa de garnizoană.

Căpitanul îşi aprovizionase bidonul cu băutură şi începusem să cărăm combustibilul pentru motor, ca să umplem rezervorul şalupei. Munca era epuizantă în clima aceea umedă, temperatura insuportabilă şi lipsa de braţe de muncă. N-a vrut să ne ajute nimeni. Căpitanul era într-una din pasele lui cele mai proaste, bătrânul navigator de-abia se mişca, aşa că toată corvoada am făcut-o mecanicul şi cu mine, sub privirile indiferente ale localnicilor măcinaţi de paludism, cu ochi apoşi şi absenţi de oameni care de mult şi-au pierdut speranţa de a scăpa vreodată de acolo. În seara primei zile am avut greţuri şi o durere de cap intensă pe care le-am pus pe seama faptului că inhalasem prea mult vaporii combustibilului ce trebuia transvazat cu o lentoare exasperantă. A doua zi am continuat treaba. Părea că somnul şi odihna îmi uşuraseră situaţia. Dar la prânz am început să am dureri insuportabile în toate încheieturile şi nişte înţepături la baza craniului care mă paralizau timp de câteva secunde. M-am dus la Căpitan să-l întreb ce putea fi asta, s-a uitat la mine şi mi-am dat seama din expresia lui că era ceva grav. M-a apucat de braţ şi m-a dus la un hamac din fosta şcoală. M-a obligat să mă întind şi să beau un pahar mare cu apă în care a turnat câteva picături dintr-un lichid amar, vâscos şi de culoarea ambrei. Le-a spus ceva soldaţilor cu voce scăzută. Evident, ceva în legătură cu starea mea. M-au privit ca pe unul care trebuie să treacă printr-o

încercare înfricoşătoare cu care erau familiarizaţi. După puţin timp Căpitanul a revenit aducându-mi hamacul de pe şalupă. L-a atârnat în colţul opus celui unde dormeau soldaţii şi m-a dus acolo, aproape pe sus, ţinându-mă de subţiori. Mi-am dat seama că nu-mi mai simţeam labele picioarelor, aşa că nu ştiu dacă le târâm sau încercam să păşesc. A început să se însereze. O dată cu uşoara potolire a căldurii şi cu începutul brizei imperceptibile care venea de pe râu, am început să dârdâi violent. Un soldat mi-a dat să beau ceva cald, nu ştiu ce era, apoi am căzut într-un somn adânc la limita inconştienţei.

Am pierdut cu totul noţiunea trecerii timpului. Ziua şi noaptea se amestecau, uneori vertiginos. Altă dată, rămâneau oprite într-o eternitate pe care nu încercam s-o înţeleg. Feţele care se apropiau să se uite la mine îmi erau total străine, scăldate într-o lumină opalină ce le făcea să pară făpturi dintr-o lume necunoscută. Am avut coşmaruri groaznice în care apăreau tot timpul colţurile din tavan şi foile de tablă de zinc. Eu încercam să potrivesc colţurile între ele, modificând structura suporturilor sau unind tablele astfel ca să fie uniforme şi regulate. Îmi puneam în treaba asta toate puterile unei voinţe făcute din febră şi obsesie maniacală, repetate într-o serie interminabilă. Era ca şi cum mintea mea s-ar fi oprit pe neaşteptate într-un proces elementar de familiarizare cu spaţiul înconjurător. Proces pe care, în viaţa de zi cu zi, conştiinţa nici măcar nu-l înregistrează, dar care acum devenise singurul scop, raţiunea supremă, necesară, fără drept de apel, a existenţei mele. Cu alte cuvinte eu nu mai eram decât asta şi nu mai trăiam decât pentru asta. Pe măsură ce aceste obsesii se prelungeau şi deveneau mai regulate şi mai elementare totodată, eu mă scufundam într-o stare ireversibilă de nebunie, de inertă demenţă minerală unde fiinţa, sau ce-a rămas din ea, mai bine zis, se dizolva cu o rapiditate de necontrolat. Acum, când încerc să povestesc

prin ce-am trecut, îmi dau seama că cuvintele nu pot cuprinde tot înţelesul pe care vreau să-l dau. De exemplu, cum să explic panica îngheţată cu care observam acea monstruoasă simplificare a facultăţilor mele şi incomensurabila întindere a timpului trăit în supliciu? Imposibil de descris. Pur şi simplu pentru că, într-un fel, e straniu şi absolut contrar a ceea ce credem că ar fi conştiinţa noastră sau a semenilor noştri. Ne transformăm nu în altă fiinţă, ci în altceva, într-un mineral compact format din muchii ţepoase care se multiplică în interior la infinit şi a căror înregistrare şi numărare reprezintă însăşi raţiunea dăinuirii noastre în timp.

Primele cuvinte inteligibile pe care le-am auzit au fost: „De-acum, ce-a fost mai rău a trecut. A scăpat ca prin minune.” Cineva cu cămaşă kaki fără niciun fel de însemne, chip obişnuit şi oacheş şi mustaţă neagră şi corectă, le pronunţase de la o depărtare inexplicabilă, adică de la câţiva centimetri de faţa mea pe care o privea fix. Am aflat mai târziu că Maiorul venise cu Junkerul. A scos din trusa sanitară de care era nedespărţit un medicament care mi s-a injectat din douăsprezece în douăsprezece ore; se pare că acesta mi-a salvat viaţa. Mi s-a mai spus şi că în delirurile mele am menţionat de mai multe ori numele lui Flor Estévez, iar altă dată insistam că era absolut necesar să urcăm râul pentru a cuceri fortul San Juan, asediat de căpitanul Horace Nelson, la câţiva kilometri de lacul Nicaragua. Se mai pare şi că am vorbit în nişte limbi pe care nimeni n-a reuşit să le identifice, deşi mai târziu Căpitanul mi-a spus că auzindu-mă strigând „Godverdomme!” a înţeles că scăpasem.

Sunt încă slăbit, corpul îmi răspunde cu o încetineală enervantă. Mănânc fără poftă şi nimic nu-mi ostoieşte setea. Nu sete de apă, ci de ceva care să aibă o intensă amărăciune vegetală şi o aură albă precum a mentei. Nu există aşa ceva, ştiu, există doar pofta asta specifică şi

identificabilă, aşa că-mi propun să găsesc într-o bună zi infuzia la care visez zi şi noapte. Scriu extrem de greu, dar, în acelaşi timp, punând pe hârtie amintirile răului prin care am trecut, mă eliberez de accesele de demenţă pe care boala le-a adus cu ea şi care mi-au făcut cel mai rău. Uşurarea este progresivă şi rapidă, uneori chiar mă gândesc că toate astea s-au întâmplat cuiva care nu sunt eu, cuiva care a păţit toate astea şi a şi dispărut o dată cu răul. Nu ştiu, e greu de explicat, mă tem că, dacă mă străduiesc prea mult s-o fac, totul devine un fel de exerciţiu obsedant care mă înspăimântă acum.

Azi după-masă a venit la mine mecanicul şi a început să-mi vorbească într-un amestec haotic de spaniolă, portugheză şi un dialect din selvă pe care n-am reuşit să-l identific. Era prima dată când începea din proprie iniţiativă o conversaţie cu altcineva decât Căpitanul, cu care se înţelegea prin monosilabe. Chipul cu trăsături atât de indiene încât trebuie să fii atent la fiecare gest pentru a nu face o greşeală gravă exprima mai curând tulburare decât curiozitate. A început prin a mă întreba dacă ştiam ce boală avusesem. I-am spus că nu ştiam. Atunci mi-a explicat destul de mirat de ignoranţa mea pe care o socotea de neiertat şi cât se poate de periculoasă: „Dumneata ai avut friguri de baltă. Atacă bărbaţii albi care se culcă cu femeile noastre. E mortală.” I-am răspuns că se părea că scăpasem, la care mi-a zis cu un fel de scepticism cam criptic: „Nu fi atât de sigur. Uneori revine.” Era ceva în cuvintele astea care m-a făcut să mă gândesc că gelozia tribală, întunecata luptă împotriva străinului îl determinau să-mi inducă această îndoială apăsătoare, pe măsura legilor nescrise ale selvei pe care le încălcasem. L-am întrebat cum reuşeau să se păzească de îngrozitoarea febră albii care se culcau în mod obişnuit cu indience. „Termină afară, domnule.

Nu e niciun secret”, mi-a reproşat cu o trufie nouă, de

parcă ar fi vorbit cu cineva care nu merită să primească prea multe detalii. „După aia trebuie să te speli cu apă cu miere şi să-ţi pui o frunză de laur între picioare, deşi ustură tare şi face băşici”, şi-a terminat el explicaţiile în timp ce-mi întorcea spatele ca să se ducă la motorul lui, cu aerul că-şi lăsase o treabă foarte importantă pentru o prostie. La miezul nopţii citeam, când a venit Căpitanul să vadă cum mă simţeam. I-am povestit ce-mi spusese mecanicul. A zâmbit şi m-a liniştit: „Dacă iei în seamă tot ce ţi se spune poţi înnebuni, amice. Mai bine uită. Ai scăpat. Ce mai vrei.” Un damf de rachiu ieftin a rămas în jurul hamacului în timp ce el pleca la prova dând comenzi delirante: „Motorul la jumătate şi să nu-mi dormiţi! Să nu-mi ardeţi magnetoul cu untura voastră de tapir, nenorociţilor!” Glasul i s-a pierdut în noaptea neţărmurită ajungând la stelele atât de apropiate şi liniştitoare.

27 mai

Căpitanul s-a lăsat de băut. Am constatat abia azi-dimineaţă, când a venit să-şi bea cafeaua cu noi şi să mănânce eternele felii de banană prăjită, obişnuitul nostru mic dejun. După ce-şi termină cafeaua, obiceiul e să tragă o duşcă din ploscă. Azi n-a făcut-o şi nici n-avea la el băutura. Am observat o privire uimită pe chipul mecanicului, de obicei nepăsător şi distrat. Cum ştiu că provizia cumpărată în sat e destul de generoasă, nu cred că motivul schimbării ar fi lipsa rachiului. L-am urmărit toată ziua şi nu descopăr alt motiv pentru care să fi renunţat şi la comenzile lui surprinzătoare, care pentru mine deveniseră un soi de invocaţie necesară, legată de bunul mers al şalupei şi al călătoriei în general. Nu a recurs deloc la bidonul cu rachiu, cât a fost ziua de lungă. Seara a venit să se întindă într-un hamac disponibil şi, după câteva introduceri pe marginea timpului şi a posibilei

întâlniri cu altă serie de cataracte, mult mai periculoase de data asta, s-a lansat într-un lung monolog despre anumite episoade din viaţa sa. „Dumneata nu-ţi poţi imagina – a început – ce-a însemnat pentru mine s-o abandonez pe chinezoaică în cabaretul acela din Hamburg. N-am fost niciodată un iubitor de femei. Poate că imaginea care mi-a rămas de la maică-mea e atât de diferită de aceea despre femeile albe, că relaţia mea cu acestea a fost mereu condiţionată de acea primă legătură a mea cu cineva de sex opus. Mama era violentă, tăcută şi dedicată orbeşte credinţelor ancestrale ale tribului ei şi riturilor cotidiene. Pentru ea, albii au fost tot timpul o necesară şi inevitabilă personificare a răului. Cred că l-a iubit mult pe tata, dar pesemne nu i-a arătat-o niciodată. Părinţii mei veneau uneori la misiune. Rămâneau câteva săptămâni şi plecau iar. În timpul acestor vizite mama se purta cu mine cu o cruzime gratuită, aproape animalică. Era din tribul Kwakiutl. N-am învăţat boabă din limba lor. Trebuie că am fost marcat pe viaţă, căci, până s-o întâlnesc pe fată, femeile mă părăseau sistematic. E în mine ceva pe care ele îl percep ca pe o respingere. Cu patroana bordelului din Guyana aş fi putut trăi până la sfârşitul zilelor. A fost o legătură pornită mai mult din interes decât din sentimente. Avea un caracter atât de blajin şi de constant, că n-aveai motive să te cerţi cu ea. În pat era de o senzualitate lentă şi distrată. La sfârşit obişnuia să râdă copilăreşte, aproape inocent. Când am cunoscut-o pe fată totul s-a schimbat. Ea a reuşit să pătrundă într-un loc al intimităţii mele care se păstrase ermetic închis şi pe care-l ignoram chiar şi eu. Prin gesturile ei, prin mirosul pielii, prin felul în care mă privea – brusc, intens –, prin scurtul răgaz în care mă lăsa scăldat într-o tandreţe copleşitoare, prin dependenţa ei care însemna acceptare deplină şi absolută, avea darul de a mă salva într-o clipă de perplexităţile şi obsesiile mele, de descurajări, depresii sau simple treburi de zi cu zi,

plasându-mă într-un fel de cerc strălucitor format din energie zvâcnitoare, din certitudini viguroase, ca sub efectul unui drog necunoscut care ar avea darul să producă o fericire fără umbre. De câte ori mă gândesc la toate astea nu pot să nu mă întreb cum de-a fost posibil să o părăsesc folosind nişte motive expuse atât de nedibaci, iscate din fapte intrascendente în sine, în prealabil înfruntate cât se poate de abil şi evitate cu un efort minim, fără a cădea în capcană. Uneori mă întreb, şi mă cuprinde o furie deznădăjduită, dacă n-am întâlnit-o prea târziu, când nu mai eram pregătit să gestionez acest izvor de fericire binefăcătoare, când în mine murise deja capacitatea de a răspunde cum se cuvine stării de bunăstare ce se cerea dusă mai departe. Cred că înţelegi ce vreau să spun. Există lucruri care ni se întâmplă prea devreme şi altele care vin prea târziu, dar asta o ştim când nu mai e nimic de făcut, când am pariat deja împotriva noastră. Cred că te cunosc destul ca să presupun că ai păţit acelaşi lucru, deci ştii despre ce vorbesc. De când am lăsat-o la Hamburg totul mi-este indiferent. De fapt, ceva a murit în mine definitiv. Alcoolul şi familiaritatea vlăguită cu pericolul au fost singurele lucruri care mi-au dat puteri să încep o nouă zi. Ceea ce nu ştiam e că şi aceste resurse se epuizează. Alcoolul nu serveşte decât pentru a menţine o efemeră raţiune de a trăi; pericolul dispare când ne apropiem de el. Există doar atâta timp cât îl purtăm în noi. Când ne părăseşte, când ajungem la fund şi ştim că nu mai avem nimic de pierdut şi că de fapt nici n-a fost ceva de pierdut, pericolul devine problema altora. Să se descurce ei. Ştii de ce s-a întors Maiorul? Exact pentru asta. N-am vorbit special cu el despre asta, dar ne cunoaştem suficient, în timp ce delirai în sala de clasă, ne-am înţeles din nou. Când l-am întrebat de ce se întorsese, s-a mulţumit să-mi răspundă: «E tot aia, aici sau acolo, Căpitane, doar că aici e mai rapid. Ştii dumneata.» A

nimerit-o. Selva nu face decât să accelereze plecarea. În sine n-are nimic neaşteptat, nimic exotic, nimic surprinzător. Astea sunt prostii ale celor ce trăiesc de parcă ar trăi veşnic. Aici nu e nimic, nici nu va fi vreodată ceva. Într-o zi va dispărea fără urmă. Se va umple de şosele, de fabrici, de oameni ce vor sluji precum catârii nimicul ăsta pompos pe care-l numim progres. În fine, n-are importanţă, niciodată n-am jucat cu zarurile astea. Nici nu ştiu de ce am pomenit de ele. Ce voiam să-ţi spun e să nu-ţi faci griji. Nu m-am lăsat de băutură, ea m-a lăsat pe mine. Vom merge mai departe pe râu în sus. Ca înainte. Cât se va putea. După aia, vom vedea." Mi-a pus o mână pe umăr şi a privit curentul. Imediat şi-a retras-o. N-a adormit, a rămas însă tăcut, liniştit, cu seninătatea celor învinşi. Eu alternez lectura cu scrisul, sperând să-mi vină somnul. De obicei vine o dată cu briza uşoară a dimineţii. Sunt sigur că spusele Căpitanului ascund un mesaj, un semnal secret care, deşi mă linişteşte cumva, îmi dă de ştire că zarurile au început de mult să se învârtească. Mai bine să las lucrurile să curgă aşa cum le este dat. E cel mai bine. Nu e vorba de resemnare. Departe de asta. E vorba doar de distanţa care ne separă de tot şi de toate. Într-o zi vom şti.

30 mai

Curios, totul se aşază, totul se linişteşte. Necunoscutele sumbre care apăruseră la începutul călătoriei s-au limpezit până acum, lăsând o imagine clară. Indienii au părăsit şalupa şi-au fost uitaţi. Ivar şi complicele lui şi-au săpat propria groapă în solul apos al junglei. Maiorul a avut grijă de noi într-un fel neexplicit, nici măcar sugerat, dar evident în fiece zi. Căpitanul s-a lăsat de băutură şi a intrat într-o perioadă de reverie blândă, de blajină nostalgie, de înstrăinare inofensivă. Ignacio mi se pare pe zi ce trece

mai bătrân, mai înfrăţit cu forţele protectoare ale selvei. Mecanicul a ajuns să smulgă motorului performanţe demne de un cabalist. Convalescenţa îmi conferă, împreună cu senzaţia că am scăpat la mustaţă, siguranţa calmă şi sănătatea invulnerabilă a celor aleşi. Nici nu-mi trece prin minte cât de precare pot fi aceste garanţii, dar atâta vreme cât mă las pradă lor, lucrurile defilează în faţa mea ocupând spaţiul ce li se cuvine, fără să năvălească asupra mea pentru a atenta la propria-mi identitate. Acesta e motivul pentru care, chiar şi povestea cu indianca şi, dacă e adevărat, şi consecinţa ei letală de care am reuşit să scap, le văd astăzi ca pe nişte încercări prin care a trebuit să trec pentru a învinge forţele acestui devorant şi nesăţios univers vegetal, care îmi apare acum ca o ambianţă în plus pe care trebuie să o străbată omul pentru a-şi împlini trecerea pe acest pământ şi a scăpa de supliciul de a muri cu certitudinea de a fi trăit într-un limb, întorcând spatele superbului spectacol al celor vii.

La lumina înserării, apoi la cea a lămpii Coleman, am avansat cu cartea lui Raymond despre asasinarea ducelui d’Orléans. Ar fi multe de spus aici, dar nu e nici locul şi nici nu sunt dispus acum la asemenea speculaţii. Oricum, e ciudat să observi lipsa de obiectivitate a raportului întocmit de starostele Parisului după comiterea crimei şi, concomitent, lipsa de isteţime a autorului care îl preia şi îl comentează. Mobilurile unei crime politice sunt mereu atât de complexe, se amestecă în ele motive ascunse şi mascate atât de complexe, încât nu sunt de ajuns relatarea minuţioasă a faptelor, nici transcrierea părerilor pe care le-au avut despre aceasta persoanele implicate pentru a trage nişte concluzii definitive. Sufletul contorsionat al Ducelui de Burgundia ascunde abisuri şi labirinturi cu mult mai întortocheate decât e în stare să perceapă bunul staroste şi să elucideze Raymond. Dar ceea ce-mi atrage atenţia cel mai mult în acest caz, ca şi în toate care au

costat viaţa oamenilor care ocupă un loc de excepţie în cronici, este completa inutilitate a crimei, absenţa notorie a consecinţelor în decursul acestei magme informe şi oarbe ce înaintează fără un scop şi fără un făgaş anume şi care se numeşte istorie. Doar vanitatea incurabilă a oamenilor şi locul pe care şi-l arogă cu un narcisism neţărmurit în vârtejul neîmblânzit care-i târăşte îi poate face să creadă că un magnicid ar fi reuşit vreodată să schimbe un destin dintotdeauna scris în universul incomensurabil. Dar cred că până la urmă m-am depărtat şi eu de adevăratul scop al morţii Ducelui d’Orléans. Mai bine să mă limitez la urmărirea motivelor de invidie şi ură sordidă care au dus la asasinat. Poate de asta cu cât avansez cu lectura cărţii, cu atât mai puţin mă interesează afacerea pe care o asimilez spectacolului cotidian al oamenilor de orişiunde. În fiecare din cătunele mizerabile pe lângă care am trecut convieţuiesc un Ioan-fără-Frică şi un Ludovic d’Orléans, iar pe acesta din urmă îl aşteaptă altă fundătură asemănătoare celei din Rue Vieille-du-Temple unde are întâlnire cu moartea. Există o monotonie a crimei pe care nu e recomandabil s-o cultivi nici în cărţi şi nici în viaţă. Nici măcar în rău nu reuşesc oamenii să-şi surprindă sau să-şi intrige semenii. De aici acţiunea binefăcătoare a pădurilor, a deşertului sau a întinderilor marine. Ştiam dintotdeauna asta. Nimic nou. Închid cartea, un roi de licurici dansează la firul apei, ne însoţeşte o vreme ambarcaţiunea, se pierde departe printre mlaştinile pe care sclipeşte luna înainte de a se ascunde în nori. Se apropie o răpăială de ploaie, trimiţând înainte o briză răcoroasă, care mă scufundă cu blândeţe în somn.

2 *iunie*

În dimineaţa asta ne-am întâlnit cu o şalupă foarte asemănătoare cu a noastră. Era împotmolită în mijlocul

râului din cauza unor bancuri de nisip în care se prinseseră trunchiuri de copaci şi crengi smulse de apă. Venea pe râu în jos şi se poticnise în timpul nopţii. Navigatorul adormise. Lângă el, mecanicul îl priveşte resemnat şi indiferent cum încearcă să desprindă şalupa cu ajutorul unei prăjini. În timp ce Căpitanul încearcă să-i ajute împingându-i pe o latură cu ambarcaţiunea noastră, conversez cu mecanicul care priveşte la fel de sceptic acţiunea noastră. Îl întreb de fabricile de cherestea. Îmi spune că ele există, într-adevăr; că mai avem o săptămână de drum, asta dacă vom trece cu bine de cataractele care sunt pe râu în sus. E mirat de interesul pe care-l arăt pentru aceste instalaţii. Îi spun că intenţionez să cumpăr de acolo lemn pe care să-l vând în porturile de pe fluviu. Mă priveşte cu un amestec de uluire şi neplăcere. E pe punctul de a-mi explica ceva despre copaci, dar zgomotul motorului nostru, care şi-a accelerat turaţia pentru a elibera şalupa împotmolită, mă împiedică să înţeleg ce spune. Strig să repete ce-a spus, dar dă din umeri indolent şi coboară să pornească motorul, în timp ce curentul îi duce rapid la vale. Se pierd după un cot al râului.

Ne continuăm drumul. Încerc să desluşesc cu ajutorul Căpitanului ce începuse să-mi spună mecanicul acela. „Nu lua în seamă, îmi spune. Se spun atâtea prostii despre asta. Dumneata te duci, vezi şi te lămureşti singur. Eu nu ştiu multe în legătură cu treaba asta. Fabricile există; le-am văzut de câteva ori şi am transportat oameni care lucrează acolo. Chestia e că ei nu vorbesc decât în limba lor, iar pe mine nu m-a interesat să aflu ce se face acolo şi cum merg afacerile. Cred că sunt finlandezi, dar dacă le vorbeşti în germană pricep ceva. Însă, repet, nu te lua după zvonuri sau bârfe. Lumea de pe aici e pusă pe inventat poveşti. Din asta trăiesc, le povestesc prin sate şi prin bazele militare ale armatei. Le înfrumuseţează, le lungesc, le schimbă, aşa-şi mai alină urâtul. Nu-ţi face

griji. Ai ajuns de-acum până aici. Ai să vezi cu ochii dumitale ce-o să mai fie.” Am rămas gândindu-mă la cuvintele Căpitanului şi-mi dau seama că mi-am pierdut aproape total interesul pentru afacerea cu lemnul. Dacă ne-am întoarce chiar acum, mi-ar fi tot aia. Dar continuu din pură inerţie. E ca şi cum aş face această călătorie doar pentru a străbate aceste locuri, a împărtăşi cu cei pe care i-am cunoscut aici experienţa selvei şi a mă întoarce cu o provizie de imagini, glasuri, vieţi, miresme şi deliruri ce vor veni să se adauge umbrelor care mă însoţesc, fără alt scop decât de a descâlci insipidul ghem al timpului.

4 iunie

Curentul râului începe să se schimbe vizibil. Ghicim albia lui abruptă şi stâncoasă. Bancurile de nisip au dispărut. Cursul se îngustează, pe maluri încep să se vadă coline, dâmburi care arată vederii un pământ roşcat care pe alocuri pare sânge uscat, alteori are o îmbujorare trandafirie. Pe malurile înalte se văd rădăcinile copacilor, parcă sunt oase proaspăt curăţate, în timp ce coroanele înflorate alternează liliachiul deschis cu portocaliul intens într-un ritm aproape premeditat. Căldura creşte, dar nu mai are umezeala copleşitoare, densitatea aceea care ne anihila orice voinţă de mişcare. Acum suntem învăluiţi de o căldură uscată, arzătoare, neclintită sub lumina care se prăbuşeşte peste fiecare lucru făcându-l să pară prezent, inevitabil, absolut. Totul este tăcut, parcă se aşteaptă o revelaţie distrugătoare. Păcănitul motorului e ca o pată pe peisajul atât de tăcut. Căpitanul mă avertizează: „În curând ajungem la cataracte. Li se spune Pasul îngerului. Nu ştiu de unde le vine numele. Poate de la liniştea asta care îi face pe călătorii care coboară râul să creadă că au ajuns la liman şi-au scăpat de pericole. În schimb, când mergi în amonte, aceeaşi linişte poate fi înşelătoare pentru

novici. Când ajung aici spun mereu cu glas tare rugăciunea pentru călătorii în pericol de moarte. Am scris-o chiar eu. Iat-o. Citeşte-o. Chiar dacă nu crezi în ea, măcar te va face să uiţi de frică.” Îmi întinde o hârtie scrisă pe ambele părţi, protejată de o folie de plastic. Petele de grăsime, de noroi şi jeg acumulat în timp şi prin trecerea din mână în mână fac greu de citit textul scris cu o caligrafie feminină, cu trăsături lungi, ascuţite şi de o claritate sfidătoare. Aşteptând să ajungem la cataracte, transcriu rugăciunea Căpitanului, care sună aşa:

Măreaţă vocaţie a patronilor şi predecesorilor mei, a călăuzelor mele şi a protectorilor mei din fiecare ceas,

apari în aceste clipe de primejdie, întinde mâini de oţel, păstrează cu putere legea scopurilor tale,

revocă dezordinea păsărilor şi a fiinţelor prevestitoare şi spală încăperea inocenţilor

în care voma celor respinşi se încheagă ca un semn de nenorocire, în care veşmintele celor ce te imploră

sunt atât de maculate încât ne deviază busola, făcând nesigur orice calcul şi înşelător orice pronostic.

Îţi invoc prezenţa la ceasul acesta şi deplâng din toată inima şirul lung al păcatelor mele:

pactul făcut cu leoparzii îngrăşaţi la iesle,

slăbiciunea de a tolera şerpii care-şi schimbă pielea doar auzind strigătul vânătorilor rătăciţi,

comuniunea solidară cu trupurile ce-au trecut din mână în mână precum băţul de care te ţii ca să treci vadul şi pe-a căror piele se cristalizează saliva celor umili,

dibăcia mea de a urzi minciuna unor puteri şi talente care îi rătăcesc pe fraţii mei de la drumul drept,

inadvertenţa cu care-ţi proclam forţele în birourile vamale şi-n sălile de aşteptare,

în pavilioanele durerii şi pe bărcile unde se petrece, în turnurile de veghe de la graniţă şi-n anticamera celor

puternici.

Şterge dintr-o singură trăsătură toată nefericirea şi infamia, apără-mă

fiind sigur c-am să-ţi ascult legile amare, jignitoarea măreţie, ocupaţiile-ţi depărtate, argumentele devastatoare.

Mă las în mâinile milei tale fără obiecţii, mă prosternez cu toată umilinţa

pentru a-ţi aminti că sunt un călător în primejdie de moarte, că umbra mea nu valorează nimic,

că cel ce piere departe de ai săi nu-i decât gunoi călcat în picioare într-un ungher din piaţă,

că sunt sluga ta neputincioasă şi că-n vorbele mele se aflu metalul curat şi fără zgură al celui ce ţi-a dat tributul cuvenit

acum şi-n vecii vecilor. Amin.

Îndoielile mele în ce priveşte eficienţa acestei atât de barbare litanii erau mai mult decât justificate, dar n-am îndrăznit să i le împărtăşesc Căpitanului care-mi dăduse textul cu atâta religiozitate şi atât de sigur de virtuţile lui preventive şi protectoare. M-am dus la prova, de unde privea vârtejurile care începeau să scuture ambarcaţiunea, şi i-am întins hârtia pe care a pus-o în buzunarul de la spate al pantalonilor, unde ţinea şi instrumentele pentru curăţat pipa.

7 iunie

Am trecut de cataracte fără mari neplăceri, însă a fost o încercare destul de revelatoare în legătură cu imaginea pe care o aveam până ieri despre pericol şi despre prezenţa reală a morţii. Şi când spun reală, vreau să spun că nu e vorba de acea fantasmă pe care obişnuim s-o invocăm în imaginaţie şi s-o îmbrăcăm cu elemente luate din amintirile celor pe care i-am văzut murind în cele mai

diferite circumstanţe. Nu: este vorba de a percepe pe deplin conştient şi cu toate simţurile apropierea imediată şi irefutabilă a propriei noastre pieiri, a existenţei care se poate suspenda în mod irevocabil. E acolo, o atingi cu mâna, e irecuzabilă. Bună încercare, bună lecţie. Târzie, ca toate lecţiile care ne privesc în mod direct şi profund.

În ziua în care Căpitanul mi-a dat să citesc faimoasa rugăciune, mecanicul a hotărât că trebuia să ne oprim pentru a face revizia motorului. O defecţiune ar fi putut să fie fatală în aceste condiţii. Am tras la mal, iar omul s-a apucat să demonteze, să cureţe şi să verifice fiecare piesă. E fascinantă răbdarea înţeleaptă cu care indianul ăsta, ieşit din regiunile cele mai ascunse ale junglei, reuşeşte să se identifice cu un mecanism inventat şi perfecţionat în ţări a căror civilizaţie înaintată se bazează aproape exclusiv pe tehnică. Mâinile lui se mişcă cu atâta abilitate, încât par conduse de un spirit tutelar al mecanicii, absolut străin de aborigenul cu chip mongolic şi piele lipsită de păr, ca de şarpe. Nu s-a liniştit decât după ce a verificat scrupulos fiecare etapă de funcţionare a motorului. Atunci, cu un gest scurt din cap, l-a înştiinţat pe Căpitan că era gata să urce spre Pasul îngerului. S-a înnoptat şi am hotărât să stăm pe loc până dimineaţa. Nici nu putea fi vorba să plecăm pe întuneric. A doua zi am pornit cu primii zori. Contrar presupunerilor mele, cataractele nu sunt formate din stânci care ies la suprafaţă, împiedicând înaintarea şi făcând-o mai violentă. Totul se petrece la fundul apei, acolo albia râului ascunde gropi, zone ondulate, grote, vârtejuri şi falii, iar în timp ce râul devine mai înclinat, se umple de un vârtej extrem de puternic, a cărui direcţie şi densitate se modifică în permanenţă.

„Nu sta în hamac. Rămâi în picioare şi ţine-te bine de bare. Nu privi apa şi încearcă să te gândeşti la altceva.” Aşa au sunat sfaturile Căpitanului, care a stat tot timpul la prova, ţinându-se de o pasarelă precară, alături de

navigatorul care mânuia timona cu zgâlţâieli scurte pentru a evita valurile de apă şi spumă care se înălţau neaşteptat, semănând cu o spinare de animal inimaginabil. Motorul rămânea foarte des în aer, elicea se rotea în gol, incontrolabil. Pe măsură ce ne afundam în canalul pe care apa îl săpase timp de milenii, lumina devenea tot mai cenuşie, am fost înghiţiţi de un văl de spumă şi de ceaţă produse de vârtejul turbat care se lovea de suprafaţa netedă şi stâncoasă a pereţilor. Ore în şir aveai impresia că s-a înserat. Şalupa se zgâlţâia şi se legăna ca o coajă de nucă. Structura sa metalică scotea un sunet surd de tunet îndepărtat. Niturile care ţineau tablele vibrau şi tresăltau, transmiţând întregii armături instabilitatea prevestitoare de dezastru. Orele treceau şi nu eram deloc siguri că înaintam. Era ca şi cum am fi fost înţepeniţi pe vecie în urletul implacabil al apelor, ne aşteptam să fim târâţi dintr-un moment în altul în vârtej. O oboseală de nedescris îmi paraliza braţele, îmi simţeam picioarele ca de vată moale şi insensibilă.

Când credeam că am ajuns la limită, am apucat să-l aud pe Căpitan care îmi striga ceva. Mi-a arătat cu o mişcare a capului cerul şi pe chip i-a răsărit un zâmbet strâmb şi enigmatic. M-am uitat în sus şi-am văzut lumina. Câteva raze de soare străpungeau norul de spumă şi ceaţă care se lumina în culorile curcubeului. Urletele torentului şi salturile şalupei începeau să se diminueze. Ambarcaţiunea înainta legănându-se ritmic, dar deja sub controlul efortului regulat şi puternic al elicei. Când legănările s-au mai potolit, Căpitanul s-a aşezat pe vine şi mi-a făcut semn să mă întind în hamac. Celebra lui umbrelă colorată dispăruse. Când am încercat să mă mişc, am simţit că tot corpul mă durea de parcă fusesem bătut. Am ajuns ţopăind şi împiedicându-mă la hamac şi m-am întins cu o senzaţie de uşurare ce mi se împrăştia prin corp ca un balsam pentru care mulţumeau fiecare încheietură, fiecare

muşchi, fiecare centimetru de piele înţepenită şi biciuită de apă. O beţie uşoară şi o cădere blândă în somn mă cuprindeau în timp ce mă bucuram că eram viu. Râul curgea iarăşi printre trestii din care ţâşneau stoluri de bâtlani ca să se aşeze pe coroanele arborilor încărcaţi de flori. Căldura uscată, imobilă, definitivă mi-a reamintit că existaseră şi alte amurguri asemănătoare pe care le terminam într-o pace binefăcătoare şi neţărmurită.

Am căzut într-un somn adânc din care m-a scos navigatorul care-mi aducea o cană cu cafea fierbinte şi banane prăjite pe o farfurie strâmbă de cositor: „Trebuie să mâncaţi ceva, domnu', dacă nu vă refaceţi forţele din cauza foamei o să visaţi morţi.” Avea un accent părintesc în glas care m-a copleşit cu o nostalgie puerilă şi gratuită. I-am mulţumit şi-am dat gata cafeaua dintr-o singură înghiţitură. În timp ce mâncam feliile de banană am simţit cum reveneau, una câte una, vechile mele ataşamente faţă de viaţă, faţă de lumea plină de mirări pururea reînnoite şi faţă de trei sau patru fiinţe a căror voce mă ajunge din urmă pe deasupra timpului şi a transhumanţei mele incurabile.

8 iunie

Peisajul începe să se schimbe. Mai întâi, semnele apar sporadic şi nu foarte vizibil. Chiar dacă e la fel de cald, mai apare şi câte o briză răcoroasă, cu totul altceva decât temperatura de cuptor nemişcată precum un animal îndărătnic ce refuză să meargă mai departe. Aceste rafale ale altei clime îmi sugerează nervurile pe care le are marmura, atât de diferite de coloritul, tonalitatea şi textura materialului general. La rândul lor, mlaştinile încep să dispară, înlocuite de o vegetaţie pitică şi deasă, ce răspândeşte un amestec de arome asemănătoare mirosului de polen păstrat într-un recipient. Un fel de miros de

miere, păstrând totuşi un accent vegetal foarte pronunţat. Râul s-a îngustat şi e mai adânc. Malurile capătă o consistenţă lutoasă care, la pipăit, anunţă apariţia argilei. Apa prezintă o transparenţă proaspătă şi o vagă nuanţă feruginoasă. Toate aceste schimbări ne influenţează dispoziţia, tensiunea scade, avem chef de vorbă, ochii ne strălucesc de parcă am întrezări iminenţa a ceva mult timp aşteptat. Cu ultimele raze ale asfinţitului apare la orizont o linie de un albastru plumburiu, care se confundă uşor cu norii de furtună care se strâng la o distanţă greu de precizat. Căpitanul se apropie să-mi arate locul spre care privesc cu atât interes. Face cu mâna o mişcare ondulatorie, de parcă ar desena profilul unui lanţ muntos, confirmă dând din cap şi zâmbeşte cu o urmă de tristeţe care mă îngrijorează iarăşi. „Fabricile?”, îl întreb ca şi cum aş evita răspunsul. Dă din nou din cap afirmativ, ridică sprâncenele şi-şi întinde buzele de parc-ar vrea să-mi spună: „N-am ce face, dar poţi conta pe toată simpatia mea.”

Mă aşez la prova, cu picioarele atârnând deasupra apei care mă stropeşte cu o senzaţie de prospeţime de care, în altă împrejurare, m-aş fi bucurat mai mult. Mă gândesc la fabricile de cherestea şi la ceea ce ascund ele ca o surpriză neplăcută pe care o presimt şi despre care nimeni n-a vrut să-mi dea amănunte semnificative. Mă gândesc la Flor Estévez, la banii ei pe care sunt gata să-i risc într-o aventură încărcată de presimţiri; la inabilitatea mea obişnuită de a reuşi în asemenea afaceri; brusc, îmi dau seama că de mult timp mi-am pierdut orice interes pentru asta. Şi mă apucă o plictiseală amestecată cu vina paralizantă a celui care e foarte aproape de afacere şi nu face decât să caute modalitatea de a scăpa de un angajament care-i otrăveşte fiecare clipă. O stare atât de familiară. Cunosc atât de bine căile prin care fug de obicei de anxietate şi de neplăcerea de a mă şti în culpă, ele mă

împiedică să mă bucur de tot ce-mi oferă zilnic viaţa în chip de precară răsplată pentru încăpăţânarea cu care mă agăţ de ea.

10 iunie

Conversaţie ciudată cu Căpitanul. Enigmaticul alunecă în spatele cuvintelor, drept care simpla transcriere e insuficientă. Tonul glasului său, gesturile, felul în care se pierde în pauze lungi fac din discuţia noastră un fel de exerciţiu în care cuvintele nu au rolul de a comunica ceea ce vrem să spunem, ci mai curând servesc, dimpotrivă, de obstacol şi sustragere. Ascund adică adevăratul scop al dialogului. Tresar auzindu-i glasul din hamacul de vizavi. Credeam că dormea.

— Ei bine, Gabierule, asta se termină în curând. Aventura nu mai durează mult.

— Da, se pare că ne apropiem de gatere. Astăzi munţii se văd limpede, îi răspund ştiind că vorbele lui încearcă să bată mult mai departe.

— Nu cred că acum te mai interesează prea mult gaterele. Cred că elementul hotărâtor pe care ni-l rezerva călătoria s-a produs deja, ce spui?

— Într-adevăr, se pare că da, zic eu ca să-l las să-şi termine ideea.

— Uite, dacă te gândeşti mai bine, ai să-ţi dai seama că de la întâlnirea cu indienii şi până la Pasul îngerului totul s-a legat, totul se potriveşte perfect. Lucrurile astea se întâmplă mereu în secvenţă şi cu un scop definit. Important e să le descifrezi.

— Dacă te referi la mine, ai dreptate, Căpitane. Dar în ceea ce te priveşte pe dumneata?

— Mie mi s-au întâmplat multe pe aceste râuri şi pe fluviu. Aceleaşi, sau foarte asemănătoare celor prin care am trecut de data asta. Dar ce mă intrigă este ordinea în

care au apărut acum.

— Nu înţeleg. Ordinea a fost una pentru mine, alta pentru dumneata, fireşte. Dumneata nu te-ai culcat cu indianca, nu te-ai îmbolnăvit la baza militară şi nici n-ai crezut că ai să mori la Pasul îngerului.

— Când te întâlneşti cu cineva care a trăit ce ai trăit dumneata şi a trecut prin încercările prin care ai trecut dumneata, a-ţi fi martor şi camarad e la fel de important, sau mai important chiar, decât a le fi trăit tu însuţi. Zilele petrecute la baza militară, lângă hamacul dumitale, văzând cum ţi se ducea viaţa, au fost o încercare mai decisivă pentru mine decât pentru dumneata.

— De asta te-ai lăsat de băut? am întrebat cam abrupt.

— De asta şi de gândurile care mi-au venit atunci. E ca şi cum aş fi descoperit, pe neaşteptate, că jucam un joc ce nu era pentru mine. E tare rău când trăieşti o bună bucată de viaţă jucând un rol care nu e pentru tine, e şi mai rău să descoperi asta când nu mai ai putere să repari trecutul şi să salvezi ce-ai pierdut. Pricepi?

— Da, cred că da. Mi s-a întâmplat şi mie de multe ori, dar pentru puţin timp, şi am reuşit să mă adun şi să cad în picioare, încerc eu să schimb cursul pe care-l ia discuţia şi, în acelaşi timp, să-i dau de înţeles că am înţeles mesajul.

— Dumneata eşti nemuritor, Gabierule. N-are importanţă că ai să mori într-o zi, ca noi toţi. Asta nu schimbă nimic. Eşti nemuritor cât timp trăieşti. Eu însă cred că am murit de mult. Viaţa mea seamănă cu nişte petice cusute alandala din ce-a rămas după ce s-a croit un costum. Când am priceput asta m-am lăsat de rachiu. E cu neputinţă să mă păcălesc singur mai departe. Când te-am văzut înviind în sala aia de clasă şi învingând boala, am văzut foarte adânc în mine însumi. Am văzut unde greşisem şi când începuse totul.

— Când ai plecat din Hamburg, poate? zic eu pipăind terenul.

— E tot aia. Ştii, e tot aia. S-ar fi întâmplat poate şi dacă aş fi plecat cu fata. Părăsind Antilele. Nu ştiu. N-are mare importanţă, e la fel – se simte în glasul lui o tulburare, o iritare îndreptată mai mult către el decât către mine, de parcă n-ar fi crezut că discuţia va merge atât de departe.

— Da, ai dreptate. E tot aia. Când ajungi la astfel de concluzii, începutul nu contează şi nici nu lămureşte mare lucru.

A urmat o lungă tăcere, am crezut că readormise. Iar m-a luat prin surprindere:

— Ştii cine mai e la fel de expert ca noi în treburile astea? mă întreabă pe un ton aproape vesel.

— Nu, cine?

— Maiorul, omule, Maiorul. De aia s-a întors atunci la bază. Nu l-am văzut niciodată atât de îngrijorat pentru un bolnav ca atunci când ai căzut la pat. Şi nu uita că a tot văzut soldaţi în agonie, aşa că nu e el omul care să se tulbure uşor. Îl ştii doar. Ei bine, află că a stat cu mine alături de dumneata, ore în şir, veghindu-ţi delirurile şi urmărind lupta pe care o purtai în hamacul acela ca o fiară prinsă în laţ.

— Da, ceva am bănuit eu după felul în care s-a purtat cu mine când a plecat şi după ce mi-a spus. Nu înţelegea cum de-am scăpat, asta îl intriga.

— Te înşeli. Înţelegea la fel de bine ca şi mine. A ştiut să descopere în dumneata această calitate de nemuritor, şi asta l-a buimăcit într-atât încât i-a modificat caracterul. A fost prima dată că i-am descoperit o fisură. Îl credeam invulnerabil.

— Mi-ar plăcea să-l revăd, am gândit eu cu voce tare.

— Ai să-l revezi, nu-ţi face griji. A rămas şi el mirat. Când o să vă vedeţi, ai să-ţi aduci aminte de ce ţi-am zis acum, a spus cu un glas distant, catifelat şi surd.

Mi-am dat seama că discuţia se terminase. Am rămas treaz multă vreme, dând târcoale sensului ascuns din

cuvintele Căpitanului, care mă loveau în profunzime, atingând zone uitate ale conştiinţei şi semănând semnale de alarmă pretutindeni. De parcă mi s-ar fi pus ventuze pe suflet.

12 iunie

În faţa noastră, la orizont, cordiliera se înalţă cu o precizie copleşitoare. Îmi dau seama că uitasem ce simţi atunci, ce reprezintă ea pentru mine ca ambianţă protectoare, ca sursă inepuizabilă de încercări tonifiante, de pariuri care ascut simţurile şi-mi întăresc nevoia de a provoca hazardul, încercând să-i stabilesc limitele. În faţa spectacolului acestui lanţ muntos opacizat de văzduhul albăstrui simt crescând în mine o mărturisire mută ce mă umple de bucurie şi doar eu ştiu cât de mult explică şi dă sens fiecărui ceas din viaţa mea: „Sunt de aici. Iar când plec, încep să mor.” Poate că la asta se referea Căpitanul când spunea că sunt nemuritor. Da, asta e, acum înţeleg perfect. Flor Estévez şi pletele ei neîmblânzite, cuvintele ei brutale şi binefăcătoare, corpul ei dezordonat şi cântecele de legănat nemernici şi făpturi a căror inocenţă lipsită de apărare doar ea o înţelege, cu ştiinţa femeilor sterpe care apucă viaţa de umeri, zguduind-o până o fac să le dea ce-a cerut.

Cordiliera. Tot ce-a trebuit să se întâmple până la experienţa asta a selvei, pentru ca acum, cu urmele încercărilor la care m-a supus trecerea mea prin infernul ei moale şi în descompunere încă proaspete pe corp, să descopăr că sălaşul meu adevărat este acolo, sus, între malurile înalte unde se leagănă ferigi uriaşe, între minele părăsite, în umezeala plantaţiilor de cafea acoperite de zăpada mirată a florilor sau de sărbătoarea rubinie a fructelor; în buchetele de banane, în trunchiurile lor nespus de netede şi în frunzele lor de un verde fraged,

lustruit şi primitor; în râurile care coboară izbind stâncile mari pe care soarele le încălzeşte spre bucuria reptilelor care-şi fac pe ele cuib de dragoste şi loc de adunare tăcută, în stolurile iuţi de papagali care taie aerul cu o zarvă de armată ce porneşte să cucerească arborii înalţi de *guayaba.* De acolo sunt, acum o ştiu cu bucuria celui care-şi găseşte în sfârşit locul pe pământ. De acolo voi pleca iarăşi, de nu ştiu câte ori încă, dar nu ca să mă întorc în locurile din care vin acum. Iar când mă voi afla departe de cordilieră, absenţa ei mă va durea cu o durere nouă făcută din nerăbdarea febrilă de a mă întoarce la ea şi a mă pierde pe cărările ei cu miros de pădure, de pajişti cu iarbă yaraguá, de pământ proaspăt plouat şi de moară care macină.

S-a înnoptat şi m-am întins în hamacul meu. Briza răcoroasă care aduce cu ea o mireasmă de fructe de care aproape că uitasem vine ca o promisiune şi o confirmare. Cad în somn ca şi cum mi-aş retrăi încă o dată tinereţea, pe parcursul unei singure nopţi, dar simţind că am salvat-o intactă, că am salvat-o de propria mea inabilitate şi de legăturile mele cu neantul.

13 iunie

Azi am terminat cartea despre asasinarea lui Ludovic d'Orléans ordonată de Ioan-fără-Frică, Duce de Burgundia. Aşez cartea în bagajul meu rudimentar, va trebui să revin asupra unor detalii. E limpede, a existat o lungă provocare din partea victimei, secondată de Isabela de Bavaria, cumnata şi, desigur, amanta sa. Pudoarea starostelui Parisului şi izmenelile autorului nu permit elucidarea acestui aspect care mi se pare a fi de o importanţă capitală. Lupta între familiile Armagnac şi Bourguignon ar putea fi studiată din unghiuri destul de surprinzătoare, mai ales în ce priveşte originea şi adevăratele mobiluri care au

produs-o. Dar asta e o temă de aprofundat cu altă ocazie. Trebuie să fie în arhivele din Anvers şi Liège documente revelatoare pe care va trebui să le răsfoiesc într-o bună zi. Îmi propun s-o fac, dacă am să mai fiu în stare să-i fac un serviciu dragului meu Abdul Bashur şi partenerilor săi. Abdul, ce personaj şi ăsta. Convieţuiesc în el prietenul cald şi necondiţional, gata să piardă totul pentru a te scoate dintr-o încurcătură, şi negustorul de o viclenie implacabilă, ocupat cu răzbunări labirintice cărora le poate dedica cea mai mare parte a timpului şi averii sale. L-am cunoscut într-o cafenea din Port Said. Stătea la o masă alăturată, încercând să vândă o colecţie de opale unui evreu din Tetuan, care ori nu pricepea jargonul în care-i vorbea Abdul, ori se făcea că nu pricepe pentru ca acesta să-şi epuizeze argumentele şi să poată cumpăra marfa la un preţ mai mic. Abdul s-a întors spre mine şi, cu intuiţia levantinului care ştie în ce limbă să vorbească cu un necunoscut, m-a rugat în flamandă să-l ajut la afacere, oferindu-mi un comision interesant. Am trecut la masa lui şi m-am înţeles cu israelitul în spaniolă. Abdul îmi spunea argumentele în flamandă, eu le traduceam în spaniolă. Afacerea s-a perfectat aşa cum dorea Abdul. Am rămas în cafenea, în timp ce evreul pleca pipăind pietrele şi mârâind blesteme piezişe la adresa neamului meu cu toţi strămoşii mei cu tot. Abdul şi cu mine am devenit repede buni prieteni. Mi-a spus că împreună cu verii lui avea o afacere la şantierul naval, dar că treceau printr-o pasă proastă. Strângea acum bani ca să se întoarcă la Anvers, unde să-şi repună pe picioare afacerea. Ne-am perindat prin Mediterana, la Marsilia am reuşit să facem rost de un transport extrem de compromiţător, cu care nimeni nu voia să rişte. Câştigul adus de pe urma operaţiunii i-a permis lui Abdul să-şi refacă compania, iar mie să-mi îngrop partea ce mi se cuvenea în nesăbuita afacere cu minele de la Cocora, unde am pierdut totul şi era să-mi las

şi viaţa. Altă dată am să povestesc şi asta.

Abdul Bashur mi-a scris mai târziu şi mi-a oferit afacerea cu cargoul sub pavilion tunisian, dar am decis să-mi încerc norocul cu fabricile de cherestea, afacere care, îmi dau acum seama, promite foarte puţin sau nimic. După ce mi-am amintit de toate episoadele astea şi de acele proiecte din trecut, mă cuprinde acum o oboseală de nedescris, o amorţeală şi o abulie de parcă mi-aş fi petrecut zece ani prin regiunea asta de ruină şi condamnare.

16 iunie

Alaltăieri în zori m-a trezit o umbră care-mi ascundea prima rază de soare, care de obicei îmi bate direct în ochi, cu care m-am obişnuit de-acum şi care mă face să mă întorc pe partea cealaltă, fără să mă trezesc de tot, şi să mai dorm o oră de somn atât de revigorant după noaptea destul de zbuciumată. Ceva atârnat de barele copertinei bloca lumina. M-am trezit brusc: trupul Căpitanului se legăna uşor, agăţat de bara orizontală. Era cu spatele, capul i se sprijinea de cablul gros cu care se spânzurase. L-am chemat pe Miguel, mecanicul, care a venit imediat şi m-a ajutat să-l dăm jos. Chipul învineţit avea o expresie nenaturală şi grotescă, care-l făcea de nerecunoscut. Doar atunci mi-am dat seama că o caracteristică constantă a defunctului, chiar în beţia cea mai neagră, era o demnitate ordonată a trăsăturilor, ce te ducea cu gândul la un actor ce jucase pe vremuri mari roluri tragice din teatrul grec sau elisabetan. Am căutat să vedem dacă nu lăsase vreun bilet şi n-am găsit nimic. Mecanicul avea acum o faţă mai ermetică şi mai lipsită de expresie ca niciodată. Navigatorul s-a apropiat de noi şi a dat din cap cu înţelegerea resemnată a bătrânilor. Am tras şalupa la un mal care ni s-a părut potrivit pentru a îngropa trupul. L-am înfăşurat în hamacul pe care-l folosise cel mai mult. Am

săpat în pământul cu consistenţă de argilă şi tot mai roşu pe măsură ce groapa se adâncea. Treaba ne-a luat câteva ore bune. Eram uzi de sudoare şi ne dureau braţele. Am coborât trupul în groapă şi am pus pământul la loc. Între timp, navigatorul meşterise o cruce din două ramuri de arbore de *guayaba,* după care plecase de cum coborâserăm pe uscat, pe care le curăţase cu iubitoare răbdare în timp ce noi ne munceam cu cazmaua. Scrijelise cu cuţitul, pe partea transversală şi cu litere meşteşugite, doar atât: „El Kapi”. Am rămas o vreme tăcuţi lângă mormânt. Am avut imboldul de a spune ceva, dar mi-am dat seama că s-ar fi rupt reculegerea în care căzusem. Fiecare îşi amintea în felul său şi în funcţie de propriile amintiri de camaradul ce-şi găsise în fine liniştea după ce trăise, aşa cum mi-o spusese chiar el de atâtea ori, viaţa care nu i se potrivise. În timp ce ne întorceam la şalupă ca să ne continuăm drumul, am ştiut că lăsam acolo un prieten exemplar în discreţia sa solidară şi în căldura lui sufletească solidă şi fără fisură.

După ce-am plecat la drum, l-am întrebat pe mecanic cum vom face. „Fiţi fără grijă, mi-a răspuns în amestecul acela barbar dar inteligibil de limbi, mergem la gatere. Şalupa asta e a mea de doi ani încoace. Când a cumpărat-o Căpitanul la baza militară de pe fluviu, eu i-am pus motorul ăsta pe care-l păstram aşteptând o ocazie ca aceasta. Mai târziu i-am răscumpărat şi şalupa, dar n-am vrut niciodată să-şi părăsească rangul de căpitan. Unde să meargă şi cine să-l primească cu felul ăsta al lui de a bea. Cred că ordinele pe care le tot striga îl făceau să creadă că era mai departe stăpânul şi comandantul vasului. A fost un om bun, suferea mult, cine să-l înţeleagă mai bine decât mine. El mi-a spus Miguel. Numele meu adevărat e Xendú, dar nu-i plăcea. Pe dumneavoastră vă respecta mult, uneori îi părea rău că nu vă cunoscuse în alte timpuri. Spunea că aţi fi făcut lucruri mari împreună.” Miguel s-a întors la

motorul lui, eu am rămas sprijinit de un stâlp şi uitându-mă la râu. Mi-am zis încă o dată că nu ştim nimic despre moarte, că tot ce spunem, tot ce inventăm şi exagerăm despre ea nu sunt decât biete fantezii care n-au nimic de-a face cu faptul categoric, necesar, ineluctabil, al cărui mister, asta dacă există unul, îl luăm cu noi în momentul morţii. Era limpede că hotărârea de a se sinucide Căpitanul o luase cu multe zile în urmă. Când s-a lăsat de băut, asta a fost un semn că ceva se oprise în el, ceva ce-l ţinea în viaţă şi care se rupsese definitiv. Conversaţia pe care am avut-o cu el în noaptea aceea mi se pare acum de o limpezime teribilă. Mă informa în legătură cu decizia lui. Nu era omul care să spună aşa, dintr-o dată, „am să-mi iau viaţa”. Avea pudoarea celor învinşi. Eu n-am vrut să descifrez mesajul, mai bine zis am preferat să-l las ascuns în locul acela din suflet în care păstrăm veştile irevocabile, cele care nici nu mai au nevoie de noi pentru a se îndeplini fatalmente. Mă gândesc că a fost recunoscător pentru atitudinea mea. Ceea ce mi-a spus atunci era pentru a fi rememorat după moartea lui, era ceva ce urma să se perpetueze împreună cu amintirile mele despre el, care, şi el o ştia, aveau să mă însoţească mereu. Câtă discreţie în felul de a-şi lua viaţa. A aşteptat să adorm adânc. Probabil cu puţin înainte de venirea zorilor. Era musai să folosească barele de fier, orice alt mod ar fi fost simţit de noi toţi. Pudoarea aceasta îi completează în mod armonios caracterul şi mă face să-l simt şi mai apropiat, mai legat de o părere de-a mea despre oamenii care ştiu să treacă prin lume străbătând turma netrebnică şi zăbăucă a semenilor lor. Cu cât mă gândesc mai mult la el, cu atât îmi dau seama că am apucat să ştiu practic totul despre viaţa lui, felul lui de a fi, eşecurile şi iluziile lui. Am impresia că i-am cunoscut chiar şi părinţii: mama, piele roşie, aspră şi credincioasă bărbatului ei; tatăl, rătăcit în visul de îmbogăţire şi în fericirea de neatins. O văd pe patroana

grasă a bordelului din Paramaribo şi-i aud râsul pofticios şi paşii de raţă senzuală. Şi fata. Pentru mine, cea mai familiară dintre toţi. Multe ar fi de spus despre ea şi despre cum a fost abandonată în cloaca din Sant-Pauli. Un mod de a îşi începe moartea, de a începe s-o construiască în sine însăşi, pas cu pas, iremediabil, o mutilare fără leac. Nu reuşesc să adorm. Toată noaptea m-am răsucit în hamac amintindu-mi, meditând, reconstruind un trecut foarte recent din care am ieşit cu două sau trei învăţături care vor trebui să-mi călăuzească zilele următoare. Poate că moartea mea aici începe. N-am curaj să mă gândesc prea mult la asta. Prefer ca lucrurile să se aşeze singure. Acum, important este să mă reîntorc acolo sus, pe tărâmul cu burniţă, şi să mă adăpostesc sub protecţia aspră şi bine venită a Florei Estévez. L-ar fi înţeles atât de bine pe Căpitan. Sau, cine ştie, ea are un miros foarte fin pentru a decela pierzătorii, iar aceştia nu sunt genul ei. E cam complicat. Câte salturi printr-un labirint a cărui ieşire ne străduim s-o ignorăm, câte surprize, iar apoi câtă monotonie când constatăm că n-a fost aşa, că tot ce ni s-a întâmplat e otova, are aceeaşi origine. N-am să pot dormi. Am să mă duc la Miguel, să beau o cafea cu el. Ştiu unde duc elucubraţiile astea pe marginea iremediabilului. Există o ariditate de care mai bine să nu te apropii. Este în noi, e preferabil să nu ştii cât loc ocupă în sufletul nostru.

18 iunie

Scriu acum pe nişte coli de corespondenţă cu antet oficial pe care Căpitanul le avea într-o ladă împreună cu alte documente în legătură cu şalupa şi operaţiunile vamale. Îmi dau seama că-mi vine tot mai greu să continuu acest jurnal, într-un fel, destul de greu de precizat, o bună parte din ce-am scris era legat de prezenţa sa. Nu că m-aş fi gândit că ar fi putut să le citească vreodată, nici pe

departe. Dar era ca şi cum compania sa, personalitatea, trecutul său şi felul în care subzista la marginea vieţii mi-ar fi slujit ca punct de referinţă, model şi inspiraţie pentru a spune lucrurile de-a dreptul, în ciuda faptului că acest cuvânt a fost atât de maltratat de idioţi. Ceea ce notez acum pe aceste foi, legat exclusiv de mine şi de lucrurile pe care le văd sau de faptele care se petrec lângă mine, suferă de un gol, de o lipsă de greutate care mă face să mă simt ca un călător banal în căutare de experienţe noi şi de emoţii neaşteptate, adică o chestie pe care o resping aproape fiziologic. Pe de altă parte însă, e tot atât de adevărat că ajunge să-mi amintesc de o frază de-a lui, de un gest, de comenzile aiurite pe care le dădea, pentru a regăsi imboldul de a continua să înnegresc foile. Astă-noapte am avut un vis revelator, atât de bogat în detalii, întindere şi coerenţă, încât precis că-mi va da energia subterană pentru a merge mai departe cu jurnalul meu.

Eram cu Abdul Bashur pe un chei din Anvers – el pronunţă mereu în flamandă: Antwerpen – şi ne duceam să vedem cargoul pe care avea să mi-l încredinţeze. Am ajuns la vaporul care strălucea ca nou, fusese proaspăt vopsit, cu pasarele şi ţevării sclipitoare. Am urcat la bord. Pe covertă, o femeie freca duşumeaua de lemn cu o energie şi o dăruire neliniştitoare. Formele ei rotunde ieşeau în evidenţă ori de câte ori se apleca să frece cu peria o pată rebelă. Am recunoscut-o imediat: era Flor Estévez. S-a îndreptat zâmbind şi ne-a salutat cu obişnuita ei cordialitate bruscă. I-a spus ceva lui Abdul din care am dedus că se cunoşteau deja. Apoi s-a întors spre mine şi mi-a spus: „E aproape gata. Când nava asta va ieşi din port, o s-o invidieze toţi. În cabină e cafea pregătită şi vă aşteaptă cineva.” Avea bluza descheiată. Sânii i se vedeau aproape în întregime, bruni şi opulenţi. Am părăsit-o cam cu o strângere de inimă şi l-am urmat pe Bashur în cabină. Acolo era Căpitanul, stătea în picioare lângă un birou pe

care se îngrămădeau hârtii şi dosare în dezordine. Ţinea pipa în mână şi ne-a salutat strângându-ne mâna puternic şi scurt, ca un gimnast. „Ei bine, a spus în timp ce-şi scărpina bărbia cu mâna în care ţinea pipa, iată-mă iar aici. Chestia de pe şalupă n-a fost decât o încercare. N-a reuşit. Aici am tras tare şi, fie că o vindem, fie că navigăm noi, cumpărarea navei a fost o afacere strălucită. Doamna e de părere că mai bine o păstrăm. I-am spus să vedem ce ziceţi voi. Fireşte, Gabierule, te aştepta cu multă nerăbdare. Ţi-a adus lucrurile pe care le-ai lăsat acolo sus, nu era sigură că sunt toate.” I-am spus că ne văzusem deja. „Păi, atunci să mergem, vreau să vedeţi tot.” Am ieşit. Se întuneca rapid. Căpitanul mergea înainte, ca să ne arate drumul. De fiecare dată când se întorcea, vedeam că se schimba la faţă, tristeţea şi dezamăgirea îi cuprindeau treptat chipul. Când am ajuns în sala maşinilor, am constatat că şchiopăta uşor. Atunci am fost sigur că nu mai era el, că era alt om cel pe care îl urmam şi, într-adevăr, când s-a oprit să ne arate cazanul, ne-am găsit în faţa unui bătrân dărâmat, ce îngăima împiedicat un fel de explicaţii dezlânate fără nicio legătură cu ce ne arăta cu o mână tremurătoare şi jegoasă. Abdul dispăruse. Un vânt îngheţat a pătruns prin tambuchi făcând să se legene ambarcaţiunea ale cărei soliditate şi măreţie dispăruseră. Bătrânul s-a depărtat în direcţia unei scări care cobora în pântecul calei. Am rămas printre grămezi de fiare, biele şi valve ce de mult nu mai foloseau la nimic. M-am gândit la Flor Estévez, unde-o fi. Nu mi-o puteam imagina în mijlocul prăpădului de aici. Am alergat spre covertă după ea, m-am împiedicat de o treaptă care a cedat sub piciorul meu şi m-am prăbuşit în gol.

M-am trezit lac de sudoare şi cu gura amară, de parcă aş fi mâncat un fruct putrezit. Curentul râului e mai neregulat şi mai puternic. O briză de la munte ne anunţă că ajungem într-o regiune total diferită de cea străbătută până acum.

Navigatorul, cu ochii ţintă spre cordilieră, găteşte un amestec de fasole şi yuca din care se răspândeşte un miros insipid, care-mi aminteşte pe dată de selvă şi de clima ei descurajantă şi noroioasă.

19 iunie

Astăzi am avut cu navigatorul o discuţie care mi-a lămurit, chiar dacă parţial, misterul gaterelor. A venit să-mi aducă de dimineaţă cafeaua cu nelipsitele felii de banană prăjită. A rămas lângă mine până mi-am terminat micul dejun, cu intenţia evidentă de a-mi spune ceva.

— Ei, nu mai avem mult, aşa-i?, am spus ca să-l fac să vorbească şi nu se încumeta, din cauza distanţei în care se refugiază bătrânii pentru a nu fi jigniţi sau neascultaţi.

— Da, domnule, mai sunt câteva zile. N-aţi fost niciodată pe-acolo, nu-i aşa?, a întrebat cu o urmă de curiozitate.

— Niciodată. Dar spune-mi, ce e de fapt în fabricile acelea?

— Instalaţiile le-au adus nişte domni din Finlanda. Sunt trei fabrici, situate la câţiva kilometri distanţă una de alta. De ele are grijă armata, inginerii au plecat. De câţiva ani deja.

— Şi ce lemn aveau de gând să proceseze? Că pe aici nu văd destui copaci ca să dea de lucru instalaţiilor de care mi-ai spus.

— Cred că la poalele munţilor se găseşte lemn bun. Aşa am auzit. Dar se pare că nu poate fi adus până la fabrici.

— De ce?

— Nu ştiu, domnule, n-aş putea să spun – era clar că îmi ascundea ceva; pe chip i se citea o umbră de teamă, cuvintele nu-i mai ieşeau spontan, cheful de conversaţie îi trecuse, socotea că spusese destul.

— Dar cine e la curent cu toate astea? Poate că soldaţii mă vor lămuri când ajungem, nu crezi? am zis, fără mari

speranţe de a mai afla ceva.

— Nu, domnule, nu soldaţii. Nu le place să fie întrebaţi despre asta şi cred că nu ştiu mult mai mult decât noi, a răspuns strângând farfuria şi cana şi dând să plece.

— Şi dac-aş vorbi cu Maiorul? Atinsesem un punct delicat: bătrânul a rămas pe loc şi nu îndrăznea să se uite la mine. Voi vorbi cu el, dacă e cazul. Sunt sigur că o să-mi spună ce vreau să ştiu, nu crezi?

A pornit încet spre pupa, mormăind ca de departe:

— Poate că dumneavoastră o să vă spună. Celor de pe aici nu ne spune nimic şi nu-i place să ne băgăm în afacerea asta. Vorbiţi cu el, dacă vreţi. Cum vreţi. Cred că vă simpatizează.

Spunând acestea, a ridicat din umeri cu resemnarea în faţa iremediabilului şi a neroziei celorlalţi, tipică bătrânilor, iar la el şi mai marcantă. Mi-am amintit de purtarea pe care o avusese când am desprins cadavrul Căpitanului, apoi când l-am îngropat. Nu voia să participe la jocurile dăunătoare ale oamenilor. Trăise atât de mult, încât suma smintelilor de tot felul îi devenise nu doar intolerabilă, ci de-a dreptul străină.

Nu-mi spusese mare lucru. Punând lucrurile cap la cap, am deja convingerea că afacerea descrisă de camionagiul din ţara de sus, apoi de oamenii pe care i-am întrebat după ce-am ajuns în selvă e un miraj construit din jumătăţi de zvonuri: minunăţii vagi despre bogăţii aflate la îndemână şi noroc chior care, de fapt, nu se potrivesc niciodată. Iar persoana cea mai nimerită pentru a cădea în capcană sunt eu, fără îndoială, pentru că toată viaţa m-am vârât în aventuri de acest gen, la capătul cărora găsesc aceeaşi dezamăgire. Deşi sfârşesc întotdeauna prin a mă consola spunând că aventura însăşi reprezenta premiul şi nu trebuie să cauţi altceva decât satisfacţia de a cunoaşte drumurile lumii care, până la urmă, se aseamănă suspect de mult între ele. Şi totuşi, merită să le străbaţi pentru a

alunga plictisul şi propria noastră moarte, aceea care ne aparţine cu adevărat şi aşteaptă s-o recunoaştem şi s-o adoptăm.

21 iunie

Descurajare crescândă şi lipsă de interes, nu doar în ce priveşte fabricile de cherestea, ci şi călătoria în sine cu toate incidentele, hopurile şi revelaţiile ei. Şi peisajul pare să se armonizeze stării mele sufleteşti: vegetaţie aproape pitică, de un verde intens şi mirosul ăsta de polen concentrat care parcă ţi se lipeşte de piele; lumina tamisată filtrată printr-o ceaţă subţire care ne face să confundăm distanţele şi volumele. Toată noaptea a plouat persistent, a inundat totul şi ni se scurge pe corp în picături călduţe ca de sevă, nu de apă. Miguel mecanicul bombăne în permanenţă că are probleme cu motorul. Nu l-am auzit niciodată plângându-se, nici chiar când am avut de înfruntat cataractele. E limpede că-i este dor de selvă şi că meleagurile astea îi afectează buna dispoziţie şi-i slăbesc legătura cu motorul; parcă ar fi dezarmat dintr-o dată, iar motorul ar fi devenit ceva străin şi duşmănos. Navigatorul continuă să privească fix în direcţia munţilor, din când în când dă din cap de parcă ar voi să alunge un gând supărător.

Nu sunt în dispoziţia cea mai bună pentru a continua aceste notări. Mă cunosc îndeajuns ca să ştiu că astfel n-am să ajung nicăieri. N-am de ce mă agăţa. În pustietăţile astea şi fără altă companie decât aceste două reziduuri ale acţiunii devastatoare a selvei, apare riscul de a pierde chiar şi cele mai palide motive pentru a trăi. Ceasul amurgului a adus iarăşi ploaia. Ceaţa s-a risipit la un moment dat şi totul avea transparenţa lumii atunci născute. Navigatorul mi-a făcut semn să vin la prova şi mi-a arătat, la poalele masivului muntos, un reflex metalic

care, sub ultimele raze de soare, avea o strălucire aurie sugerând cupolele micilor biserici ortodoxe de pe coasta dalmată. „Uitaţi, acolo. Acolo sunt. Mâine seară ajungem, dacă totul merge bine”, a spus el cu un glas ostenit şi lipsit de nuanţe, parcă emis de un mecanism ventriloc. M-am surprins rugându-mă în sinea mea ca drumul să se prelungească un timp nedefinit, pentru ca astfel să pot amâna clipa contactului supărător cu aceste structuri care-şi pierd strălucirea pe măsură ce se lasă noaptea, însoţită de zarva greierilor şi papagalilor ce-şi caută adăpostul nocturn în munte. M-am apucat să-i scriu o scrisoare Florei Estévez doar ca s-o simt aproape şi atentă la istoria nechibzuită a acestei călătorii. Sper să i-o înmânez într-o zi. Acum, alinarea pe care mi-o dă faptul că scriu aceste rânduri este, cu siguranţă, un mod de a scăpa de alunecarea asta spre neant ce mă cuprinde treptat şi care, din nefericire, îmi e mai familiară decât mi-o imaginam evocând-o ca pe ceva ce a trecut fără să lase urme aparente.

„Flor, doamna mea: Dacă nebănuite sunt căile Domnului, tot astfel sunt şi cele pe care le bat eu pe acest pământ. Mă găsesc la câteva ceasuri de faimoasele gatere de care ne-a vorbit şoferul care trecea cu vite de la câmpie şi nu ştiu mult mai multe decât ce ne-a spus atunci, bând rom la Zăpada Amiralului unde, în treacăt fie zis, aş dori să fiu acum, iar nu aici. Adevărul este că am multe motive să cred că povestea n-are să ducă la nimic, din ce-am aflat de când urc râul Xurandó; care e un râu cu mai multe capricii, năravuri şi draci decât dovedeşti domnia ta atunci când se strică vremea, se închide drumul, plouă zi şi noapte şi chiar şi aşternuturile par ude. Ieri-noapte te-am visat, nu e cazul să-ţi spun cum, ar trebui să te pun la curent cu anumite personaje din vis pe care nu le cunoşti, ceea ce ar ocupa multe pagini. Aici ţin, scriind când pot şi pe foi de tot felul, un jurnal în care înregistrez totul, de la visele pe

care le am până la peripeţiile drumului, de la firea şi înfăţişarea tovarăşilor de călătorie până la peisajul ce defilează pe lângă noi. Dar, întorcându-mă la vis, trebuie să-ţi spun că în el, sau mai bine spus, prin el am înţeles însemnătatea pe zi ce trece tot mai mare pe care o ai domnia ta în viaţa mea şi felul în care trupul şi felul domniei tale de a fi, nu totdeauna blând, prezidează accidentele şi necazurile în care cad când sunt sătul de aventuri şi de surprize. Sigur că de-acum lucrurile astea nu mai sunt o noutate pentru domnia ta. Îţi cunosc darurile de ghicitoare şi prezicătoare. De aceea, nici măcar nu mai zăbovesc să-ţi povestesc amănunţit cât de tare am nevoie, în hamacul ăsta, să-ţi simt trupul sălbatic şi să te aud urlând în dragoste de parcă ai fi înghiţită de un vârtej. Astea nu sunt lucruri despre care să se scrie, nu numai pentru că nu rezolvi nimic cu asta, ci pentru că, fiind deja amintire, suferă de un fel de rigiditate şi trec prin schimbări atât de semnificative că nu merită spuse în cuvinte. Nu ştiu cum vor decurge lucrurile. Cert este că munţii sunt în faţa noastră şi le simt mirosul şi le aud şoaptele. Nu fac altceva decât să mă gândesc la locurile astea, unde, acum o ştiu bine, este locul meu cel adevărat pe pământ. Banii domniei tale sunt în bună pază şi presupun că am să mă-ntorc cu ei neatinşi, ceea ce-mi şi doresc, de fapt. Am avut intenţia să-ţi scriu puţin despre cum arată selva şi cine trăieşte pe aici, dar mai bine ai să afli din jurnal, dacă ajung cu el întreg şi cu autorul lui în bune condiţii. Am văzut de două ori moartea, altfel de fiecare dată şi suflându-mi vraja ei atât de aproape că n-am crezut să scap. Ciudat e că experienţa asta nu m-a schimbat deloc, n-a servit decât pentru a mă face să-mi dau seama că, dintotdeauna, cucoana asta mă urmăreşte şi-mi numără paşii. Căpitanul, despre care sper să vorbim pe larg cât de curând, mi-a spus că, indiferent de faptul că am să mor într-o bună zi, lucru previzibil, cât timp sunt în

viaţă sunt nemuritor. Mă rog, nu chiar aşa. El a spus-o mai bine, desigur, dar ideea asta e. Ce e interesant e că eu mă gândisem la asta, dar în ce te priveşte pe domnia ta. Căci cred că, începând cu Zăpada Amiralului, domnia ta ai ţesut, ai construit, ai ridicat întreg peisajul care te-nconjoară. Adesea am avut certitudinea că domnia ta chemi ceaţa, o goneşti, ţeşi lichenii gigantici care atârnă de arborii de *guayaba* şi conduci cascadele care par să ţâşnească din stâncă şi cad între ferigi şi muşchi, între culorile lor surprinzătoare, de la arămiul intens până la verdele acela crud care parcă luminează. Cum am stat foarte puţin de vorbă, deşi suntem împreună de atâta timp, poate că lucrurile astea o să ţi se pară ceva nou, când, de fapt, sunt exact cele care m-au hotărât să rămân la prăvălia domniei tale sub pretextul de a mi se vindeca piciorul. A rămas o parte insensibilă, deşi merg normal. Nu mă pricep prea mult să scriu cuiva pe care, ca pe domnia ta, îl port atât de în mine şi care dispune atât de puternic de cele mai ascunse şi tainice locuri şi cute ale acestui Gabier care, dacă te-ar fi întâlnit mai din timp, n-ar mai fi umblat atât, n-ar mai fi văzut atâtea locuri şi cu atât de puţin folos şi învăţătură. Mai mult înveţi alături de o femeie cu calităţile domniei tale decât bătând drumuri şi cunoscând oameni de pe urma cărora nu-ţi rămâne decât trista amintire a depravării lor şi măruntele mizerii ale ambiţiei lor, măsură a lăcomiei lor rizibile. Aşa că scopul acestor rânduri a fost doar să-ţi vorbesc puţin pentru a-mi calma dorul şi a-mi hrăni speranţa, asta-i tot, îţi spun pe curând, să ne vedem la Zăpada Amiralului şi să ne bem cafeaua pe coridorul din faţă, privind cum vine ceaţa şi auzind camioanele ce urcă forţându-şi motoarele şi ghicind cine e şoferul după cum schimbă vitezele. Asta nu e tot ce voiam să-ţi spun. Nici măcar n-am început. N-are importanţă, desigur. Cu domnia ta nu e nevoie să spui lucrurilor pe nume, le ştii dinainte, dintotdeauna. Multe

sărutări şi tot dorul celui ce te doreşte.”

23 iunie

Azi pe la asfinţit am ajuns la prima fabrică. Ceea ce vedeam la distanţă direct în faţa noastră nu era chiar atât de aproape. Râul Xurandó face tot felul de coturi şi curbe ample care ba depărtează, ba apropie structura strălucitoare de aluminiu şi sticlă, transformând-o într-un miraj. Impresie accentuată de ineditul unei asemenea arhitecturi într-un climat şi un loc ca acestea. Acostăm la un chei plutitor, asigurat cu cabluri galbene şi scânduri de culoare deschisă, de o curăţenie impecabilă. Îmi aminteşte un loc din Marea Baltică. Am coborât şi ne-am îndreptat spre clădirea înconjurată de un gard de sârmă de cel puţin doi metri, cu stâlpi metalici vopsiţi în albastru marin din zece în zece metri unul de altul.

Am aşteptat o bucată de vreme în ghereta de la intrare, în cele din urmă a venit un soldat dinspre clădirea principală, aranjându-şi hainele în care părea că dormise. Ne-a spus că toţi ceilalţi erau plecaţi la vânătoare şi-aveau să se întoarcă abia a doua zi dimineaţă. Când l-am întrebat, mânat de o curiozitate subită, ce se putea vâna pe acolo, m-a privit cu o expresie de uluială, atât de tipică militarilor când nu ştiu cum să ascundă ceva faţă de civili şi sfârşesc prin a minţi, ceea ce desigur n-ar face cu superiorii lor: „Nu ştiu. Nu m-am dus niciodată. Cred că oposumi, sau aşa ceva.” După care ne-a întors spatele şi s-a dus de unde a venit. Ne-am întors la şalupă ca să mâncăm, să dormim, urmând ca a doua zi să încercăm din nou. Din nou, sub ultimele raze ale înserării, enorma structură metalică se înălţa înconjurată de un halou aurit care îi conferea un aspect ireal, de parcă ar fi fost suspendată în aer. Constă dintr-un hangar uriaş, cam ca acelea pentru zepeline, şi e flancat de o mică construcţie

ce serveşte drept bodegă şi de trei barăci cu câte patru încăperi fiecare, unde stau pesemne cei ce se îngrijesc de locul acesta.

Hangarul e pe structură de aluminiu, cu ferestre mari pe laturi şi în faţă, şi are o boltă care acoperă un fel de marchize ample, tot din sticlă, dar mătuită ca să nu intre soarele. Am mai văzut astfel de construcţii nu numai pe malul lacului Constanza, al Mării Nordului şi al Mării Baltice, dar şi în câteva porturi din Louisiana şi din Columbia Britanică, unde se încărca lemnul sub formă de cutii pentru a fi transportat către locurile cele mai depărtate ale lumii. Prezenţa de-a dreptul aiuritoare a unei construcţii de acest gen pe malul râului Xurandó, la limita selvei, apare şi mai ciudată prin modul impecabil în care este întreţinută. Străluceşte din fiecare centimetru pătrat de metal sau sticlă, de parc-ar fi terminat s-o construiască în urmă cu o oră. Un zgomot neaşteptat anunţă că s-a pornit o turbină. Tot ansamblul se luminează cu o lumină ca de neon, doar că mai slabă şi mai difuză. Nu apucă să pătrundă şi spaţiul înconjurător, de aceea n-o vedeam de departe. Impresia de irealitate, de coşmar apăsător dat de o astfel de prezenţă în plină noapte ecuatorială, mă face să dorm prost, visând intermitent, trezindu-mă de fiecare dată scăldat în sudoare şi cu inima bătându-mi nebuneşte. Am avut intuiţia că n-o să fie chip să am nici cea mai mică ocazie să stau de vorbă cu ocupanţii acestei clădiri de neconceput. M-a cuprins o stare destul de neplăcută, pe care încerc s-o combat scriind în jurnal ca să nu privesc spre minunea asta gotică din aluminiu şi sticlă ce parcă pluteşte în lumina ca de morgă, legănată de zumzetul blând al uzinei electrice. Înţeleg acum rezerva şi încercările evazive ale Căpitanului, ale Maiorului şi ale celorlalţi cu care am deschis subiectul încercând să aflu adevărul despre fabricile astea. „O să vezi singur”, asta-mi spuneau până la urmă, refuzând detaliile. Aveau dreptate.

Deci, încă o dată, Gabierul se împotmoleşte într-una din uimirile lui cele mai insolite şi infructuoase. E ceva fără leac. Şi aşa va fi mereu.

24 iunie

Azi-dimineaţă m-am dus din nou la gheretă. O santinelă mi-a ascultat rugămintea de a vorbi cu cineva şi, fără să-mi răspundă, a închis ferestruica. L-am văzut vorbind la telefon. A redeschis-o şi mi-a spus: „Străinii nu sunt primiţi la aceste instalaţii. Bună ziua.” M-am grăbit să spun înainte de a închide iarăşi: „Dar inginerul? Nu vreau să vorbesc decât cu el, nu cu cineva din serviciul de pază. În legătură cu vânzarea lemnului. Aş dori să-i explic inginerului de ce-am venit până aici, chiar şi la telefon.” M-a privit o clipă cu o expresie neutră şi opacă, de parcă mi-ar fi auzit cuvintele printr-un difuzor de departe. Apoi a vorbit cu acelaşi glas lipsit de nuanţe şi fără energie: „Aici nu mai e de mult niciun inginer. Doar soldaţi şi doi subofiţeri. Consemnul este să nu vorbim cu nimeni. Nu insistaţi, e inutil.” Telefonul suna cu frenezie. A închis ferestruica şi a răspuns. A ascultat cu un aer concentrat, a dat din cap în semn că pricepuse ordinul. A deschis un fel de ghişeu ca să-l pot auzi şi a spus: „Trebuie să părăsiţi locul până mâine la prânz şi să nu mai insistaţi să vorbiţi cu cineva. Nu mai veniţi la gheretă, nu mai pot vorbi cu dumneavoastră.” A închis ghişeul cu un zgomot sec şi s-a apucat să se uite prin nişte hârtii de pe birou. Parcă intrase într-o altă lume, parcă ar fi coborât la mare adâncime în apele unui ocean necunoscut şi ostil mie.

M-am întors la şalupă şi i-am povestit navigatorului. „Mă aşteptam, mi-a spus el. N-am încercat niciodată să vorbesc cu ei sau să mă apropii de intrare. Militarii ăştia nu ţin de nicio bază apropiată. Sunt înlocuiţi la intervale regulate. Vin de la marginea munţilor şi tot acolo se şi întorc, tăind

de-a dreptul peste munte. Acum, ce să facem? Mâine la prânz trebuie să plecăm. Nu mai are sens să insistaţi.” I-am sugerat să mergem la fabricile celelalte. „N-are sens. E acelaşi lucru. În plus, suntem la limită cu combustibilul. Va trebui să coborâm cu motorul la jumătate, ajutaţi de curent. Dacă nu găsim să cumpărăm în vreun sat, abia-abia putem ajunge la bază.” N-am mai zis nimic şi m-am întins în hamac. M-au cuprins sentimente de frustrare, de supărare surdă faţă de mine însumi şi de şirul de amânări, neglijenţe şi inadvertenţe care mă aduseseră până aici şi pe care le-aş fi putut evita atât de uşor dacă alta mi-ar fi fost firea. O descurajare de neînvins m-a făcut să zac acolo, încercând să diger furia care cuprindea tot şi pe toţi, inutilitatea de care deveneam conştient şi mă enerva şi mai mult. Noaptea, de-acum mai resemnat şi mai calmat, am aprins lampa ca să scriu. Lumina de sală de operaţie care scaldă clădirea de aluminiu şi sticlă şi zumzetul uzinei îmi devin insuportabile, aşa că hotărăsc să plecăm de dimineaţă, pentru a scăpa de prezenţa copleşitoare.

25 iunie

Am plecat în zori. După ce-am dezlegat ambarcaţiunea şi ne-am plasat în mijlocul curentului, s-a auzit urletul stins al unei sirene care venea din clădire. În depărtare a răspuns alta, apoi alta, şi mai de departe. Fabricile îşi comunicau una alteia plecarea intruşilor. Semnalele acestea conţineau un avertisment trufaş şi o apăsare tăcută care ne-au făcut să rămânem taciturni şi tufliţi o bună parte din zi. Înaintam cu o viteză care, la început, m-a încântat prin noutate. Deodată m-am gândit la Pasul Îngerului şi m-a trecut un fior pe spinare. Coborârea era, poate, mai uşoară. Dar am avut impresia că n-am să mai pot suporta încă o dată lovitura apelor, urletul şi vârtejul ei, forţa cumplită a energiei sale grăbită să ajungă la

vărsare. După prânz am ajuns la o zonă unde Xurandó se lărgea ca un lac uriaş ale cărui maluri se pierdeau în depărtare. Mă cuprinsese somnolenţa unei sieste reparatoare, numai bună pentru a da uitării experienţa recentă din lumea duşmănoasă a fabricilor de cherestea. Un bâzâit îndepărtat devenea tot mai puternic. M-am luptat între somn şi curiozitate, primul câştiga teren, când am auzit un glas care mă striga: „Gabierule! Maqroll! Gabierule!” M-am trezit. Era Junkerul care aluneca pe lângă noi. Maiorul, în picioare pe flotoare, întindea mâna să apuce cablul pe care i-l arunca navigatorul. L-a apucat la a doua încercare şi a lipit hidroavionul de prova şalupei. „Tragem la mal”, a ordonat făcând cu mâna liberă un gest de salut. Mi s-a părut mai slab, mustaţa nu mai era atât de dreaptă şi de impecabilă. Am acostat, legând Junkerul de prova. Maiorul a sărit pe covertă cu o elasticitate de felină. Ne-am strâns mâinile şi ne-am aşezat în hamacuri. Nu a pierdut timpul întrebându-mă de călătorie, ci a intrat direct în subiect: „O patrulă a găsit mormântul Căpitanului. Am fost acolo săptămâna trecută. Vreo fiară a încercat să-l dezgroape. Le-am spus să sape mai adânc şi am umplut groapa pe jumătate cu pietre. Morţii nu se îngroapă aşa în selvă, după câteva zile îi dezgroapă animalele. Deci coborâţi deja? Îmi închipui cum a fost. Era inutil să vă previn. Nimeni nu mă crede atunci când încerc să explic.

E mai bine ca fiecare să treacă singur prin experienţa asta. Şi-acum, ce veţi face?” „Nu ştiu, nu prea mi-am făcut planuri. Mă gândesc să urc spre munte cât mai curând, dar nu ştiu dacă e vreun drum prin părţile astea. Numai că n-aş pleca neştiind ce se petrece cu oamenii aceia de la fabrici. Mi s-a spus că maşinile sunt intacte. Eu n-am să mă mai întorc niciodată aici, de ce nu-mi spuneţi?” Şi-a privit mâinile în timp ce le curăţa de frunzele şi noroiul rămase de pe cablu. A zâmbit vag şi mi-a spus: „Bine, Gabierule,

am să-ţi povestesc. În primul rând, nu există niciun mister. Peste trei ani, instalaţiile astea o să le ia guvernul. Cineva, acolo sus, e interesat de ele. Trebuie că e un personaj foarte influent dacă a reuşit să le pună în custodia şi în întreţinerea Infanteriei Marine. Într-adevăr, sunt intacte. Niciodată n-au fost puse în funcţiune pentru că acolo unde se găseşte lemnul – a schiţat un gest spre înălţimile muntoase – se află oameni revoltaţi şi înarmaţi. Cine îi susţine? Nu trebuie să faci un efort prea mare ca să ghiceşti. Când va sosi momentul ca instalaţiile să se întoarcă la primul posesor şi fabricile vor fi predate guvernului, e foarte posibil ca guerrilla aceasta să dispară ca prin minune. Pricepi? E foarte simplu. Întotdeauna se găseşte unul mai isteţ, nu-i aşa?” Iar are tonul acesta între batjocoritor şi protector, dezinvolt şi bine cunoscut. Nu apuc să-l întreb, că-mi şi zice: „De ce nu te-am avertizat? Păi, suntem băieţi mari. Ţi-am spus atât cât aveam voie să spun. Acum că pleci, şi precis că n-ai să te mai întorci, pot să-ţi spun totul. E foarte bine că aţi plecat la timp. Ăştia nu umblă cu mănuşi, spun ce au de spus doar o dată, pe urmă deschid focul.” I-am exprimat recunoştinţa pentru că mă avertizase, în limitele prudenţei, şi m-am scuzat pentru încăpăţânarea mea de a fi continuat drumul. „Nu te scuza, se întâmplă mereu aşa. Afacerea e tentantă, nu are nimic nesăbuit în ea. Numai că, aşa cum ţi-am spus, mereu se găseşte unul mai isteţ. Mereu. Bine că măcar priveşti povestea asta cu oarecare filosofie. E singura modalitate. Bun, şi-acum uite ce propun: dacă vrei să ajungi în ţara de sus, cred că te pot ajuta. Dacă vrei, mâine zburăm la Laguna Surdului. E chiar în mijlocul cordilierei. Pe mal e un sat, de acolo camioanele urcă spre munte. Aranjează lucrurile cu Miguel şi mâine dimineaţă sunt aici. Într-o oră de zbor suntem acolo. Ce zici?” „Că nu ştiu cum să vă mulţumesc, am zis mişcat de interesul pe care mi-l arăta. Adevărul e că nu mă simt în stare să mă întorc în selvă,

nici să mai trec o dată prin cataracte. Am să-i plătesc lui Miguel ce e de plătit şi vă aştept mâine. Încă o dată, mulţumiri şi sper să nu vă deranjez prea mult.” „Ţi-am spus încă din prima zi în care ne-am cunoscut: dumneata nu eşti pentru locurile astea. Nu, nu mă deranjează deloc. Eu comand aici. Important e să ştii până unde, iar chestia asta am învăţat-o încă de când eram sublocotenent. E singurul lucru pe care trebuie să-l ştii dacă porţi galoane. Pe mâine, deci. Am plecat, că abia am timp să ajung la bază.” Mi-a strâns mâna, a fluierat spre navigator şi-a sărit în avion. I-a spus ceva pilotului şi i-am văzut pe chip un surâs mai curând şmecher decât cordial.

Asta va fi ultima mea noapte aici. Trebuie să mărturisesc că simt o uşurare de nedescris. E ca şi cum aş fi băut o licoare care, dintr-un foc, a făcut să-mi revină puterile şi m-a redat lumii, ordinii lucrurilor mele. Am vorbit cu Miguel, n-a obiectat defel să facem socotelile pe loc. I-am plătit, i-am dat un bacşiş bun şi navigatorului. Încerc să dorm. Nu reuşesc din cauza unei agitaţii, ca un fâlfâit de aripi pe dinăuntru. De parcă cineva mi-ar fi luat o lespede de pe mine şi m-ar fi scăpat de o corvoadă imposibilă, sfâşietoare, copleşitoare.

29 iunie

Maiorul a venit cu Junkerul pe la şapte dimineaţa. Mi-am adunat lucrurile şi mi-am luat rămas-bun de la Miguel şi de la navigator. Acesta din urmă surâdea în felul în care o fac bătrânii în prezenţa neroziei celor ce repetă greşelile pe care le-au făcut pe vremuri şi ei şi le-au uitat. Miguel mi-a întins mâna fără să mi-o strângă, o mână călduţă şi umedă ca un peşte. În ochi îi sclipea ca un firicel toată cordialitatea de care era în stare. Mi-am dat seama atunci că mă despart de selvă: mecanicul nu este doar o perfectă reprezentare a ei, chiar e făcut din aceeaşi substanţă. Este

o prelungire amorfă a acestui univers funest şi fără chip. M-am urcat la bordul Junkerului, m-am aşezat în spatele pilotului şi a Maiorului şi mi-am prins centura. Am alunecat pe apă un timp, apoi am urcat în vibraţiile adormitoare ale fuselajului. Am căzut într-o torpoare hipnotică din care m-a trezit Maiorul, atingându-mi genunchiul şi arătându-mi laguna. Am amerizat lin şi ne-am îndreptat spre debarcaderul pe care ne aşteptau un sergent şi trei soldaţi. Maiorul a coborât o dată cu mine. Mi-am luat la revedere de la pilot, constatând de-abia atunci că nu era cel pe care-l ştiam eu. Acesta era chior de un ochi şi avea pe frunte o cicatrice sidefie. Maiorul m-a dat în grija sergentului, spunându-i să-mi găsească o gazdă în sat până găsea camionul ce avea să mă ia. Mi-a întins mâna şi, fără a-mi da răgazul să-i mulţumesc, mi-a zis cu o seriozitate uşor forţată: „Te rog, de-acum încolo gândeşte-te mai bine când faci o afacere şi nu mai risca aşa cum ai riscat acum. Nu merită. Ştiu ce spun. De fapt, o ştii şi dumneata. Noroc şi adio.” A urcat la bordul Junkerului, a trântit portiera făcând să zăngăne fuselajul cu un zgomot ce mi-era familiar de-acum şi hidroavionul a plecat într-un siaj de spumă care a dispărut încet în timp ce aparatul se pierdea în norii joşi de sub munte.

Ceva s-a terminat. Ceva începe. Am cunoscut selva. N-am avut de a face cu ea, nu iau cu mine nimic. Poate doar paginile astea să dea, vreodată, o palidă mărturie despre un episod care spune foarte puţin despre isteţimea mea şi pe care sper să-l uit cât mai repede. În mai puţin de o săptămână am să fiu la Zăpada Amiralului povestindu-i Florei Estévez lucruri care, sunt sigur de asta, nu prea vor avea de-a face cu cele petrecute aici. Simt deja în cerul gurii aroma cafelei şi amăreala ei stimulatoare.

Ieri au venit în sat nişte infanterişti marini. Fac parte din detaşamentul care a fost înlocuit la fabricile de cherestea. Ne spun că şalupa a naufragiat la Pasul

Îngerului şi că trupurile lui Miguel şi al navigatorului n-au fost găsite. Pesemne le-a târât curentul în jos. Le-o fi azvârlit pe vreun mal al selvei. Şalupa, făcută ţăndări şi plină de găuri, s-a înfipt într-un banc de nisip. N-a venit nimeni s-o ia de acolo.

În caietul compus din filele jurnalului lui Maqroll Gabierul era o foaie detaşată, scrisă cu cerneală verde, cu antetul unui hotel şi fără dată. Citind-o, mi-am dat seama că are legătură cu jurnalul, de aceea mi se pare potrivit să o transcriu aici. Lectura poate fi interesantă pentru cei care au urmărit relatarea din jurnal.

Hôtel de Flandre
Quai des Tisserands No. 9 Tel. 3223
Anvers

… cum fusese convenit. Timp de trei zile am urcat pe un drum povârnit şi plin de curbe periculoase. La un moment dat, am părăsit camionul şi am închiriat un catâr la hanul din Cuchilla. Două zile am rătăcit prin munte căutând şoseaua care ajunge la Zăpada Amiralului. Îmi pierdusem deja orice speranţă când am găsit-o în sfârşit. Am lăsat catârul cu băiatul care mi-l închiriase şi m-am aşezat pe un mal în aşteptarea unui camion pentru a urca partea cea mai înaltă a traseului. Într-adevăr, după două ore a trecut un Saurer de opt tone ce urca panta cu un efort astmatic. Şoferul a acceptat să mă ia. „Merg până sus”, i-am spus în timp ce el se uita la mine parcă încercând să mă recunoască. Am mers toată noaptea. Dimineaţa, într-o ceaţă atât de deasă că era aproape imposibil de mers mai departe, omul m-a trezit: „Pe-aici trebuie să fie. Dar ce cauţi prin pustietăţile astea?” „O prăvălie care se numeşte Zăpada Amiralului”, i-am răspuns cu un tremur ce începea

să-mi urce din plexul solar. „Bine, a spus şoferul, am să opresc un pic. Dumneata du-te şi caută, vezi ce găseşti. Cu ceaţa asta…” Şi-a aprins o ţigară. M-am scufundat în ambianţa lăptoasă în care nu vedeam mare lucru. M-am luat după şanţ şi în curând am recunoscut casa. Scândura cu numele, din care căzuseră câteva litere, atârna de un singur cui ruginit, legănându-se în bătaia vântului. Totul era închis şi zăvorât pe dinăuntru: uşi, ferestre, obloane. Lipseau multe geamuri şi clădirea părea că se va prăbuşi dintr-o clipă în alta. M-am dus la uşa din spate. Balconul, care înainte era susţinut deasupra râpei de nişte bârne groase de lemn, era prăbuşit pe jumătate şi barele de fier se balansau deasupra hăului, pline de muşchi şi găinaţ de la papagalii ce se opreau aici în drumul lor spre ţara de jos. A început să plouă, ceaţa s-a risipit într-o clipă.

M-am întors la camion. „Nu a rămas nimic, domnule. Eu ştiam, dar nu ştiam că se chema aşa”, a spus şoferul cu un fel de milă care m-a rănit adânc. „Veniţi mai departe cu mine, dacă vreţi. Merg până la plantaţia de cafea La Osa. Cred că sunteţi cunoscut acolo.” Am aprobat în tăcere şi m-am urcat lângă el. Camionul a început să coboare. Un miros de azbest ars venea de la frânele chinuite. Mă gândeam la Flor Estévez. Avea să-mi fie tare greu să mă obişnuiesc cu absenţa ei. Ceva a început să mă doară undeva înăuntru. Era o durere care avea să treacă foarte târziu.

Alte veşti despre Gabierul Maqroll Cocora

Am rămas să am grijă de mina asta şi-am pierdut şi socoteala anilor de când stau aici. Trebuie că sunt mulţi, pentru că drumeagul care ducea la puţuri şi era paralel cu malul râului a dispărut printre bălării şi boscheţi de bananier. Câţiva arbori *de guayaba* cresc în mijlocul drumului şi-au dat deja mai multe rânduri de roade. Pesemne că stăpânii şi exploatatorii minei au uitat de ea, şi nu e de mirare, căci niciodată nu s-a găsit niciun fel de minereu, oricât de adânc ar fi săpat şi oricâte ramificaţii ar fi făcut din galeriile principale. Iar eu, care sunt un om al mării, pentru care porturile n-au fost decât un tranzitoriu pretext pentru amoruri efemere şi bătăi de bordel, eu care simt încă în oase legănatul gabiei pe care mă căţăram cât mai sus ca să privesc orizontul şi să anunţ furtunile, coastele, cârdurile de balene şi bancurile de peşti ce se apropiau precum o mulţime beată; eu am rămas aici, în întunericul răcoros al acestor labirinturi prin care trece un aer adesea călduţ şi umed care aduce voci, lamentări, zumzet nesfârşit şi tenace de insecte, fâlfâit de fluturi negri sau ciripitul unei păsări rătăcite în fundul puţurilor.

Dorm în puţul numit al lui Alférez, e mai puţin umed şi dă direct într-o prăpastie deasupra apelor vijelioase ale râului. În nopţile ploioase, pot să miros râul care creşte: e o aromă de lut, înţepătoare, de vegetaţie strivită şi de animale ce coboară izbindu-se de stânci; un miros ca de sânge, asemănător celui pe care-l răspândesc anumite femei istovite de clima tropicelor; un miros de lume care se descompune precedă beţia haotică a apelor ce cresc cu o furie nemăsurată şi distrugătoare.

Aş vrea să las mărturie despre câte ceva din ce-am văzut în zilele lungi de trândăvie, în care familiaritatea cu adâncurile m-a transformat într-un om destul de diferit de cel ce eram în anii mei de rătăciri pe mări şi fluvii. Poate

că răsuflarea acidă a galeriilor mi-a modificat sau ascuţit facultăţile ca să pot percepe viaţa secretă, impalpabilă dar foarte diversă ce sălăşluieşte în cavităţile astea nefericite. Să începem cu galeria principală. Se pătrunde în ea venind pe un drum străjuit de arbori de *guayaba* ale căror flori portocalii formează un covor care se întinde uneori până la fund. Pe măsură ce cobori, lumina scade, dar rămâne cu o intensitate inexplicabilă pe florile aduse de vânt până aici. Mult timp am stat acolo, şi-am părăsit locul doar din motive pe care am să le explic imediat. Înainte de începerea ploilor auzeam voci, şoapte indescifrabile ca de femei care se roagă la un priveghi, dar nişte râsete şi anumite agitaţii ce n-aveau nimic funebru m-au făcut să mă gândesc mai curând la un act infam care se prelungea fără sfârşit în văgăunile astea. Mi-am propus să descifrez glasurile şi, după ce am ascultat febril, zi şi noapte, am reuşit să înţeleg un cuvânt: Viana. Dar atunci m-am îmbolnăvit, cred că de malarie, şi-am rămas să zac pe mindirul care-mi ţinea loc de pat. Aveam lungi perioade de delir şi, graţie acelei lucide facultăţi pe care febra o dezvoltă pe sub dezordinea exterioară a simptomelor sale, am reuşit să stabilesc un dialog cu făpturile feminine. Atitudinea lor mieroasă, falsitatea lor evidentă îmi transmiteau o teamă surdă şi umilitoare. Într-o noapte, ascultând de nu ştiu ce impulsuri secrete înviorate de delir, m-am ridicat în capul oaselor şi am urlat cu un glas care s-a reverberat îndelung de-a lungul minei: „Tăceţi odată, căţelelor! Am fost prieten cu Prinţul de Viana, respectaţi mizeria cea mai înaltă, coroana celor ce nu pot fi salvaţi!” După ce ecourile ţipetelor mele s-au stins, o tăcere densă şi tot mai adâncă m-a lăsat în marginea febrei. Am aşteptat toată noaptea, zăcând scăldat în sudoarea care-mi anunţa vindecarea. Liniştea a continuat, înăbuşind chiar şi cele mai slabe zgomote ale umilelor făpturi care ţeseau, printre frunze şi salivă, impalpabilul. O

limpezime alburie mi-a spus că se făcuse dimineaţă şi am ieşit cum am putut din galeria aceea în care nu m-am întors niciodată.

Alta e cea pe care minerii o numesc a Cerbului. Nu e foarte adâncă, dar domneşte acolo un întuneric deplin, din cauza nu ştiu cărui artificiu cu care au săpat-o inginerii. Doar pe pipăite am reuşit să mă familiarizez cu locul acela plin de unelte şi de lăzi bine bătute în cuie. Din ele ieşea un miros imposibil de descris. Ca aroma unei gelatine făcute din cele mai secrete substanţe distilate dintr-un metal imposibil. Dar ceea ce m-a ţinut zile nesfârşite acolo, timp în care am crezut că-mi pierd minţile, e ceva ce se ridică chiar în capătul galeriei, sprijinit de peretele cu care se termină aceasta. Ceva ce ar putea fi o maşină, dacă aş putea să mişc măcar una din piesele din care pare că se compune. Părţi metalice de toate formele şi dimensiunile, cilindre, sfere, îmbinate într-o rigiditate absolută, îi compun structura de nedescris. Niciodată nu i-am găsit marginile, nici n-am putut să măsor proporţiile acestei construcţii nefericite, fixată în rocă pe toate părţile şi înălţându-şi urzeala oţelită şi lustruită ca şi cum şi-ar fi propus să fie reprezentarea absolută a nimicului. Când mâinile mi-au obosit, după săptămâni întregi în care i-am pipăit articulaţiile complexe, pinionii rigizi, sferele îngheţate, am fugit, surprinzându-mă speriat că imploram prezenţa cea de nedefinit să-mi dezvăluie secretul, raţiunea ei ultimă şi certă. Nici în partea asta din mină nu m-am mai întors, dar sunt nopţi calde şi umede când visele îmi sunt bântuite de prezenţa mută a acestor metale şi teroarea mă trezeşte cu inima bătându-mi tare şi mâinile tremurând. Niciun cutremur, nicio prăbuşire, oricât de gigantice, nu va putea să mişte din loc această mecanică ineluctabilă înscrisă în eternitate.

Cea de a treia galerie este cea pomenită la început, puţul lui Alférez. Aici trăiesc acum. Există o penumbră

plăcută care cuprinde tunelul până la fund, iar plescăitul apei râului, acolo jos, de peretele de stâncă conferă o anumită veselie ce întrerupe, chiar şi parţial, plictiseala interminabilă a rolului meu de paznic al minei părăsite. La intervale mari, căutătorii de aur ajung până la acest nivel al râului cu albiile lor din lemn pentru a spăla nisipurile de pe mal. Fumul acru de tutun ordinar îmi anunţă venirea lor. Cobor să-i văd muncind şi schimbăm câteva cuvinte. Vin de departe, abia le pricep limba. Mă uimeşte răbdarea nemăsurată pe care o pun în munca asta atât de migăloasă şi cu atât de slabe rezultate. Mai vin, o dată pe an, şi femeile semănătorilor de trestie de zahăr de pe malul opus. Spală rufele în râu şi le bat pe pietre. Atunci ştiu că au venit. Cu unele am urcat în mină şi m-am culcat cu ele.

Au fost acuplări grăbite şi anonime, în care plăcerea a fost mai puţină decât nevoia de a simţi alt trup pe piele şi de a înşela, chiar şi prin acest contact fugitiv, singurătatea care mă macină.

Într-o zi voi pleca de aici, voi coborî pe malul râului până voi da de şoseaua care urcă spre munte, şi sper ca uitarea să şteargă atunci timpul mizerabil petrecut aici.

Zăpada Amiralului

Ajungând în punctul cel mai înalt al cordilierei, camioanele se opreau într-un şopron dărăpănat în care fusese organizarea de şantier a inginerilor pe vremea când se construise şoseaua. Şoferii marilor camioane se opreau aici să bea o cafea sau o duşcă de rachiu pentru a rezista la frigul de pe podişul înalt. Uneori acesta le înţepenea mâinile pe volan şi se prăbuşeau în prăpastia în fundul căreia un râu cu ape vijelioase mătura într-o clipă vehiculul făcut praf şi cadavrele ocupanţilor săi. În josul râului, de-acum în ţinuturile calde, ieşeau la iveală vestigiile răsucite ale accidentului. Pereţii refugiului erau din lemn, pe dinăuntru erau înnegriţi de fumul plitei pe care, zi şi noapte, se încălzeau cafeaua şi un fel de mâncare pentru cei flămânzi, care nu erau mulţi, pentru că altitudinea locurilor îţi făcea greaţă, îndepărtând ideea însăşi de a mânca ceva. Pe pereţi erau prinse afişe metalice colorate care făceau reclamă pentru mărci de bere sau de analgezice, cu femei provocatoare în costum de baie ce-şi etalau prospeţimea trupului în peisaje cu plaje albastre şi palmieri, atât de străine podişului îngheţat şi posomorât.

Ceaţa traversa şoseaua, umezea asfaltul ce strălucea ca un metal ciudat, se pierdea printre copacii înalţi cu trunchiuri netede şi cenuşii, rămuriş viguros şi frunziş rar, acoperit cu un fel de lintiţă la fel de cenuşie, din care ţâşneau flori în culori intense, din petalele cărora curgea încet o miere transparentă.

Deasupra intrării, o scândură de lemn afişa numele localului cu litere roşii, cam decolorate: Zăpada Amiralului. Patronul era cunoscut sub numele Gabierul, nu se ştia nimic despre originea sau trecutul său. O barbă hirsută şi căruntă îi acoperea aproape toată faţa. Păşea sprijinindu-se într-o cârjă improvizată din tulpini tari de bambus. Pe

piciorul stâng îi supura în permanenţă o plagă fetidă şi irizată, de care nu făcea niciodată caz. Umbla de colo-colo servind clienţii în ritmul regulat şi aspru al cârjei care ţăcănea surd pe duşumele şi se pierdea în pustietatea locurilor. Omul era taciturn. Surâdea des, dar nu la cele auzite în jur, ci sie însuşi şi mai curând în contratimp cu comentariile călătorilor. Era ajutat de o femeie cu aspect sălbatic, concentrat şi absent. Pe sub şalurile şi poncho-urile care o apărau de frig ghiceai un trup încă verde şi deloc străin plăcerilor cărnii. O plăcere încărcată de esenţe, arome şi amintiri din tărâmuri unde fluviile coboară spre mare sub o boltă vegetală nemişcată în căldura ţării de jos. Uneori, femeia cânta: cânta cu un glas subţire precum strigătul leneş al păsărilor din întinderile arzătoare ale câmpiei. Atunci Gabierul se oprea şi o privea cât dura acest murmur ascuţit, sinuos şi animalic. Şoferii se întorceau la camioanele lor însoţiţi de cântul hrănit cu depărtări pustii şi descurajări fatale, care-i lăsa pradă unei tristeţi nesfârşite.

Dar mai era ceva în casa Gabierului care o făcea de neuitat celor ce se opreau des şi erau familiarizaţi cu locul: un coridor lung ce ducea la veranda din spate, susţinută de bârne de lemn deasupra unei râpe acoperite aproape total de frunze de ferigă. Acolo mergeau călătorii să urineze, răbdător şi meticulos, fără a auzi vreodată căderea lichidă care se pierdea în adâncul ceţos şi vegetal al hăului. Pe pereţii neregulaţi ai coridorului erau scrise fraze, observaţii, sentinţe. Multe dintre acestea erau pomenite şi citate în regiune, deşi nimeni nu le ştia descifra precis scopul sau semnificaţia. Le scrisese Gabierul, multe se şterseseră de trecerea clienţilor în drum spre ciudatul pisoar.

Dintre cele care au rezistat mai bine în memoria oamenilor, transcriu câteva:

Sunt făcătorul dezordonat al rutelor celor mai ascunse, al celor mai tainice debarcadere. Din inutilitatea lor şi din locul lor neştiut îmi hrănesc zilele.

Păstrează pietricica asta lustruită. În ceasul morţii tale vei putea s-o mângâi în palmă alungând astfel prezenţa greşelilor tale lamentabile, a căror sumă şterge orice sens al deşartei tale vieţi.

Fructele sunt ochi orbi faţă de substanţele cele mai suave. Există locuri în care omul îşi sapă în propria fericire mici bolţi de nemulţumire fără de sens şi preget.

Mergi pe urmele navelor. Urmează rutele pe care le brăzdează vapoarele obosite şi triste. Nu te opri. Evită chiar şi cele mai umile locuri de ancorat. Mergi pe râuri în amonte şi în aval. Confundă-te cu ploile care inundă savanele. Neagă orice ţărm.

Priveşte câtă dezolare e în jur. Aşa şi zilele vieţii mele. Atât a fost. Nu se vor întoarce.

Femeile nu mint niciodată. Din pliurile cele mai ascunse ale trupului lor izvorăşte numai adevărul. Ne-a fost însă dat să-l descifrăm cu atâta zgârcenie. Mulţi nu reuşesc niciodată şi mor în orbirea fără scăpare a simţurilor.

Există două metale care prelungesc viaţa şi, uneori, te fac fericit. Nu e vorba nici de aur, nici de argint, nici de ceva asemănător. Ştiu doar că ele există.

Dac-aş fi urmat caravanele. Dac-aş fi murit şi m-ar fi îngropat cămilarii, acoperindu-mă cu bălegarul turmelor, sub cerul înalt al podişurilor. Ar fi fost mai bine, mult mai bine. Restul, ca să spun drept, a fost lipsit de interes.

Cum spuneam, multe alte fraze dispăruseră, şterse de mâinile şi trupurile care se frecau de pereţi în penumbra culoarului. Cele pe care le-am menţionat se pare că s-au bucurat de mai mare căutare printre oamenii muntelui. În mod sigur, se referă la vremuri anterioare pe care le-a trăit Gabierul şi au ajuns în locurile astea prin lucrarea

hazardului unei memorii care pâlpâie înainte de a se stinge definitiv.

Canionul Aracuriare

Pentru a înţelege urmările pe care le-au avut în viaţa Gabierului zilele în care a stat în Canionul Aracuriare, e necesar să ne oprim asupra anumitor aspecte ale acestui loc, puţin frecventat pentru că e departe de orice drum sau cărare bătută de locuitorii Ţării de Jos şi pentru că se bucură de o faimă sumbră, nu chiar gratuită, dar nici potrivită adevăratei sale imagini.

Râul coboară din cordilieră într-un torent de ape îngheţate ce se sparge de stâncile mari şi lespezile ascunse, transformându-se într-un vârtej spumos, în urletul sacadat şi furios al curentului dezlănţuit. Se crede că râul poartă cu el nisipuri bogate în aur, drept pentru care adesea pe maluri apar tabere precare de haimanale care spală pământul, dar nu se ştie nici până azi de vreun rezultat care să fi meritat efortul. Dezamăgirea se înstăpâneşte curând peste aceşti străini, frigurile şi bolile le seceră vieţile. Căldura umedă şi permanentă şi lipsa alimentelor îi epuizează pe cei neobişnuiţi cu clima aceasta mistuitoare. De obicei lucrurile se termină cu un cerc de gropi umile în care odihnesc oasele celor ce n-au cunoscut în viaţă răgazul şi odihna. Râul se domoleşte când intră într-o vale strâmtă, apele lui dobândesc o blândeţe calmă sub care se ascunde energia densă a curentului eliberat de orice obstacol. Valea se termină cu un impunător baraj de granit, despicat la mijloc printr-o crăpătură întunecată. Aici intră râul în curgerea liniştită a apelor sale ce pătrund cu o solemnitate de procesiune în penumbra canionului. Înăuntru, între pereţii care se înalţă spre cer, acoperiţi de o vegetaţie rară de liane şi ferigi care încearcă să caute lumina, e o ambianţă de catedrală părăsită, o penumbră speriată din când în când de uliii care cuibăresc în crăpăturile rare ale stâncii sau de cârdurile de papagali ale căror ţipete umplu locul cu hărmălaia lor care distruge

nervii şi trezeşte nostalgii străvechi.

De-a lungul canionului, râul a format mici plaje de culoarea ardeziei, care strălucesc în scurtul răstimp în care soarele ajunge în fundul abisului. De obicei, suprafaţa râului e atât de senină încât abia se simte curgerea apei. Auzi doar uneori un bolborosit care se termină cu un fel de suspin, cu un vaiet înăbuşit ce urcă din adânc şi îţi spune ceva despre energia neobişnuită şi înşelătoare ascunsă în curgerea blândă a râului.

Gabierul a ajuns aici pentru a preda un transport de instrumente, cântare şi un vas cu mercur comandate de doi căutători de aur pe care-i cunoscuse într-un port petrolier de pe coastă. Când a ajuns, a aflat că clienţii îi muriseră de câteva săptămâni. Un suflet milos îi îngropase la intrarea în canion. Pe o scândură mâncată de cari erau scrise numele lor, într-o grafie aproximativă pe care Gabierul abia a descifrat-o. A intrat în canion şi a înaintat printre plajele pe care se zăreau câte un schelet de pasăre sau resturile unei bărcuţe adusă de curent din vreun cătun de departe.

Liniştea ca de mănăstire a locului, izolarea de orice zarvă sau dezordine a oamenilor şi o chemare intensă, insistentă, imposibil de exprimat în cuvinte, nici chiar în gânduri, au fost de ajuns ca Gabierul să vrea să rămână un timp acolo, fără alt motiv sau explicaţie decât de a sta departe de agitaţia porturilor şi de steaua nenorocoasă a rătăcirilor sale fără saţ.

Din câteva scânduri adunate de pe mal şi frunze de palmier scoase din apă şi-a construit o colibă pe o lespede de ardezie de la marginea plajei alese pentru şederea sa. Fructele pe care râul le aducea tot timpul şi carnea păsărilor pe care reuşea să le vâneze fără greutate i-au fost de ajuns pentru hrană.

Trecând zilele, Gabierul a început să-şi facă, fără un ţel deliberat, un examen al vieţii, un catalog al mizeriilor şi

greşelilor, al precarelor momente de fericire şi al pasiunilor tulburătoare şi orbitoare. Şi-a propus să adâncească lucrurile şi a reuşit, într-un mod atât de total şi dezolant, încât s-a lepădat pe de-a-ntregul de acea fiinţă care-l însoţise toată viaţa şi căreia i se întâmplaseră toate aceste pătimiri şi suferinţe. S-a străduit să-şi găsească propriile limite, adevăratele frontiere, iar când l-a văzut îndepărtându-se şi dispărând pe protagonistul a ceea ce crezuse până atunci că fusese viaţa lui, a rămas doar cel ce făcea acea cercetare simplificatoare. Mergând mai departe în încercarea de a cunoaşte mai bine noul personaj ce se năştea din esenţa sa cea mai ascunsă, l-a cuprins deodată un amestec de uimire şi bucurie: un al treilea spectator îl aştepta impasibil şi prindea contur în chiar centrul fiinţei sale. A avut convingerea că acesta, cel ce nu participase niciodată la întâmplările vieţii lui, era cel care cunoştea în mod sigur toate motivele care-i ţeseau destinul prezent acum în toată goliciunea şi pe care, în aceeaşi clipă, l-a ştiut absolut inutil şi demn de a fi aruncat imediat. Numai că înfruntarea cu acest martor absolut al lui însuşi i-a adus inclusiv senina şi liniştitoarea acceptare pe care o căuta de atâţia ani prin semnele sterile ale aventurii.

Până să ajungă la această întâlnire, Gabierul trecuse în canion prin complicate căutări, bâjbâieli şi false surprize. Ambianţa de acolo, cu rezonanţa ei de bazilică şi mantia galben-ocru a apei curgând cu o lentoare hipnotică, s-au confundat în memoria sa cu drumul interior care l-a adus lângă acest al treilea impasibil veghetor al existenţei sale, de la care nu a venit niciun cuvânt, nici de laudă, nici de reproş, şi care s-a mulţumit să-l privească cu o fixitate din altă lume şi care, la rândul ei, îi reflecta precum o oglindă alaiul uluitor al clipelor trăite. Uşurarea pe care a simţit-o Maqroll, în care se amesteca şi o doză de delectare febrilă, a fost ca o anticipare a dramului de fericire pe care sperăm cu toţii să-l atingem înainte de moarte şi care se

depărtează pe măsură ce trec anii şi creşte disperarea adusă de ei.

Gabierul şi-a dat seama că, dacă s-ar prelungi plenitudinea proaspăt descoperită de el, moartea ar fi total lipsită de importanţă, ar fi un episod în plus în poveste şi ar putea fi primită la fel de simplu cum treci colţul străzii sau te întorci în pat pe partea cealaltă. Pereţii de granit, curgerea leneşă a apei, suprafaţa ei opacă şi cavitatea sonoră a locului au fost pentru el ca o imagine premonitorie a regatului celor uitaţi, a tărâmului unde sălăşluieşte moartea privind neliniştita procesiune a odraslelor ei.

Cum ştia că de-acum înainte lucrurile aveau să fie foarte diferite de trecut, Gabierul nu s-a grăbit să plece pentru a se amesteca în lumea dezlănţuită a oamenilor. Se temea să nu tulbure seninătatea abia dobândită. În fine, într-o bună zi a legat câteva trunchiuri de balsa cu ajutorul lianelor şi, situându-se în centrul curentului, a coborât pe râu către defileul îngust. După o săptămână ajungea sub lumina albă a deltei. Acolo râul se amestecă cu o mare senină şi călduţă din care se desprinde o pâclă subţire care măreşte distanţele şi întinde orizontul dincolo de orice limite.

Nu a vorbit cu nimeni despre şederea sa în Canionul Aracuriare. Cele consemnate aici au fost scoase din nişte însemnări găsite în dulapul unei camere de hotel de doi bani, unde şi-a petrecut ultimele zile înainte de a călători spre estuare.

Vizita Gabierului

Era complet schimbat. Nu că ar fi arătat mai bătrân, mai uzat de trecerea anilor sau de asprimea climatelor pe care le străbătuse. Nu lipsise chiar atât de mult. Era altceva. Ceva ce se vedea în privirile sale, când piezişe, când ostenite. Ceva în umerii care-şi pierduseră expresia mobilă şi erau acum rigizi, de parcă nu mai trebuia să poarte toată greutatea vieţii, bucuriile şi mizeriile ei stimulatoare. Glasul era mult mai stins, avea un ton catifelat şi neutru. De parcă ar fi vorbit doar pentru că nu mai putea suporta tăcerea celorlalţi.

A tras un balansoar pe veranda care dădea spre plantaţia de cafea de pe malul râului şi s-a aşezat într-o atitudine de aşteptare, poate a brizei de seară ce n-avea să întârzie şi care i-ar fi alinat tristeţea adâncă şi nedeterminată. Curgerea apelor ce se izbeau de stânci i-a însoţit, de departe, cuvintele, adăugând o veselie opacă relatării monotone a problemelor sale, mereu aceleaşi, dar de data asta îmbrăcate într-o cantilenă indiferentă şi insipidă, care denota starea lui prezentă de învins fără speranţă, de ostatic al neantului. „Am vândut ţoale pentru femei la vadul Guásimo. Pe acolo treceau muierile în zilele de sărbătoare şi, cum trebuiau să traverseze râul cu piciorul şi-şi udau hainele, deşi le suflecau până la brâu, tot cumpărau ceva ca să nu intre în sat în halul ăla."

În alţi ani, defilarea aceasta de coapse brune şi tari, de pulpe rotunde şi ferme şi de pântece ca pieptul de porumbel m-ar fi întors pe dos. Am părăsit locul după ce un frate gelos s-a repezit la mine cu *macheta* ridicată, crezând că mă dădeam la o fată numai zâmbet cu ochi verzi, căreia îi probam o fustă înflorată din percal. Ea l-a oprit la timp. M-a cuprins o silă ce m-a făcut să lichidez repede toată marfa şi să plec pentru a nu mă mai întoarce.

Am locuit atunci câteva luni într-un vagon de tren

părăsit pe şinele unei căi ferate care, până la urmă, nu s-a mai construit. Am să-ţi povestesc altă dată despre asta. În plus, n-are niciun fel de importanţă.

Am coborât apoi spre porturi şi m-am angajat pe un cargou care făcea cabotaj în zone îngheţate şi ceţoase. Ca să-mi trec timpul şi să lupt împotriva plictisului, coboram în sala maşinilor şi le povesteam fochiştilor istoria ultimilor patru mari duci de Burgundia. Trebuia s-o fac urlând din cauza zgomotului cazanelor şi al bielelor. Tot timpul îmi cereau să le repet cum a murit Ioan-fără-Frică ucis de oamenii regelui pe podul din Montereau şi serbările de la nunta lui Carol Temerarul cu Margareta de York. Asta făceam în timpul lungilor traversări printre ceţuri şi blocuri de gheaţă. Căpitanul a ajuns să uite de existenţa mea, până când, într-o zi, ofiţerul m-a pârât că nu-i lăsam pe fochişti să lucreze şi le umpleam capul cu poveşti pline de magnicide şi atentate nemaiauzite. Mă surprinsese exact când povesteam sfârşitul ultimului duce de Nancy, cine ştie ce şi-o fi imaginat săracul. M-au debarcat în portul Escalda, fără alte bunuri decât trenţele mele cârpite şi o listă cu mormintele anonime din Alto Roquedal de San Lázaro.

Am organizat atunci o zi de predici şi rugăciuni la ieşirea de la rafinăriile de pe Râul Mare. Vesteam venirea unui nou regat al lui Dumnezeu în care avea să se facă un schimb strict şi minuţios al păcatelor şi penitenţelor în aşa fel, încât, la orice oră din zi sau din noapte, ne putea aştepta o surpriză incredibilă sau o fericire pe cât de scurtă pe atât de intensă. Am vândut mici foi de hârtie pe care erau tipărite litaniile morţii bune şi care rezumau esenţialul doctrinei respective. Le-am cam uitat pe toate, dar uneori aud în vis trei invocaţii:

lingou al vieţii leapădă-ţi solzii
ochi al apei adună-ţi umbrele

înger al nămolului taie-ţi aripile.

Câteodată am îndoieli dacă aceste fraze chiar făceau parte din litanii sau îmi apar din visele mele funebre şi recurente. Nu e cazul să mă conving, nu e un lucru care mă interesează.”

Gabierul şi-a întrerupt brusc relatarea tristelor sale aventuri şi s-a lansat într-un lung monolog, dezlânat şi aparent fără sens, dar pe care mi-l amintesc cu o fidelitate apăsătoare şi cu o tristeţe inexplicabilă:

„Căci, în definitiv, toate meseriile mele, întâlnirile avute şi regiunile străbătute au încetat să reprezinte adevărata substanţă a vieţii mele. În asemenea măsură, încât nu mai ştiu care s-au născut din imaginaţia mea şi care ţin de experienţa reală. Cu ajutorul lor, prin intermediul lor, încerc, în zadar, să scap de obsesiile, reale de data asta, permanente şi certe, care ţes povestea de pe urmă, destinul vizibil al peregrinării mele prin lume. Nu-i uşor să le separi şi să le dai nume, dar cam astea ar fi, mai mult sau mai puţin:

Să dai fericirea asemănătoare celei din anumite zile din copilărie în schimbul unei scurtimi consimţite a vieţii.

Să prelungeşti singurătatea fără teama de a te întâlni cu ceea ce suntem de fapt, cu cel ce vorbeşte cu noi şi se ascunde mereu ca să nu ne cuprindă o spaimă fără scăpare.

Să ştii că nimeni nu ascultă pe nimeni. Că nimeni nu ştie nimic despre nimeni. Că orice cuvânt, în sine, e o păcăleală, o capcană ce acoperă, deghizează şi îngroapă precarul edificiu al viselor şi adevărurilor noastre, puse toate sub semnul incomunicabilului.

Să înveţi, mai ales, să nu te încrezi în memorie. Ceea ce credem că ne amintim e total străin şi diferit de ceea ce s-a întâmplat cu adevărat. Câte clipe iritante, neplăcute şi apăsătoare nu ne readuce memoria, după ani şi ani, ca pe

nişte momente deplin fericite. Nostalgia este minciuna prin care ne apropiem mai repede de moarte. Să trăieşti fără a-ţi aminti, acesta ar putea fi, poate, secretul zeilor.

Când îmi povestesc peregrinările, căderile, delirurile neghioabe şi orgiile secrete, o fac doar pentru a opri, în ultima clipă, câteva strigăte bestiale, mugete sfâşietoare de peşteră prin care aş putea poate să spun mai eficient ceea ce simt cu adevărat şi ceea ce sunt. Ei, dar încep să divaghez, nu pentru asta am venit.

Ochii prinseseră o fixitate de plumb, parcă s-ar fi lovit de un zid gros de proporţii colosale. Buza inferioară îi tremura uşor. Şi-a încrucişat braţele pe piept şi-a început să se legene încet, căutând parcă ritmul râului. Un miros de mâl proaspăt, de vegetaţie macerată, de sevă în descompunere ne-a vestit creşterea apelor. Gabierul a rămas tăcut un timp, noaptea a căzut cu rapiditatea cu care se lasă întunericul la tropice. Licurici obraznici dansau în tăcerea călduţă a plantaţiei de cafea. A reînceput să vorbească, pierzându-se într-o divagaţie al cărei sens îmi scăpa pe măsură ce pătrundea în zonele cele mai întunecate ale intimităţii. La un moment dat, a revenit la lucruri trecute şi şi-a reluat monologul: „Am avut puţine surprize în viaţă, niciuna nu merită povestită, dar pentru mine fiecare din ele poartă energia funebră a unui clopot ce prevesteşte catastrofa. Într-o dimineaţă, în timp ce mă îmbrăcam în arşiţa unui port de pe fluviu, într-o cămăruţă dintr-un bordel de doi bani, m-am pomenit cu o fotografie a tatălui meu atârnată pe peretele din lemn. Stătea într-un balansoar de răchită, în holul unui hotel alb din Caraibe. Mama ţinea tot timpul poza asta pe noptieră, în timpul lungii sale văduvii eu am lăsat-o tot acolo. «Cine e?», am întrebat-o pe femeia cu care petrecusem noaptea şi pe care de-abia acum o vedeam bine, în toată prăbuşirea cărnurilor şi vulgaritatea trăsăturilor. «E tata», a răspuns cu un zâmbet dureros care-i descoperea gura edentată, în

timp ce îşi acoperea goliciunea obeză cu un cearşaf ud de transpiraţie şi mizerie. «Nu l-am cunoscut niciodată, dar mama, care a lucrat şi ea aici, îşi amintea tot timpul de el, ba a şi păstrat câteva scrisori de la el, ca şi cum ele ar fi putut să-i prelungească tinereţea.» Am terminat să mă îmbrac şi am ieşit pe strada lată şi nepavată, sfredelită de soare şi de larma compusă din radiouri date la maximum, zăngănit de tacâmuri şi farfurii din cafenele şi cârciumi care se umpleau de clientela obişnuită de şoferi, văcari şi soldaţi de la baza aeriană. M-am gândit cu o tristeţe lâncedă că asta fusese, în fond, exact cotitura aceea din viaţă pe care n-aş fi dorit s-o traversez nicicând. Ghinion?

Altă dată am ajuns într-un spital din Amazonia, ca să mă vindec de o criză de malarie care-mi sugea puterile şi mă făcea să delirez neîncetat. Noaptea căldura era insuportabilă, dar în acelaşi timp mă scotea din vârtejul acela ameţitor în care o frază idioată sau tonul unui glas imposibil de identificat deveneau axul în jurul căruia se rotea febra până mă dureau toate oasele. Lângă mine, un negustor pe care-l înţepase un păianjen veninos care producea putreziciunea cărnii îşi făcea vânt peste buba purulentă ce se întindea pe coasta stângă. «O să se usuce», spunea el vesel, «o să se usuce şi-n curând am să mă-ntorc la afacerea mea. Am să fiu atât de bogat, că n-am să-mi mai amintesc niciodată de patul ăsta de spital şi de jungla asta de căcat, bună doar pentru maimuţe şi caimani.» Afacerea cu pricina consta într-un schimb complicat de piese pentru hidroplane cu permise preferenţiale de import ale armatei, adică libere de taxe vamale şi impozite. Cel puţin aşa-mi amintesc, pentru că omul se întindea cât era noaptea de lungă în tot felul de amănunte, care se combinau cu accesele mele de malarie. În sfârşit, în zori apucam să adorm, dar prins într-un cleşte de durere şi panică ce ţinea până târziu în noapte. «Uite, aici am hârtiile, am să-i păcălesc pe toţi. Mâine plec,

precis. O să vezi.» Aşa mi-a spus într-o seară şi o tot repeta, fluturând un pumn de hârtii albastre şi roz, pline de ştampile şi înscrisuri în trei limbi. Ultimul lucru pe care l-am auzit înainte de a mă cuprinde febra a fost: «Vai, ce plăcut, ce fericire, am scăpat de nenorocirea asta!» Am fost trezit de pocnetul unui foc de armă, mi s-a părut că venise sfârşitul lumii. M-am întors spre vecinul meu: capul zdrobit de glonţ tremura încă, moale ca un fruct putrezit. Am fost mutat în alt salon, unde am stat între viaţă şi moarte până au venit ploile cu briza lor proaspătă care m-a readus la viaţă.

Nu ştiu de ce-ţi povestesc toate astea. De fapt, am venit să-ţi las hârtiile astea. Vezi ce faci cu ele dacă nu ne mai vedem. Sunt nişte scrisori din tinereţe, nişte hârtii de amanet şi ciornele cărţii pe care n-am s-o termin niciodată. Este vorba de o cercetare asupra motivelor adevărate care l-au făcut pe Cesare Borgia, duce de Valentinois, să vină la curtea cumnatului său, regele Navarei, şi să-l sprijine în lupta împotriva regelui Aragonului, cât şi despre felul în care a murit într-o dimineaţă, în împrejurimile Vienei, ucis de câţiva soldaţi într-o ambuscadă. Povestea asta ascunde meandre şi zone obscure pe care, cu ani în urmă, am crezut că merită să le desluşesc. Îţi las şi o cruce de fier pe care am găsit-o într-un osuar de soldaţi din grădina unei moschei părăsite undeva în Anatolia. Mi-a purtat totdeauna noroc, dar cred că a venit timpul să merg de-acum fără ea. Mai rămân la dumneata socotelile şi dovezile nevinovăţiei mele în afacerea cu fabrica de explozibile pe care-o aveam la minele din Sereno. Cu profitul urma să ne retragem la Madeira, împreuna cu prezicătoarea unguroaică cu care trăiam pe atunci şi cu un partener paraguayan. Cei doi au fugit cu toţi banii, iar pe mine a căzut beleaua să răspund pentru tot. Povestea s-a prescris de ani de zile, dar nu ştiu ce acces de ordine m-a făcut să păstrez chitanţele astea pe care tot dumitale ţi le las.

Bun, şi-acum rămâi cu bine. Mă duc să transport o şalupă goală până la Mlaştina Martirului, iar dacă găsesc pe râu în jos câţiva pasageri, strâng ceva bani ca să mă reîmbarc.”

S-a ridicat şi mi-a întins mâna cu gestul acela atât de al lui, totodată ceremonios şi milităros. Înainte de a putea stărui să-şi petreacă noaptea acolo şi să plece în dimineaţa următoare, a şi dispărut printre arbuştii de cafea fluierând printre dinţi un cântec vechi, destul de vulgar, ce ne încântase tinereţea. Am rămas uitându-mă la hârtiile lăsate, în care am găsit nu puţine urme ale vieţii lui trecute, despre care Gabierul nu pomenise niciodată. Asta făceam, când am auzit, acolo jos, zgomotul paşilor săi pe podul peste râu şi ecoul lor sub acoperişul de zinc. I-am simţit absenţa şi-am început să-mi amintesc de glasul şi de gesturile lui, atât de schimbate, pe care acum le simţeam ca pe o prevestire funestă ce-mi spunea că n-aveam să-l mai văd nicicând.

ILONA VINE O DATĂ CU PLOAIA

Pentru fratele meu Leopoldo

Qedeshím Qedeshóth, mare figură, teoloagă
nebună, bronz, urlet
de bronz, nici chiar Augustin
din Hipona, care a fost şi el uşuratic şi
a păcătuit prin Africa, nu s-a putut feri
într-o noapte de diafana feniciană. Eu
păcătosul mă mărturisesc Domnului.

Gonzalo Rojas, *Qedeshím Qedeshóth*[1]

Dragostea ei desprinsă de cele lumeşti
m-a îmbogăţit şi mi-a insuflat
o forţă de neînvins pentru zilele grele.

Gorki, *Copilăria*

1 În feniciană, *curtezană a templului.*

Către cititor

Maqroll Gabierul prefera să le povestească prietenilor săi acele episoade din viaţa sa dotate cu un anume dramatism, cu o tensiune ce ajungea, uneori, la o vână lirică evidentă, asta dacă nu se înfunda într-un mister însoţit de fireasca interogaţie metafizică, la care, evident, nu există răspuns. Totuşi, cei care l-am cunoscut bine şi de mulţi ani, ştim că au fost anumite perioade din viaţa lui atât de zbuciumată care, fără a fi complet lipsite de caracteristicile de mai sus, atât de dragi povestitorului, se apropiau mai curând de un aspect marginal al personajului, atingând adesea limitele stabilite de codul penal întru buna guvernare a societăţii, asta dacă nu le încălcau de-a dreptul şi fără mari probleme. Pentru Gabier, morala era o materie deosebit de maleabilă, pe care el o ajusta circumstanţelor momentului. Nu-şi bătea capul cu cei putea rezerva viitorul în urma acestor încălcări pe care le uita lesne: nici acelea pe care le comisese în trecut nu-i împovărau conştiinţa. În treacăt fie zis, trecutul şi viitorul nu erau nişte noţiuni care să-l apese pe omul nostru. Impresia pe care o dădea mereu era că scopul său exclusiv şi captivant era să-şi îmbogăţească prezentul cu tot ce-i ieşea în cale. Era limpede, şi cu asta au fost de acord toţi cei care l-au cunoscut la fel de bine, sau chiar mai bine decât mine, că decretele, principiile, regulamentele şi preceptele care, însumate, dau ceea ce numim de obicei lege, nu însemnau mare lucru pentru Maqroll şi nu afectau defel clipele vieţii. Acestea erau ceva care se aplica în afara teritoriului pe care şi-l fixase pentru treburile lui, deci n-aveau a-l distrage de la scopurile lui personale şi destul de capricioase.

În toiul ceasurilor de băutură şi amintiri, l-am auzit pe prietenul meu relatând nişte episoade trăite de el şi pe care nu le prea povestea atunci când îl copleşeau nostalgia

şi setea, mai curând de necunoscut, aş spune. Pe câteva din acestea le relatez în continuare, folosind chiar vocea protagonistului. Mi s-au părut destul de interesante pentru a cunoaşte celălalt chip al personajului, şi-am avut grijă să revin asupra lor, în prezenţa lui, pentru a mi le fixa bine în minte, inclusiv cu inflexiunile lui de voce şi cu divagaţiile atât de dragi Gabierului.

Inutil să spun că nu cred că Maqroll ţinea doar pentru el aceste episoade deoarece le-ar fi considerat de nemărturisit sau penibile pentru condiţia lor marginală evidentă. Cred mai curând că încerca astfel să nu-i amestece pe alţi participanţi în peripeţiile pe care aceştia ar fi vrut să le treacă sub tăcere sau să le uite, din pudoare sau frică, raţiuni care, dacă în cazul Gabierului nu erau valabile, în cazul acelora poate că erau. În fine, văd că m-am întins cam mult cu această explicaţie, necesară poate doar pentru că litera tipărită are un caracter iremediabil de mărturie şi implicare şi angajant, pe care nu o poţi supune aşa, oricum, atenţiei posibililor cititori ai acestor pagini. Asta am avut de spus, acum să-i dăm cuvântul prietenului nostru.

Cristóbal

În momentul când am văzut că se apropia şalupa cenuşie a serviciului vamal, cu steagul statului Panama fâlfâind mândru la pupa, am ştiut imediat că ajunsesem la capătul drumului nostru plin de peripeţii. Ca să spun drept, de fiecare dată când, în săptămânile din urmă, acostam într-un port, ne tot aşteptam la o vizită de acest gen. Doar uşurătatea cu care se tratează în Caraibe problemele birocratice ne salvase până acum. Ambarcaţiunea înainta pe o apă ca o baltă gri pe care pluteau gunoaie fără nume şi păsări moarte ce începeau să putrezească. Suprafaţa uleioasă se despica în faţa chilei, creând un val leneş care dispărea moale ceva mai departe. Eram departe de largul mării etern schimbător. Trei funcţionari în uniforme kaki cu mari pete de sudoare sub braţ şi pe spate au urcat scara cu o încetineală pompoasă. Cel ce părea să fie şeful, un negru din cei numiţi pe aici jamaicani, pentru că se trag din cei pe care yankeii i-au importat de pe această insulă pentru a-i folosi la construcţia Canalului, ne-a întrebat într-o spaniolă stricată, plină de anglicisme, unde era căpitanul vasului. L-am condus la puntea a doua şi am bătut de mai multe ori în uşa cabinei. În fine, un glas opac şi obosit a răspuns: „Intraţi.” I-am băgat înăuntru, am închis uşa după ei şi m-am întors la buza scării unde stătusem la taclale cu mecanicul. Motorul şalupei zumzăia şi-şi schimba ritmul în mod neaşteptat, o arşiţă nemiloasă care se prăvălea asupra noastră din cerul fără nori accentua mirosul de vegetaţie în descompunere şi de mâl care venea de la manglierii ce se uscau la soare în aşteptarea mareei.

— Până aici ne-a fost, de-acum, fiecare pe contul lui şi să vedem ce-o mai fi, mi-a spus omul uitându-se spre cheiul din Cristóbal, de parcă de acolo ar fi putut veni un răspuns pentru neliniştea sa. Cornelius era un olandez rotofei, mărunţel, trăgând tot timpul dintr-o pipă umplută cu tutun

de calitatea cea mai proastă. Vorbea o spaniolă impecabilă, îmbogăţită cu înjurăturile cele mai variate şi pitoreşti. De parcă şi-ar fi propus să le colecţioneze de-a lungul anilor de navigaţie prin insule, căci reprezentau o adevărată expoziţie de scatologie caraibiană. La începutul călătoriei noastre s-a arătat destul de neîncrezător faţă de mine, aşa cum se întâmplă când oamenii mării care ajung la o anumită poziţie de comandă devin susceptibili şi se uită chiorâş la orice străin care le-ar putea invada ceea ce ei consideră domeniul lor. Am reuşit repede să-i schimb olandezului părerile, şi-am sfârşit prin a stabili o relaţie distantă, dar cordială şi fermă, menţinută graţie rememorării comune a tot felul de întâmplări şi experienţe, operaţie care ori se termina într-o explozie de hohote de râs, ori sucomba într-un zid de nostalgie visătoare şi tristă.

— Wito n-are cum scăpa de sechestru. A căutat-o cu lumânarea, şi de mult. Dacă pierde vasul şi, o dată cu el, felul lui de viaţă, toate se pot aranja până la urmă. Ar însemna să iasă dintr-o rutină în care a încetat de mult să mai creadă. De multă vreme toate astea îl plictisesc de-a binelea. Cel puţin aşa deduc eu după purtarea lui din călătoria asta. Dumneata ce crezi, Cornelius, că-l cunoşti mai bine. De cât timp navigaţi împreună?, încercam eu să susţin dialogul nu foarte convins, în timp ce acolo, sus, se săvârşea ceremonia juridică ce ne ameninţa de atâtea săptămâni încoace.

— De unsprezece ani suntem împreună. Ceea ce i-a distrus soarta bietului Wito a fost plecarea fiică-sii după un pastor protestant din Barbados, însurat şi cu şase copii. Şi-a lăsat enoriaşii, biserica şi familia şi-a plecat cu fata în Alaska. Săraca, pe lângă că era urâtă, era şi pe jumătate surdă. Atunci a început Wito cu afacerile lui nesăbuite. S-a încurcat în ipoteci – vaporul ăsta şi cred că şi o casă din Willemstad. Ştii cum e, astupi o gaură făcând alta. Cred că scârbele astea exact de aceea au venit, ca să încheie

socotelile, a ridicat el din umeri trăgând nervos din pipă în timp ce privea în direcţia în care dialogul continua cu rezultate dintre cele mai previzibile.

Oamenii în uniformă şi-au făcut curând apariţia. Au băgat nişte hârtii în mape, au salutat neglijent cu o mână la chipiu, au coborât scara şi s-au urcat în şalupa care a pornit spre Cristóbal, despicând uşor apele golfului.

Căpitanul a ieşit în cadrul uşii cabinei şi m-a strigat: „Maqroll, vrei să vii o clipă, te rog.” De data asta glasul îi era ferm şi liniştit. Am intrat, m-a rugat să iau loc la masa care-i slujea drept birou. Aceeaşi pe care mâncam de obicei. Parcă-şi luase o greutate de pe suflet. De statură mijlocie, slab, cu trăsături ascuţite şi vulpeşti, cu ochii aproape acoperiţi de sprâncenele groase, hirsute şi cărunte. Primul lucru care sărea în ochi la el era absenţa oricărei trăsături marinăreşti, oricât de mică, niciun gest nu te făcea să crezi că e un om al mării. Mai curând ai fi zis că e supraveghetor la un internat sau profesor de ştiinţe naturale. La vorbă era lent, precis, aproape pompos; sublinia fiecare cuvânt şi după fiecare frază făcea o mică pauză, de parc-ar fi aşteptat să se ia notă de cele spuse. Cu toate astea, în spatele aerului profesoral nu era greu să percepi o anume dezordine a sentimentelor, o dorinţă de a ţine ascunsă un fel de rană secretă şi dureroasă. De aceea, cei care-l cunoşteam de mai mulţi ani simţeam pentru el un soi de indulgenţă călduţă, dar care nu ajungea niciodată la o relaţie adâncă şi durabilă. Undeva în fiinţa sa era gravat semnul acela care-i marchează pe cei învinşi şi care sfârşeşte prin a-i izola iremediabil de semenii lor.

— Ei bine, Maqroll, a început să rostească parcă mai rar ca de obicei, e vorba, cum probabil ai presupus, de vapor. A fost sechestrat de un grup de bănci cu sucursale în Panama – părea că se scuză de la bun început. Am avut senzaţia penibilă că aveam să aud o confidenţă pe care aş

fi preferat s-o evit. Un mic ventilator fixat pe un perete în faţa noastră se rotea bâzâind, nereuşind să răcorească atmosfera apăsătoare în care plutea mirosul de sudoare impregnată în haine şi cel de chiştoace stătute. Până la urmă s-a întâmplat lucrul de care mă temeam de câteva luni încoace. Am pierdut vasul şi o casă pe care o aveam la Willemstad. Vaporul va fi dus în Panama de un echipaj angajat de sechestratori. Dacă vreţi, dumneata şi mecanicul puteţi traversa cu ei Canalul şi să coborâţi în Panama, unde veţi fi plătiţi conform contractului de muncă semnat cu mine. Dacă preferi să rămâi aici, oricum vei fi plătit. Doar să-i anunţi. Faci cum vrei.

— Şi dumneata, căpitane, ce ai de gând, l-am întrebat, îngrijorat de seninătatea rece cu care lua lucrurile.

— Nu-ţi face griji pentru mine, Maqroll. Eşti foarte amabil. Eu sunt deja pregătit să... – aici s-a poticnit un pic – merg mai departe. Printre lucrurile cele mai bune din viaţa mea a fost prietenia dumitale. Îţi datorez multe învăţături, pe care poate că nici nu le bănuieşti. Acestea m-au ajutat cu mai mult sau mai puţin succes, însă mereu am ţinut seama de ceea ce numeşti „darurile cu care ne surprinde viaţa”.

Ar fi multe de spus despre asta, dar cred că nu e vremea potrivită pentru confidenţe. În plus, cred că eşti mai avizat decât mine – s-a ridicat destul de brusc şi mi-a întins mâna, strângând-o pe a mea cu o putere în care a pus parcă toată căldura pe care cuvintele o evitaseră. Pe când ieşeam, m-a rugat să-l rog pe Cornelius să vină la el.

Cu acesta Wito a vorbit chiar mai puţin decât cu mine. Când olandezul a revenit, eu priveam absorbit spre port, în timp ce o apăsare surdă punea stăpânire pe mine pe măsură ce se prelungea tăcerea aceea de apă moartă şi mâloasă. O tăcere iscată parcă din zăpuşeala după-amiezei şi care creştea pe măsură ce pe cer începea să se întindă un fel de ceaţă subţire, sidefie şi înşelătoare. Cornelius s-a

întins pe balustrada strălucitoare de bronz, cu spatele la mare. N-a comentat nimic în legătură cu întrevederea cu căpitanul. Ştiam că n-are niciun rost, probabil nu fusese foarte diferită de a mea. Omul trăgea din pipă de parcă ar fi vrut să lepede de la sine un gând obsesiv şi sfâşietor.

Împuşcătura a răsunat cu un zgomot sec şi lemnos. Perechea de pescăruşi ce dormita pe antenă şi-a luat zborul într-o zarvă de aripi grăbite şi de ţipete care s-a pierdut pe cerul care se întuneca. Am urcat în fugă. Intrând în cabină, am simţit fumul înecăcios şi iute al prafului de puşcă. Căpitanul, aşezat pe scaun, aluneca încet în jos. Avea privirea sticloasă şi pierdută a agoniei. Un firicel de sânge i se scurgea din tâmplă unindu-se cu alte două care ţâşneau din nas. Gura îi surâdea într-un rictus cu totul străin de el. Ne-a cuprins o jenă ciudată, parcă violam intimitatea unui om străin şi necunoscut. Trupul a căzut în sfârşit cu un zgomot surd, bâzâitul ventilatorului şi-a făcut drum în tăcerea aceea specială pe care o produce moartea atunci când îşi face simţită prezenţa printre cei vii.

Am anunţat prin radio autorităţile portuare, care n-au întârziat defel. Au sosit cu aceeaşi şalupă de dinainte. De data asta erau trei poliţişti îmbrăcaţi în alb, plus un medic care-şi trăgea pe el cu gesturi neîndemânatice halatul tot alb, cu care încerca să capete un aer oarecum profesional ce nu se potrivea nicicum cu aspectul său de mulatru dansator de *cumbia,* creţ şi pofticios. Poliţiştii au coborât cu cadavrul băgat într-un sac cenuşiu de plastic. I-au dat drumul în şalupă, lăsându-l să cadă precum un sac poştal. Când au plecat, se înnoptase de-a binelea. Luminile portului s-au aprins, se vedeau firmele ţipătoare de neon. Muzica din cabarete şi cârciumi dădea semnalul pentru răguşita şi trista fiestă a tropicului antilian.

Ne întâlnisem la New Orleans, după mulţi ani în care n-am ştiut nimic unul de celălalt. Intrasem într-un magazin

de pe Decatur Street, botezat pompos şi înşelător Gourmet Boutique. Etala o colecţie de obiecte tâmpite şi inutile pentru bar şi bucătărie, plus tot felul de alimente şi mirodenii de toate originile şi mărcile, suspect de asemănătoare, prin ambalaj, celor vândute ca exclusive în anumite magazine din Londra, Paris sau New York. Eu voiam să cumpăr nişte ghimbir dulce, una dintre pasiunile mele secrete, de care nu mă las nici în vremurile cele mai grele. Preţul de pe flacon era atât de mare, că m-am dus la casă să verific. Acolo era Wito, plătind pentru două cutii de ceai Darjeeling, băutura sa favorită. Înainte de a spune ceva, ne-am privit zâmbind, cu complicitatea veche a celor ce-şi cunosc slăbiciunile şi se surprind în flagrant delict satisfăcându-şi-le. Wito mi-a plătit rachiul de ghimbir, după explicaţia onctuoasă pe care ne-a dat-o patronul asupra preţului exagerat. Vorbea cu accentul acela de Brooklyn care te pune imediat în gardă că iei plasă. Am ieşit apoi împreună. Prietenul meu a dat glas îndoielilor sale asupra autenticităţii produselor cumpărate, după care m-a invitat să mâncăm împreună. Avea un bucătar din Jamaica ce ştia pregăti picioare de porc cu prune, un fel demn de toate onorurile. Vaporul era acostat la cheiul din Bienville, chiar vizavi de prăvălia în care ne întâlnisem. Era un cargou vopsit în galben violent, o culoare pe care n-o mai văzusem decât la guşa tucanilor de pe râul Carare. Puntea de comandă şi cea a cabinelor erau de un alb care ţipa după o vopsea proaspătă. Numele vasului nu se potrivea tonajului modest şi aspectului şi mai modest. Se numea Hansa Stern. Aşa-l botezase Susana, soţia prietenului meu. În tinereţe, aceasta locuise o vreme la Hamburg şi nutrea pentru marile oraşe baltice o admiraţie care le conferea şi mai multă măreţie. Din respect pentru memoria ei, Wito n-a vrut să schimbe numele. Explicaţiile erau de prisos, dar aşa-i era felul: o râvnă foarte profesorală şi foarte germanică de a explica totul, cu o exactitate inutilă, de

parcă restul muritorilor ar fi avut nevoie de un sprijin suplimentar pentru a pricepe lumea.

Winfried Geltern. Povestea lui ar merita o carte întreagă. Atât de plină de întâmplări, peste unele trecea ca peste tăciuni aprinşi, astfel că ascultătorul se rătăcea cu totul în complicaţiile astea labirintice. În porturile şi în toate colţurile Caraibelor era cunoscut drept Wito. Cine ştie cum apăruse diminutivul ăsta, absurdă contracţie a unui nume de măreaţă stirpe vikingă. În locurile acelea totul sfârşeşte prin a se reduce la proporţii care plutesc între carnavalul lânced şi ironia tristă născută din clima insulelor şi sordidul meschin şi distrugător al coastei. Profilul ca de vulpoi al chipului şi aerul de profesor rătăcit al personajului nostru au împiedicat, cu un fel de justificare scenică, să i se spună căpitan de vas. I se spunea Wito, pur şi simplu. Nu a perceput niciodată ridicolul diminutivului. Se născuse la Danzig, dar familia era din Westfalia. Vorbea toate limbile pământului cu o fluenţă dezarmantă. Nu povestea deloc anecdote şi peripeţii legate de viaţa petrecută pe mare, de parcă aceasta ar fi fost străină de obiceiurile, ideile şi preferinţele sale. Avea un mers drept, uşor ţeapăn, ce-i slujea de minune să dea greutate, cu precizie de ceasornicar, frazelor sale răspicate. Uneori Wito avea izbucniri de umor sardonic şi paradoxurile apăreau pe neaşteptate şi tot aşa se şi stingeau. Într-o zi l-am auzit rostind cu o seriozitate fără drept de apel: „Povestea asta cu clima e o chestie pur personală. Nu există climă rece sau caldă, bună sau rea, sănătoasă sau dăunătoare. Oamenii sunt cei care inventează fantezia asta în imaginaţia lor, şi o numesc climă. Nu există decât o singură climă pe tot pământul, dar lumea descifrează, după reguli strict personale şi intransferabile, mesajul pe care îl transmite natura. Am văzut laponi transpiraţi în Finlanda şi un negru care dârdâia de frig în Guadalupe."

Iar când termina de vorbit, îşi întărea afirmaţiile cu o înclinare repetată şi milităroasă a corpului, de parcă tocmai ar fi dat o sentinţă asupra destinului universal. Niciodată nu ştiai cum să primeşti aceste paradoxuri ale sale, cu un zâmbet sau cu seriozitatea convenţională a elevului care a fost luminat de adevăr.

Am mâncat în cabina lui şi trebuie să recunosc că arta bucătarului din Kingston era la înălţimea faimei enunţate de stăpânul său. Care şi-a aprins apoi o ţigară de tutun negru, cu miros acru de arbust carbonizat, după care, cu ceştile de cafea în faţă, ne-am apucat să ne punem la curent cu ce făcusem în lungul răstimp în care nu ne văzusem. La urmă, i-am spus că treceam printr-una din perioadele alea în care toate ies prost. Mă găseam blocat în New Orleans terminându-mi ultimii dolari rămaşi după lichidarea unei afaceri mirifice cu unelte de pescuit în larg pe care le vindeam oamenilor din Grand Isle, în Cayuns. Trimisesem deja mai multe SOS-uri amicilor mei din cinci continente, fără niciun răspuns. De parc-ar fi murit cu toţii. „Aşa e, m-a întrerupt Wito, după care dai de ei într-un bar şi ei te întreabă cu o mutră mirată: «Unde-ai fost atâta timp? Credeam că ai murit.» Cert e că mai aveam în buzunar exact trei bancnote cu care să plătesc pensiunea sinistră dintr-un cartier de turci şi marocani, unde eşuasem cu o *belly-dancer,* nepoata patroanei cocioabei. Dansatoarea din buric o ştersese repede la San Francisco, iar eu rămăsesem pe loc, suportând, cu o răbdare relativă, puhoiul de reproşuri pe care mi le făcea mătuşa cea acră pentru plecarea ingenuei, după ea, nepoate. O perlă de fată, o nestemată ce promitea mai mult decât putea bănui biata femeie. Avea mai bine de zece ceasuri, numai mărci foarte scumpe, pe care le şterpelise clienţilor când aceştia se apropiau de ea în timp ce dansa ca să-i vâre în centură sau în sutien câte o hârtie jegoasă de cinci dolari, asta când nu-i dădeau cine ştie ce bilete devalorizate sud-

americane. Wito mă privea pe sub sprâncenele stufoase în timp ce un zâmbet mulţumit îi dansa pe trăsăturile de vulpoi inofensiv.

— Vino cu mine, mi-a spus când mi-am terminat povestea. Am nevoie de un contabil şi, deşi ştiu că cifrele nu sunt punctul dumitale forte, e atât de simplu că ai să faci faţă. Cel pe care-l aveam s-a îmbolnăvit de malarie şi a rămas într-un spital din Guyana. Regulamentele marinei comerciale mă obligă să am un contabil la bord. Cu dumneata rezolv problema. Dar trebuie să-ţi spun, Gabierule, că afacerile mele nu merg mult mai bine decât ale dumitale. Am început să fac datorii cu un an în urmă. Plăteam cum puteam dar, deodată, lucrurile au început să se complice. Nu prea sunt transporturi şi apar tot timpul alte companii aeriene semi-pirat, care cu trei DC4 vechi transportă marfa la un preţ din care nu ştiu cum îşi scot benzina.

— Depinde de încărcătură, Wito, depinde de încărcătură, l-am lămurit eu alarmat de cât putea fi de naiv.

— Da, ai dreptate, ce prost sunt. Ei, adevărul e că Hansa Stern aparţine deja pe două treimi băncilor. Dar acum am o perspectivă bună cu un transport de miez de cocos din insula San Andrés, pe care trebuie să-l duc, se pare, la Recife, iar mâine aranjez să duc la Houston nişte lemn din Campeche. Dacă-mi ies astea două, răscumpăr vasul şi plecăm în Cipru să transportăm pelerini.

Acolo ne cunoscusem noi acum mulţi ani, în nişte împrejurări pe care le voi povesti la vremea lor. Evident, am acceptat oferta lui Wito, deşi aveam cele mai mari îndoieli despre soliditatea şi adevărul celor două operaţiuni menite să ne scoată la liman. Plutea ceva în privirile prietenului meu care mă făcea să bănuiesc că lucrurile stăteau poate mai rău decât credea el însuşi. Numai că a rămâne la New Orleans chiar că însemna să ajung în fundul prăpastiei. Oraşul, aşa cum era acum, îmi

inspira o antipatie profundă. Portul „créole” şi zgomotos, cu muzică excelentă şi femei din cele patru zări, gata de orice, devenise o capitală pretenţioasă machiată într-o culoare locală pe cât de vulgară pe atât de falsă, chitită să primească turiştii texani şi din *middle west,* mostră repugnantă a celei mai proaste clase medii americane. Rămânea doar fluviul, maiestuos şi etern viu, părând a întoarce demn spatele spectacolului lamentabil al unui oraş care fusese preferatul său. Mi-am strâns lucrurile şi-am lăsat-o pe stăpâna locului blestemându-mă în trei dialecte din Anatolia, în timp ce taxiul lua distanţă, condus de un negru uriaş care râdea fără a pricepe o iotă din puhoiul sinistru ce se revărsa în spatele meu. Mi-am instalat averea, atât de precară încât încăpea într-un deloc impecabil sac marinăresc, în cabina pe care am primit-o. Pe când încuiam uşa ca să mă duc să cinez cu Wito, am dat nas în nas cu Cornelius. Am spus mai sus ce reacţie avusese. Îndelungata mea experienţă cu locuitorii Friziei mi-a dat putere pentru a suporta primele zile ale companiei sale rezervate şi cârcotaşe.

După cum bănuisem de la bun început, afacerile n-au mers aşa cum mi le prezentase Wito. Treaba cu buştenii din Campeche s-a limitat la o operaţiune slăbuţă care consta în a transporta traverse pentru calea ferată din portul mexican până la Belice. O mizerie. Afacerea cu miezul de cocos a însemnat doar două drumuri, de la San Andrés la Cartagena, cu oribilul produs ce impregna aerul cu mirosul intens uleios, asemănător celui de ploşniţe. Nu ne-a ajuns nici pentru combustibilul consumat pe drum. Au urmat alte comenzi la fel de precare şi care, fireşte, n-au ajuns să acopere regia vasului Hansa Stern, nume care părea tot mai grotesc şi nepotrivit. Wito ne datora aproape trei luni de salariu. „Cu voi – se scuza el după prânz, ascunzându-şi ochii cenuşii în pădurea protectoare a sprâncenelor – pot vorbi atât de dureros de liber pentru

că-mi sunteţi prieteni şi înţelegeţi mai bine ca oricine cum stau lucrurile. Dar furnizorii, autorităţile portuare şi restul echipajului nu pot fi plătiţi cu vorbe şi prietenie. Ceva tot o să apară, ştiu asta, dar deie Domnul să vină repede. Nu ştiu ce să mai fac.” Îşi trecea mâna prin părul sur, tuns perie, cu gestul cuiva care încearcă să rezolve o problemă de geografie printr-o metodă obscură, alta decât cea cunoscută şi normală. Scuzelor sale greoaie Cornelius şi cu mine le răspundeam încercând să-l încurajăm şi să-i transmitem speranţă. Fireşte, nu trebuia să-şi facă griji pentru noi, eram doar în aceeaşi barcă – gluma nu-i smulgea niciun zâmbet, desigur, doar o repetasem până la saţietate –, într-o bună zi, pe neaşteptate, o să apară contractul care ne va scoate la liman – când ajungeam aici Wito nici măcar nu mai percepea umorul improbabil.

Capacitatea sa de a înfrumuseţa afacerile care i se ofereau scădea văzând cu ochii. Nu că ar fi căzut în depresie sau ar fi fost descurajat. Asta era de neconceput pentru el. Pur şi simplu, era limpede că resortul care îl susţinuse atâţia ani începea să se strice, făcându-l pe omul nostru să meargă cumva în gol. Rigiditatea gesturilor şi atitudinilor devenea mai vizibilă, tăcerile lui baltice se lungeau. Nu mai zăbovea după masă amintindu-şi de vremurile trecute: întâlnirea noastră în Cipru, primul drum pe mare împreună cu Cornelius, care fusese coleg de şcoală cu nevastă-sa la Rotterdam, aventurile noastre prin Adriatica împreună cu Abdul Bashur, prieten şi complice în afaceri ce atingeau domenii interzise de codul penal. Mutismul pusese stăpânire pe el. Acum tăcea în faţa ceştii cu cafea şi, tot mai des, umplea păhărele succesive cu lichior de zmeură pe care le dădea peste cap cu un aer absent, dar politicos.

Soţia lui Wito se trăgea dintr-o familie evreiască din Amsterdam. S-au căsătorit când el era prim ofiţer pe un vas de pasageri, numit Murla, al companiei Nord Deutsche

Lloyd Bremen. A fost tot timpul îndrăgostită de el ca o puştoaică zăpăcită de cincisprezece ani. Când el a obţinut gradul de căpitan, a cumpărat Hansa Stern cu banii lăsaţi moştenire de nişte unchi fără copii din Aruba. Pe atunci vasul se numea altfel, mai potrivit cu tonajul său modest. Susana l-a rebotezat, îndemnată de amintirile ei hamburgheze. Îl însoţea pe Wito în drumurile pe care le făceau la început. În timpul incursiunilor prin Antile, i s-a spus Wita, lucru previzibil dacă-i cunoşti pe insularii aceia. Cum de fapt ea se numea Susana, apelativul nu i se potrivea defel. Dar lucrul nu mai putea fi schimbat, iar ea l-a acceptat cu o indiferenţă perfectă, agrementată uneori cu un fel de umor evreiesc. Făcea un contrast vizibil alături de soţul ei, prin statura de soprană wagneriană şi chipul lătăreţ, surâzător, cu piele trandafirie de copil, ceea ce dădea farmec ochilor negri, mobili, inteligenţi şi neobosiţi. Faţă de mine avea duioşii de soră mai mare. Îmi spunea adesea pe un ton de zeflemitoare nerăbdare:

— Vai, Gabierule, ce-oi găsi tu la vagabondajul ăsta al tău, tot timpul mergi dintr-un loc în altul! De ce nu te însori şi nu tragi undeva la casa ta?

— Bine, într-o zi am s-o fac şi pe asta. Ajută-mă să-mi găsesc o nevastă, îi ziceam ca să scap de ea.

— Nu, săraca femeie, ar fi vai de ea. Ai mai multe manii decât un rabin bătrân şi eşti tot mai nebun pe zi ce trece, răspundea atunci şi mi se aşeza pe genunchi, trăgându-mă de urechi şi făcând o mutră fals îmbufnată.

Pe Wito l-am cunoscut în Cipru, când Bashur şi cu mine căutam un cargou ca să transportăm o marfă neconvenţională, aşa hotărâserăm să-i spunem Abdul şi cu mine, entuziasmaţi şi prevăzători în acelaşi timp. Era vorba de armament şi explozibili pentru un port maritim aproape de Haifa. Dat fiind că operaţiunea comporta destule riscuri, l-am rugat pe Wito, o dată contractul încheiat, să-şi lase nevasta pe uscat. „Dacă e să sărim în

aer, prefer să fiu de faţă”, a spus ea ferm hotărâtă. N-a fost chip să se răzgândească, iar călătoria, presărată de emoţii, a fost agrementată de scene savuroase în care Wita simula accese subite de panică şi exaltate explozii de bucurie atunci când reuşeam să trecem de un obstacol periculos, de exemplu o şalupă-torpilor cu Union Jack arborat la pupa sau avioane egiptene care treceau în zbor razant, făcând semnale pe care preferam să nu le luăm în seamă.

Pe când îmi lichidam infernala afacere de la mina din Cocora, am aflat de moartea Witei. Se prăpădise la Willemstad din cauza unei febre tifoide prost tratate. Când s-a crezut în afară de orice pericol, a mâncat un coş cu cireşe pe care i le trimiseseră părinţii din Olanda. Mi-a părut rău după ea, de puţine ori am suferit atâta după moartea cuiva. Avea capacitatea aceea rară de a transmite fericirea, de a o face să izbucnească în orice clipă, aşa, gratuit, fără un motiv anume, pentru că aşa voia, pentru că fericirea venea o dată cu ea, cu mişcările ei, cu râsul ei, cu dragostea ei pentru oameni, pentru animale, pentru amurgurile de la tropice şi, pentru ea, infantilele şi inexplicabilele ocupaţii şi preocupări ale bărbaţilor. Când pierdem o fiinţă ca ea ne dăm seama că încă o felie din puţina bucurie ce ne-a fost dată s-a dus pentru totdeauna.

Wito mi-a povestit, în cuvinte puţine şi fără multe amănunte, cum a fugit fiică-sa cu un pastor protestant. Fata de-abia împlinise cincisprezece ani. Nu moştenise de la mama ei prospeţimea aceea luxuriantă, doar statura, iar de la tatăl ei mişcările ţepene şi ceva din trăsăturile lui de coiot insomniac. Suferea de un defect de auz şi avea un caracter ca toţi dracii. Ceea ce l-a durut cel mai mult pe Wito a fost ipocrizia pastorului, beatitudinea mieroasă cu care s-a insinuat în casă profitând de absenţa mamei şi de slăbiciunea tinerei. Pe fată o ierta suspect de uşor, ca şi cum s-ar fi lepădat de o greutate pe care nu ştii s-o duci. Când îşi aducea aminte de ea, părea că-i reproşează tacit

lipsa tuturor superbelor calităţi pe care le avusese mama ei. Wito continua să-şi iubească soţia cu o fervoare incompatibilă vârstei şi timpului scurs de când murise. De câte ori vorbea de ea, aveai impresia că se găsea alături. Dar în ultimul timp chiar şi subiectul acesta familiar a dispărut treptat din conversaţia de după-masă. Un lanţ de fatalităţi stupide, de neglijenţe tot mai mari, de abulie ascunsă cu îngrijire sub o rutină tot mai inutilă pe zi ce trece stricaseră totul.

Responsabilităţile mele se reduceau la mai nimic: înregistram consumul şi plata combustibilului, aveam grijă de plata echipajului compus din şase marinari, bucătarul şi cinci maşinişti, de aprovizionarea şi controlul alimentelor şi de unele achiziţii accidentale şi fără importanţă. Asta-mi lua mai puţin de o oră pe zi. Restul timpului se ducea în speculaţii, împreună cu Cornelius, pe marginea posibilelor soluţii pentru o situaţie care devenea de nesuportat. Olandezul divaga cu încetineala aceea tipică în care par să plutească oamenii obezi atunci când li se epuizează responsabilităţile care, în cazul lui, însemnau să coboare din când în când în sala maşinilor pentru a controla treaba şi să-l înlocuiască, tot mai des, pe Wito la puntea de comandă. Prietenul nostru petrecea tot mai multe ceasuri din zi închis la el în cabină, cu privirile pierdute în meditaţiile lui opace. Ne scufundam cu toţii într-o stare foarte apropiată de disperarea controlată şi sterilă. La un moment dat, am ajuns chiar să cred că galbenul acela imposibil în care era vopsit Hansa Stern era de vină pentru lipsa contractelor din fiecare port. Căci, cui i-ar fi trecut prin minte să mâzgălească nava cu nuanţa aia de coadă de papagal, care-i răpea chiar şi puţina demnitate pe care o mai putea avea dărăpănatul cargou construit la Belfast cu mai bine de optzeci de ani în urmă şi care slujise în mai multe războaie sub cele mai eteroclite pavilioane? Doar Susanei Geltern, născută Silverbach, care avea pentru

lucrurile care ţin de mare aceeaşi atitudine lipsită de scrupule ca şi bărbatul ei. Numai că a arunca toată vina pe culoarea vaporului nu era decât încă o modalitate de a ocoli fondul problemei. Adevărul era că intraserăm într-o pasă proastă. Una din acele sumbre fatalităţi ale fiecăruia dintre noi în parte, ce intrau în conjuncţie cu puterea unei tornade de neocolit.

Am crezut mereu că acestor perioade marcate de nenorociri catastrofale nu merită să le conferi un sens transcendent de fatalitate metafizică. N-am crezut niciodată în ceea ce lumea numeşte ghinion, văzut ca o situaţie dictată de soartă şi în care nu putem interveni nicicum schimbând-o. Cred că există o anumită ordine, exterioară, străină de noi, care imprimă un ritm potrivnic deciziilor şi faptelor noastre, dar care nu trebuie să afecteze deloc relaţia noastră cu lumea şi cu făpturile ei. Când intru eu într-o pasă proastă, continuu să mă bucur de compania tovarăşilor mei de băutură, de complicitatea prietenelor de ocazie, de discuţiile cu înţeleptele şi odihnitoarele „madame” din casele de toleranţă şi să împărtăşesc câtorva amici competenţi şi stimaţi, răspândiţi în câteva colţuri de lume, speculaţiile despre soarta marilor dinastii din Occident, pecetluită adesea de acele uniuni fatale făcute cu scopuri politice evidente şi care schimbă apoi istoria pentru câteva secole la rând. De exemplu, în Puerto Rico, meditez împreună cu un foarte drag şi mai mult decât eminent istoric, asupra consecinţelor căsătoriei dintre Maria de Burgundia şi Maximilian al Austriei. A mă pierde prin astfel de labirinturi, care pentru neofiţi pot părea o ocupaţie sterilă, mi se pare mult mai practic şi cu picioarele pe pământ decât a te repezi cu capul înainte, ca un taur, împotriva unor circumstanţe străine de noi, care se apucă să ne complice latura pur utilitară a vieţii şi care e, neîndoielnic, cea mai ireală şi mai de neatins, dată fiind idioţenia sa

elementară şi iremediabilă. Iar pentru astfel de speculaţii dinastice nimic nu este mai potrivit, cel puţin în cazul meu decât zăpuşeala arzătoare a tropicelor care-mi ascute simţurile şi inteligenţa până la pragul viziunilor şi al delirului. Şi atunci, când căldura şi umezeala îşi dau mâna pentru a crea o noapte fierbinte ca un cazan, vine somnul, precum o ghilotină catifelată şi miloasă, ca să ne lase pe malul uitatelor regiuni ale copilăriei sau al zonelor obscure ale istoriei, populate de personaje pe care le percepem ca pe nişte prezenţe fraterne şi inefabile. De câte ori, în săptămânile de dinainte de sosirea la Cristóbal, nu m-a bântuit visul recurent la care particip în calitate de consilier militar şi politic al unui paleolog înalt, brunet şi slab ca un ascet, care domneşte în Niceea. Toate se desfăşoară cu o cumpătare delicioasă şi eficientă. Terminarea fericită a faptelor războinice şi semnarea unor tratate dificile se succedă într-o ordine căreia i-aş zice atemporală şi platonică, îngemănată cu aceea care se înstăpâneşte atât asupra mea, cât şi asupra auritei plenitudini din micul imperiu de pe malurile Mării Marmara. Şi aşa se face că, atunci când treburile mele de rutină iau o direcţie adversă, aşa cum a fost atunci cazul cu Hansa Stern, înlăuntrul meu persistă, intacte, deschiderea şi simpatia pentru fiinţele care populează istoria şi pentru lumea care se oferă simţurilor mele. Ba mai mult, pe măsură ce obstacolele practice se înmulţesc, cu atât mai generos se lărgeşte terenul şi plăcerea acestor daruri din care e ţesută trama esenţială a vieţii mele.

Lucrurile au ajuns atât de rău încât Cornelius mi-a spus în mod confidenţial şi foarte alarmat pe când făceam al doilea cart de noapte în drum spre Martinica pentru a îmbarca nişte familii hinduse care mergeau să muncească în Guyana: „Wito plăteşte motorina cu cecuri fără acoperire. Ştii că nu e de glumit cu Esso. Când ajungem la Aruba ca să facem plinul, o să năvălească peste noi. A

ajuns funia la par, Gabierule.” Previziunile nu i s-au adeverit. Adică, s-au adeverit doar în parte, într-adevăr, la Aruba îl aşteptau pe Wito două cecuri ce nu se putuseră folosi din lipsă de fonduri. Le-a acoperit cu nişte bani lichizi de care a făcut rost ca prin minune, în intervalul de trei ore de după scena penibilă de la baza de aprovizionare a companiei Esso. Eram de-acum în larg când mi-a mărturisit că amanetase bijuteriile Susanei, pe care le păstra ca pe nişte relicve dragi, şi un ceas de buzunar, dăruit de tatăl său când a luat examenul de navigaţie la Danzig. Nu mai era loc de îndoială, ajunseserăm cu funia la par, cum spunea, pe bună dreptate, Cornelius.

Ideea de a o lua spre Panama i-a venit lui Wito pe neaşteptate. N-am ştiut niciodată de ce. Într-o dimineaţă, în timp ce Cornelius şi cu mine eram pe puntea de comandă, a năvălit în pijama, pe jumătate treaz, şi a ordonat cu glas stins de om nedormit: „Cornelius, schimbă direcţia, mergem la Cristóbal!” Şi s-a întors la el în cabină, unde îl aşteptau ceaiul şi pâinea prăjită cu gem de *blueberry* pe care i le aducea în fiecare dimineaţă bucătarul. Am rămas un timp tăcuţi. Cornelius a schimbat direcţia şi şi-a umplut pipa cu o lipsă de chef minuţioasă. După care a spus: „Sigur, înţeleg, mergem la Cristóbal pentru că Panama nici nu intră în discuţie. Pesemne că n-are bani să plătească taxa de canal. La Panama vom merge cu trenul şi fiecare pe contul lui.” Un râs leşinat a încercat să-şi facă drum prin gâtlejul lui de fumător înverşunat de tutun ieftin şi execrabil. Din clipa aceea am ştiut la ce să ne aşteptăm. Pur şi simplu, hotărârea de a acosta la Cristóbal însemna sfârşitul călătoriei. Ne-a cuprins la unison o senzaţie de uşurare, care mai apoi s-a transformat într-o ciudă pe lunile astea pierdute în zadarnice încercări de a salva Hansa Stern şi pe stăpânul lui, iar gâfâitul astmatic al maşinilor şi păcăniturile stinse ale bielelor nu făceau decât să sublinieze descurajarea

noastră.

Wito şi-a continuat rutina zilnică, tot mai închis într-un soi de absenţă compusă din bună-cuviinţă şi detaşare. La masă era extrem de politicos, parcă cerându-şi scuze pentru răspunderea care i-ar fi revenit în situaţia catastrofală pe care i-o împărtăşeam fără umbră de reproş. Degeaba încercam să-l convingem că îl însoţeam pentru că aşa ne era voia şi ştiind cât de rău mergeau afacerile. Obişnuinţa noastră cu crize de felul ăsta ne făcuse, de ani buni, absolut imuni la consecinţe. În zadar. Se închidea în el şi părea să nu audă explicaţiile noastre.

Am ajuns la Cristóbal pe înserat, sub un cer splendid în care stelele parcă se apropiau de pământ dintr-un fel de curiozitate jucăuşă. Luminile portului aruncau spre cer un halou trandafiriu. Ajungea până la noi zgomotul sincopat al orchestrelor ce animau, cu un ritm afro-antilian nu prea autentic, viaţa cabaretelor şi barurilor de doi bani care umpleau străzile. Eram obişnuit cu zarva asta monotonă şi tristă, care pentru mine se confunda cu dispoziţia de la sfârşitul călătoriilor şi-mi aducea de fiecare dată o nelinişte uşoară, o panică vagă în faţa necunoscutului care mă aştepta la coborârea pe uscat.

Panama

După moartea lui Wito, am preferat să cobor la Cristóbal şi să merg în Panama cu trenul. Cornelius a rămas pe vas: noul căpitan desemnat de bănci i-a făcut o propunere pe care olandezul a găsit-o mai interesantă decât să umble să-şi găsească de lucru într-un mediu pe care nu-l cunoştea bine. Căutaserăm în hârtiile lui Wito o posibilă pistă care să ne ducă la adresa fiică-sii, pentru a o informa despre moartea tatălui. Tot ce-am găsit a fost adresa bisericii de care ţinea pastorul, aşa că am trimis acolo telegrama. Cel mai probabil era totuşi ca trupul neînsufleţit să ajungă la morga amfiteatrului Facultăţii de Medicină din Panama pentru lecţiile de anatomie. Treaba avea o anumită logică, deşi macabră, dacă ne gândim la manierele şi la gesturile de şef de lucrări care l-au caracterizat tot timpul pe bietul Wito din Danzig, cu felul lui răspicat de a vorbi de parcă ar fi predat un curs pe care-l ştia pe dinafară dintotdeauna.

Drumul cu trenul a durat ore bune. M-am instalat cum am putut într-un vagon de clasa a III-a, ticsit de familii şi muncitori portuari. Trăncăneala lor interminabilă m-a toropit. Poveşti de cartier, glume între vecini, fapte sângeroase, întâmplări neruşinate şi brutale, ţipete şi plânsete de copii, eterna şi leşioasa materie din care e făcută viaţa oamenilor fără nume şi fără chip, care pentru mine se reduce la ceea ce oamenii mării numesc „a trăi pe uscat” şi care sfârşeşte prin a mă plictisi de moarte. Peisajul tropical al Zonei, cu vegetaţia sa de frunze lucioase de un verde închis şi metalic, căldura care intra pe geamurile deschise inutil spre o boare mai răcoroasă şi zarva călătorilor m-au transportat într-o colonie europeană din Asia. A fost un moment în care as fi jurat că mergeam prin peninsula Malaca, între Singapore şi Kuala-Lumpur. Am trăit acolo nişte timpuri relativ prospere, graţie comerţului cu lemn de tec şi altor ocupaţii asemănătoare

mai greu de definit. Mersul trenului, cu ritmul lui caracteristic, legănatul uşor al vagonului mi-au transmis o stare de semitrezie în care rămânea de veghe doar o felie subţire a conştiinţei. Dicţia păstoasă şi fără formă a limbii pe care o auzeam, din care lipseau sunete precum s-ul şi r-ul, tonul ascuţit al dialogului dintre femei şi copii ajungeau la mine ca nişte ţipete de păsări dintr-un bananier. Îmi spuneam: „Şi-acum vine momentul să-mi pun întrebarea: Ce fac eu aici? Cine dracu' m-a adus încoace? Întrebări la care ajung o dată cu amestecul ăsta de plictis infinit şi teamă nelămurită când ştiu că mă aşteaptă o lungă şedere pe uscat. Situaţia nu e deloc bună şi nici nu văd cum s-ar putea rezolva. Panama. N-am stat decât o săptămână aici, am trecut însă pe acolo de atâtea ori, încât a devenit un loc familiar în drumurile mele fără preget, scop şi ţintă. Oraşul nu e cine ştie ce primitor sau interesant, dar transmite impresia aceea tonifiantă de absolută iresponsabilitate, unde ţi se poate întâmpla orice într-o autentică şi anonimă libertate de a dispune de propria-ţi viaţă, drept pentru care o crezi plăcută şi doldora de promisiuni, care nu se împlinesc, de fericire ascunsă." Numai că acum lucrurile se prezentau altfel. Aveam să rămân multe luni în acest istm cu ploi interminabile întrerupte de valuri de căldură ca de baie turcească. Nu cunoşteam pe nimeni. Mereu fusesem doar în trecere. Nimeni dintre cunoscuţii mei nu lăsase vreo urmă. Dovadă elocventă că era aşa era faptul că ajunsesem aici împreună cu Wito şi Cornelius, niciunul adevărat companion al bucuriilor şi eşecurilor mele. Doar prieteni de ocazie, dar străini de aceste treceri prin zone întunecate ale aventurii vieţii, de dansul acela nechibzuit al rarelor clipe de fericire împărtăşită cu cei pe care-i putem numi cu adevărat prietenii noştri. Şi mai ştiam că n-aveam să întâlnesc pe niciunul din ei în Panama. Banii primiţi la plecarea de pe Hansa Stern îmi ajungeau s-o duc de o zi pe mâine câteva luni. Dar mă cunoşteam prea bine

ca să ştiu că după câteva săptămâni aveam să mă pomenesc cu buzunarul şi stomacul goale. E o perspectivă care nu mă îngrijorează. O votcă la timpul potrivit şi o prietenă de ocazie, pe care n-am s-o mai întâlnesc apoi, erau suficiente pentru a trece de clipa în care credeam că am ajuns la fund. Ca să nu mai spun că ambele se rezolvă nu neapărat cu bani. Ştiam eu cum să evit cotiturile astea care par să închidă definitiv capcana. Şi aşa mai trece o zi, apoi încă una, şi apuc să mă îmbarc iar sau să inventez altă nebunie precum cea cu mina de la Cocora sau munca la Spitalul Trufaşilor. E tot aia, mi-e indiferent. Ceea ce nu mi-e indiferent e altceva: e ce port în mine, elicea asta înnebunită care nu se opreşte. Acolo e secretul, acolo, în lucrul ăsta care nu trebuie să ne lipsească. Am căzut într-un somn adânc. Când m-am deşteptat, trenul intra în gară. Mi-am dat imediat seama că aveam nevoie urgent exact de o votcă cu gheaţă. În primul bar în care voi intra îmi voi convoca zeii tutelari, consilierii orbi care îşi fac apariţia doar când atingem starea aceea de graţie pe care ţi-o poate da, cu fidelitatea ei înţeleaptă şi inexorabilă, o votcă. Acolo era răspunsul salvator, adevărul revelat, celălalt mal pe care abundă simbolurile şi se petrec lentele celebrări ce topesc orice supărare şi înăbuşă orice îndoială.

Am coborât într-un concert de claxoane dezlănţuite şi în urletul unei sirene care se depărta în ultimele sclipiri ale asfinţitului. Mi-am aruncat sacul pe umăr şi am pornit-o spre centru. Greierii îşi începeau ţârâitul orchestrat, neoanele se aprindeau cu stridenţa vulgară a culorilor care uniformizează toate nopţile în toate oraşele de pe pământ. Mi-am spus că înainte de a trece la ceremonialul votcii era neapărat necesar să-mi pun în ordine ideile şi să calmez atâţia alţi demoni care încep să-mi dea târcoale de cum pun piciorul pe uscat, să caut un hotel modest la care să trag. Pe o străduţă ce duce de la Bulevardul Balboa la Bulevardul Central am găsit ceva foarte asemănător cu ce

căutam. Purta numele imposibil de Pensiunea de lux Astor. La recepţie dormita un bătrân cu barbă asiriană şi căruntă şi trăsături de vizitiu evreu din Viena lui Franz Joseph. Corpolenţa şi aspectul său impunător nu se potriveau deloc cu statul în spatele tejghelei, era păcat să se irosească atâta energie. Când s-a ridicat să-mi dea cheia camerei, am văzut că avea un picior ortopedic. Scârţâiturile neliniştitoare ca de balamale ruginite produceau o impresie de tristeţe şi neputinţă, imposibil de armonizat cu colosul evreu care îmi zâmbea cu o expresie uşor rigidă, de parcă n-ar fi ştiut bine limba locului unde trăia. Camera, la etajul al patrulea, dădea spre golf. Câţiva pescăruşi rătăciţi se roteau deasupra apei mâloase şi aproape nemişcate, aidoma celei de la Cristóbal. Marea asta mânjită îmi transmitea un gust de eşec şi micime, deloc potrivit pentru a-mi ridica moralul. Maşinile treceau pe stradă cu mare viteză, lucru care mă surprinde de fiecare dată după ce am navigat mult timp. Familiarizarea cu lucrurile de pe uscat cere timp, când debarcăm nu ne gândim defel la asta. Un pat cu arcuri stricate, acoperit cu o cuvertură lila presărată cu pete la care era mai bine să nu te uiţi atent, o masă şchioapă şi o cromolitografie cu un câine Saint Bernard care veghea un copil adormit în zăpadă creau ambianţa impersonală şi insipidă tipică tuturor hotelurilor în care m-a purtat viaţa. În fundul culoarului erau baia şi două cabine de WC. Un domn cu pălărie şi o doamnă în stilul anilor ’30 indicau cu o elocvenţă nenecesară, pe fiecare uşă, cui îi era destinată cabina. Mi-am dat seama că n-am să mai rezist mult în sordidul acumulat de atâta vreme. Am ieşit pe stradă să caut un bar. A-l fi întrebat pe vizitiul vienez unde era cel mai apropiat mi s-a părut o operaţiune lingvistică mult prea complexă cu cineva cu care, în plus, nu era recomandabil să stabileşti alte relaţii decât cele legate strict de funcţia sa de recepţioner. După ce-am străbătut

câteva străzi pe care domnea un calm relativ de cartier rezidenţial scăpătat, am ieşit într-una care avea mai multe baruri, unul lângă altul, fiecare cu firma lui de neon şi cu muzica dată la maxim. Am intrat în cel care mi s-a părut mai puţin gălăgios şi-am cerut o votcă dublă cu gheaţă.

Am devenit un client asiduu. Nu era doar barul cel mai liniştit, ci şi cel care avea clientela cea mai fidelă şi constantă. Patronul se numea Alejandro, dar toţi îi spuneau Alex. Era un panamez slăbănog, cu ochi săltăreţi, şi făcea parte din soiul aceia de cârciumari care nu pun întrebări, dar au o memorie infailibilă pentru preferinţele şi capriciile alcoolice ale clienţilor. Barmanul ideal. Am trimis prietenilor mei adresa ca să mi se trimită aici corespondenţa. N-am încercat să-mi caut de lucru. Experienţa mă învăţase că, până nu te familiarizezi cu ritmul secret al fiecărui oraş, e inutil să te încăpăţânezi să vânezi un post care să merite. Nerăbdarea cu care, în alte vremuri, porneam să caut de lucru nu făcea decât să-mi liniştească conştiinţa. Ajungeam fie gunoier, fie portar la un bordel, fie hamal în port. Drept care, de data asta, am hotărât să iau lucrurile cu calm şi să sondez răbdător ceea ce oraşul Panama îmi putea oferi ca să ies la liman dintr-un foc, în loc să plimb targa pe uscat. Iar când imaginea se înceţoşa şi începeau să mă copleşească îndoielile şi descurajarea, votca se dovedea eficientă, potolind aceste simptome şi făcându-mă să continuu să stau la pândă.

Într-o sâmbătă, când doza obişnuită nu s-a dovedit suficientă, am terminat pe îndelete o sticlă întreagă şi m-am dus la culcare în culmea beţiei. Duminică dimineaţa am văzut mirat că lângă mine dormea o negresă enormă şi goală, cu o coamă de păr ca de războinic zulus. Am scuturat-o până s-a trezit şi-am rămas privind-o cu un amestec de uluială şi furie. Din gura fără dinţi se revărsa un puhoi de cuvinte în dialect antilez, amestec de papiamento şi engleză din Granada. Am obligat-o să se

îmbrace şi am expediat-o cu câţiva dolari. Din câte-mi aminteam, ieşisem singur din bar, cu un mers mai mult decât nesigur, şi ajunsesem la hotel neînsoţit. Am dat uitării povestea. După câteva zile, am exagerat din nou cu băutura, fără să ajung totuşi la nivelul de dinainte. Şi de data asta, a doua zi m-am trezit sub privirile pe jumătate idiotizate şi înspăimântate ale unei muieruşti cu părul vopsit într-un blond aproape alb şi cu trupul scheletic plin de pete mici şi roz destul de neliniştitoare. Am scăpat de ea, de data asta fără nicio remuneraţie. Eram sigur că n-o mai văzusem înainte. A mai fost şi un al treilea episod de acest fel cu o indiancă ce venea pesemne din Taboga sau dintr-o insulă din apropiere. Aproape că nu vorbea spaniola şi a încercat să mă atace cu un brici. Am scos-o în brânci afară şi m-am întors în cameră. Am sunat la recepţie cerând cearşafuri curate. A răspuns portarul, prefăcându-se că nu pricepe. Atunci mi-am dat seama ce se petrecuse şi de unde veneau aceste vizite de doi bani. M-am îmbrăcat şi am coborât la recepţie. Am cerut nota şi am constatat că mă încărcaseră cu încă o persoană în zilele care corespundeau apariţiilor feminine. Privindu-l în ochi pe şchiop, i-am cerut, vorbind rar, liniştit şi într-o germană clară, să şteargă imediat sumele în plus. A făcut-o fără să spună nimic, cu o lentoare care ascundea un cinism secular. Apoi l-am prevenit că dacă mai urcă vreo femeie la mine în cameră fac scandal cu poliţia şi autorităţile sanitare ca să-i închidă faimoasa pensiune de lux. „N-o să se mai întâmple”, a spus în timp ce punea la loc registrul în cutia de lemn de sub tabloul cu chei. „Lăsaţi, o fi fost o greşeală”, a mormăit în timp ce buzele groase şi ude de salivă încercau să schiţeze un fel de zâmbet care se lupta cu furia trăsăturilor sale de lup flămând.

Am comentat tărăşenia cu Alex, care m-a sfătuit să n-am prea mult de a face cu şchiopul: „Este stăpânul hotelului şi, în plus, controlează toate curvele cartierului. Dar altele

sunt afacerile cu adevărat importante. E băgat în multe chestii, poliţia e cu ochii pe el de mult. Treaba e că are pile sus-puse şi plăteşte bani grei.” L-am întrebat dacă era cazul să mă mut la alt hotel, a zis că nu; ar fi fost cam la fel, hotelul ăsta era bine plasat, eram deja cunoscut în zonă, ceea ce era bine dacă voiam să-mi găsesc de lucru. Avea dreptate. Portarul-proprietar a continuat să mă trateze cu distanţa impersonală cu care trata pe toată lumea.

Când îmi pierdusem orice speranţă, am primit o scrisoare de la Abdul Bashur. Avea timbre italiene, era expediată la Ravena, iar veştile nu erau chiar încurajatoare. Gestiona plata asigurării unui vapor al cărui proprietar era împreună cu fraţii şi cumnatul său, soţul surorii mai mari, Jasmina. Firma de asigurări le punea beţe în roate, încercând să evite plata poliţei. Vaporul fusese scufundat de avioanele libiene, deşi era sub pavilion liberian. Asigurătorii încercau să demonstreze că acest risc nu era acoperit de poliţă şi familia Bashur îşi secătuia rezervele plătind avocaţi, experţi şi formalităţi consulare. Fiul cel mare al Jasminei avea leucemie, tratamentul cerea sacrificii băneşti tot mai mari. Cu toate acestea, îmi punea la dispoziţie câteva lire sterline pe care le avea la o bancă din Panama, soldul unei afaceri de-acum câţiva ani cu forţele armate ale unei ţări vecine. Îmi aminteam perfect de operaţiunea cu pricina, la care participasem alături de Abdul, şi zâmbeam constatând discreţia cu care trata problema. Bietul Abdul. Prieten apropiat, ca puţini alţii, generozitatea lui, din care primisem deja numeroase şi variate dovezi, nu doar în domeniul afacerilor, dar şi în altele mai delicate, avea darul de a mă emoţiona până la lacrimi.

Începeam de-acum să cunosc mai bine oraşul şi-mi dădeam seama, ca de obicei, că prima impresie se confirmase: era un loc de trecere, de tranzit, fapt ce le

transmitea vizitatorilor farmecul special al oraşelor şi locurilor care nu lasă urme, care nu îţi lasă nimic din spiritul secret ce le defineşte şi nici nu pretind trecătorului efortul de a se plia la regulile care guvernează rutina inconfundabilă ce le animă. Pentru scopurile mele asta era grav. Oraşele de genul ăsta nu prea oferă oportunităţi celor care se găsesc în situaţia în care eram eu. Acolo, toată lumea e în tranzit. Pot trece săptămâni şi luni fără să te poţi ancora într-o ocupaţie anume sau să pui pe picioare o afacere, oricât de umilă şi măruntă. Mai mult, oricât de modeste ne-ar fi scopurile, mult mai greu sunt ele de realizat în acest soi de coridor aglomerat în care nimeni nu ia în seamă pe nimeni. Am bătut holurile şi barurile marilor hoteluri din cartierul băncilor, seara mergeam la cluburile de noapte în care oameni de toate condiţiile, meseriile şi rasele încearcă să scape de plictiseala care se instaurează în aceste opriri obligatorii ale călătoriilor de afaceri; în atmosfera încărcată şi mai curând sordidă a cazinourilor care, în chiar acele hoteluri sau în altă parte, oferă un surogat mediocru trecătoarei sete de aventură şi emoţie pe care o simţi în Panama; prin astfel de locuri şi prin altele, mai puţin avuabile, am căutat în zadar ocazia de a face ceva care să mă scoată din mlaştina în care mă scufundam lent, dar iremediabil. În curând, starea precară a hainelor mele şi alte semne clare de penurie m-au silit să mă depărtez de astfel de locuri. A trebuit să mă limitez la a da târcoale pe lângă uşi, fără să trec de ele. La fel făceam în cazul marilor magazine în care intrau călătorii atraşi de mărfuri care se dovedesc, în mare măsură, solduri ale mărcilor prestigioase sau îndrăzneţe falsificări ale acestora.

A venit sezonul ploilor, care se instalează deasupra istmului cu energia straşnică a trombelor şi transformă străzile în râuri tumultuoase şi impracticabile. Când mi-am dat seama că era inutil să mai caut chiar şi un modest

colţişor al covorului fermecat pe care mi-l imaginez mereu plutind pe lângă noi, provocându-ne şi poftindu-ne să ne urcăm pe el pentru a pleca spre „marea aventură”, cum ne spune copilul din noi; când mi-am dat seama că nu mai aveam ce face şi că ploile îmi făceau şi mai grea căutarea, m-am închis în camera pensiunii, limitându-mă la tot mai rare drumuri la barul obişnuit. O perdea de apă cădea peste Pacificul murdar; văzut prin fereastră, oraşul părea că se topeşte sub ochii mei indiferenţi, devenind un amestec de noroi, gunoaie şi frunze moarte care se roteau în vârtejuri lacome în gurile de canal.

În ziua în care mi-am cheltuit ultimul sfanţ din banii de la Abdul, cu milenara intuiţie a stirpei sale de a înţelege astfel de situaţii, portarul m-a sunat în cameră să-mi spună că, dacă am să cobor, vrea să-mi vorbească. Seara, înainte de a mă duce la bar, unde desigur aveam deja o datorie care începea să mă îngrijoreze, m-am dus să dau ochii cu auriga de pe Dunăre. Din căpăţâna sa enormă şi bărboasă, care se iţea de după tejghea ca dintr-o masă de iluzionist, au început să iasă cuvinte într-o spaniolă lentă, anevoioasă, dar foarte precisă. Era limpede că eram la capătul firului şi că în Panama n-aveam să găsesc nicio soluţie. El cunoştea bine oraşul. Dacă eram de acord, putea să-mi ofere ceva care să-mi rezolve, chiar şi tranzitoriu, problemele, permiţându-mi, în treacăt fie zis, să-i plătesc ultima lună de cazare şi datoria la Alex. Omul ştia mai multe decât aş fi vrut. Când aveam să mă întorc de la bar, a continuat el, voia să urce la mine să vorbim. Am fost de acord şi am plecat să mă refugiez în două votci menite să-mi uşureze dialogul cu cerberul cel şchiop. Adesea, în situaţii asemănătoare, primisem oferte similare, şi tot din partea unor persoane care aveau un inconfundabil aer de familie cu portarul meu. Aproape că puteam să ghicesc, în linii mari, despre ce putea fi vorba. M-am întors în cameră după miezul nopţii şi după puţin

timp i-am auzit paşii şchiopătând pe scări. S-a aşezat în faţa mea pe un scaun descleiat. Mângâindu-şi barba cu mişcări ce se voiau patriarhale, dar nu reuşeau decât să fie şi mai suspecte, mi-a expus oferta. Eterna poveste. Era vorba de a încălca limitele legale pentru a câştiga câţiva dolari care mi-ar fi permis să supravieţuiesc mediocru, nu fără a risca totuşi ceva probleme cu autorităţile. El avea obiecte de valoare – ceasuri, bijuterii, aparate de fotografiat, parfumuri scumpe, băuturi şi vinuri de renume şi din recolte faimoase – lăsate amanet, pentru bani, de nişte amici. Nu trebuia să-mi spună, era evident, că de fapt era vorba de lucruri furate din depozitele vămii din oraşul Colón sau din depozitele marilor magazine panameze. Când a menţionat tertipul amanetului, o sclipire greu de definit i-a trecut prin ochi, în timp ce zâmbetul etern de pe buzele sale groase a îngheţat într-un rictus incert. Anii petrecuţi bătând Mediterana mă familiarizaseră cu aceste semne de meschină păcăleală a norocului. L-am lăsat să vorbească. Când a terminat, i-am spus că în dimineaţa următoare va avea răspunsul meu. „Nu te gândi prea mult, sunt şi alţi candidaţi care, în plus, au şi mai multă experienţă”, a zis în timp ce pleca. Aş fi putut prevedea chiar şi tonul pe care mi-a spus-o, cu intonaţia uşor ameninţătoare cu care vorbeşti cu cei cărora le-a ajuns apa la gât.

Nu era de stat pe gânduri. A doua zi, i-am spus că eram de acord. „Ştiam eu”, mi-a răspuns invitându-mă să intru într-o chichineaţă întunecată din spatele dulapului cu chei. Acolo şi dormea. De sub patul nefăcut, care duhnea a urină concentrată şi a mâncare râncedă, a scos un sipet de lemn căptuşit cu catifea roşie. Ţinea acolo ceasuri, brăţări de aur şi parfumuri în flacoane de cristal în forme complicate şi extravagante. Mi-a spus cu cât trebuiau vândute toate. Dacă scoteam mai mult, jumătate din diferenţă îmi revenea mie, dacă nu, nu mi se cuvenea decât un cincisprezece la

sută din preţ. Locurile unde mă sfătuia să plasez marfa erau cele pe care le băteam de câteva săptămâni bune. Afacerea imprevizibilă era îngreunată de ploile torenţiale. „Aşteaptă adăpostit în locul unde trag maşinile ca să lase sau să ia pasagerii.” Ştiam asta, era inutil să-mi spună. Nu era prima dată când încercam să abordez oamenii în felul ăsta. Dificultatea era că tot acolo se adăposteau şi paznicii. Am băgat obiectele în buzunar şi-am ieşit în stradă să-mi încep ocupaţia nesigură.

La început a fost mai bine decât mă aşteptam. Preţurile erau mult mai mici decât în magazine. Clienţii profitau de ocazie, cu impunitatea dată de faptul că erau în trecere, deci nu riscau prea mult. Dar, lucru previzibil, paznicii începeau să ia la ochi prezenţa mea repetată la ieşirea din hoteluri şi cabarete şi n-au întârziat să mă întrebe de sănătate. Am scăpat cu nişte scuze vagi, pe care apoi a trebuit să le consolidez cu mici atenţii. L-am convins pe şchiop să facem juma-juma, a fost de acord datorită succesului meu relativ de vânzător ambulant de lucruri furate. Am ajuns la zi cu plata pensiunii înainte de a se scurge a doua lună de întârziere. Când m-am dus la bar să plătesc şi acolo datoria, Alex mi-a spus cu voce scăzută: „Nu pleca fără să vorbeşti cu mine, e ceva important.” O stare proastă, de mult cunoscută şi vestitoare de pericol iminent, mi-a tăiat cheful de a bea votca din faţa mea. În cele din urmă am dat-o peste cap şi-am aşteptat ca barmanul să poată vorbi cu mine fără martori. O descurajare crescândă, o senzaţie de disperare fără drum de scăpare îmi făceau picioarele ca de vată. În plexul solar simţeam agitându-se o greutate densă şi paralizantă, un fel de nod de reptile semiadormite. În fine, Alex s-a dus la o extremitate a barului şi, în timp ce ştergea un pahar, mi-a făcut semn să vin. Acolo, privind tot timpul în jur, mi-a spus: „Au venit să întrebe de dumneata. Oameni din poliţie. Ştii, sunt de neconfundat, deşi încearcă să treacă

neobservaţi făcând pe civilii. Ei ştiu unde locuieşti şi au mirosit ceva despre evreul de la hotel. Eu nu ştiu în ce te-ai băgat, dar fii precaut. Aici nu se poartă cu mănuşi, sunt preocupaţi de imaginea oraşului, pentru liniştea turiştilor şi a oamenilor de afaceri care trec prin Panama. Schimbă hotelul chiar azi. Rupe orice legătură cu şchiopul. Trage la hotelul ăsta, acolo am prieteni pe care-i cunosc bine", şi mi-a întins o carte de vizită. Era de la hotelul Miramar, în partea veche a oraşului.

N-a fost uşor să-l conving pe evreu. Tot încerca să ia temerile mele uşor, repetând pe un ton ce se voia blând: „Eu ştiu cum să aranjez lucrurile astea, nu trebuie să-ţi faci griji." Exact tonul acela mieros m-a hotărât să plec imediat. I-am restituit marfa, am făcut socotelile şi, după un sfert de oră plecam cu patruzeci de dolari în buzunar şi cu senzaţia aceea de peşte mort în stomac, semn funest de dezastre viitoare bine cunoscute, din nefericire.

Hotelul Miramar era ceva mai mic decât Pensiunea de lux Astor. Camerele erau ceva mai curate şi patroana s-a dovedit a fi o persoană mult mai de înţeles şi mai demnă de încredere decât şchiopul sinistru cu barbă de vizitiu. Era ecuadoriană, măritată cu un panamez. Alex intervenise în favoarea mea, aşa că s-a purtat cu mine cu o familiaritate cordială care mi-a mai calmat temerile justificate de a trebui să dau ochii cu poliţia. O zarvă infernală intra pe fereastra singurei camere disponibile: dădea spre o stradă plină de mici dughene ai căror proprietari, hinduşi cu toţii, ieşeau afară pentru a atrage clienţii cu o insistenţă ce nu cunoştea răgaz. Din fiecare prăvălie se revărsa muzica radiourilor şi pick-up-urilor, fiecare dat la maxim, ca să-şi demonstreze calităţile excelente în faţa clienţilor asurziţi care cumpărau primul obiect oferit, doar ca să scape de hindusul care amesteca preţurile cu o dibăcie înfiorătoare, în timp ce muzica îi zăpăcea de cap. Din fericire, pe timp de noapte domnea o

linişte întreruptă rar doar de răcnetele vreunui beţiv sau de râsetele prostituatelor ce aşteptau la colţ un client improbabil. Şi atunci, când mai aveam puţin până să ating fundul prăpastiei, a venit miracolul salvator. A sosit împlinind un ritual care mi se întâmplă cu o fidelitate atât de punctuală, încât nu pot decât să-l atribui indescifrabilei voinţe a zeilor tutelari care mă conduc, cu fire invizibile dar evidente, prin proiectele lor obscure.

Ilona

Într-o după-amiază, în timp ce făceam un exerciţiu de memorie care speram să fie doar un leac pasager pentru panica şi descurajarea mea, ploaia s-a oprit, lăsând să apară un soare strălucitor care scălda aerul proaspăt spălat. Exerciţiul cu pricina consta în a-mi aminti de alte perioade de penurie şi eşec, chiar mai grele şi mai definitive decât cea prin care treceam în Panama. De exemplu, printre multe alte episoade, l-am evocat pe acela când lucram la spitalul de la saline. Treaba mea era să împing, împreună cu alţii, un tren de patru sau cinci vagoneţi care serveau la transportul balastului până la stabilopozii care îmblânzeau apa mării. Numai că în loc de pietre şi pietriş, duceam patru-cinci bolnavi în fiecare vagonet. Făceau cură de briză marină pentru rănile şi purulenţele care-i ţineau la pat de luni de zile. Printr-o ciudată însuşire a locului, cea care producea aceste plăgi era apa şi doar aerul le calma cât de cât. În perspectiva fericită a uşurării durerilor, bolnavii fredonau încetişor cântece mângâietoare. Aproape toţi îşi pierduseră vederea din cauza albeţii scânteietoare a întinderilor saline, şi poate de aceea îşi dezvoltaseră simţul pipăitului, bucurându-se, cu o intensitate necunoscută nouă, de acţiunea salutară a brizei. În timp ce ei îşi murmurau cântecele, noi împingeam trenuleţul care avansa greoi pe şinele ruginite şi mâncate de salitră. Vântul făcea să fluture cearşafurile sub care se adăposteau bolnavii. Acum nişte ani, în alt loc, am mai povestit câte ceva despre asta, sigur, fragmentar, dar poate mai la obiect. Graţie unui capriciu binefăcător al memoriei, nu aveam o amintire apăsătoare despre perioada aceea de la saline. Dimpotrivă, ţineam minte doar bucuria brizei pentru trupurile acelea chinuite şi neputincioase, cântul care le ieşea din gâtlej ca un murmur binefăcător şi prezenţa fulgurantă a unui cer

fără nori. Totuşi, cu oarece efort mi-am adus aminte că mâncam doar o dată pe zi şi că plata era atât de mică încât nu ne ajungea să mergem în port ca să uităm de viaţa noastră amărâtă. Apoi am evocat perioada când am făcut pe fochistul pe o ambarcaţiune ca vai de ea, pe punctul de a se duce la fund, care transporta piei din Alaska la o fabrică aproape de San Francisco. Fusesem păcăliţi la angajare. Semnaserăm un contract pe un an, atraşi de un avans care ne-a permis să bem trei zile la rând, în semiîntunericul unei taverne din Seward. Afară, noaptea polară cădea peste un ger care-ţi îngheţa până şi oasele. La al doilea transport ne-am dus să cerem salariul promis. Secundul ne-a arătat chitanţa semnată de noi la angajare, al cărei text, iscusit conceput, arăta că acceptam ca unică plată pentru tot anul doar ceea ce băuserăm la Seward. Eram trei fochişti: un irlandez chior, conservat în alcool, care delira neîncetat; un indian american tăcut şi posac, care a făcut ce-a făcut şi şi-a rupt un braţ chiar în a doua zi de lucru, pretext pentru a nu mai pune mâna pe lopată, şi eu. Încărcătura răspândea o duhoare fetidă şi dulceagă, ce ni se lipea de haine şi de piele. Atunci chiar că mi-am zis că se terminase cu zilele mele de vin şi roze, asta dacă vreodată le avusesem. Din fericire, după cinci luni de navigaţie, barca aia afurisită s-a făcut praf lovindu-se de un bloc de gheaţă care plutea în dreptul coastei canadiene. Ne-a salvat un vas al pazei costiere care ne-a debarcat la Vancouver. Fondul de Ajutorare Marină ne-a dat ceva bani cât s-o putem duce câteva săptămâni. Atunci m-am lăsat convins de un canadian lunatic să încerc povestea de la mina Cocora.

Mi-am amintit şi de alte cotituri ale vieţii mele în care trecusem prin pase mai rele decât cea prin care treceam acum, evident, fără niciun rezultat. M-am decis să ies să mă plimb pe străzi, profitând de vremea frumoasă. Am părăsit străduţele cu prăvălii hinduse şi mă apropiam de

zona marilor hoteluri, când, deodată, a început o aversă de ploaie rapid transformată într-un adevărat torent care ameninţa să înece totul. M-am adăpostit intrând pe prima uşă care mi s-a ivit în cale.

Era un mic hotel cu oarece pretenţii de lux, având în hol, în afară de clasicele fotolii şi măsuţe cu ziare şi reviste mai mult sau mai puţin vechi, şi câteva jocuri mecanice aliniate în faţa piscinei şi a curţii interioare. Am încercat să trec cât mai neobservat, deşi locul părea pustiu. Nu eram doar ud leoarcă, dar hainele mele de mult îşi pierduseră calitatea de a fi măcar decente.

Am văzut-o din spate, mânuind una din maşinile acelea care scoteau tot felul de zgomote şi sunete de clopoţei atunci când nimereai vreo combinaţie. Am ezitat o clipă. Era imposibil să fie în Panama, dacă mă luam după ultimele veşti pe care le aveam de la ea. M-am apropiat, s-a întors spre mine cu expresia atât de tipică pentru ea de surpriză plăcută care-i răsărea pe chip cu orice ocazie. Nu încăpea nicio îndoială:

— Ilona! Ce faci aici? am întrebat cam prosteşte.

— Gabierule, nebunule! Dar ce naiba faci tu în Panama?

Ne-am îmbrăţişat şi ne-am dus să ne aşezăm la un mic bar din curtea interioară, la adăpostul unei copertine cotropite de plante agăţătoare. A cerut două *vodka-tonics,* apoi m-a privit îndelung, o clipă interminabilă mi s-a părut, sfârşind prin a-mi spune pe un ton în care se ghicea un fel de nelinişte miloasă:

— E clar. Lucrurile nu merg bine, aşa-i? Nu, nu-mi spune nimic acum. Avem tot timpul din lume să ne punem la curent. Ceea ce mă nelinişteşte e să dau de tine exact în locul unde nu trebuia să rămâi. De aici nu pleacă nimeni, cu atât mai puţin dacă e în situaţia în care văd că ai ajuns. Aici nu trebuie să te afli decât în trecere, atât. În trecere. Dar, spune-mi, acolo, înăuntru, ştii la ce mă refer, acolo, în fundul sufletului, unde ţii ce e al tău, cum merge treaba? –

mă privea cu o expresie atentă de ghicitoare fraternă, de femelă care cunoaşte perfect bărbatul cu care stă de vorbă.

— Ei bine, acolo lucrurile merg foarte bine, i-am răspuns cu un glas care m-a mirat chiar şi pe mine de cât de vesel şi senin era. Totul e în ordine. Răul e afară. Ai dreptate, ăsta e locul unde nu trebuia să mă împotmolesc defel, dar aşa s-a întâmplat, n-am avut încotro. Mai am doar doi dolari în buzunar, sunt ultimii. Dar acum că te văd aici, în faţa mea, mărturisesc că toate astea rămân în urmă, într-un trecut care dispare instantaneu graţie votcii, parfumului din părul tău şi accentului triestino-polonez cu care vorbeşti spaniola. Simt că mă cuprinde iar ceva ce seamănă cu fericirea.

— Înseamnă că-ţi merge tare rău dacă devii sentimental şi galant. Şi-n plus, nici nu ţi se potriveşte, a râs ea cu sarcasmul sub care obişnuia să-şi ascundă sentimentele. Ne întorceam la tonul normal al legăturii noastre, ton făcut dintr-un umor care adesea ajungea la macabru şi din bucuria de a constata că firele care ne uneau şi toanele care ne aruncau de fiecare dată în direcţii opuse nu ne despărţeau niciodată.

A plătit băutura cu monedele câştigate, a lăsat un bacşiş regesc şi s-a ridicat în picioare. „Hai, urcă să-ţi usuci hainele şi să faci o baie. Parcă eşti ibovnicul unei ţigănci amărâte.” Am urmat-o la lift şi am urcat la ea în cameră. M-a silit să intru în cada umplută cu apă caldă şi mi-a pus hainele în sacul pentru spălătoria hotelului. M-am bărbierit cu aparatul cu care se rădea pe picioare. Prin ferestrele deschise intra căldura de după ploaia care se muta pe mare, acoperind-o cu un cenuşiu întunecat. S-a întins pe pat lângă mine şi-a început să mă mângâie, şoptindu-mi la ureche cu un glas adânc care-l imita pe cel al benedictinului care ne condusese odată prin Abaţia din Solesmes: „Gabier nebun, Maqroll afurisit, Gabier nebun,

Maqroll ingrat”, şi tot aşa până când, înlănţuiţi şi gâfâind, am făcut amor printre râsete, ca nişte copii care au trecut printr-o mare primejdie din care s-au salvat ca prin minune. Pielea ei transpirată dobândea o aromă ameţitoare de migdale. Noaptea a căzut brusc şi greierii şi-au început concertul nocturn, o cantilenă întreruptă de pauze neregulate, ca o respiraţie secretă şi generoasă a lumii vegetale. Prin ferestrele deschise intra acum mirosul de pământ umed şi de frunze moarte pe cale de descompunere. Muzica de la un restaurant din apropierea hotelului ne-a readus în memorie o poveste din Macao din care am scăpat cu viaţă în mod miraculos. N-am pomenit de asta, nici nu era nevoie.

Ilona… Ce mai personaj, femeia asta. Câte nu trăisem alături de ea, câte se mai puteau întâmpla de-acum încolo. Se născuse la Trieste, din tată polonez şi mamă triestină din părinţi macedoneni.

— Pronunţă cum trebuie. Uite aşa: Thesaloniki – şi-şi sprijinea limba sub dinţii din faţă. Ilona Grabowska, *grande famille,* pronunţa ea batjocoritor – Numele trecea prin diverse avataruri, după împrejurări. Într-un timp, am întâlnit-o la Alicante sub numele de Ilona Rubinstein. Când i-am spus că exagera, mi-a argumentat cu motive care ţineau de un complicat negoţ cu covoare pe care-l iniţiasem pentru a decora o bancă din Geneva, şi adevărul e că numele îi folosea la afacere pe căile cele mai neaşteptate. Era înaltă şi blondă. Cam bruscă în gesturi. Părul scurt, de culoarea mierii, şi-l aranja tot timpul cu un gest al mâinii care o făcea recognoscibilă de departe. Când o văzusem în holul hotelului, avea mâinile ocupate cu manetele aparatului, de aici ezitarea mea. La patruzeci şi cinci de ani împliniţi, picioarele ei zvelte şi puternice îi imprimau un mers elastic şi legănat, tipic adolescentelor. Chipul rotund, cu buze groase şi bine desenate, trădau sângele macedonean. Dinţii din faţă, mari şi uşor

proeminenţi, o făceau să aibă o expresie glumeaţă şi copilăroasă. Vocea cam răguşită trecea de la accentele grave la o tonalitate cântătoare, atunci când voia să sublinieze ceva cu emfază sau să spună ceva ce o emoţionase în mod special. Nu se auzise să fi avut vreo legătură masculină de lungă durată. Dar păstra pentru prietenii ei, dintre care unii îi fuseseră amanţi ocazionali, o loialitate fără fisură şi o grijă pentru ce li se putea întâmpla ce mergea până la sacrificiu. N-avea nici cea mai mică idee despre valoarea banilor şi-i folosea fără să stea pe gânduri, indiferent ai cui erau. Nu era legată nici de obiecte, de care se putea lipsi cu o uşurinţă imediată. Am văzut-o o dată scoţându-şi de la mână o superbă brăţară cumpărată la Istanbul şi dându-i-o şoferului care ne dusese la Mendoza trecând Alpii pe o şosea practic impracticabilă. Dacă era ceva ce-o scotea din pepeni, asta era prostia, nerozia tâmpită combinată cu suficienţa pompoasă, atât de des întâlnite printre oamenii închişi în rutina opacă din mica burghezie, frecvente şi în birocraţie, identică pe cele cinci continente. Unui biet funcţionar de la o bancă din Valparaíso ce încerca să-i dea lecţii despre imposibilitatea de a efectua o cambie în străinătate i-a urlat în faţă atât de tare, că s-a auzit până în stradă: „Şi mai du-te dracului cu ochelarii tăi cu ramă de aur şi cu «tranzacţiile bancare curente» cu tot, dobitocule!”, şi i-a întors spatele nu înainte de a-i face un gest cu braţul care l-a lăsat şi mai perplex.

Am cunoscut-o într-o *crêperie* din Ostende, în care intrasem să mă adăpostesc de ploaie, o burniţă îngheţată, măruntă, persistentă, tipică Flandrei, care te face fleaşcă înainte să-ţi dai seama. A intrat la puţin timp după mine. Eu stăteam la o măsuţă fragilă, sprijinit de geamul dinspre chei, savurând o clătită cu ricotta. Fără să mă vadă, ea şi-a scuturat părul şi m-a stropit. „Vai, pardon! Cred că ţi-am stricat clătita. Hai să mai cerem două şi să stăm până trece

ploaia”. Imposibil să refuzi o invitaţie făcută cu o dezinvoltură atât de voioasă. Am devenit prieteni. Am trăit împreună câteva luni, bătând porturile din Marea Mânecii şi din Bretania, vârâţi într-o afacere cu aur de contrabandă. Ideea unui austriac, fost iubit de-al ei şi care căzuse în mâinile poliţiei din Zürich. „A vrut să mă implice şi în alte prostii de-ale lui, făcute la New York. S-a purtat ca un şobolan, dar chestia cu aurul poate să meargă câtva timp.” Şi cu vorbele astea a pus cruce austriacului. N-a mai pomenit de el. Avea capacitatea de a uita definitiv pe cei ce încălcau legile nescrise ale prieteniei şi care, în parte, se prelungeau şi asupra oricărei relaţii de afaceri sau de alt fel pe care i le prezenta viaţa. Până la urmă ne-am instalat în Cipru, şi acolo ni s-a alăturat Abdul Bashur. Venea cu ideea aia cu steguleţele şi semnalele pentru marina comercială şi care, cu uşoare modificări de formă şi culoare, foloseau contrabandiştilor pentru a comunica şi a se ţine la curent cu mişcările pazei de coastă. Am pus-o la punct cu vasul Hansa Stern al lui Wito şi cu două cargouri libaneze şi afacerea a mers perfect. Ilona a sfârşit prin a avea o relaţie amoroasă cu Bashur, în care ea avea un ton protector, iar bunul de Abdul se complăcea de parcă ar fi fost cel mai normal lucru cu putinţă. El, care stăpânea cele mai ascunse şi complicate arte ale vicleniei, cu care levantinii se nasc în sânge. Aşa cum numai Ilona putea s-o facă, totul s-a petrecut fără nicio dificultate între noi şi fără ca vechea şi reciproca stimă pe care ne-o purtam Bashur şi cu mine să sufere oricât de puţin. Eu m-am stabilit o vreme la Marsilia ca să duc mai departe afacerea cu semnalizările, ei au plecat la Trieste să lichideze o moştenire a prietenei noastre. Moştenire care s-a topit imediat cu impozitele şi amenzile care grevau proprietatea în litigiu. „Iar eu care credeam c-am să moştenesc măcar castelul din Miramar! Când colo, mi-au revenit doar datoriile cabanei pădurarului”, zicea Ilona şi râdea tare şi

cu poftă.

Nu ne-am mai văzut nişte ani, apoi, într-o zi, m-am ciocnit de ea în timp ce ne urcam în ferryboatul care merge la Insula Man. Cădea o interminabilă ploaie scoţiană, din acelea care dau strălucire verdelui vegetaţiei şi atacă bronhiile implacabil. Ne-am refugiat într-o mică pensiune din Ramsay, eu cu patruzeci de grade de febră şi o laringită care mă făcuse mut, ea învăţând să tricoteze nişte pulovere imposibile, cu o mânecă mai lungă decât cealaltă. Ne-a scos de acolo Wito, trimis de Abdul. Am plecat la Rabat ca să-mi vindec bronhiile şi să începem afacerea cu covoarele pentru banca din Geneva. Pe urmă Ilona a plecat în Elveţia, iar după câteva luni ne-am dat întâlnire la Alicante. Acolo am găsit-o transformată în Ilona Rubinstein.

Avea darul să apară şi să dispară din vieţile noastre. Când pleca, o făcea fără să ne simţim nici vinovaţi de ceva, nici să avem vreun motiv să ne simţim înşelaţi. Când venea, aducea cu ea un fel de provizie proaspătă de entuziasm, precum şi talentul acela al ei de a împrăştia într-o clipită toţi norii care se strânseseră peste noi. Cu ea o luai de fiecare dată de la început. Graţie inepuizabilelor ei resurse de a ieşi din orice pasă proastă, aveam impresia că alături de ea luam de fiecare dată viaţa de la început, orice piedică dispărând în mod providenţial.

I-am povestit perioada petrecută pe Hansa Stern şi moartea lui Wito. „Ştiam. Ştiam de când l-am văzut prima dată. Vieţii nu-i place să fie tratată astfel, de parcă ai aşeza-o într-o bancă de şcoală”, s-a mulţumit să spună. Mi-am terminat povestea relatându-i încercările mele din Panama de a ajunge la capătul tunelului în care mă aflam. Istoria cu vizitiul vienez i-a produs o ilaritate de zile mari. „Îi ştiu atât de bine, a spus apoi. Parcă-l văd. Se uită la tine de parc-ar rămâne neplătiţi. Mai erau câţiva la Trieste. Îi vedeam când mă duceam la şcoală de mână cu tata. Îl

salutau scoţându-şi pălăria şi spunându-i foarte respectuos şi cu voce groasă de bas rus: «Bună ziua, domnule conte.» Ştii, evident, că tata nu era conte, dar la Trieste toţi îi spuneau aşa datorită ţinutei şi a purtărilor sale de ofiţer de lăncieri.” Când i-am spus de Abdul şi de lirele pe care mi le-a oferit, exact când trecea şi el printr-o perioadă grea, s-a mulţumit să clatine din cap şi să surâdă drăgăstos, ca şi cum ar fi fost la curent cu generozitatea prietenului nostru comun. Când mi-am terminat povestea – insistase s-o asculte mai întâi pe a mea –, Ilona s-a dus să facă un duş şi s-a întors înfăşurată în prosop. S-a aşezat pe marginea patului în faţa mea şi a început să vorbească, cu o expresie serioasă şi absentă în acelaşi timp: „Povestea mea e mai simplă, Gabierule, şi mai puţin interesantă. După ceea ce tu numeşti «operaţiunea covoare» şi după ce-ai plecat în Peru la tâmpenia aia cu carierele de la Chiclayo, eu am plecat la Oslo, unde am o vară care avea un magazin de produse cosmetice pe bază de alge marine. O poveste din acelea pe care franţujii le numesc *à dormir debout.* Acolo am rămas doi ani, ca asociată a ei. A fost un eşec, era de aşteptat. Cui poate să-i treacă prin minte o afacere ca asta într-o ţară unde mai bine de jumătate din an e noapte, iar femeile au ten de fetiţă şi statură de artilerist. La Oslo m-am reîntâlnit cu Eric Brandsfeld, luxemburghezul acela care voia să se însoare cu mine în Cipru şi căruia tu i-ai explicat o noapte întreagă că eu n-aveam să fiu niciodată nevasta nimănui şi că jumătate din viaţă mi-o arsesem deja în chestii foarte îndepărtate de treburile casnice. Se pare că l-ai convins, cu toată încăpăţânarea lui saxonă incorigibilă. De data asta avea intenţii mai puţin ambiţioase şi l-am însoţit în două călătorii la Hong-Kong. Era tot în afacerea cu perle, care-i adusese bani buni când l-am cunoscut noi. Lucrurile s-au schimbat şi a trebuit să-şi schimbe profilul de activitate. A înfiinţat la Bruxelles un restaurant vegetarian. La început, a fost ca în cazul

cremelor de alge de la Oslo, numai că în curând pe belgieni i-a apucat nebunia curelor de slăbit. Au şi de ce, după cum bine ştii. Aşa că Eric a rămas definitiv acolo, cu o mină de aur în mână. Eu am plecat în Africa de Sud şi am pus pe picioare un cabaret cu *strip-tease* care încerca să imite Crazy Horse. Totul a mers bine până când au început problemele rasiale. Autorităţile mi-au cerut să concediez două superbe haitiene care imitau un act sexual în timp ce vorbeau la telefon. Era numărul forte al programului. Am preferat să lichidez afacerea şi să mă întorc la Trieste. Acum, n-are sens să-ţi povestesc detaliat. Două sau trei aventuri de rutină, din cele pe care le începi ştiind dinainte că n-or să dureze, şi totuşi te arunci cu capul înainte, din pură inerţie sau crezând că vor ajuta, poate, să ajungi la altceva, ştii tu. Un an mai târziu am plecat în insulele Canare cu un tip care zicea că e copil de bani gata şi moştenise o avere la Tenerife. Nici copil, nici bani gata, nici moştenire. Un imbecil în toată regula. Cu un stâlp de telegraf puteam conversa mai mult. Dar în Canare am cunoscut o unguroaică văduvă care mi-a propus să deschidem în Panama un *boutique* de modă cu modele autentice ale modiştilor celebri şi lenjerie de corp de asemenea de mărci exclusive. Nici vorbă despre lucruri la mâna a doua sau de falsuri. Mi-a explicat că Panama era o ţară pregătită pentru o astfel de afacere. Din ţările vecine veneau tot mai des cliente bogate, cu gust exigent şi rafinat, cu totul altceva decât clasa mijlocie de până acum. Ne-am pus de acord, atât de acord încât am ajuns în pat. Aici trebuie să recunosc că era o maestră. Numai că a făcut prostia să se îndrăgostească pe bune de mine, cu scene de gelozie, plânsete şi drame în *magyar* care puneau clienţii pe fugă, iar pe mine mă epuizau de-a binelea, lăsându-mă fără chef şi fără energie. Ştii bine cum acţionează clima de aici asupra nervilor, parcă îi capitonează, parcă îi căptuşeşte cu un fel de spumă

elastică prin care semnalele din lumea de afară pătrund târziu şi stins. Mi-a luat ceva efort s-o conving că nu eram eu persoana pe care o plămădise fantezia ei înfierbântată şi că n-aveam niciun fel de vocaţie pentru a mă instala într-un coşmar. Eu nu voisem decât să mă distrez un pic şi-atât. Ţipetele ei au ajuns până la cer. Am lichidat afacerea. Acum două săptămâni s-a întors la Londra, hotărâtă să reia un vechi amor cu o pianistă chiliană în care mai demult trăsese cu pistolul. N-o nimerise, din fericire, dar avusese probleme serioase cu poliţia engleză. Aşa că, iată-mă aici. În Hotelul Sans Souci, cu un cont la Indian Trade National Bank care-mi permite să trăiesc, dacă nu luxos, măcar fără grija zilei de mâine. Şi-acum uite ce-ţi propun: mâine mergem la Miramar, îţi plătim nota şi-ţi aduci aici lucrurile. Dacă ai ce aduce, căci văzând cum erai îmbrăcat îmi imaginez că mare lucru n-a rămas. Formăm o societate, ca de obicei. Împărţim tot ce câştigăm de pe urma talentelor noastre recunoscute şi-apoi vedem. De acord?”. Nici măcar n-a fost nevoie să-i răspund. Era vechiul pact care ne unise şi în alte ocazii, ori cu banii mei, ori cu ai ei. Ştiam că treaba avea să meargă ca pe roate. Ca de obicei.

Într-adevăr, a doua zi ne-am dus la Hotel Miramar, am plătit nota şi mi-am adunat vreo două cămăşi, nişte pantofi de tenis făcuţi praf şi un pantalon de pânză, fără formă şi pătat, pe care le păstram mai mult ca *porte-bonheur* decât cu intenţia de a le folosi. Datau din perioada mea de la New Orleans şi de pe Hansa Stern şi n-aveam de gând să mă despart de ele. Există ţoale care devin adevărate amulete: credem că ne apără de rele, de aceea nu ne îndurăm să le aruncăm şi să ne lepădăm de puterile lor protectoare, niciodată dovedite.

Viaţa cu Ilona urma negreşit două niveluri, mai bine zis două sensuri simultane şi paralele. Pe de o parte, eram tot timpul cu picioarele pe pământ, atenţi, dar fără ca asta să

devină o obsesie, la ce ne putea aduce fiecare zi ca soluţie pentru rutina vieţii. Pe de altă parte, era imaginaţia, fantezia neţărmurită care crea, în mod succesiv, spontan şi surprinzător, scenarii, orizonturi deschise negreşit către o radicală răzvrătire împotriva oricărei normalităţi scrise şi bătute în cuie. O subversiune permanentă, organică şi riguroasă, care interzicea cărările bătute, traseele agreate de majoritatea oamenilor, modelele tradiţionale în care se refugiau cei pe care Ilona îi numea, fără emfază sau aroganţă, dar şi fără concesii, „ceilalţi". Şi vai de acela care, lângă ea fiind, dădea cel mai mic semn că ar fi dorit să urmeze aceste modele! În clipa aceea ea tăia orice legătură, orice relaţie, orice angajament cu cel care ar fi căzut în slăbiciunea impardonabilă şi nici nu mai pomenea de el. Acela se ducea să îngroaşe rândurile „celorlalţi", adică nu mai exista. Celor care trăisem cu ea ceva timp, o simplă privire a ei era de ajuns pentru a ne arăta că ne apropiam de zona periculoasă. În legătură cu asta Abdul obişnuia să evoce o întâmplare care ilustra perfect acest principiu al prietenei noastre: odată, pe când călătoreau împreună, Abdul a vrut să-i trimită unui asociat al său la o afacere unde acesta luase tot caimacul, o carte poştală în care să-i mulţumească pentru faptul că le permisese să petreacă vara la o casă de-a sa din insula Khyros. Când i-a întins cartea poştală Ilonei ca să semneze şi ea, aceasta l-a privit câteva secunde fix în ochi şi s-a întors în baie să se pieptene. Fără un cuvânt, Abdul a făcut ilustrata bucăţele şi le-a aruncat în closet. Episodul n-a fost comentat decât după câteva luni, când i-am întâlnit la Marsilia. Mâncam în port o langustă pregătită cu ulei de măsline şi usturoi, udată de un *Muscadet* destul de modest, dar care transmitea totuşi o veselie reconfortantă, marină şi directă. Abdul a povestit incidentul pe un ton vesel şi glumeţ. Râdea şi Ilona, dar când Bashur a terminat de povestit, ne-a privit pe amândoi cu o expresie de Minervă

supărată şi s-a limitat să spună:

— A trecut printr-un mare pericol libanezul ăsta cu politeţea sa *mal placée.* Şi-a riscat capul.

— Mi-am dat seama imediat, a spus Bashur ceva mai puţin vesel, luând o înghiţitură zdravănă de vin ca să disimuleze panica trecătoare adusă de cuvintele Ilonei.

Zilele treceau liniştit. Ploile s-au rărit şi-am intrat din plin în vara splendidă a istmului, care are asupra mea efecte tainice şi foarte eficiente de exaltare. Într-o zi, i-am pomenit Ilonei de economiile noastre, la care mi-a replicat: „Ştii ceva, hai să lăsăm acum subiectul ăsta. Dacă începe să ne preocupe, ştii foarte bine că n-o să apară soluţia. În plus, nu e nicio grabă. Sigur, ştiu, nu e ăsta locul unde să rămâi o viaţă. De fapt, un astfel de loc nici nu există. Cel puţin pentru noi. Partea rea a paselor proaste, ca asta prin care ai trecut tu, e că minează încrederea în hazard, credinţa în neaşteptat, condiţii esenţiale pentru a găsi ieşirea. Lasă lucrurile să meargă, cheia e ascunsă undeva acolo. Dacă o cauţi, pierzi capacitatea de a o găsi.” Avea dreptate. Atunci mi-am dat seama cât de jos căzusem, cât de înţepenite şi paralizate mi-erau resorturile mecanismului care conferă o încredere oarbă în destinul nostru. Certitudinea aceea care mă salvase din situaţii mult mai rele decât aceasta din care scăpam graţie Ilonei şi ploii care o adusese.

Făceam dragoste după-amiaza, cu răbdarea lentă şi minuţioasă cu care ridici un castel de cărţi de joc. După prăbuşirea torenţială şi eliberatoare a acestuia, depănam amintiri despre prieteni comuni, despre locuri pe care le împărtăşisem şi unde ne bucurasem pe vremuri, despre mâncăruri de neuitat savurate în locuri doar de noi cunoscute şi beţii crunte sfârşite, invariabil, la poliţie sau la căpitănia porturilor. În ambele situaţii, totul se rezolva graţie unei eficiente şi alternative succesiuni de sofisme la care eram maeştri, într-o noapte ne-a apucat râsul

amintindu-ne de dimineaţa aceea din Anvers, când ajunsesem la postul de poliţie. Acolo, un jandarm belgian blajin, cu nişte mustăţi mari arămii încărunţite, o privea pe Ilona cu ochii holbaţi şi nedormiţi cum îi explica, pe tonul cel mai serios cu putinţă, că eu eram fratele ei şi că tocmai mă salvase dintr-un sanatoriu de psihiatrie în care mă închiseseră patronii vasului al cărui mecanic al doilea eram. Voiau să rămână cu banii la care aveam dreptul prin contract. Bietul flamand se scărpina în cap cu un creion şi se uita la noi cu o incredulitate care, dintr-un moment în altul, se putea lăsa cu o amendă considerabilă sau cu câteva zile după gratii. În cele din urmă ne-a spus să ne cărăm şi să nu mai punem piciorul pe acolo. Ceea ce am şi făcut, măcar în parte: a nu reveni la Anvers era de negândit, căci pe atunci foloseam portul ca bază a incursiunilor pe coasta bretonă şi cantabrică. Astfel, zi după zi, ne aminteam de vremurile petrecute împreună sau cu prieteni precum Abdul, de care ne lega solidaritatea aceea de nezdruncinat pe care o au oamenii care iau lumea nu cum li s-a dat, ci cum vor s-o alcătuiască ei.

Deşi pactul de a nu vorbi de finanţele noastre era respectat riguros, amândoi ştiam că la Indian Trade National Bank contul se micşora inexorabil. Nu era încă momentul să ne alarmăm, dar avea să vină ziua când ce mai rămânea avea să fie chiar ultima soluţie pentru a pleca din Panama. Înainte ca asta să se întâmple, trebuia să găsim soluţia magică ce ne salvase întotdeauna şi în care credeam amândoi cu încrederea echilibristului care a ajuns la jumătatea corzii. Aluzii fugare, scurte tăceri, comentarii tangente cu ceea ce nu trebuia menţionat indicau totuşi că eram preocupaţi de subiect, deşi reuşeam să nu ne strice ritmul vacanţei nelimitate pe care ne-o impusesem. Dimineaţa, plajă la piscina hotelului, la prânz, masa la *Casa del Marisco* sau la *Matsuei,* al cărui sortiment de *sushi* era mai mult decât stimabil; după-

amiaza, siestă şi erotism care se termina în amintiri plăcute, seara, cazinourile marilor hoteluri, mai mult ca să privim clientela avidă de orientali şi sud-americani care-şi pierdea banii de parcă ar fi fost la Monte Carlo, dar cu maniere de străini cuceritori. Ne terminam noaptea într-un mic cabaret de mâna a doua unde, cu un efort de imaginaţie destul de modest, se dezbrăcau nişte femei a căror naţionalitate ne jucam să o ghicim, de cele mai multe ori fără succes: „chiliana uluitoare” pe care o anunţa prezentatorul se dovedea a fi o târfă obosită dintr-un bordel din Maracaibo, „senzuala argentiniană” mărturisea a fi din Ambato sau din Cuenca, uneori din Guayaquil, dar oricum ecuadoriană. Culmea nepotrivirii am atins-o când am făcut pariu că „uruguayana picantă” era columbiană, şi s-a dovedit că era, într-adevăr, din Tacuarembó. Varietatea locurilor nu era mare, cu atât mai puţin cea a femeilor de pe scenă. Incursiunile noastre prin aceste locuri s-au rărit, preferam să rămânem într-un bar liniştit de la hotelurile Hilton sau Roosevelt, bând, fără grabă şi fără pauză, cocteiluri cărora le modificam puţin reţeta originală. Rezultatul heterodox era supus apoi unei meticuloase scări valorice. Aşa s-a născut votca martini botezată *Panama Trail,* în care puneam, în loc de *Noilly Prat, kirsch.* Producea o euforie lentă, care ne-a făcut să socotim băutura printre cele mai reuşite găselniţe din lunga noastră carieră de alcoolici mărturisiţi, fideli unei doctrine de gusturi şi reguli laborios atinse în urma multor încercări.

Primele semne abia perceptibile ale nevoii de a ne schimba rutina care se prelungea mai mult decât era cazul începeau să apară în mod subteran, dar tot mai vizibil. În loc să mergem la piscină, rămâneam în pat, prelungind un somn improbabil, printre mângâieri eficiente, dar care nu erau decât un pretext pentru a rămâne în cameră. Barurile nu prezentau densitatea barocă de posibilităţi la care se

aşteaptă cei care au frecventat porturile Mediteranei. Există un moment când absenţa unui *blanc cassis* bun sau a unui *negroni* autentic te descurajează de-a dreptul. La fel când aveam chef de un *arak* cu gheaţă şi încercam să-l înlocuim cu imitaţii ce nu reuşeau decât să ne irite şi mai mult pofta înşelată. Înainte însă ca situaţia să ajungă la punctul critic care ne-ar fi dictat o soluţie radicală, Ilona a avut una din ideile ei sclipitoare.

Villa Rosa şi oamenii săi

Eram într-o seară pe terasa din continuarea holului hotelului Panama Hilton, bând nişte beri Tuborg pe care un chelner cu care eram în relaţii excelente ni le procurase printr-o formulă neobişnuită prin locurile astea. Căldura se reverbera pe asfalt, deformând imaginea taxiurilor care aşteptau vreun client care să aibă curajul de a merge la cumpărături sub soarele nemilos. La intrare au oprit două microbuze din care a coborât echipajul complet al avionului DC10 al companiei Iberia, care face escală la Panama. Ne-am uitat la tipii atât de inconfundabil spanioli, cărora uniforma le stătea tare rău. „Nicio uniformă nu le stă bine spaniolilor, a spus Ilona în replică la observaţia mea. Au prea mult caracter, sunt prea romani din epoca lui Traian pentru a-i putea ambala într-o îmbrăcăminte de genul ăsta, care, în schimb, li se potriveşte atât de bine saxonilor, de ajung să semene toţi între ei, într-o monotonie care-i face anonimi. De exemplu, şefa stewardeselor de colo, pun pariu că o cheamă Maite, locuieşte la Madrid, care nu-i place, are un frate în marina comercială şi unul jucător de *pelota*.” I-am spus că exagera şi, oricum, n-avea cum să-şi confirme presupunerile. Doar nu mă vedeam ducându-mă la fata asta înaltă şi elegantă, cu păr castaniu, ten bronzat şi umeri largi, ca s-o întreb nişte lucruri atât de personale. Ilona a surâs vag şi nu mi-a dat atenţie. Căpătase dintr-o dată aerul acela de absenţă concentrată, indiciu cert că punea ceva la cale. Ne-am terminat berea şi ne-am dus la *Matsuei* să încercăm un *Buta Dofu* bun care să ne mai scoată din eternul *sushi.* Am vorbit puţin în timpul mesei, şi mai puţin când ne-am întors la hotel. Ne-am întins în pat, goi, sub ferestrele deschise spre o răcoare puţin probabilă. Din tăcerea Ilonei mi-am dat seama că nu era momentul pentru exerciţii amoroase. Am căzut într-un somn adânc, ajutat de berea de la Hilton

şi de *saké*-ul de la restaurantul japonez. M-am trezit când se însera şi greierii îşi începeau mesajele indescifrabile. Ilona era sub duş. Încerca să cânte o melodie poloneză, înlocuind cuvintele uitate cu nişte lălăieli aproximative. A ieşit înfăşurată în prosopul cu hieroglife egiptene pe care-l cumpărase la bazarul Ben-Rabí şi care s-a dovedit a fi fabricat în San Salvador. „Oricum, e de calitate excelentă”, spusese cu convingerea celor ce nu se lasă păcăliţi. S-a aşezat pe marginea patului, aşa cum făcea când plănuia ceva serios, a început să-şi perie părul şi mi-a expus planul urzit în timpul prânzului şi perfecţionat, de bună seamă, în timp ce eu dormeam:

— Maqroll, ştiu cum vom pleca de aici cu destui bani şi muncă puţină. Adică, fără a trebui să facem ceva ce nu ne place şi nici nu e cazul să încercăm. Fii atent şi nu mă întrerupe. După ce termin, îmi spui cum ţi se pare. Ascultă: ideea e să facem o casă de toleranţă cu fete care să fie numai stewardese de la companiile aeriene care trec prin Panama şi de la altele foarte cunoscute. Nu trebuie să faci mutra asta. Ştiu la ce te gândeşti. Fireşte, n-or să fie stewardese adevărate. Încă n-am luat-o razna de tot. Vom recruta fete dispuse să intre în afacerea asta şi care să poată părea stewardese autentice. Le vom comanda uniforme. Le vom pregăti vocabularul meseriei, rutele companiilor, componenţa echipajului, glume de rutină din timpul zborului şi din escale etc. Pentru primele candidate, am o listă cu clientele de la buticul pe care-l aveam împreună cu Erzsébet Pásztory. Erau câteva deja băgate în viaţa galantă, cum spunea tata, iar altele cu o certă vocaţie pentru asta. Pentru a atrage clienţii contăm pe două grupuri de colaboratori, dispuşi să participe pentru o sumă de bani pe care le-o vom da periodic: barmanii hotelurilor pe care i-am cucerit cu heterodoxia noastră alcoolică şi şefii comisionarilor de la aceleaşi hoteluri, dintre care mulţi prestează deja acest gen de servicii informative către

clienţi. Da, da, ştiu, totul va trebui făcut cu o discreţie riguroasă. Oricum, mai devreme sau mai târziu tot apare poliţia. Am ceva experienţă de la *boutique.* Câteva fete vor trebui să se sacrifice pe altarul afacerii. Nişte bani împărţiţi în mod strategic vor face restul. Casa trebuie s-o căutăm în apropierea hotelurilor, într-o zonă rezidenţială, dar cu magazine, restaurante şi ceva cluburi de noapte. Am văzut deja în apropierea hotelului nostru nişte străzi care îndeplinesc criteriile. O să căutăm atent. Da, da, dacă află proprietarii despre ce e vorba, o să facă scandal. Aş prefera să dăm de unul cu care să vorbim sincer de la bun început. Mişcarea în casă o să fie cât se poate de discretă. Două, maximum trei fete în acelaşi timp. Desigur, fără dans, în fiecare cameră muzica se va auzi la volumul stabilit de noi. Fetele se vor îmbrăca acolo, înainte de sosirea clienţilor. Iar aceştia vor veni anunţaţi în prealabil prin telefon. Fetele nu vor coborî din taxi sau din automobil în faţa casei, ci la colţul cel mai apropiat, doar câte una, nu câte două, în niciun caz conduse de prieteni, soţi sau de cine-ar fi. În timp, trebuie să luăm în calcul şi reclamaţiile care pot veni din partea companiilor aeriene. Dar nu vor avea sorţi de izbândă, şi-am să-ţi spun de ce: uniformele nu vor fi chiar identice cu cele ale stewardeselor autentice; vor avea nişte modificări. Dacă clientul întreabă, i se va spune că este o uniformă nouă care nu se poartă decât pe anumite rute. Acum despre plată. Fata primeşte cât îi dă clientul, evident. Dar acesta, când vine la întâlnire şi înainte de a intra în cameră, trebuie să plătească o sută de dolari pentru casă. La rândul ei, fata ne plăteşte o chirie fixă, indiferent de numărul clienţilor. Dacă un client se fixează prea tare pe o fată, încercăm să-i explicăm de ce e greu să o revadă: au mutat-o pe altă rută, e în concediu, face un curs de perfecţionare la Miami sau la Tampa, ceva care să sune profesional şi logic. Ideea e să rărim aceste întâlniri, nu să

le interzicem total. Dacă clientul vrea cu două în acelaşi timp, i se va spune că asta e imposibil pentru că ele păstrează cu grijă secretul escapadelor şi nu vor să fie văzute de colege, chiar dacă acestea sunt din altă companie. Mă rog, în principiu. Un client cunoscut şi de încredere se poate bucura de avantaje excepţionale. Şi-acum, te ascult.

Eram uluit constatând că Ilona se gândise la toate aspectele operaţiunii. Uitasem cât de talentată era în acest domeniu. I-am şi spus-o, adăugând că, mult mai mult decât mecanica însăşi a afacerii, pe care o vedeam viabilă şi de o soliditate indiscutabilă, pe mine mă preocupa altceva.

— Mă întristează că, dacă afacerea prosperă, vom rămâne în Panama un timp nedefinit. N-am să rămân aici toată viaţa. Dacă Abdul reuşeşte să-şi repună pe picioare afacerile, am cu el o grămadă de proiecte. În plus, m-am cam săturat de atmosfera asta. Aici nu se întâmplă nimic. Adică, se întâmplă orice, dar nu ce mă interesează pe mine.

— Aici suntem absolut de acord, Gabierule, a spus Ilona lăsând peria pe pat. Nici eu n-am să rămân aici toată viaţa. Mă cunoşti destul de bine ca să ştii că dacă tu te-ai săturat, mie mi-a ajuns până aici – şi-a trecut mâna peste frunte cu un gest brusc şi grăitor –, dar trebuie să strângem destui bani ca să plecăm din Panama scoţându-ne măcar timpul investit aici. Tocmai ca să poţi începe cu Abdul ceva care să merite osteneala trebuie să ai bani buni. Doar îi cunoşti planurile. În fond, el a visat mereu să fie un mic Niarkos.

N-am putut decât să râd la observaţia atât de potrivită despre ambiţiile bunului nostru prieten. Potrivită şi ironică, pentru că, la fel ca noi, Abdul trecea de la un expedient la altul, fără a-şi împlini vreodată visele. Vise pe care noi nu ni le mai făceam de mult. Era limpede că viaţa îţi rezervă mereu surprize mult mai complexe şi

imprevizibile şi că secretul constă în a le lăsa să vină fără a-ţi construi castele în Spania. Numai că Abdul, ca orice oriental care se respectă, era credincios proiectelor sale grandioase pe care ni le expunea cu o elocinţă şi o convingere delirante. Dar ăsta era alt subiect. Planul Ilonei era imbatabil. Pe moment n-aveam nicio obiecţie de fond. Am hotărât să ne aruncăm în aventură deplin încrezători în scopurile propuse.

N-a fost greu să găsim casa ideală. Stăpâna s-a dovedit a fi o văduvă destul de în vârstă. La puţin timp după ce începusem conversaţia, ne-am dat seama că trecutul îi fusese destul de plin de episoade erotico-sentimentale în care convenienţele nu păreau a fi reprezentat un obstacol de netrecut. Asta ne-a făcut să-i mărturisim liniştiţi folosinţa pe care voiam s-o dăm casei. S-a mulţumit să ne întrebe dacă vom locui şi noi în ea. I-am spus că fireşte, pentru a da casei aspectul oricărei locuinţe de familie respectabilă şi liniştită. Ne-a cerut chiria pe trei luni înainte, asta pentru că n-aveam un garant care să semneze contractul. Am fost de acord cu toate, în scurt timp, am decorat şi mobilat casa într-un stil în care scopul evident era agrementat de anumite fantezii meridionale ale Ilonei care făceau casa destul de locuibilă. La parter se găsea un salon destul de vast, prevăzut cu un şemineu. Chestie care, în plină zonă tropicală, ne-a amuzat peste poate: „Doar în America, Maqroll, doar în America e posibilă o aberaţie încântătoare ca aceasta”, spunea Ilona uitându-se la cadrul din piatră care împodobea, cu un baroc trăsnit, pretenţia aceasta de eleganţă europeană a construcţiei. Din salon treceai într-o sufragerie pe care am aranjat-o pe post de alt salon, mai mic, unde clienţii urma să se întâlnească cu aleasa lor. Acest salonaş era despărţit de salonul principal printr-o uşă pliantă. Două încăperi de la parter şi camera servitoarei au fost aranjate ca dormitoare, fiecare cu baie proprie. La etaj locuiam Ilona şi cu mine, în două camere

despărţite de o baie comună. Aveam şi o terasă care dădea spre o grădină părăsită care ţinea de casa de alături, în partea din spate. În altă încăpere, tot de la etaj, am improvizat o bucătărie şi un bar bine aprovizionat. Problema personalului de serviciu a fost rezolvată tot de Ilona, foarte simplu. Stăpâna casei ne vizita din când în când pentru a vedea modificările propuse, pe care le aproba cu un zâmbet între mulţumit şi visător. Când Ilona a deschis subiectul serviciului, doña Rosa, căci aşa se numea văduva, a spus că i-o oferea pe una din cele două negrese pe care le avea acasă. Urma să vină în fiecare zi ca să facă curat în camere şi, dacă era cazul, în apartamentul nostru. Era o soluţie ideală. Mai aveam nevoie doar de un băiat care să primească clienţii. Un comisionar de la hotelul Sans Souci, pe care-l cunoşteam bine şi care ne simpatiza, a acceptat să vină la noi.

Ilona avea ceea ce eu numeam „darul botezatului”: punea locurilor şi persoanelor nume inventate de ea, care sfârşeau prin a rămâne definitive şi consacrate. Casa s-a numit astfel Villa Rosa. Pesemne că am făcut o mutră ciudată, pentru că Ilona a spus imediat:

— Ştiu că sună cât se poate de vulgar, dar trebuie să omagiem stăpâna casei şi numeroasele ei clipe de… avânt, nu crezi?

N-am fost foarte convins, dar era inutil să insist. Băiatul pe care l-am angajat, având numele atât de comun de Luis, a ajuns să se cheme Longinos. Era mărunţel, dolofan, brunet, cu trăsături foarte regulate şi cam efeminate. La o primă privire noul nume nu i se potrivea defel, dar, cu timpul, ne-am obişnuit şi noi, şi el. Asta se întâmpla mereu cu „botezurile” Ilonei: trebuia să treacă o vreme ca să le prinzi hazul indiscutabil şi revelator.

Când totul a fost gata, ne-am mutat la Villa Rosa. Ilona a intrat în legătură cu falsele stewardese. Vorbea de un „personal de bază de disponibilitate imediată”. Chestie

care mă făcea să mă gândesc la politicieni şi, mai ales, la economişti: în momentul în care dai nume unei activităţi, aceasta dobândeşte o existenţă ireductibilă, o viaţă imediată şi mai presus de orice îndoială. Mai rămânea problema uniformelor. Eu am dat soluţia şi am insistat să-mi fie recunoscută contribuţia aceasta fundamentală. Longinos avea amici mulţi şi buni printre băieţii de la hotelurile unde dormeau echipajele. Graţie lor a reuşit să scoată pentru câteva ore uniformele lăsate de stewardese la spălat şi călcat. O croitoreasă care lucrase la *boutique,* unde făcea micile modificări ale hainelor vândute, a copiat costumele şi a făcut schimbările cerute de Ilona, în câteva zile, uniformele erau gata. Ne-am apucat atunci să mergem din nou prin barurile hotelurilor principale. Aici începea etapa delicată a afacerii, ştiut fiind că poliţia e în contact permanent cu barmanii, chelnerii şi mai-marii peste comisionari, care constituiau o sursă nepreţuită de informaţii. Astfel că aceştia trebuiau să fie cointeresaţi de la bun început cu destui bani pentru a nu sufla nimic autorităţilor. Am procedat cu multă fereală şi, după câteva zile, au început să sune telefoanele. Personalul feminin era pe jumătate instruit, afacerea a început, lent, după cum ne aşteptam, dar fără piedici şi pe o bază trainică.

Doña Rosa îşi făcea apariţia periodic. Se distra pe cinste cu întâmplările pe care i le spuneam despre ceea ce ea numea „traficul nostru de stewardese”. Trebuie să mărturisesc că multe lucruri le-am uitat, poate din cauza sfârşitului catastrofal, din ale cărui consecinţe n-am să-mi revin niciodată complet. Păstrez deci o amintire destul de confuză din perioada aceea, îmi vin în minte doar câteva chipuri, câteva glasuri şi câteva episoade notabile. Am început cu cinci prostituate. Fiecare se potrivea perfect cu genul liniei aeriene pe care se presupunea că o reprezintă. O nubiană născută la Maracaibo din tată texan şi mamă portugheză, vorbind o engleză destul de acceptabilă, imita

la perfecţie stewardesele de la Panagra. O brună cu tenul de culoarea tutunului, trăsături clasice şi păr negru şi drept strâns într-un coc vag andaluz se potrivea şi ea foarte bine cu uniforma care se presupunea a fi a companiei KLM. I-am inventat nişte părinţi în Aruba şi un vag trecut universitar la Barranquilla. De fapt, era din Puerto Limón şi se descurca acceptabil în engleză. Pentru companiile columbiene şi venezuelene, treaba a mers mai uşor. Cu două panameze şi o salvadoriană ne-am descurcat destul de bine. Toate o ştiau pe Ilona de la *boutique.* Încă de pe atunci îi sugeraseră că aveau nevoie să-şi rotunjească veniturile. Ieşeau uneori cu câte un om de afaceri întâlnit la bar la Hilton sau la Continental, dar asta nu le ajungea să plătească rochiile şi alte cheltuieli destinate păstrării spoielii de respectabilitate, indispensabilă pentru a atrage clienţi generoşi. Formula de la Villa Rosa venea să le rezolve problema.

Îmi amintesc şi de primul obstacol de care ne-am lovit, din care am scăpat graţie unei providenţiale coordonări între Ilona şi Longinos. Într-o noapte, pe la unsprezece, a venit un client care sunase deja de două ori, dar nu reuşise să se întâlnească nu mai ştiu din care motiv cu stewardesa de la KLM. Pentru seara aceea, întâlnirea era în sfârşit stabilită. A sosit ceva mai devreme. Longinos a urcat s-o caute pe Ilona, cu ochii holbaţi de spaimă. Avea şi de ce: se pare că clientul cu pricina lucra chiar la KLM. Longinos îl cunoştea, îl văzuse aducând echipajele la hotel. Ilona a coborât să înfrunte situaţia, lucru deloc uşor. Într-adevăr, musafirul nostru lucrase la KLM, la departamentul de transport. Nu mai lucra acolo, avea propria sa afacere la Colón, era agent vamal. Ilona, profitând de minutele rămase până la apariţia aşa-zisei fete din Aruba, a reuşit să afle că tipul era îndrăgostit şi ardea de gelozie pentru un vechi şi nedeclarat amor de pe vremea când lucra la compania aeriană olandeză. Căuta cu disperare o

stewardesă care-l tratase mereu cu refuz. Era sigur că era vorba de cea care venea la Villa Rosa, aşa-i citise cu vagi aluzii în cărţile de tarot o prezicătoare, aluzii pe care disperatul amorez le interpreta în felul său. Printr-un semnal stabilit cu Longinos, Ilona a fost înştiinţată că fata se afla deja în salonaş. I-a oferit clientului un whisky, ca atenţie din partea casei, şi a ieşit să vorbească cu femeia. În doar câteva minute, aceasta şi-a schimbat uniforma şi a revenit în salonaş. Ilona s-a întors la client, explicându-i că amica de la KLM nu putuse veni: era la un curs de perfecţionare la Amsterdam. Dar îl aştepta o fată încântătoare de la Avensa, care venea aici pentru prima dată. Omul a plecat cu lacrimi în ochi, absolut distrus. A bălmăjit câteva vorbe şi a plătit suma convenită.

Incidentul ne-a deschis ochii asupra posibilelor complicaţii care se puteau ivi cu oameni din companiile cărora le foloseam numele.

— Trebuie să folosim uniforme de la firmele care nu sunt reprezentate aici. Vom spune că e vorba de echipaje în tranzit, care se duc să preia un avion care a avut o avarie în altă zonă din Caraibe. – Ilona găsea mereu soluţii imediate, în care credea neştirbit. I-am spus că asta era de natură să scadă interesul clienţilor şi să nască îndoieli asupra „ofertei de bază”. Mi-a replicat cu un ton uşor condescendent: Vai ce inocent eşti, Gabierule! Nici nu-ţi imaginezi câte sunt dispuşi să creadă bărbaţii când e vorba să-şi bage o cumătră în pat. Dacă ţi-aş povesti…

Altă dată ne-a sunat barmanul de la Hotel Regina să ne spună că urma să ne contacteze un client foarte special: un turc din Anatolia, orb, putred de bogat, care gestiona mari capitaluri ale unor parteneri care aveau încredere în flerul său infailibil de a investi în documente bancare, cu profit considerabil. Trăia mai mult în avion, urmându-şi intuiţia. Voia două femei în acelaşi timp. Omul a sunat în scurt timp, i-am răspuns într-o turcă mai mult decât vagă. El a

continuat atunci într-o franceză impecabilă. Mi-a confirmat dorinţa sa, i-am spus că aveam să-l sun a doua zi ca să-i confirm ora întâlnirii. Pe urmă i-am relatat Ilonei conversaţia.

— Avem două probleme, a zis ea, care nu ţi-au trecut prin minte şi sunt critice. Prima, dacă e orb, precis o să vină cu cineva care să-i slujească de ghid; asta se poate rezolva, îl vom pune să aştepte în salon în timp ce fetele se ocupă de efendi-ul anatolian. A doua: dacă e orb, a călătorit atât de mult şi are o slăbiciune pentru stewardese, precis cunoaşte uniformele după pipăit. E posibil ca asta să fie marea lui plăcere, mai ales dacă e bătrân, cum şi pare să fie. Orbii sunt extrem de suspicioşi. Orice schimbare de uniformă îi va trezi bănuielile. Basmul cu modelul nou care se poartă doar pe anumite rute n-o să-l înghită uşor. Am să fiu de faţă când trece în salonaş şi cunoaşte fetele. Vom vedea. Turcii sunt ai dracului, dar la Trieste îi manipulam după cum voiam, altfel ne-ar fi înghiţit cu secole în urmă.

Omul a sosit la timp, la şase după-amiaza, aşa cum convenisem. Era însoţit de o femeie care se vedea de la un kilometru că e soră-sa: acelaşi păr creţ şi roşcat, aceiaşi ochi bulbucaţi, ai ei verzi ca sticla, ai lui acoperiţi de o peliculă albicioasă. Omul trebuie că avea optzeci de ani bătuţi pe muchie, dar acea forţă levantină care te face să arăţi tot de şaizeci şi cinci de la un punct încolo. Aşa ating adesea şi suta. Mor de stop cardiac în patul unei amante sau în spatele tejghelei. Sora era ceva mai tânără şi nu zâmbea deloc. A cerut un ceai, în timp ce fratele trecea în salonaş însoţit de Ilona. Cele două fete rezervate pentru efendi s-au ridicat în picioare. După cum prevăzuse Ilona, turcul s-a apropiat de ele trecându-şi atent mâinile peste ele, pipăind fiecare nasture şi fiecare insignă, insistând pe bust şi pe coapse. Examenul terminat, s-a întors spre Ilona cu un zâmbet lent şi maliţios:

— E simpatic trucul, foarte simpatic. Astea sunt stewardese aşa cum sunt eu Atatürk. Dar sunt drăguţe şi tinere, cu carnea tare, aşa cum nu prea vezi pe aici. Şi dumneata, cucoană, eşti din Trieste, nu-i aşa? Sau din Corfu? Nu, din Trieste, a spus, în timp ce-i mângâia mâinile cu o delicateţe pe care n-o folosise cu prostituatele.

— Da, sunt din Trieste, dar cum v-aţi dat seama?

— După accent, *madame*, după accent şi după piele, doar femeile din Trieste îşi păstrează pielea atât de elastică şi de fină. Şi cele din Corfu, numai că acelea vorbesc cu un accent oribil. Bun, să mergem în dormitor.

Fetele l-au încadrat, în timp ce el le pipăia fesele şi pântecul, repetând încet, cu un accent cam bolovănos, dar nu lipsit de graţie: „Foarte bun trucul ăsta, foarte bun. *Ah, ces triestins, très malins, très malins!”*

În timpul ăsta, soră-sa bea ceai după ceai, pe care Ilona i le servea într-un pahar mare, lucru care părea s-o mulţumească pe deplin. Nu vorbea decât un dialect din Anatolia, pe care n-am reuşit să-l descifrăm. După miezul nopţii, omul şi-a făcut apariţia, escortat de femeile care râdeau la o glumă a turcului. Acesta a luat-o pe soră-sa de braţ şi s-a despărţit de Ilona sărutându-i mâna cu o reverenţă foarte *fin de siècle.* Fetele au mai rămas puţin să bea o cafea şi să mănânce nişte sandviciuri aduse de Longinos. Erau două costaricane recent recrutate de Ilona. Aveau simţul umorului, erau degajate şi autosuficiente, la fel ca multe dintre compatrioatele lor. Ne-au povestit cu lux de amănunte ispràvile erotice ale clientului lor. Prestaţia vigurosului octogenar fusese excepţională. Înceata sa înţelepciune de harem le trezise entuziasmul. Sigur că nu crezuse în basmul cu stewardesele, avea dubii încă de când telefonase. Dar a luat totul în glumă şi le descrisese amănunţit tovarăşelor de pat caracteristicile uniformelor de pe principalele linii aeriene: încă o dată,

Ilona intuise corect.

Întâmplarea asta ne-a făcut să renunţăm treptat la a mai folosi numele liniilor aeriene prea cunoscute. Era un risc inutil şi supărător. Experienţa ne spunea că, de fapt, nu era nevoie să menţionăm nicio companie în mod explicit. În majoritatea cazurilor, clienţii se mulţumeau să ştie doar că fetele erau stewardese, compania pentru care lucrau chiar că era un detaliu secundar. Cu excepţia blondei din Maracaibo, a brunetei cu vag coc gitan şi a încă uneia, care se potriveau anumitor naţionalităţi şi companii, restul personalului a sfârşit prin a folosi o formulă de a cărei paternitate iarăşi mă mândresc: ajungea să-i spunem clientului că fata nu era încă angajată la nicio companie şi că zbura, ca antrenament, urmând o şcoală de stewardese cu baza la Jacksonville. Ca de obicei, Ilona avusese dreptate: clientela noastră nu era atât de avidă să verifice autenticitatea ofertei, era de ajuns ca femeia să aibă un aer cât de cât cosmopolit, chiar superficial, şi să aibă calităţile prezentate de barman sau de şeful comisionarilor de la hotel şi pe care imaginaţia clientului le anticipa. Cum de asemenea era de aşteptat, în scurt timp vestea a început să meargă, răspândită de agenţii de turism, de oamenii de afaceri care călătoreau permanent, de contabilii firmelor americane şi de soţii plini de bani care călătoreau şi ei sub diverse pretexte. Cu toţii făceau să circule telefonul de la Villa Rosa, lucru care a făcut tot mai puţin necesar aportul personalului hotelier. N-am renunţat totuşi la cei care ne ajutaseră la început, din fidelitate şi simpatie.

Ca un act de dreptate şi de gratitudine, este imperios necesar să vorbesc mai mult despre cel care a ajuns să joace la Villa Rosa un rol preponderent, care l-a făcut nu doar de neînlocuit, ci şi un companion a cărui inteligentă solidaritate ne făcea să-i fim tot mai recunoscători şi uluiţi de admiraţie. Vorbesc de Luis Antero, Longinos pentru noi.

Era din Chiriquí, păstrând de acolo vorba muntenească, între cântătoare şi sâsâită, care-i sporea aspectul copilăros. Era singur la părinţi. Tatăl îi murise când Longinos n-avea mai mult de patru ani. Lucra la uzina electrică şi-a murit electrocutat în timp ce verifica un transformator de pe un stâlp de la intrarea în oraş. O zi întreagă a rămas acolo cadavrul fumegând, bălăbănindu-se în bătaia vântului ca o marionetă stricată. Era prima amintire a lui Longinos. Şi-a petrecut copilăria lipit de fustele maică-sii, care se mutase la surorile ei necăsătorite, care s-au îngrijit de copil cu nişte răsfăţuri care l-au marcat pe viaţă. Spân şi grăsuţ, gesturile lui aveau un ceva feminin mai mult decât evident. Nu era homosexual, dar părea să fie, căci adoptase în mod inconştient multe din mişcările şi din felul de a vorbi al femeilor care-l crescuseră. Avea o ştiinţă infailibilă a celor mai secrete şi complicate cute ale sufletului femeiesc, lucru care i-a adus multiple şi foarte invidiate cuceriri în timpul şederii sale în ambianţa hotelieră. Succes la care contribuia, în plus, o discreţie imbatabilă ce rezista chiar în situaţiile cele mai compromiţătoare. Dacă-i pomeneai de numele vreunei cuceriri care i se atribuia, făcea o faţă atât de convingător de nevinovată şi de mirată încât îi păcălea imediat pe cei care nu-l cunoşteau atât de bine ca noi, la curent cu talentele sale pe cât de rafinate, pe atât de oculte. La puţin timp după mutarea sa la Villa Rosa, a început să-i arate Ilonei un ataşament şi o admiraţie care-l făceau să ştie, înainte ca ea să deschidă gura, ce dorea şi să ducă la îndeplinire dorinţele prietenei mele cu o eficacitate perfectă. După câteva luni, l-am făcut părtaş la câştigurile noastre, care sporeau notabil. Încet-încet, Longinos s-a ocupat de recrutarea noilor prostituate şi de controlul celor rămase deja ca permanente. Le trata cu un amestec de rigoare şi complicitate prietenească, ceea ce ne-a făcut pe noi să ne dezinteresăm treptat de afacere. La început,

Ilona s-a implicat, dar era lipsită de răbdarea şi de tactul necesare pentru a gestiona un personal feminin cu care, de fapt, nu prea avusese de-a face. „În definitiv, spunea, sunt ca nişte păsărele şi n-or să crească niciodată. N-are importanţă de unde vin. Le nasc tropicele, machismul latin şi lipsa de educaţie. Întotdeauna îmi e greu să ghicesc cărei clase sociale îi aparţin, căci toate au un numitor comun: o proastă creştere iremediabilă şi un caracter maleabil şi capricios care le face imprevizibile. Nu că ar minţi, dar nu ştiu cum să ajungă la adevăr. Tot timpul rămân la jumătate de drum. *Elles me tapent sur les nerfs.* În schimb, Longinos ştie cum să le ia şi scoate din ele lucruri care mie îmi sunt de neatins.”

Pe măsură ce Ilona se baza tot mai mult pe Longinos, aveam mai mult timp pentru a fi împreună. Ne-am reluat obiceiul de a face amor după-amiezele, iar noaptea să ne găsească făcând planuri şi imaginând proiecte mirifice, murind de râs de noi înşine şi de irealitatea acestora. Ilona slăbise, sânii ei, mari dar fermi, erau mai evidenţi. Cum nu purta sutien, dobândise un aer de tinereţe nouă care-i şedea de minune. Intrase într-o seninătate aurită care-o făcea să vorbească şi mai puţin, vorbele ei devenind astfel şi mai categorice, iar definiţiile şi mai nimerite. Pe Longinos îl numea şi „Vizirul din Mitilene”, treptat blonda venezueleană a devenit „Bilitis”, iar bruneta din Puerto Limón, „Doña Refugio”, ceea ce părea să n-o încânte, deşi nu spunea nimic. Se mulţumea să încrunte sprâncenele ei dese, negre şi frumos desenate. Tot aşa, Villa Rosa a devenit „Casa Maltezului”, în amintirea unui vechi film cu Marcel Dalio şi Vivian Romance, care ne marcase amândurora adolescenţa. Eu mi-l aminteam ca pe una dintre primele mele experienţe tulburătoare.

Tot graţie lui Longinos am reuşit să rezolvăm, fără probleme, episodul delicat şi patetic cu domnul Peñalosa. Istoria merită povestită în detaliu. Conţine un amestec de

duioşie, tristeţe şi tâmpenie, tipic anumitor povestiri clasice în care ne recunoaştem în plenitudinea nesăbuitei noastre condiţii de visători fără succes, care luptă din răsputeri cu ceea ce numim realitate, fără a afla niciodată cu ce se mănâncă ea.

Într-o dimineaţă, ne luam micul dejun pe terasa din spatele odăilor noastre, înconjurată de mari arbori de cauciuc şi dafini de India din grădina alăturată, semiabandonată. Niciodată nu văzusem pe nimeni în vegetaţia deasă, pe care am botezat-o „jungla istmului”. Absenţa martorilor inoportuni ne permitea să lăsăm ferestrele deschise în timp ce făceam dragoste. După ce a bătut discret în uşă de două ori, Longinos ne-a spus că trebuia să ne vorbească. La ora aceea trebuia să fie vorba de ceva ieşit din comun: obişnuia să doarmă până târziu, căci nu se culca înainte de patru sau cinci dimineaţa. I-am zis să intre şi ne-a pus la curent:

— Tocmai a sunat un domn care zice că stă la Hotel Continental. Vrea o întâlnire pentru mâine.

— Bun, şi care e problema? Aranjează tu.

— Problema e, domnule, că omul era cam confuz şi părea nehotărât. A pus tot felul de întrebări din care am dedus că, ori e poliţai, ori n-a mai avut niciodată o astfel de experienţă.

— Pentru Dumnezeu, Longinos, l-a întrerupt Ilona, dac-ar fi fost poliţai n-ar fi ezitat nicio clipă şi vocea i-ar fi sunat cât se poate de natural, ce, nu-i cunoşti?

— Ba da, doamnă, dar nu ştiu ce să cred. Parcă era preot, sau cam aşa ceva. I-am spus să sune iar peste un ceas. Ce-i spun?

— Dac-ar fi preot, a spus Ilona, iar n-ar fi ezitat şi n-ar fi lăsat să se ghicească nicio tulburare. Aranjează-i o întâlnire cu fătuca aia din Cali de la Lourdes. Cred că ştiu despre ce e vorba.

Longinos a plecat mult mai liniştit, în timp ce Ilona îmi

explica:

— E un timid, Gabierule, un timid. Îi cunosc ca pe copiii mei. Vorbesc întruna, încurcă totul şi umblă prin lume împiedicaţi ca nişte măgari orbi.

Mi-am zic că avea dreptate şi nu era niciun motiv de alarmă.

Ilona o botezase „fătuca din Cali de la Lourdes” pe o blonduţă pipernicită, cu chip nevinovat şi ochi albaştri spălăciţi, foarte politicoasă, care îşi pleca privirile în jos de câte ori i te adresai. Sâsâia s-urile ca la munte. Ne spusese că era de la Cali, din Columbia, dar cred că pentru a profita de prestigiul de care se bucura acest oraş de a avea femeile cele mai frumoase de pe coasta Pacificului şi din zonele apropiate. Noi ajunsesem la concluzia că era originară din podişul andin şi n-o mărturisea, presupunând pe bună dreptate că asta nu era în măsură să-i înfrumuseţeze aspectul mai curând mănăstiresc. Dar, din spusele clienţilor, am aflat că în pat era de o înţelepciune babiloniană. Era foarte solicitată. Ilona o poreclise astfel destul de nimerit, deşi într-un mod cam profan.

A doua zi, omul a sosit punctual la întâlnire. La ora patru după-amiaza, oră destul de neobişnuită pentru activităţile de la Villa Rosa, Longinos a urcat şi m-a rugat să cobor:

— Cred că doamna a avut dreptate, dar e mai bine să vedeţi şi dumneavoastră. N-am mai văzut un client ca ăsta.

Într-adevăr, oaspetele nostru părea să vină dintr-o lume în care Villa Rosa aparţinea inimaginabilului. Mic şi slab, cu trăsături regulate, cu o mustăcioară dreaptă, vizibil vopsită, care discorda cu părul cărunt ce fusese odată blond. Domnul Peñalosa, cum s-a prezentat imediat cu o candoare dezarmantă, purta ochelari cu rame aurite şi avea gesturi automate şi în acelaşi timp lente, tipice celor care trăiesc printre cifre şi registre de contabilitate. Avea cu el o servietă maro, cu iniţiale aurite, neîndoielnic cadou de la firmă primit cu ocazia unei aniversări recente, un fel

de „pentru primii douăzeci şi cinci de ani petrecuţi cu noi, dragă domnule Peñalosa”, fraza-tip a unui manager care, exact în perioada menţionată, l-o fi ţinut pe bietul om într-un infern perpetuu de nesiguranţă şi umilinţă. L-am invitat să ia loc. Am început o conversaţie superficială, bună la destins nervii, despre clima din Panama şi scumpetea generală. Omul era pe bune înspăimântat. Nu ştia unde să-şi pună servieta, nici ce să facă cu mâinile sau cu picioarele. În fine, ceva mai liniştit, a hotărât să fie sincer cu mine:

— Uitaţi, domnule, este pentru prima dată în viaţă că mi se întâmplă o, cum să zic, zburdălnicie de felul acesta. Sunt auditor şef la o firmă contabilă care lucrează pentru companiile aeriene. Am sosit aseară în Panama şi băiatul de la hotel care mi-a adus bagajele în cameră mi-a spus de locul acesta, unde se pare că vin stewardesele să petreacă câteva clipe cu persoane respectabile şi discrete. Mi-a dat numărul şi am sunat. Daţi-mi voie să vă mărturisesc că am avut mereu o slăbiciune enormă pentru tinerele care fac această muncă. Călătoresc mult cu avionul în ţară, dar acum e prima dată că ies peste hotare. Am venit să fac o expertiză la o agenţie care a inaugurat acum un an o linie aviatică în Panama. Sunt căsătorit şi am două fete, una de zece şi alta de doisprezece ani a scos din portofel o fotografie color a fiicelor sale, fiecare pe o bicicletă, în faţa casei. În fundal se zărea neclar o cucoană ce zâmbea cu un entuziasm resemnat.

— Foarte drăguţe fetele, mulţumesc, i-am zis înapoindu-i poza. Eram pe punctul de a-i spune că nu ne găseam într-un loc potrivit pentru etalatul pozelor de familie, dar mi-am dat seama că orice observaţie de genul ăsta l-ar fi distrus. Tăcerea cam lungă a fost întreruptă de un zgomot uşor în salonaş. Fătuca din Cali venise să-l aştepte pe domnul Peñalosa. Contrar tuturor principiilor afacerii, am simţit că trebuia să-i explic musafirului – cuprins iarăşi de

o panică inconsolabilă, cu siguranţă din cauza evidentei apropieri de ceea ce fusese visul său de-a lungul multor ani de fantezii erotice reprimate şi arzătoare – cine era tânăra care-l aştepta:

— Este o fată foarte serioasă şi discretă, care vine destul de rar pe aici. Lucrează la Panagra ca instructoare de *stewardess* şi e în trecere prin Panama. Mâine trebuie să plece la Miami, la lucru. Puteţi avea deplină încredere în discreţia ei, domnule Peñalosa. Fiţi liniştit în privinţa asta, simţiţi-vă ca acasă. Am să vă trimit nişte whisky.

— Mii de mulţumiri, domnule, a răspuns el ceva mai liniştit, dar eu nu beau niciodată. Nu ştiu dacă trebuie, sunteţi foarte amabil.

— Ba cred că trebuie, am replicat pe un ton ce se voia autoritar. Nimic nu e mai potrivit decât un scoţian ca să rupă gheaţa.

Bietul Peñalosa s-a simţit dator să râdă, crezând că făcusem un joc de cuvinte, ceea ce nu avusesem de gând, evident. Auditorul a intrat în salonaş. Longinos i-a prezentat fata, iar eu am urcat s-o informez pe Ilona despre conversaţia avută.

Mi-a spus ceva despre reacţia imprevizibilă a timizilor în împrejurări de felul acesta, dar n-am dat atenţie. Trecuse de miezul nopţii când Longinos a venit din nou:

— Domnul Peñalosa zice că ar dori să petreacă noaptea cu fătuca din Cali. Ce ziceţi de asta?

— Sfătuieşte-te cu doamna. Nu cred că e vreo problemă, dar mai bine să-i ceri ei părerea.

Chiar atunci a intrat Ilona în camera mea, spunând:

— Trebuie să plătească dublu pentru toată noaptea şi spune-i că mâine dimineaţă trebuie să elibereze camera devreme. N-am de gând să-l am aici toată ziua.

— A plătit deja, doamnă. I-am spus că banii daţi iniţial erau doar pentru câteva ore, a plătit imediat. Dar e ceva ce mă îngrijorează.

— Adică acum toţi ne îngrijorăm pentru dobitocul ăsta, a izbucnit Ilona iritată. Să facă ce vrea, lăsaţi-l în pace. Uitaţi de nătărăul ăsta dacă nu vreţi să ajungem ca el.

— Doamnă, a insistat Longinos fără să se intimideze, problema nu e tipul, ci servieta aia a lui. E plină cu bani, de acolo îi scoate ca să plătească băutura. Precis că au ajuns la a doua sticlă de Dewar's. Iar fetei i-a făcut deja cadou peste două sute de dolari.

— Păi, cu asta trebuia să începi, puiule, a spus Ilona cu vocea ei senină şi opacă anunţătoare de pericole. Gabierule, coboară la tipul ăsta. Spune-i că nu vrem probleme. Să-ţi dea servieta cu bani ca s-o încui în seiful de aici. Îi dăm o chitanţă. Când pleacă, facem socotelile şi pace bună. Nu e cazul să vânture tot bănetul ăsta acolo jos. Acum vin alţi clienţi şi trebuie să evităm orice complicaţie. Ţi-am zis eu, timizii ăştia, oameni respectabili, taţi buni şi soţi exemplari, sunt un pericol al dracului.

Domnul Peñalosa a fost de acord cu toate şi ne-a încredinţat servieta în schimbul unei chitanţe pe care a scris-o el însuşi cu o caligrafie impecabilă de contabil, deşi era destul de ameţit. În dimineaţa următoare ne-a trezit Longinos cu vestea că oaspetele nostru voia să rămână mai departe în cameră, cerând în afară de fata din Cali şi pe cea care locuia cu aceasta.

— Îmi zice Matildita – aşa am aflat cum se numea fătuca din Cali – că amica ei e o dulceaţă şi de toată încrederea, a adăugat Longinos, imitând vocea lui Peñalosa.

— O ştiu eu pe aia, a spus Ilona din baia care, ca de obicei, avea uşa deschisă. Cheam-o, dar spune-i că dacă se mai îmbată ca data trecută o dăm afară imediat. Ea a făcut scandalul ăla cu brazilianul care a adus două sticle de curaçao pe care aproape le-a dat gata.

Au trecut trei zile. Peñalosa era tot în cameră şi contul creştea. A cerut şampanie pentru a sărbători sosirea celor două salvadoriene care se alăturaseră fetei din Cali şi

amicei sale. Totul se petrecea cât se poate de liniştit. Omul nu-şi pierdea manierele. Le numea pe companioanele de cameră „domnişoarele cabiniere”. Chipul îi strălucea de o mulţumire plină de beatitudine, de o fericire neaşteptată şi inepuizabilă, care a sfârşit prin a ne înduioşa. Finalul, previzibil, nu s-a lăsat aşteptat. Într-o seară au venit la Villa Rosa trei indivizi cu moacă inconfundabilă de executivi de mare viitor. I-am poftit în salon şi m-am pregătit să-i ascult. Veneau după Peñalosa. Lucrau la compania aeriană care îi comandase expertiza. Banii pe care-i purta în servietă erau pentru a fi depuşi într-o bancă din Panama care n-avea sucursale în alte ţări. Erau destinaţi unor plăţi urgente. Acum trei zile îl căutaseră la hotel fără să-l găsească. A doua zi au aflat că nu se întorsese la el în cameră. După nişte cercetări discrete, de dimineaţă, băiatul de la hotel le spusese de numărul de telefon pe care i-l dăduse lui Peñalosa. Aşa au aflat adresa. Unul dintre ei aranjase, într-adevăr, o întâlnire cu Longinos, dar o anulase. Peñalosa, mi-au spus, era un funcţionar de cea mai mare încredere. Lucra la ei de treizeci de ani. Nu mai lucrase în altă parte. Începuse ca simplu contabil. Avea o conduită ireproşabilă şi nu făcuse niciun pas greşit. Se mândrea că îi era credincios nevestei şi că fusese virgin la căsătorie. La rândul meu, le-am relatat cum ne purtasem cu el şi i-am liniştit în privinţa servietei. Le-am arătat copia chitanţei şi le-am spus că banii erau la dispoziţia lor. Au achitat nota, care depăşea două mii de dolari. Şi-au manifestat dorinţa de a vorbi cu Peñalosa.

— Dacă permiteţi, am spus, vă sugerez să mă lăsaţi pe mine să vorbesc mai întâi cu el şi să-i explic situaţia. Omul bea de trei zile, mi-e teamă să nu-şi piardă controlul, deşi până acum s-a purtat foarte corect.

Au fost de acord şi au rămas în salon să aştepte.

Când am intrat în cameră, după ce am bătut la uşă şi am

spus cine sunt, am dat de o scenă în acelaşi timp înduioşătoare şi grotescă. Peñalosa, în chiloţi, înconjurat de fete, unele goale puşcă, altele în lenjerie intimă, se lăsa mângâiat cu o mulţumire de paşă. Le-am spus femeilor să se îmbrace şi să iasă, aveam de vorbit cu domnul între patru ochi. Au ascultat fără să crâcnească. Peñalosa mă privea cu o expresie care trecea rapid de la mâhnire la o panică teribilă.

— Ce se întâmplă, domnule, ce se întâmplă? Domnişoarele n-au făcut nimic rău, vă asigur.

I-am spus că nu de asta era vorba. Afară îl aşteptau trei domni de la companie, veniseră după el. Gata să izbucnească în plâns, omul a bâlbâit nişte scuze şi explicaţii vagi. Voia să rămână aici pe termen nedefinit. Viaţa lui fusese o minciună interminabilă, o laşitate meschină:

— Nu mi-a spus nimeni că există aşa ceva, domnule. N-am avut habar. Vă daţi seama? Şi a început să plângă necontrolat, lacrimile i se scurgeau pe barba sură care, în trei zile, îl îmbătrânise cu zece ani. Nu vreau să plec, domnule. Vreau să rămân aici, aţi fost atât de amabili.

M-am apucat să-l îmbrac, tot încercând să-l conving că nu-i puteam îndeplini dorinţa.

Lasă că veniţi altă dată, încercam să-l consolez.

Nu, domnule, n-am să mă mai întorc niciodată Nu ştiu dacă o să-mi păstrez postul. Dar e bine. S-a terminat ştiu. Multe mulţumiri pentru tot.

A ieşit târându-şi picioarele. Nu l-am condus. A făcut-o Longinos, cu curtoazia lui impersonală învăţată prin hoteluri, pe care ştia să o folosească atunci când era cazul.

Întâmplarea cu domnul Peñalosa a pus capac răbdării mele pentru o viaţă care începuse deja să mă plictisească. Şi Ilona ajunsese la punctul critic al răbdării pentru această afacere. Traficul neîncetat de femei a căror viaţă, destul de elementară, o atingea şi pe a noastră,

adăugându-i un soi de coajă insipidă făcută din istorii mărunte, meschinării calculate, gelozii profesionale şi din narcisismul pe care ele îl alimentau cu presupusele preferinţe ale clienţilor, a devenit o rutină asfixiantă. Totuşi, printr-o simpatie feminină naturală şi solidară, printr-o toleranţă pe care eu n-o aveam, nici n-o avusesem vreodată pentru atmosfera asta de serai şi de colivie de păsări, Ilona mai avea resurse de generozitate pentru a suporta ceva ce mie îmi devenea de nesuportat. Ea îşi dădea seama şi, cu înţelegere drăgăstoasă, încerca să-mi facă mai uşoară existenţa aceasta care, oricum, era limpede că se apropia de sfârşit.

În timpul unui mic dejun pe terasă, care s-a prelungit până după prânz, am hotărât să examinăm situaţia şi să fixăm un termen final. Am convenit să aşteptăm primele ploi ca să ne despărţim de Villa Rosa. După ce Ilona a făcut bilanţul câştigurilor noastre – ea se ocupase mereu de această sarcină, care-mi depăşea talentele şi înclinaţiile – am decis să împărţim totul pe din trei, incluzându-l pe Bashur. Să-i trimitem imediat prietenului nostru partea sa, ca să-şi poată rezolva problemele. Noi aveam să ne punem banii într-un cont bancar pe termen de câteva luni, împreună. Dobânzile rezultate până în momentul plecării aveau să ajungă pentru drum şi pentru a-i lăsa lui Longinos o sumă cu care să înceapă o afacere care să-i dea independenţă. Primele ploi aveau să vină peste vreo două luni. Hotărârile luate şi faptul că stabilisem un termen final şederii noastre în Panama şi traiului la Villa Rosa ne-a produs o uşurare crescândă şi reparatoare.

— Ar fi curios de aflat, a spus Ilona, de ce ne afectează ceva ce n-am simţit deloc că ar atenta la principiile noastre etice atât de particulare. Plictisul vine din altă parte, din altă zonă a fiinţei noastre.

— Cred, am răspuns, că e vorba mai curând de estetică decât de etică. Că femeile astea se prostituează cu

consimţământul şi sprijinul nostru nu e treaba noastră. Ceea ce e greu de tolerat este calitatea de viaţă care derivă din această activitate, foarte lucrativă, fireşte, dar de o monotonie iremediabilă. În lumea noastră catolică-occidentală se obişnuieşte să opui ca doi poli antitetici prostituţia şi căsătoria în practică, privindu-l pe unul dintre aceşti poli atât de aproape precum este acum cazul nostru, antiteza se dizolvă şi se transformă într-un soi de paralelism aberant. Dar cred că nu trebuie să luăm treaba asta aşa de filosofic. Constatând că prostituţia e la fel de convenţională precum căsătoria, nu facem decât să confirmăm că făgaşul itinerant ales de noi şi voinţa de a nu refuza nicicând ceea ce viaţa, sau destinul, sau hazardul, cum vrei să-i spui, ne oferă în trecere se dovedeşte măcar eficient pentru a ne împiedica să cădem pradă plictisului unei acceptări resemnate, Ilona a aplaudat veselă:

— Bravo, Gabierule! Când te hotărăşti să gândeşti, lucrurile se aşază fiecare la locul lor. Partea proastă e că imediat toate se răstoarnă iar cu fundul în sus. Dar n-are importanţă, dacă ştii să le pui la loc. O dată cu ploaia o să plecăm de aici. Precis că tu ai să te îngropi în vreo mină în mijlocul cordilierei sau în canionul primului fluviu de care dai, de unde o să te apuci să-ţi contempli buricul şi să te divizezi în trei, ca un bonz.

— Du-te dracului, i-am spus, şi mai dă-mi nişte ceai. Când o să-ţi vină ideea să instalezi un *boutique* în Terranova am să vin să te salvez. Şi în fond nici tu nu eşti departe de chestii nebuneşti.

A venit lângă mine şi, zburlindu-mi părul, mi-a susurat la ureche cu accent provensal: *„Ne t'en fais pas, Maqroll, on sortira d'ici passablement riches et ça compte quand même.*[2]

La câteva zile după această discuţie pe terasă, la Villa

---

2 Nu-ţi face griji, Maqroll, o să plecăm de aici destul de bogaţi, iar asta, totuşi, contează, (n. t.)

Rosa a ajuns mesagerul funest trimis de zei pentru a ne readuce aminte că nu ţine de noi să ne schimbăm nici cu o iotă destinul. A venit în chip de muiere cu numele slav şi evident fictiv de Larissa. Zarurile se rostogoleau cu mult înainte de hotărârile luate de noi pe terasă. Am aflat-o curând.

Larissa

Larissa a ajuns într-o dimineaţă, aproape de prânz. Era trimisă de Alex şi de blonda din Maracaibo. Aceasta apucase să-i spună deja Ilonei despre o femeie născută în Chaco, de origine incertă, dar care bătuse lumea, vorbea câteva limbi, ducea o viaţă foarte rezervată şi avea un aspect impunător. Longinos a adus-o pe terasă, unde noi făceam plajă în costume de baie. Primul lucru care m-a frapat la ea au fost anumite trăsături care o asemănau cu Ilona. Acelaşi nas drept, aceleaşi buze proeminente şi bine desenate, aceeaşi înălţime şi aceleaşi picioare lungi şi bine modelate, care exprimau o forţă elastică şi o tinereţe invincibilă. Totuşi, la o privire mai atentă, mi-am dat seama că asemănarea era doar superficială, dispărând la un examen serios. Părul, de un negru intens, îi ajungea până la umeri şi îl purta despletit şi vâlvoi. Da, păreau să provină din aceeaşi regiune, dar nu aveau nimic în comun în afară de această vagă asemănare. Vorbea răguşit şi cu uşurinţă. Mai mult decât inteligentă, dădea impresia că posedă capacitatea foarte rară de a se orienta în ceea ce era esenţial, durabil şi sigur, făcând abstracţie de toate celelalte. Foarte curând ne-am dat seama cât de greşită fusese această părere. Îşi privea interlocutorul în ochi, dar nu la el se uita. Vreau să spun că era mai mult decât o privire, părea să-l caute acolo, cu o viclenie secretă şi răbdătoare, pe celălalt, pe acela care ne însoţeşte mereu şi iese la iveală doar când suntem singuri, pentru a ne transmite anumite mesaje, a ne topi anumite certitudini fragile şi a ne lăsa pradă unor perplexităţi greu de mărturisit. Exact asta căuta Larissa, sondând răbdător pentru a scoate la iveală ceea ce credeam şi speram că rămâne ascuns.

În timp ce ne dădea câteva explicaţii de rutină despre interesul ei de a lucra la Villa Rosa, despre experienţa în

acest domeniu la Singapore, Stockholm şi Buenos Aires, despre uşurinţa ei pentru limbile străine, plus alte precizări concrete, mi-am dat seama că, lucru total neobişnuit, reuşise să acapareze atenţia Ilonei. Am invitat-o să bea ceva, a cerut o cafea tare. S-a aşezat pe un scaun de pânză, la umbra unui copac uriaş care creştea în grădina de alături şi ne acoperea terasa. Florile lui cădeau în jurul femeii, aureolând-o, pentru o clipă, cu un portocaliu intens. Am avut impresia că efectul făcea parte dintr-o ceremonie secretă a cărei semnificaţie îmi scăpa. Din umbră, glasul ei răguşit avea un accent senzual care m-a făcut să mă gândesc la o ghicitoare care încearcă să prezică viitorul incert al unor trecători lipsiţi de apărare. M-a surprins adresându-mi-se direct:

— Merg des la un bar unde veneaţi în iarna trecută. Nu ne-am întâlnit niciodată. Mai exact, doar o dată, dar nu m-aţi văzut. Alex mi-a vorbit despre dumneavoastră, mi-a spus că stăteaţi la Pensiunea Astor. Eu stau foarte aproape şi-l cunosc pe patron. Nu ştiu cum aţi reuşit să scăpaţi de el. Când cazi în pânza de păianjen pe care o ţese în jurul cuiva pe care vrea să-l ţină pentru afacerile lui sinistre, e foarte greu să o rupi.

— Dumneata ai reuşit? am încercat s-o surprind la rândul meu.

— Eu n-am avut niciodată nevoie de el, nu m-aş lăsa pe mâna lui.

Era o lecţie greu de înghiţit. Ilona m-a privit cu o expresie de alarmă trecătoare, dar vizibilă. Mi-am zis că era mai bine să merg până la capăt, ca să ştiu cu cine am de-a face:

— La un moment dat, am fost nevoit să lucrez pentru el. Dar graţie amicului nostru comun Alex am reuşit să scap la timp şi m-am mutat.

— Da, la Hotel Miramar, a spus ea în timp ce florile portocalii continuau să cadă în jurul ei. De treabă femeie,

ecuadoriana. Am stat şi eu acolo vreo două săptămâni, când se făceau reparaţii la mine.

Era limpede că trebuia să tac. Deşi nu se instalase o rivalitate anume cu această femeie, nici nu apăruse un conflict limpede, iscat dintr-o subterană, dar inconfundabilă nepotrivire de caracter, înfruntarea cu femeia asta din Chaco, pe cât de informată pe atât de prudentă, era nechibzuită şi inutilă. Dacă tot avea să lucreze cu noi, era preferabil să păstrăm un teren neutru pentru a nu avea probleme. Ilona, care urmărise cu mult interes dialogul, a mutat cu naturaleţe discuţia spre detaliile legate de uniforma pe care avea s-o poarte Larissa şi de povestea ce trebuia inventată despre activitatea ei de stewardesă.

— N-aş vrea să port nicio uniformă, a spus femeia extrem de hotărât, făcându-ne să aşteptăm o explicaţie. N-aveţi decât să spuneţi că sunt inspectoarea de serviciu. Că apar periodic pentru a controla cât de bine sunt trataţi pasagerii. Voi spune că lucrez pentru Civil Aeronautic Board, drept care călătoresc incognito, din raţiuni evidente.

Treaba cu CAB-ul mi s-a părut cam nesăbuită şi i-am spus că dacă era cineva care să rişte, ea era aceea. A fost de acord imediat, ceea ce m-a nedumerit niţel. Era ceva la femeia asta care-mi scăpa; nu atât pentru că ar fi încercat să ascundă, ci mai curând pentru că aparţinea unei lumi necunoscute mie care, fără a fi ostilă, reprezenta forţe, curente, zone care constituiau o *terra incognita* pentru mine.

Când Larissa s-a ridicat ca să plece, s-a ridicat şi Ilona şi a condus-o până la scară. Au traversat dormitorul vorbind cu glas scăzut, în timp ce Ilona o lua pe după umăr, un gest pe care nu-l văzusem făcut cu nicio altă fată. Voia să pară protector, dar era de parcă ea căuta sprijinul cuiva mai puternic decât ea.

La început, prezenţa Larissei n-a fost foarte vizibilă şi nici n-a produs mari schimbări în rutina Villei Rosa. Venea adesea dimineaţa şi stătea cu noi în timp ce făceam plajă pe terasă. Ea, mereu în umbră, pe scaunul ales din prima zi, înconjurată de florile portocalii care cădeau în jurul ei; noi, citind sau continuând o conversaţie în care de obicei treceam în revistă oraşe şi locuri cunoscute. Părerile Larissei erau tot timpul vagi, înconjurate parcă de o ceaţă din care amintirile nu ies cu un desen clar, cu un volum definit. Exact invers decât în povestirile şi amintirile Ilonei: dintr-o trăsătură, aceasta îţi evoca un oraş, un peisaj, o insulă, o ţară. În cazul Larissei, neclaritatea se extindea şi asupra existenţei sale din Panama.

N-am apucat să aflăm unde locuia. Singurul lucru cert era că n-avea telefon acolo, suna de la barul pe care-l frecventaserăm amândoi şi tot acolo îi transmiteam întâlnirile stabilite pentru ea. Altă curiozitate a ei era că-şi selecta clienţii meticulos, în funcţie de anumite criterii care ţineau de vârstă, educaţie şi origine. Ne-o ceruse după primele vizite, cu glasul ei de bariton în călduri şi cu aerul ei absent:

— Vă rog, am să vă cer să nu-mi stabiliţi întâlniri cu bărbaţi tineri. Prefer bărbaţii maturi, care s-au format cel puţin pe alte meleaguri şi nu au manierele astea exuberante şi bruşte ale oamenilor din ţările de pe aici. De asemenea, sub niciun motiv nu vreau să am de-a face cu nord-americani sau cu orientali. Ştiu, ştiu, nu e uşor să afli toate astea la telefon, dar dacă mă ajutaţi un pic şi participă şi Longinos la treaba asta, cu timpul mă ocup eu de restul. Am să-mi formez clientela mea exclusivă. Există un tip de bărbaţi cu care mă înţeleg foarte bine şi care se întorc mereu. Ilona a dat să spună ceva, dar Larissa n-a lăsat-o. Ştiu bine, a adăugat cu un zâmbet care se dorea amabil, nereuşind decât să fie condescendent, poate cer prea multe şi nu e în obiceiul casei să pui condiţii. Înţeleg

asta. Numai că, o să vedeţi, foarte curând n-o să vă mai implicaţi defel şi, în schimb, ăsta va fi singurul mod în care voi lucra cu rezultate bune pentru toţi.

Ilona n-a mai zis nimic, eu priveam norii care alergau pe cer mânaţi de o briză care anunţa venirea ploilor.

Prin Longinos am aflat unde locuia noua noastră achiziţie. Într-o zi m-au sunat de la bar să-mi spună că aveam corespondenţă: prietenii continuau să-mi scrie acolo. Longinos s-a dus să-mi aducă scrisorile, iar când s-a întors, după un timp destul de lung, a urcat să mi le dea, relatându-mi, amuzat şi mirat totodată:

— Când am ajuns, Alex m-a rugat să-i duc doamnei Larissa un pachet lăsat pentru ea. Părea să conţină îmbrăcăminte de damă. Mi-a spus că trebuia să-l primească acasă, nu la bar. Când i-am zis că nu-i cunoşteam adresa, s-a uitat la mine neîncrezător, a ezitat un moment, apoi mi-a indicat cum se ajunge, trebuia să cobor pe Bulevardul Balboa, să trec de nişte străzi în direcţia nord şi să ajung la malul mării; acolo, pe o mică plajă înconjurată de stânci şi stâlpi de ciment care aveau menirea să pună stavilă mareei, se găsea o barcă pescărească pe jumătate distrusă, sprijinită de marginea şoselei. Trebuia s-o chem de pe trotuar, avea să iasă să ridice pachetul. Zis şi făcut. Am strigat-o, a scos capul pe hubloul singurei cabine ce părea să fie cât de cât locuibilă şi m-a întrebat ce aduceam şi cine îmi spusese unde stătea. I-am explicat şi a ieşit să ia pachetul. Era în cămaşă de noapte şi plină de draci. „Să nu te apuci să spui în dreapta şi în stânga unde stau, asta nu e treaba nimănui. Să nu mai pui piciorul aici. Stăpânilor spune-le ce vrei, vorbesc eu cu ei. Şi-acum întinde-o, mucosul dracului!” Vorbea încet, de parcă nu voia să fie auzită, deşi nu trecea nimeni pe acolo în momentul acela. Dar ce muiere furioasă! Să vedem ce basm o să vă toarne dumneavoastră.

— Nu-ţi face griji, l-a liniştit Ilona, nu e vina ta. Dacă n-a

vrut să ştim unde stă e treaba ei. Nu mai calci pe acolo şi gata.

Longinos s-a retras, lăsându-ne tăcuţi. Mi-am amintit perfect de barca distrusă, înţepenită pe plaja plină de pietre şi bucăţi de beton. O vedeam în fiecare zi de la fereastra mea de la Hotel Savoy. Mi-am amintit de ceva ce-mi atrăsese atunci atenţia, dar uitasem: în timpul nopţii zăream uneori o lumină slabă într-una din cabinele de lângă puntea de comandă dărăpănată. Mi-am amintit şi numele ambarcaţiunii, pe o placă de bronz înnegrită de la tribord se mai putea citi cuvântul „Lepanto". Mă mirase discrepanţa dintre un nume atât de sonor şi încărcat de legendă şi resturile umilei nave de cabotaj care zăcea ruginită şi aproape fără formă pe plaja îngustă transformată, din timpuri imemoriale, în groapă de gunoi. Longinos o confundase cu bărcile de pescari care ancorau în fundul golfului. Dar după anumite caracteristici de construcţie, după forma hublourilor şi a celor două ţevi de ventilaţie care mai stăteau la locul lor printr-un miracol de echilibru, nu era greu să-i ghiceşti originea: provenea dintr-un şantier naval din Toulon, Genova sau Cádiz. Cum de ajunsese barca aici, eşuată lângă o faleză din Panama, era o întrebare care, chiar dacă mi-o pusesem atunci, încetase să mă preocupe. Acum, imaginea tristei epave ieşea din nou la iveală, dintr-un trecut imediat, rupând uitarea binefăcătoare. Prezenţă torturantă, ce se cerea descifrată cu groaza misterelor delfice.

După câteva zile, Larissa a vrut să ne vorbească. Tocmai îşi expediase un client. A urcat la noi, obosită şi vădind o iritare căreia nu ştia să-i dea frâu. Ilona a liniştit-o treptat, făcând-o să ajungă la o stare de blândă epuizare, potrivită dialogului. Era vizibilă influenţa pe care prietena mea o avea asupra misterioasei femei din Chaco. Cu câteva cuvinte spuse ca din întâmplare, reuşea să-i transmită un calm şi un echilibru care puteau să dureze zile întregi.

Înseninată de-acum şi gata să ne dezlege enigma sălaşului ei, Larissa a început să vorbească. Povestea ei avea ocolişuri, labirinturi şi scurtături care se apropiau de o lume vizionară deschisă ezoterismului de care eu m-am ştiut apăra cu un instinct orb de a evita haosul, care reprezintă unul din chipurile morţii, pentru mine mai puţin suportabil, dar mai letal.

— M-am îmbarcat pe Lepanto la Palermo, a început Larissa. Stătusem acolo câţiva ani, ca domnişoară de companie a unei nobile siciliene, prinţesa de la Vega y Hoyos, ultim vlăstar al unui neam de granzi de España rămaşi în Sicilia după ce insula n-a mai aparţinut coroanei spaniole. Bătrâna îşi legumea o avere modestă cu zgârcenia unuia care ştie că, dintr-un moment în altul, poate ajunge la mizerie. Era posesoarea unei culturi strălucite, citea în mai multe limbi tot felul de cărţi, dar de preferinţă clasice şi marile texte istorice. Era cam ţicnită. Când m-a angajat, începuse să se intereseze de spiritism şi de tot soiul de experienţe ezoterice. Faţă de mine se purta cu o amabilitate distantă, datorată poate originii mele latino-americane şi neobişnuinţei de a avea de-a face zilnic cu alte persoane. Locuia singură într-un conac uriaş situat în afara oraşului. O dată pe săptămână, un grădinar venea să îngrijească parcul care înconjura reşedinţa al cărei aspect de pustietate şi ruină producea o mare tristeţe. Bucătăreasa cea bătrână, surdă ca o cârtiţă, gătea o mâncare din care lipseau atât imaginaţia, cât şi cel mai elementar simţ culinar. Prinţesa îşi rupsese un picior pe când cobora scara principală, drept care dăduse anunţ la ziar cerând o damă de companie. M-a angajat imediat. Când a reînceput să meargă, m-a rugat să rămân: „M-am obişnuit cu dumneata, dacă pleci, o să-mi lipseşti, mi-a spus pe tonul acela foarte personal, în care se amestecau insolenţa aristocratică distrată şi bruscheţea oamenilor solitari care nu ştiu cum să se poarte cu ceilalţi. M-am

hotărât să rămân, deşi mă plătea atât de neregulat că n-am aflat niciodată ce salariu aveam şi nici când trebuia să-l primesc. Am ajuns să mă pasionez de lectură tot citindu-i cu glas tare, seara, în camera ei. Adesea mă prindeau zorile. Dormeam toată dimineaţa. După prânz, ne plimbam prin parc. Îmi povestea vechi legende de familie, complicate isprăvi de amor ale bărbaţilor neamului, a căror faimă sub acest aspect se mai păstra şi acum în Sicilia, cu adăugiri populare de o cruzime cam rustică. Într-o zi, prinţesa de la Vega y Hoyos a murit în urma unui stop cardiac fulminant. Când s-a întocmit actul de deces, s-a aflat că împlinise nouăzeci şi patru de ani. Nu mi-am imaginat că era atât de bătrână, eu îi dădeam puţin peste şaptezeci. Notarul care a lichidat afacerile prinţesei mi-a înmânat suma lăsată de aceasta prin testament. Oricum, era mult mai mică decât calculasem, deşi mă încurcasem şi eu în date şi plăţi parţiale, aşa că nici socotelile mele nu erau prea demne de încredere. Notarul mi-a spus că puteam rămâne în casă, până se hotăra ce să se facă cu ea. N-am fost de acord. Fără compania prinţesei, pustietatea dărăpănată a conacului mă apăsa nespus. M-am dus în port să caut un vapor care pleca, n-avea importanţă unde. Am dat de Lepanto. Am vorbit cu căpitanul, un tip din Cádiz, viclean şi vorbăreţ, cu care, la capătul unei discuţii laborioase, am convenit asupra preţului biletului. M-am aciuit într-un colţ de cală unde mi s-a instalat un pat rudimentar. S-a scuzat că singura cabină disponibilă servea drept birou unui funcţionar de la o agenţie navală coproprietară a ambarcaţiunii. Lepanto avusese cert zile mai bune. Când m-am îmbarcat eu, deja ameninţa să se ducă la fund la prima furtună care l-ar fi surprins în larg. Dar poate era vorba de o fragilitate înşelătoare, căci l-am văzut înfruntând furtunile din golful León fără probleme. Căpitanul mi-a spus că mergea mai întâi la Genova, iar de acolo la Mallorca, unde urma să cobor. Am fost de acord şi

m-am dus să-mi aduc puţinele lucruri care mă aşteptau la conac. În timp ce-mi ocupam patul acela prăpădit din cala vasului Lepanto, nici prin gând nu-mi trecea că aveam să trăiesc acolo până astăzi. Ceea ce mi s-a întâmplat pe acest vas este atât de complicat şi vine din unghere atât de ascunse şi de întunecate ale nerostitului, încât vi le voi povesti încetul cu încetul. Acum s-a făcut târziu şi restul rămâne de spus în mai multe etape. Deocamdată e de ajuns să ştiţi că, într-adevăr, locuiesc în ce a rămas din Lepanto. Când aveţi nevoie de mine, vă rog să lăsaţi mesajul la bar. Trec pe acolo în fiecare zi. Doresc să nu fiu căutată pe vas şi să nu veniţi acolo. Nu vreau să atrag atenţia, încerc să trec cât mai neobservată posibil. Foarte puţini ştiu că epava aceea e locuită. Dacă se zăreşte vreo lumină, lumea crede că e vorba de un cuplu care s-a refugiat acolo să facă dragoste. Dacă ar şti adevărul, uimirea le-ar putea schimba viaţa.

După ce-a plecat Larissa, noi am rămas tăcuţi, gândindu-ne şi analizând nu doar ce ne povestise, ci şi ce ghiceam în spatele ultimelor ei cuvinte. Am rămas cu o senzaţie de neplăcere vagă, care, pe măsură ce se înnopta sub cupola vegetală a grădinii părăsite de alături, creştea devenind de nesuportat.

— Hai să bem ceva, aici nu e de stat, a propus Ilona. Am colindat prin câteva locuri pe care le frecventam când stăteam la Hotel Sans Souci. Chelnerii şi barmanii ne-au primit cu o cordialitate uşor mirată. Ne-am întors acasă ameţiţi de alcool şi de somn, fără să fi reuşit să scăpăm de neliniştea obscură produsă de cuvintele Larissei. În zilele următoare am continuat să facem demersuri pentru lichidarea afacerii. Bashur ne-a confirmat primirea banilor, în cuvinte în care uşurarea se împletea cu recunoştinţa. Acea recunoştinţă care, la oamenii din rasa lui, are intensitatea şi profunzimea unui act religios. Ieşise cu bine din toate necazurile şi pregătea un cargou pentru a

transporta substanţe chimice şi coloranţi. Nu era exclus, ne anunţa bucuros, să ne întâlnim în Panama. Avea să ne ţină la curent după ce vasul avea să fie gata la şantierul naval din Anvers. Îi alesese şi numele: Fairy of Trieste.

— N-au leac levantinii ăştia, a spus Ilona, încercând să-şi mascheze duioşia pe care i-o produsese gestul lui Abdul. Când ies din cele o mie şi una de nopţi, se apucă să pună bombe şi să lupte în munţi. Nu mi te imaginez, Maqroll, botezând astfel un vas de-al tău.

I-am răspuns că, una la mână, a avea un vapor era ceva cât se poate de improbabil în cazul meu şi că, doi la mână, botezatul lucrurilor şi al persoanelor era talentul ei, nu al meu. Rămânea problema cu Longinos. Se ataşase atât de mult de noi, mai ales de Ilona, că ştiam cât de dureroasă avea să fie pentru el plecarea noastră.

— Am să vorbesc eu cu el, a promis Ilona. Dacă n-o fac, eşti în stare să-l iei cu noi, ceea ce iese din discuţie.

Avea dreptate, ca de obicei.

Într-o seară, la câteva săptămâni după conversaţia cu Larissa, aceasta a avut o întâlnire cu un client de-al ei, administratorul unui consorţiu bancar scandinav cu sucursală în Panama. Un viking uriaş şi blând, care saluta foarte ceremonios şi părea gata să adoarmă oriunde. La plecare, l-a rugat pe Longinos să mă cheme, avea să-mi spună ceva personal. Am coborât în salon. Rămânând în picioare, cu pălăria de paie în mână, norvegianul s-a limitat să-mi spună:

— Cred că prietena noastră nu se simte bine. Nu e o problemă medicală, e altceva. Vorbiţi cu ea, sunt sigur că puteţi s-o ajutaţi.

Asta a fost tot. A plecat ca hipnotizat. Noaptea tropicală l-a înghiţit pe dată în larma greierilor şi orăcăitul sincopat şi banal al broscoilor ascunşi în iarbă.

Chiar în seara aceea, Larissa ne-a spus continuarea poveştii. La fel ca atunci când o văzusem prima dată, m-a

tulburat iarăşi, acum şi mai mult ca urmare a mărturisirilor sale, prin zona aceea chinuită şi întunecată pe care o simţeam la pândă, ascunsă în spatele făpturii sale, a cuvintelor sale, a celor mai mărunte gesturi ale sale. Iar acum se mai adăuga ceva nou, ceva care m-a neliniştit şi pe care nu ştiam cum să-l interpretez: mi-am dat seama că Ilona se găsea, în mai mare măsură decât mine, învăluită în plasa cumplită întinsă de Larissa. Că respira, cu o naturaleţe alarmantă, aerul acela pe care-l răspândea, ca o răsuflare letală, femeia care venise la Villa Rosa ca un mesager trimis din Hades. De aceea mi se pare necesar să reproduc amănunţit această istorie tulburătoare. Spunându-i eu Ilonei despre temerile scandinavului, a chemat-o imediat. Eram pe terasă, bucurându-ne de noaptea răcorită de o briză uşoară care limpezise şi cerul, dându-ne impresia că vasta cupolă scânteietoare, animată de o activitate neîntreruptă, putea fi atinsă cu mâna. Larissa s-a lăsat să cadă pe primul şezlong întâlnit în cale şi a rămas tăcută o bună bucată de timp. Chipul ei arăta o epuizare extremă, corpul îi trăda un calm sfârşit, de parcă şi-ar fi dat sufletul. Dar când a început să vorbească, am fost uimiţi de tonul ferm al glasului răguşit, avea o energie secretă şi intensă, care venea dintr-o zonă ascunsă, de neatins şi de neconceput la fiinţa asta care părea să moară.

„Trebuie să vă relatez faptele de la început. Vasul Lepanto a fost obligat să mai rămână la Palermo încă două zile, căpitanul aştepta nu ştiu ce hârtii de la Palma de Mallorca, fără de care nu putea ridica ancora. Cum nu voiam să mă întorc la conac şi aveam deja lucrurile pe vapor, am preferat să rămân pe vas. În prima noapte am dormit adânc, în ciuda mirosului de santină ce domnea acolo. În timpul zilei fusesem în port să cumpăr câteva lucruri esenţiale pentru toaleta mea personală. Trebuia să împart baia cu patronul, care n-o mai folosise de mult. Nu

găseai nici prosoape şi nici săpun în locul rudimentar ce avea pretenţia să fie o baie. Am mai cumpărat şi câteva provizii menite să completeze mâncarea de pe vas, care nu se anunţa defel apetisantă. M-am întors pe înserat. Căpitanul a încercat să deschidă un dialog cu scopuri clare. Am găsit oportun să-i dau de înţeles, o dată pentru totdeauna, că era cazul să renunţe la orice tentativă de acest gen şi să nu mai insiste. A priceput fără mare supărare şi am vorbit de altceva. L-am rugat să-mi dea o lampă ca să am lumină pe timp de noapte. Mi-a spus că în fundul calei era un întrerupător de la care se aprindea un bec electric, pe care precis nu-l văzusem pentru că era ascuns de stâlpul metalic de deasupra patului. Când am coborât ca să mă duc la culcare, mi-am dat seama că trebuia să străbat toată lungimea calei pentru a aprinde sau a stinge becul, aşa că m-am întors şi am primit o lanternă cu baterii. Mi-a dat-o într-un mod impersonal şi lipsit de amabilitate, de unde am dedus că nu-i plăcuse că-i refuzasem propunerile. Dar era mai bine aşa şi n-am făcut caz de proasta lui dispoziţie. Am adormit aproape imediat şi am uitat să sting lumina. Deja mă obişnuisem cu mirosul şi balansul blând al vasului ancorat la chei m-a ajutat să am un somn profund şi odihnitor. Am fost trezită brusc de o prezenţă care se interpunea între lumina becului şi patul meu. Încă pe jumătate adormită, am crezut că era omul din Cádiz care îşi încerca norocul, nevoind să renunţe. Silueta s-a apropiat încet şi s-a aşezat la capătul patului. Ceea ce am văzut m-a trezit de-a binelea şi mi-a produs cea mai mare uimire. Un ofiţer din cavaleria uşoară a imperiului lui Napoleon, adică din *Chevaux Légers de la Garde,* mă privea fix. Ochii de un cenuşiu ca oţelul străluceau sub arcul sprâncenelor încărunţite, la fel ca mustaţa mare şi blondă cu vârfurile răsucite atent şi ca pletele împletite în două cozi care ieşeau din chivără cu galoane aurite şi însemnele regimentului său. Mâinile puternice, vânoase

dar îngrijite, se odihneau pe genunchii robustului cavalerist, conferindu-i un aer familiar. «Nu te speria, mi-a spus într-o franceză cu accent de Reims şi pe un ton răspicat şi înalt, tipic militarilor obişnuiţi să dea ordine în aer liber. Nu vreau decât să stăm puţin de vorbă. Iartă-mă că te-am trezit, dar trece mult timp în care nu vorbesc cu nimeni, iar prezenţa dumitale neaşteptată este pentru mine o ocazie atât de plăcută.» Nu mai ţin minte ce i-am răspuns, cert e că exprima o atât de spontană şi afabilă nevoie de companie, încât, imediat, am început să vorbim de parcă ne cunoşteam de o viaţă. După ce m-a liniştit în privinţa apariţiei sale atât de neaşteptate, s-a prezentat politicos. Se numea Laurent Drouet-D'Erlon. Era colonel în *Chevaux Légers de la Garde,* văr primar cu generalul conte Jean-Baptiste Drouet-D'Erlon, un apropiat al împăratului. Călătorea pentru a duce la îndeplinire o misiune încredinţată de conte, despre care nu-mi putea da multe amănunte. Se ducea la Genova. Acolo spera să culeagă anumite veşti din insula Elba unde, după cum trebuia să ştiu, Napoleon era ţinut în captivitate din voinţa puterilor aliate. După care mergea spre Mallorca. Aici trebuie să vă spun ceva greu de înţeles, ceva ce nici eu n-am înţeles uşor. Imposibilitatea logică de a sta de vorbă cu un militar al imperiului care se referea la un prezent care, pentru mine, trecuse de un secol şi jumătate, deşi mi se părea o aberaţie inexplicabilă, se prezenta cu o fluiditate şi o logică imbatabile, din chiar momentul în care omul începuse să vorbească. Vreau să spun că în sinea mea nimic nu s-a opus şi nu s-a alarmat în faţa unei imposibilităţi ce dispărea imediat, graţie căldurii şi plenitudinii pe care o transmitea acest om al unei epoci trecute şi care, prin simpla sa prezenţă, devenea pentru mine un azi absolut. În această acceptare care, o dată percepută, se transforma în ceva ce se petrecea în limitele unei normalităţi irecuzabile, rezidă secretul tuturor celor

ce mi s-au întâmplat de când am urcat la bordul vasului Lepanto.

Am stat de vorbă toată noaptea. Adică el vorbea şi eu îl întrerupeam doar pentru a-i cere să-mi precizeze date şi să-mi confirme familiaritatea cu locuri şi fapte ce-mi erau cunoscute graţie lungilor zile de lectură la conacul prinţesei. Acum ar fi inutil să încerc să reconstitui, detaliat, viaţa cuiva cu care, în cazul lui Laurent, am convieţuit atâta timp. Nu se întoarce nimeni asupra unor împrejurări care, o dată menţionate, fac parte din viaţa obişnuită şi sunt considerate ca bine ştiute. În prima noapte n-a ieşit din cadrele unui formalism politicos dar cordial, care a uşurat mult dialogul nostru, făcându-ne pe amândoi să ne simţim ca doi tovarăşi de călătorie care se înţeleg bine şi se bucură de compania celuilalt ca de o fericită coincidenţă care ne va face plăcută plictiseala unei lungi călătorii pe mare. Când de pe covertă au început să se audă primele zgomote ale dimineţii, Colonelul s-a ridicat şi şi-a luat la revedere sărutându-mi mâna mai curând amical decât curtenitor. S-a îndreptat spre fundul calei şi a stins becul, lăsându-mă în penumbra zorilor. Am rămas ore bune întinsă în pat, încercând inutil, desigur, să pun cap la cap întâmplarea recentă şi realitatea în care reintram. Am avut convingerea că ceva în mine se schimbase pentru totdeauna. Mi-era teamă să urc pe covertă şi să-mi petrec ultima zi la Palermo însoţită de amintirea, vie şi pregnantă, a unei experienţe de neconceput. M-am hotărât în cele din urmă să ies. Căpitanul m-a privit suspicios şi mirat: «Credeam că eşti bolnavă şi-o să stai toată ziua acolo jos. Mergem la masă; vrei să mănânci cu mine? Sau preferi să cobori pe uscat şi să mănânci în port?» I-am spus că preferam a doua variantă, simţeam nevoia să mă dezmorţesc şi încă nu mi-era foame. A dat din umeri şi mi-a întors spatele, fără niciun comentariu. Dacă nu eram prieteni, măcar ştiam la ce să ne aşteptăm unul de la

celălalt. În felul ăsta călătoria avea să fie mai uşor de suportat. A doua zi, dimineaţa, aveam să ridicăm ancora şi să ne îndreptăm spre Mallorca. Am mâncat la o cârciumă din port, după care am străbătut locurile care-mi plăcuseră şi care-mi lăsaseră o amintire plăcută. M-am întors pe vas pe înserat, rămânând pe covertă până la cină. Spectacolul portului mi-a abătut atenţia de la toate, m-a scos din timp. Am cinat între patru ochi cu patronul. Nu ştiu dacă am scos două vorbe. Am coborât imediat în cală şi m-am culcat. Spre miezul nopţii, pe când mă pregăteam să mă dau jos din pat ca să merg să sting lumina, am auzit că cineva tocmai acţionase întrerupătorul din fundul calei. De patul meu s-au apropiat nişte paşi. Nu m-am mirat foarte tare, de fapt îl aşteptam pe vizitatorul din noaptea precedentă. A venit, într-adevăr, să se aşeze pe marginea patului şi, schimbându-şi tonul impersonal şi politicos de până atunci, s-a lansat într-o declaraţie amoroasă febrilă, de o intensitate pe care n-o cunoscusem înainte. Mâinile lui au început să-mi mângâie corpul, cu gesturi tot mai intime şi dezordonate. Am făcut dragoste, el pe jumătate dezbrăcat, eu complet goală. Mă iubea în asalturi succesive, rapide şi cu o intensitate ce mă umplea de fericire, dar în acelaşi timp tot mai slăbită. În fine, ne-am învelit cu pătura aspră de lână, plină de scaieţi şi aşchii de lemn care ne zgâriau pielea. Mi-a povestit tot felul de întâmplări din viaţa lui. Fusese în două rânduri prizonier la ruşi. O dată, după bătălia de la Austerlitz, altă dată, la trecerea de la Berezina, în timpul retragerii de la Moscova. În ambele cazuri fusese trimis în Crimeea. Prima dată a rămas acolo doi ani, bucurându-se de clima blândă şi de primitoarea ospitalitate a georgienilor.

A doua oară, a fost alături de ducele de Richelieu, care era în serviciul ţarului Alexandru I, în calitate de guvernator al regiunii. Acolo, la Odesa şi la Tbilisi, circazienele care îi acordau favorurile fără mofturi l-au

iniţiat într-un ritm special şi delicios de a face amor, de natură să subjuge femeia ca sub acţiunea opiului sau a delirului mistic. Când maşinile au început să zumzăie, anunţând plecarea vasului, colonelul şi-a luat rămas-bun cu un sărut lung şi fierbinte, s-a îmbrăcat grăbit şi s-a pierdut în lumina incertă a dimineţii. Un somn adânc, care a durat până mult după prânz, m-a refăcut după noaptea agitată şi frumoasă. Când m-am trezit, eram în larg. Vasul avea un tangaj violent, luptând cu marea agitată de vântul tramontana. În noaptea care a urmat, s-a repetat episodul erotic cam în acelaşi fel, exceptând tăcerile prelungi în care cădea Laurent, preocupat cu toată atenţia şi toată energia să se bucure de trupul meu ca de o sărbătoare care-i fusese interzisă mult timp. Înainte de a pleca, mi-a spus că nu era sigur că va putea veni în zilele următoare, dar îmi promitea că ne vom vedea înainte de proxima escală. Într-adevăr, noaptea următoare mi-am petrecut-o într-o aşteptare înfrigurată, căzând spre dimineaţă într-un somn bântuit de imagini în care dorinţa mea inventa cele mai absurde mijloace pentru a mă trezi.

Viaţa la bord curgea în rutina monotonă impusă de existenţa pe vapoarele mici, aşa cum era Lepanto, unde contactul cu tovarăşii de călătorie se rezumă la dialogul searbăd din timpul meselor sau la comentarea banalelor incidente de navigaţie. În plus, eu trăiam îmbătată de amintirea ceasurilor petrecute cu Laurent. Păstram parcă pe piele căldura prezenţei sale, cu o fidelitate supranaturală. Aşa au trecut două nopţi, iar în cea de a treia am avut încă o surpriză. Tocmai încercam să adorm şi să mă apăr de lumina becului ridicând un colţ al păturii, când cineva s-a oprit în faţa patului meu. Am crezut că e prietenul meu. Mi-am descoperit chipul, nerăbdătoare să-l primesc, şi m-am pomenit în prezenţa unui personaj pe care, în primul moment, n-am reuşit să-l identific. Apoi mi-am dat seama că văzusem oameni ca el în tablourile din

biblioteca prinţesei. Era un bărbat înalt, slab, cu mâini osoase şi palide şi chip prelung, de o paloare între curteană şi ascetică. Ochii foarte negri, umbriţi de gene lungi, aproape feminine, aveau o strălucire inteligentă, stăpânită şi ceremonioasă. Purta o togă de catifea neagră, lungă până în pământ, întreruptă de două note de culoare de o eleganţă desăvârşită: nasturii, de la gât la centură, de un purpuriu intens, cu o bordură de argint bine lustruit. Atât gulerul, cât şi poalele veşmântului erau brodate tot cu argint, sub care se zărea o fâşie îngustă de un verde ca lămâia. Purta pe cap o tocă înaltă şi rigidă de catifea purpurie, de sub care ieşeau nişte plete negre ca pana corbului cu sclipiri albăstrii îngrijite cu o atenţie nu lipsită de cochetărie. Pe piept îi atârna un lanţ de aur cu un pandantiv care întruchipa un leu înaripat făcut din acelaşi metal, care ţinea în labele din faţă o carte deschisă pe care erau scrise cuvintele *Pax tibi Marce Evangelista Meus.* Ţinându-şi mâinile ascunse în lungile mâneci ale tunicii, mă privea fix, de parcă ar fi vrut să mă recunoască. Brusc, a început să vorbească într-o italiană aleasă şi impecabilă, în care se ghicea imediat că voia să evite orice accent sau cuvânt care ar fi putut indica o anumită regiune. Glasul îi era de bas profund, de o seninătate caldă care trăda o îndelungată educaţie de la curte. După ce şi-a cerut scuze pentru apariţia intempestivă, s-a prezentat ca Giovan Battista Zagni, raportor al Secretariatului Judecătoresc al Marelui Consiliu al Serenissimei Republici a Veneţiei. Se ducea la Mallorca pentru a încasa drepturile pe care Banca Mutt le datora pentru folosirea porturilor Republicii de pe coasta dalmată. L-am invitat să ia loc pe marginea patului: înălţimea lui mă intimida, preferam să-l privesc de la înălţimea mea pentru a putea stabili un dialog mai natural şi mai liniştit. A acceptat cu un zâmbet care i-a dezvelit dantura impecabilă şi-l întinerea considerabil. Încă o dată s-a creat atmosfera aceea de familiaritate perfectă pe care

o simţisem cu colonelul Drouet-D’Erlon. Şi încă o dată împăcam, fără efort şi fără violenţă, prezentul pe care-l trăiam eu şi trecutul din care sosea vizitatorul meu neaşteptat. Cu Zagni, lucrurile s-au petrecut mai repede. După o oră în care mi-a povestit câteva întâmplări şi mi-a spus câteva glume deocheate şi altele de-a dreptul scandaloase, dintre cele care animau viaţa ermeticei societăţi veneţiene, a început să-mi mângâie genunchii, apoi interiorul coapselor, cu încetineala tihnită a celui ce şi-a dedicat o bună parte din viaţă curtării cochetelor şi intrigantelor sale compatrioate. Acţiona cu siguranţa vicleană a bărbatului care n-a fost respins în avansurile lui galante. Şi-a dezbumbat tunica încet, cu multă naturaleţe, apoi a scăpat şi de lenjeria fină de batist şi a intrat cu mine sub pături cu mişcări care mi-au amintit anumite ceremonii religioase în care oficianţii par nemişcaţi, numai că fiecare gest corespunde unei acţiuni savant calculate. Am făcut dragoste scăldaţi în parfumul capitos şi floral pe care-l răspândea funcţionarul Serenissimei, precis achiziţionat într-una din prăvăliile acelea mici de pe podul Rialto unde se vând esenţe din Orient. Înainte de ivirea zorilor, Zagni s-a îmbrăcat cu aceleaşi gesturi măsurate şi, sărutându-mă pe frunte, mi-a spus că va reveni noaptea următoare. Totodată, m-a anunţat că va lipsi doar când ne vom apropia de ţărm, asta până când ne vom întoarce în larg.

Aşa cum ar fi trebuit să bănuiesc, căpitanul se ferise să-mi spună că aveam să facem mai multe escale. Dată fiind starea navei, maşinile aveau nevoie de reparaţii dese. Am oprit astfel la Salerno, apoi am fost siliţi să rămânem două zile la Livorno şi o săptămână întreagă la Genova, în aşteptarea unei piese de schimb pentru arborele elicei. Apoi ne-am oprit la Nisa, iar de acolo, pe o furtună care zgâlţâia vaporul de credeai că se duce la fund în orice clipă, am plecat spre Mallorca. Vizitatorii mei nocturni

făceau cu schimbul. Laurent, cu o zi înainte de a opri în fiecare port, în timpul şederii acolo şi în noaptea de dinaintea plecării. Zagni, cât timp eram în larg. Cu fiecare, relaţia mea a devenit extrem de personală şi de strânsă. Colonelul imperiului îmi povestea campaniile sale în Germania, şederea în Spania cu Junot, perioadele lungi în care fusese prizonierul ruşilor în Caucaz şi participarea la un complot, în care un rol principal îl avusese vărul său, generalul conte Drouet-D'Erlon, menit să pregătească revenirea împăratului exilat în insula Elba. Am ajuns să mă obişnuiesc atât de mult cu felul său de a face dragoste, încât aşteptam plină de nerăbdare să ajungem într-un port. Relaţia cu Zagni, în schimb, avea ceva de ceremonial religios, un fel de aură bizantină, o măreţie aurită care mă lăsa într-o stare de reverie, într-un lent delir alimentat de mângâierile savante ale secretarului Consiliului celor Zece. Şi în acest caz aşteptam nerăbdătoare căderea nopţii, pregătindu-mă parcă pentru o sărbătoare în care misterul şi taina temperau orice manifestare nepotrivită de bucurie. Zagni nu mi-a spus nimic despre viaţa lui personală. Evita cu grijă orice aluzie la responsabilităţile funcţiei sale, la viaţa sa de familie şi de zi cu zi în Veneţia şi, fireşte, niciodată n-a spus cum se numeau părinţii lui, apropiaţii sau simplii cunoscuţi. Dar aceste precauţii evidente şi riguroase nu umbreau defel relaţia caldă şi delicată pe care o avea cu mine. Mă făcea să simt că suntem complici într-o legătură nedeterminată şi complexă, ale cărei detalii şi angrenaje le ignoram şi nici că mă interesau, fiinţa şi simţurile fiindu-mi implicate în savanta teorie a mângâierilor sale. Ar dura multe ore şi zile să amintesc acum toate întâmplările călătoriei şi marea bogăţie a experienţei mele senzuale, cu ample incursiuni într-un trecut trăit precum un prezent fără obiecţii. În plus, nu mi-este uşor să vorbesc mult timp despre toate astea. Evocându-le în faţa altora, oricât de dragi mi-ar fi ei,

atenţia şi curiozitatea lor transformă aceste lucruri într-un coşmar ireal şi insuportabil. Ca să termin, prefer să vă relatez rapid cum de a ajuns Lepanto să se împotmolească pe acest ţărm şi de ce continuu să trăiesc acolo. Când am ajuns în Mallorca, omul din Cádiz s-a apucat să facă nişte reparaţii serioase vasului. Mi-a spus că intenţiona să-l ducă în Caraibe, unde să efectueze curse de-a lungul coastelor Americii Centrale şi prin insule. Mi-a mai spus că puteam continua să stau pe vas până îmi găseam un scop în viaţă, la Genova sau în alt loc din Europa. A insinuat că, dacă eram de acord, puteam merge cu el în Antile. Nu-mi cerea bani de drum şi poate că găseam acolo un mod de a-mi câştiga traiul. A făcut oferta cu multă prudenţă şi dându-mi de înţeles că n-avea niciun gând ascuns. Ideea era să-i ţin companie pe timpul călătoriei şi să prelungească o relaţie foarte plăcută pentru el: îmi admira independenţa şi îmi respecta felul foarte personal şi puţin obişnuit de a străbate lumea. I-am spus că aveam să-i dau răspunsul peste câteva zile, trebuia să mă gândesc. Pe chipul măsliniu şi şiret al căpitanului a trecut un surâs complice. Pentru o clipă m-am gândit că o fi fost la curent cu modul în care-mi petreceam nopţile. Curios este că asta nu m-a neliniştit deloc. Într-un fel, omul ăsta din Cádiz era integrat, făcea parte din poveste, deşi niciodată nocturnii mei amanţi nu pomeniseră de vapor, de stăpânul acestuia, de călătorie sau de incidentele de parcurs.

În noaptea aceea, înainte de a pleca în zori, Laurent mi-a spus ceva ce mi-a pecetluit destinul: «Rămâi pe vapor, Larissa. Nu ne părăsi. E posibil ca, pe măsură ce ne depărtăm de locurile astea, vizitele noastre să fie mai rare. Dar ne vom întoarce mereu şi vom continua să existăm doar pentru tine.» Am vrut să-l întreb ceva ce mă intrigase mult în clipa aceea: vorbea la plural, ceea ce dădea de înţeles că ştia de existenţa veneţianului. Niciodată n-am vorbit de celălalt cu niciunul din ei. Colonelul s-a mulţumit

să pună degetul la gura care zâmbea drăgăstos, ca şi cum ai potoli un copil ca să doarmă.

Pe Zagni aveam să-l văd abia când vom fi fost plecaţi din Mallorca. Mi-am dat atunci seama că n-aveam ce să-l întreb, cuvintele lui Laurent nu lăsau loc pentru alte lămuriri. Aşa că, a doua zi, i-am spus căpitanului că mă hotărâsem să-mi încerc norocul în Caraibe şi îi acceptam oferta. «Mă bucur mult, a răspuns foarte serios şi fără umbră de complicitate de data asta. Ne-ai fi lipsit foarte tare. Ne-am obişnuit deja cu prezenţa dumitale. Faci parte din Lepanto, nu ni-l putem imagina fără dumneata.» Din nou pluralul acela, dar care se putea referi la echipaj şi chiar la vas, despre care vorbea ca despre un vechi camarad. Cu toate acestea, am simţit un fel de nelinişte greu de precizat şi care, acum îmi dau seama, mă stăpâneşte de când am pus prima dată piciorul pe Lepanto. Am părăsit Palma pe o vreme oribilă, care a durat două zile. Pe când treceam de coastele Malagăi, calmul a revenit şi vaporul a scăpat de ruliul care ameninţa să ne scufunde oricând. Într-o noapte, când de-acum nu se mai zăreau luminile coastei, a venit Zagni. Înainte de a purcede la ritualul erotic intens şi tăcut, ca de procesiune, mi-a spus pe un ton evident sincer şi care se vedea că îi reflectă sentimentele: «Constat cu imensă plăcere că ai decis să ne însoţeşti în aventura asta a Indiilor. E singura ocazie pe care o aveam de a continua să bat lumea. Poate că n-am să vin la fel de des ca înainte, dar precis ne vom vedea din când în când. Recunoştinţa, când e atât de absolută, nu se exprimă în cuvinte.» Şi-a început să mă mângâie cu o înfrigurare chibzuită, de parcă se întorcea din morţi.

La puţin timp după ce-am părăsit Mediterana, după ce-am trecut de Strâmtoarea Gibraltar, vizitele iubiţilor mei s-au rărit. Dar ce mă mira cel mai mult şi-mi producea o nelinişte dureroasă era schimbarea, la început abia perceptibilă, a atitudinii lor. Schimbare imposibil de

explicat. Gesturile lor continuau să fie aceleaşi, aceleaşi şi mângâierile, numai că erau tot mai distanţi de ritul amoros cu care nu numai că mă obişnuisem, dar pe care nu puteam concepe să-l pierd fără a-mi pierde în acelaşi timp şi viaţa. Atât Laurent, cât şi Zagni erau tot mai zgârciţi cu cuvintele, care îşi pierdeau treptat densitatea, apoi chiar sensul. Păreau să nu mi se adreseze mie, ci unei făpturi incerte, destul de nelegată de ei în episoadele amoroase care, chiar dacă nu-şi pierdeau ritmul, nu-mi mai dădeau certitudinea de a fi eu protagonista unică şi de neconfundat. O dată trecuţi de peninsula Florida şi ajunşi în Marea Caraibelor am aşteptat în van vizita lor. După ce-am plecat din Kingston, unde a trebuit să rămânem câteva zile din motive tehnice, s-a anunţat iminenţa unei tornade. În noaptea aceea a venit Zagni. Mi-a spus într-un mod criptic şi greu de înţeles că nu credea să mai poată rămâne prea mult. N-avea putere pentru a înfrunta încercarea care se apropia. A fost singura dată când a pomenit de Laurent: «Colonelul Laurent Drouet-D'Erlon nu mai este printre noi. Eu am rezistat mai mult, poate pentru că cei născuţi în lagună posedăm oarece calităţi care ne fac să supravieţuim în clima asta.» Mi-a mângâiat sânii cu tristeţea celui ce nu va mai simţi nicicând căldura unui trup de femeie care se dăruie ca dovadă a unei fericiri care compensează durerea de a fi viu. Apoi s-a retras cu o iuţeală nemaiîntâlnită. În dimineaţa următoare am fost prinşi în tornada distrugătoare care, în furia sa incontrolabilă, ne-a azvârlit în dreptul portului Cristóbal, Lepanto fiind gata să se scufunde, cu maşinile scoase complet din uz. Căpitanul şi puţinii oameni din echipaj au coborât pe uscat. Eu am rămas întinsă în pat, în semiîntunericul calei, lipsită de puteri, plină de vânătăi şi epuizată după aceste zile cumplite ale tornadei. A doua zi am fost remorcaţi până în Panama. Căpitanul vânduse vasul ca fier vechi. Aşteptându-şi soarta, vasul a rămas în rada din dreptul

bulevardului Balboa. N-a mai venit nimeni să-l ridice. Am coborât şi eu ca să-mi pun în ordine documentele de emigrare. M-am întors pe Lepanto şi m-am mutat în cabina căpitanului. Sunt sigură că omul din Cádiz o fi crezut că debarcasem la Cristóbal fără să-mi iau rămas-bun. După câteva săptămâni, o altă furtună a aruncat epava vasului pe ţărmul stâncos şi plin de gunoaie unde stă acum. Nu puteam părăsi Lepanto: în ciuda oricărei probabilităţi, speram să mi se întoarcă prietenii. Măcar veneţianul. Mă gândeam îndelung la ei, rememorând ceasurile petrecute cu ei, povestea vieţii lor, căldura mângâierilor şi solidara complicitate amoroasă. Când mi s-au terminat banii de la Palermo, Alex mi-a vorbit de Villa Rosa şi m-a pus în legătură cu venezueleana. Aşa am ajuns aici."

Ilona urmărise povestea Larissei cu o atenţie concentrată. N-a întrerupt-o deloc, iar ce m-a mirat cel mai mult a fost că pe faţa ei n-a trecut nicio umbră de îndoială sau de mirare produsă de improbabilitatea aberantă a faptelor narate. Femeia din Chaco a plecat fără a aştepta comentarii sau întrebări, de parcă relatarea experienţei insuportabile ar fi fost de ajuns pentru a epuiza orice curiozitate sau interes pentru persoana ei. Noi am rămas o vreme neştiind ce să spunem. În cele din urmă, Ilona a spus cu un glas care mi-a sunat străin, de om care se trezeşte după un coşmar apăsător:

— Biata femeie. Cât de greu i-o fi fost aici cu clienţii ei, prin ce chinuri o fi trecut de fiecare dată. Grav este că nu e chip să fie ajutată. E ca şi cum ar trăi pe alt ţărm, unde nu ajung cuvintele noastre. Pe care oricum nu le-ar înţelege, căci sunt într-o limbă pe care n-o cunoaşte. Fiecare ne construim micul nostru infern personal, dar ea şi-a asumat în plus şi pe cel al altora, care nici măcar nu mai erau printre cei vii. Piaza rea.

Am hotărât să ne grăbim plecarea. Povestea Larissei ne lăsase o indispoziţie surdă, imposibil de depăşit. Longinos

s-a arătat interesat în păstrarea afacerii, dar se lepăda bucuros de ficţiunea stewardeselor, oricum aproape inexistentă. A vorbit cu doña Rosa, care s-a arătat de acord să ne preia contractul. Ajunsese să-i fie şi ei foarte simpatic băiatul ăsta din Chiriquí, inteligent şi discret, cu care avea lungi discuţii despre afacerea pentru care Longinos dovedea o vocaţie şi un talent mult superioare nouă. Partea care-i revenea după ce ne împărţisem câştigurile îi permitea să continue cu succes afacerea ale cărei frâie le luase demult în mâinile sale, despovărându-ne de ceva care ne devenise de nesuportat. Monotonia acestei rutine era străină principiilor noastre de mişcare perpetuă, de refuz al oricărui angajament durabil, de şedere silită în orice loc de pe pământ.

În timp ce ne continuam pregătirile pentru a pleca din Panama şi a-l lăsa pe Longinos instalat în Villa Rosa, mă frământa tot mai mult modul în care prezenţa, mai apoi povestea Larissei o influenţaseră pe Ilona. Manifestările nu erau făţişe, însă pentru cineva ca mine, care convieţuise atâta vreme cu ea, schimbarea nu putea trece neobservată. În plus, să comentez acest lucru cu ea ar fi fost nu doar inutil, ci chiar nepotrivit. Ilona ţinea teribil de mult la independenţa ei şi manifesta un fel de grijă inteligentă şi foarte personală în confidenţele făcute oamenilor pe care-i iubea, pentru care avea genul acela de prietenie întemeiată pe o încredere absolută şi pe un cod de limite pe cât de strict, pe atât de echitabil. Ştiam că, o dată venită clipa, avea să-mi vorbească. Aşa a şi fost. La puţine săptămâni după ce auzisem istoria Larissei, am primit o scrisoare de la Abdul Bashur, trimisă din La Rochelle. Ne spunea că afacerea cu Fairy of Trieste progresa bine, se asociase cu doi comercianţi sirieni pe care-i cunoştea din tinereţe, iar următorul drum avea ca destinaţie finală Vancouver. Drept care calculase că în curând avea să treacă prin Panama, anunţându-ne telegrafic de la escala

precedentă când va fi ziua aceea. Urmau câteva comentarii asupra activităţii noastre de la Villa Rosa care, fără a-i modifica puritanismul islamic, lăsau totuşi să se întrevadă un umor jucăuş care-i vădea fondul inocent şi hazliu, bine ascuns sub talentele sale de negustor levantin. Veştile de la Abdul ne-au produs o mare uşurare. Eram nespus de entuziasmaţi la gândul că în curând vom fi împreună. Dar, pe de altă parte, scrisoarea lui Abdul a precipitat neliniştea Ilonei, după cum prevăzusem. Într-o dimineaţă, pe când ne luam micul dejun pe terasă, a deschis subiectul cu intensitatea aceea reflexivă pe care o exprima atunci când la mijloc erau propriile-i sentimente. În timp ce-mi servea ceaiul cu gesturile ceremonioase pe care le folosea cu această ocazie de când trăisem pentru prima dată împreună, mi-a spus pe tonul cel mai adânc pe care-l putea lua glasul ei:

— Nu ştiu ce să facem cu Larissa. Simt că nu mai poate rămâne aici. S-o luăm cu noi ar însemna o răspundere uriaşă. Tu ce crezi?

Neluându-şi ochii de la ceaşcă, turna ceaiul cu o încetineală din care am dedus cât de mult îmi aştepta răspunsul.

— Cred, am spus după ce mi-am măsurat bine cuvintele, că problema e mult mai complexă decât spui tu. E limpede că dacă rămâne pe epavă, femeia se va distruge rapid, atât fizic cât şi mental, şi fără scăpare. Aşteptarea ei s-a sfârşit. În faţa abisului, în faţa neantului, se agaţă precum naufragiatul de colacul de salvare, care în cazul ei înseamnă prietenia ta, înţelegerea şi interesul tău pentru experienţa inimaginabilă pe care a trăit-o. Numai că eu constat, şi asta mă distruge, că în loc s-o scoţi tu din năpasta care o devorează, ea este cea care te târăşte cu ea cu o forţă de care nici chiar tu nu-ţi dai seama. Evident, a o lua cu noi nu ar rezolva nimic. Ca să nu mai spun că nu cred că există ceva ce ar putea-o face să plece de pe

Lepanto. Ea „este” acest vas, face parte din epava asta azvârlită pe mal, de nici nu ştii unde se termină una şi unde începe alta. Problema nu e Larissa, ea de mult nu se mai întreabă nimic şi nu mai are îndoieli. Problema eşti tu, care, fără a-ţi da seama până unde te implici, ai mers pe drumul ei o bucată atât de lungă, încât nu ştiu dacă te mai poţi întoarce. Doar tu poţi şti. Vezi, nu-ţi sunt de prea mare folos. Nu ştiu cât de departe au mers legăturile tale cu Larissa. Şi nu doar cât de departe, dar şi care e natura lor. Nu ştiu. Nu ştiu ce să spun.

Ilona nici nu gustase ceaiul şi mă privea alarmată şi fără apărare.

— Nu, nu m-am culcat cu ea, dacă asta vrei să ştii. Ceea ce nici n-ar fi important. Mă cunoşti destul ca să ştii că astfel de legături nu mă pot obliga să-mi schimb viaţa. E ceva mai adânc şi mai teribil. E un fel de simpatie sfâşietoare care mă face să mă simt răspunzătoare pentru ce i s-ar putea întâmpla şi, lucru şi mai rău şi de neînţeles, pentru ce i s-a întâmplat deja. Este ceva în Larissa care mie îmi trezeşte demoni, semne funeste care zac în mine şi pe care, încă de copilă, am învăţat să îi domesticesc, să-i ţin anesteziaţi ca să nu iasă la suprafaţă şi să mă termine. Femeia asta are darul ciudat de a-i trezi, însă, pe de altă parte, pentru că am sprijinit-o şi am ascultat-o cu îngăduinţă, am reuşit din nou să potolesc haita nemiloasă. Aşa că nici eu nu ştiu ce pot face pentru ea, nici cum o pot părăsi.

I-am spus că, aşa cum se întâmplă de atâtea ori şi în viaţa noastră şi în a altora, răspunsul şi rezolvarea pe care le căutăm când am ajuns într-o fundătură le aduce hazardul, cotiturile nebănuite şi imprevizibile ale timpului. Slabă consolare, mi-am dat seama, pentru că, graţie lucidităţii sale infailibile, ea se gândea deja că aceste cotituri ale timpului ne mai pricopsesc şi cu oroarea inimaginabilă a uneltirilor şi surprizelor. Ne-am continuat

masa în tăcere. Era limpede că niciunul nu mai avea mare lucru de adăugat. Tot ce puteam face era să ne continuăm planurile de plecare fără a ne împotmoli în lucruri pentru care n-aveam soluţie, poate pentru că nu nouă ne era dat s-o căutăm şi cu atât mai puţin s-o găsim.

Sfârşitul epavei Lepanto

Larissa continua să ne viziteze, dar îşi încetase orice întâlnire cu clienţii. Vorbea foarte puţin şi vădea o oboseală nesfârşită; o epuizare din care părea că e gata să cadă într-un somn lung, tot mai evidentă. Longinos se ocupa atât de eficient şi de discret de afacere, încât ajunsesem să ne simţim precum musafirii lui, bine trataţi însă complet străini de viaţa din Villa Rosa. Farsa numită *stewardess* ţinea deja de istorie. Ne încrucişam uneori cu câte o frumoasă vizitatoare necunoscută nouă sau cu un funcţionar spilcuit din sistemul bancar sau din comerţ, care ne privea ca pe nişte intruşi şi ne evita discret. Am pus laolaltă toate câştigurile noastre şi am făcut un depozit comun la o bancă luxemburgheză recomandată de Abdul. Aşteptam veşti de la el ca să fixăm data plecării. Eu ştiam că soarta Larissei continua să fie pentru Ilona o necunoscută dureroasă şi fără răspuns. Într-o dimineaţă, m-a căutat Longinos, mi-am dat seama că nu voia ca Ilona să fie de faţă. Am găsit un pretext oarecare ca să cobor cu el şi mi-a şoptit că Larissa voia să mă vadă. Mă aştepta pe vas în după-amiaza asta.

Când am ajuns la locul în care era epava, Larissa a scos capul pe hublou şi m-a chemat înăuntru. Cabina care fusese a căpitanului era de o dezordine şi o sărăcie dezolante. Patul nefăcut răspândea un miros de parfum ieftin şi de sudoare. Un iz uşor de gaz ieşea dintr-o sobiţă aşezată pe fosta etajeră a hărţilor şi documentelor de navigaţie. Dedesubt se vedeau o butelie de propan şi câteva vase de bucătărie ciobite. Din dulapul fixat în perete şi fără uşi, abia acoperit cu o cârpă, se vedeau rochiile cu care venea la Villa Rosa. Larissa stătea în picioare, sprijinită de hublou, şi mă privea cu un aer absent, de parcă i-ar fi fost greu să mă recunoască. N-aveai unde să te aşezi. Am rămas în picioare, în timp ce ea

a început să vorbească cu fraze întretăiate şi incoerente. A zis ceva de plecarea noastră apropiată şi de afacerile de la Villa Rosa. Am spus ceva vag, aşteptând să aflu de ce mă chemase. După o scurtă pauză, s-a lăsat să cadă pe pat şi, acoperindu-şi chipul cu mâinile, a grăit cu glas surd, ca şi cum şi-ar fi stăpânit plânsul:

— Ilona nu poate să plece. Nu mă poate lăsa singură aici. Te rog să-i spui asta. Te rog, Maqroll, dacă mă părăseşte şi ea nu-mi mai rămâne nimic, dar nimic, vezi doar – şi a întins braţul arătând cabina într-un gest patetic şi sfâşietor.

— Vorbeşte cu ea, am sugerat, ştiind că nu rezolv nimic cu asta. Acum nu-mi vine în minte nicio soluţie. Vino la noi să stăm de vorbă. Nu prea cred să te pot ajuta prea mult acum.

Îşi acoperise din nou faţa, iar când am terminat de vorbit a ridicat din umeri într-un gest de disperare fără leac.

M-am întors şi i-am povestit Ilonei întrevederea cu Larissa.

— Trebuie să rezolvăm asta, şi repede. Altfel va suferi şi mai mult. Mâine îţi spun ce-am hotărât, a spus ea cu tonul cuiva care vrea să curme un supliciu fără rost.

Ne-am aşezat pe terasă aşteptând să vină noaptea şi să ne aducă somnul. Am depănat amintiri comune despre Bashur, am evocat, pentru a *n*-a oară, calităţile prietenului nostru care ne emoţionau în mod special, culminând cu o întâmplare care îl caracteriza cel mai bine: atunci când plecase brusc din Abidjan, unde ne opriserăm să punem pe picioare un negoţ cu statuete antice din bronz pe care ni le vindea şeful unui trib din interior, doar pentru a restitui o parte din uriaşul câştig rezultat dintr-un transport de pelerini de la Tripoli la Mecca. „Omul care a comandat drumul, ne-a spus, e un bigot nevinovat care a fost de acord cu prima cifră pe care am cerut-o. Mă duc să-i

restitui jumătate din sumă, aşa am să fiu liniştit.” I-am spus că putea s-o facă şi mai târziu, că prezenţa sa era indispensabilă pe Coasta de Fildeş pentru că noi nu prea ne pricepeam la sculptura africană veche. N-a fost chip să-l convingem, a plecat în aceeaşi seară, iar după zece zile s-a întors cu o faţă pe care citeai cea mai mare vinovăţie şi o stare de spirit sumbră. Patriarhul murise între timp şi nu rămăsese nicio rudă să se ocupe de treburile lui. Comunitatea şiită, din care făcea parte, n-a vrut să primească bani de la Abdul: „Nu-mi pricep intenţiile, cred că fac pe nebunul. Am să donez banii leprozeriei de la Sassandra.” Ceea ce a şi făcut. Banii ne-ar fi permis să ne dublăm câştigurile de pe urma statuilor de bronz, pentru că piesa principală, care în Europa s-ar fi vândut cel mai bine, n-a putut fi achiziţionată.

Noaptea, Ilona s-a tot răsucit în pat, la un moment dat am auzit-o ieşind pe terasă să se răcorească. Nu putea dormi, era limpede. Când m-am trezit, am găsit-o întinsă pe un şezlong. Era atât de obosită că m-a uimit glasul senin cu care mi-a comunicat hotărârea luată.

— Plecăm de aici, Maqroll. Plecăm şi o fac fără remuşcări. Nu vreau să mă îngrop cu Larissa. În plus, ea se află de mult pe malul celălalt. Şi nu e vorba dacă poate fi salvată sau nu – asta nu depinde de mine şi de nimeni care mai face parte dintre cei vii. Ea a asistat deja, nu se ştie de când, la propriile funeralii. Tu ştii că înmormântările nu mi-au plăcut niciodată, n-am asistat niciodată la aşa ceva. Am să vorbesc cu Larissa când o fi momentul. Acum nu mă mai gândesc la asta.

Cunoscând-o pe Ilona aşa cum o cunoşteam, nu i-am pus la îndoială corectitudinea deciziei. Fidelitatea ei faţă de viaţă avusese mereu ceva felin, instantaneu şi reflex, unde raţiunea nu juca niciun rol. Într-adevăr, nu mai era nimic de vorbit despre Larissa. N-avea importanţă preţul pe care Ilona îl plătea în sinea ei. Zarurile se opriseră. Partida era

jucată.

Longinos a cumpărat o camionetă la mâna a doua cu care am mers toţi trei pe la locurile pe care le frecventasem înainte şi care ne aminteau perioada mea de penurie şi cele de prosperitate neaşteptată adusă de apariţia Ilonei. Uneori venea şi Larissa cu noi. Deşi Ilona nu vorbise încă cu ea, femeia din Chaco presimţea verdictul, dar n-a pomenit nimic de asta şi nu părea nici mai tristă, nici mai vestală a umbrelor ca de obicei. Telegrama lui Abdul a sosit într-o sâmbătă după-masă. Peste o săptămână va fi la Cristóbal. Ne aştepta la bordul nou-nouţei Zâne din Trieste. Avea în cală cel mai bun vin de Tokay. Partea asta a mesajului era pentru Ilona, a cărei predilecţie pentru vinul unguresc făcea des obiectul glumelor noastre. Ce nu ştia Abdul, pentru că îi pregăteam o surpriză, era că aveam să călătorim mai departe cu el. Cu o zi înainte de plecare, Ilona mi-a spus că se ducea să vorbească cu Larissa. Era calmă, dar îi citeam pe chip rigiditatea durerii stăpânite, dar acceptate ca preţ pentru a continua să fim ceea ce suntem.

Am luat un prânz rece şi frugal pe terasă. Apoi eu m-am dus să mă întind pentru a-mi face siesta, iar Ilona a plecat după ce m-a sărutat pe frunte:

— N-are să fie uşor, Gabierule. Nici nu ştii cât doare. De parcă ai lovi un invalid. Dar n-avem ce face. *Les jeux sont faits.*

Am văzut-o ieşind pe uşă cu mersul elastic al lungilor ei picioare şi umerii care se legănau cu un aer de adolescenţă perpetuă. Am adormit adânc. Când m-am trezit era aproape noapte. Aveam capul greu de prea mult somn. Căldura sporise considerabil, ca atunci când se apropie ploaia. Era prima furtună din acel anotimp. Fulgere depărtate luminau intermitent cerul. Tunetele nu se auzeau încă desluşit, dar era clar că se apropiau. Brusc, în cameră a năvălit Longinos, cu o expresie îngrozită şi

obrajii scăldaţi în lacrimi.

— E vorba de doamna, domnule, veniţi cu mine, abia a reuşit să îngaime.

Tremura ca un animal încolţit. M-am îmbrăcat cu ce-am nimerit şi ne-am urcat în camionetă.

— Lasă-mă să conduc eu, tu nu eşti în stare.

— Nu, domnule, a zis ceva mai stăpânit, nu aveţi carnet de conducere. Sunt în stare, să mergem.

A plâns întruna tot drumul fără să-mi spună nimic. Am ajuns la locul unde fusese Lepanto. Un grup de gură-cască dădea târcoale unei grămezi de cenuşă în care scurmau pompierii la lumina lanternelor. Fascicolele luminoase dădeau la iveală fiare răsucite, lemne carbonizate care se iţeau printre stâncile şi blocurile de ciment de pe ţărm, şi ele înnegrite de fum. M-am apropiat de un pompier şi l-am întrebat ce se întâmplase.

— A explodat butelia de gaz pe care o avea nebuna în cabină. Ce idee. A zburat totul în aer. Incendiul a fost instantaneu. Pe ea am găsit-o. Dar se pare că mai era cineva.

Brusc, m-a privit mirat, dar Longinos i-a luat-o înainte, domnul nu o cunoştea. Doar eu vă stau la dispoziţie, dacă aveţi nevoie să vă ajut cu ceva.

Pompierul nu i-a dat atenţie şi s-a întors la căutările lui.

— E aici, e aici! a strigat cineva dintre dărâmături. Câteva clipe mai târziu a apărut alt pompier cărând un pachet inform şi carbonizat într-un cearşaf legat la cele patru colţuri. Din pânza murdară de noroi şi cenuşă se scurgea un lichid rozaceu şi palid, care abia de colora pietrele. Primul pompier i-a spus lui Longinos:

— Vino ceva mai târziu la amfiteatrul institutului de medicină legală ca să ne ajuţi să identificăm cadavrele. N-o să fie uşor, sunt complet carbonizate. Dar poate găsim ceva, documente, vreo bijuterie. Dă-mi numele şi adresa.

Longinos i-a dat datele cerute, pe care ofiţerul le nota

într-un carnet scos din buzunarul cămăşii.

Ne uitam prostiţi la ce mai rămăsese din Lepanto. Grupul de curioşi s-a risipit, am mai rămas cinci sau şase oameni. Am auzit bocănitul inconfundabil al unui picior de lemn. Era portarul hotelului Astor, care se pierdea în umbra străzii de vizavi. De-abia atunci am primit lovitura din plin. Totul fusese atât de rapid, până acum acţionasem mecanic şi absent. Longinos m-a luat de braţ:

— Să mergem la barul lui Alex, domnule. Trebuie să beţi ceva, nici nu ştiţi ce faţă aveţi.

Am plecat. La bar, Alex mi-a servit o votcă dublă fără gheaţă. Mi-a pus o mână pe braţ şi mi-a spus cu un glas plin de compasiune care îi venea din suflet:

— Ştiu cât de mult doare, Gabierule. Contează pe mine, îţi sunt prieten. Rămâi aici cât vrei.

S-a dus la pick-up şi a dat muzica mai încet, atât cât i-o permitea clientela veselă din local.

O durere surdă începea să-mi crească în piept. Ca un arici care se face ghem, sfâşiind totul în jur, fără pauză, fără alinare. Lângă mine, Longinos mă privea dezolat. Nu ştiu cât timp am stat acolo. Era trecut de miezul nopţii când Longinos m-a condus la Hotel Miramar. Patroana, manifestând o simpatie sinceră şi îndurerată, mi-a aranjat imediat o cameră Nu mă puteam întoarce la Villa Rosa. Longinos nu voia să mă lase singur, dar am insistat să se ocupe de demersurile legale şi să-mi aducă apoi de la mine din cameră ceva haine, o mapă cu hârtii şi valiza.

— Mă întorc imediat, nu plecaţi, aşteptaţi-mă, vă rog, a zis îngrijorat că mă lasă singur.

— Du-te liniştit, nu-ţi face griji. Sunt bine aici. Nu vreau să văd pe nimeni. Întoarce-te când poţi.

A plecat ceva mai împăcat. M-am întins în pat, încercând să-mi fac vid în minte. Era imposibil. Amintirea Ilonei invada devastator şi lacom fiecare secundă a prezentului încremenit, congelat, intolerabil. Nu-mi ieşea din minte

imaginea obsedantă şi insuportabilă a grămezii de carne carbonizată pe care pompierul acela o căra într-un cearşaf obişnuit de ambulanţă, picăturile roz scurgându-se pe pământ şi amestecându-se cu primii stropi de ploaie, acum un adevărat torent, tipic ruperilor de nori din istm. Ilona moartă. Ilona, fată, ce josnică lovitură dată vieţii în ce avea mai bun. M-au năpădit amintirile. Cu ochii uscaţi, fără alinarea pe care ţi-o aduc lacrimile, au trecut multe ceasuri în care am încercat să păstrez intacte, încă puţin, acele imagini din trecut pe care moartea începea să le devoreze definitiv. Pentru că moartea nu suprimă fiinţele dragi, care sunt însăşi viaţa noastră. Nu, ceea ce distruge ea este amintirea lor, imaginea care se şterge, se diluează până la dispariţie: în clipa aceea începem să murim şi noi. Absenţa Ilonei, atunci când era vie, era ceva bine cunoscut, ceva familiar. Absenţa ei definitivă era atât de greu de suportat, atât de dureroasă, atât de inimaginabilă, încât am preferat să mă agăţ iarăşi de amintiri. Era singurul refugiu, efemer şi firav, dar deocamdată unicul la care puteam recurge pentru a nu mă scufunda în neant.

Longinos mi-a adus hainele şi actele. Fusese la morgă. Larissa a fost identificată cu ajutorul unui inel. Pompierii erau de părere că ea deschisese gazul, lăsându-l să se răspândească aproape tot. Şi că tot ea aprinsese chibritul. Explozia fusese atât de puternică, încât pulverizase totul într-o clipă.

— Larissa a fost, domnule. Curva şi vrăjitoarea. N-am avut niciodată niciun pic de încredere în ea. Era nebună muierea asta. A atras-o pe doamna Ilona în capcană, ca să nu mai plece. De-aia era atât de mieluşea în ultimele zile.

Sărmanul Longinos plângea iarăşi din tot sufletul, pradă durerii cum doar fiinţele primitive şi nevinovate ştiu să se lase şi care e singura lor modalitate de a fi alături de morţi şi de a se consola. L-am rugat să se ducă la culcare. A doua zi trebuia să mă ducă la Cristóbal, venea Abdul.

Dimineaţa devreme, Longinos mă aştepta în holul hotelului. Ne-am dus mai întâi la banca unde depusesem banii. Partea Ilonei i-am trimis-o verişoarei sale de la Oslo şi care acum locuieşte la Trieste. Era singura supravieţuitoare din familie. Ilona o iubea mult, deşi îi suporta greu comentariile de burgheză convenţională care nu pricepea cum putea vară-sa să trăiască aşa cum trăia. În drum spre Cristóbal i-am spus lui Longinos cum trebuiau îngropate rămăşiţele pământeşti ale prietenei noastre. Sub o dală simplă de piatră pe care să-i fie scris numele, Ilona Grabowska, iar dedesubt, cu litere mici, „Prietenii ei Abdul şi Maqroll care au iubit-o atât de mult”. N-am mai spus nimic tot drumul. Când am ajuns la Cristóbal, un mic cargou, vopsit în albastru şi portocaliu, se apropia încet de chei. O înţepătură dureroasă în piept mi-a adus aminte de sarcina tristă care mă aştepta: să-i spun lui Abdul Bashur că prietena noastră Ilona nu mai era printre noi. La prova navei se citea acum clar: Fairy of Trieste.

UN BEL MORIR

Pentru Jorge Ruiz Dueñas, prieten exemplar,
cunoscător expert al afacerilor Gabierului

Un bel morir tutta una vita onora.
(O moarte frumoasă face cinste întregii vieţi)

Francesco Petrarca

Totul se va topi în uitare
iar ţipătul unei maimuţe,
curgerea alburie a sevei
din scoarţa rănită a arborelui de cauciuc,
plescăitul apei pe chila bărcii în mers
vor fi mai memorabile decât lungile noastre îmbrăţişări.

Álvaro Mutis,
„Un bel morir…” Los trabajos perdidos

Tot adunăm ce n-are leac!
Soarta ne-o plângem hai-hui!
De Moarte nu scăpăm în veac,
Port de refugiu nu-i.

Jules Laforgue, *Solo de Lune*

Orice om trăieşte ca un animal încolţit

Nicolás Gómez Dávila, *Escolios*

Totul a început pe când Maqroll a rămas în portul La Plata şi şi-a amânat, pentru un timp nedefinit, continuarea călătoriei în susul râului. Ideea era ca, urcând spre izvoarele marelui fluviu, să găsească vreo urmă de viaţă a celor cu care împărtăşise, cu ani în urmă, câteva dintre aventurile sale mirifice. Descurajat pentru că nu primise nicio veste de la vechii săi companioni şi cu sufletul amărât pentru că astfel i se epuizau ultimele puteri care-i hrăniseră nostalgia aceasta care-l adusese aici de atât de departe, a decis că era totuna dacă rămânea pe loc, în acest sat umil, sau continua să avanseze împotriva curentului, de-acum lipsindu-i motivele.

Căutând o gazdă în La Plata a găsit o cameră disponibilă în casa unei femei oarbe, foarte stimată în localitate. Toată lumea o cunoştea ca doña Empera. După ce s-au înţeles asupra chiriei şi a altor detalii precum mâncarea şi spălatul puţinelor sale haine, a ales o cameră a cărei aşezare era destul de ciudată. Pentru a câştiga spaţiu, stăpâna pusese să se construiască două odăi care ieşeau în afară deasupra cursului de apă şi se sprijineau pe şine de cale ferată încastrate oblic în mal. Construcţia stătea în picioare printr-una din acele minuni de echilibru pe care le reuşesc pe acele meleaguri cei care ştiu să profite de toate calităţile bambusului gros, numit acolo „gradua”, copac uşor şi elastic pentru construcţie, calităţi ce devin de neegalat. Pereţii, ridicaţi din acelaşi material, se completează şi se întăresc cu o argilă roşiatică, scoasă din falezele pe care râul le sapă acolo unde cursul său se îngustează.

Camera părea mai curând o colivie atârnată deasupra apelor de culoarea tutunului care bolboroseau adormitor şi care răspândeau o aromă calmantă de lut proaspăt şi de vegetaţie macerată de curentul capricios şi imprevizibil al râului. Celelalte camere doña Empera le închiria unor perechi ocazionale cărora nu le cerea decât banii înainte şi

să păstreze ordinea. De curăţenie se ocupa chiar ea, cerând pentru asta clienţilor, pe un ton calm dar categoric, să-i indice, chiar din prima zi, unde-şi ţineau fiecare lucru. În felul ăsta putea face curat în cameră urmând acelaşi traseu. Când Gabierul a venit să întrebe de o cameră disponibilă, stăpâna i-a răspuns fără să ezite:

— Dar eu te cunosc, domnule. Ai trecut de multe ori prin La Plata, dar n-ai rămas niciodată. Am auzit de dumneata. Sigur, nimeni nu poate să-mi spună ce meserie ai sau din ce trăieşti. Dar nu asta mă intrigă, ci faptul că dacă cele ce vorbesc de dumneata sunt femei, n-o fac niciodată cu ranchiună, însă ghicesc în glasul lor un fel de teamă care le opreşte să spună mai mult.

— Oricum vorbesc prea mult, doamnă, spuse Gabierul. Trecuse pe aici de trei sau patru ori, căutând un loc de răgaz, iar femeile cu care fusese, prietene ocazionale, cu chip anonim şi fără nicio trăsătură memorabilă de caracter, nu avuseseră cum deştepta curiozitatea doñei Empera: Niciodată nu le dau ocazia să aibă ce povesti, poate de aceea îşi închipuie tot felul de prostii.

— O fi, spuse femeia nu foarte convinsă. Pe mine mă interesează că eşti o persoană de încredere, că meriţi să am încredere în dumneata. Alelalte ducă-se dracului şi să mai stea pe acolo. Noi, orbii, ştim mai multe despre oameni decât cei care au ochi şi nu văd. Când suntem înşelaţi e pentru că vrem să fim şi ne lăsăm păcăliţi. Dumneata, care ai trăit atâta, înţelegi.

Gazda a plecat şi Maqroll a rămas să-şi aranjeze lucrurile în cameră. Când a terminat, femeia s-a întors, iar el i-a arătat fiecare obiect şi fiecare loc în care îl pusese.

— Nu ai prea multe, a spus ea oarecum întrebător şi pe un ton nu lipsit de compasiune.

— Doar indispensabilul, doamnă, a răspuns Gabierul încercând să pună punct dialogului.

— Şi cărţile astea, tot indispensabile sunt? (Doña

Empera etala zâmbetul acela lânced cu care orbii încearcă să se facă iertaţi pentru curiozitatea lor.) Despre ce sunt?, a insistat cu un interes sincer care l-a mirat.

— Una e viaţa Sfântului Francisc din Assisi, scrisă de un danez: eu am traducerea franceză. Cealaltă, în două volume, conţine scrisorile, tot în franceză, ale Prinţului de Ligne. Din ele afli multe despre oameni, mai ales despre femei. (Curiozitatea oarbei merita, aproape că pretindea aceste detalii din partea cititorului şi stăpânului cărţilor.)

— Nepotu-meu îmi citea mult, mai ales cărţi de istorie. Le-am vândut când mi l-au omorât federalii. Îl bănuiau că ar fi făcut parte din gherilă, pentru că citea întruna. O făcea mai ales pentru mine, ca să mă distreze. Dar ăştia nu întreabă, mai întâi ucid. Sunt morţi de frică tot timpul.

— Vin des în La Plata?, a întrebat Gabierul, interesat de pomenirea forţelor armate cu care niciodată şi nicăieri nu avusese relaţii bune.

— Nu, domnule. De mult n-au mai ajuns pe aici. Acum e linişte. Dar asta nu înseamnă nimic: cu ei nu se ştie niciodată.

Gabierul a rămas tăcut şi a continuat să-şi aranjeze lucrurile şi să mute din loc puţinul mobilier al camerei. Subiectul nu-l pasiona. Legătura sa cu armele se petrecuse în alte locuri, complet străine de acesta, şi cu totul altfel de oameni. În plus, pentru el asta era o poveste uitată, o experienţă care se adăugase multor altora pe care le punea în seama neroziei omeneşti. Înainte de a pleca, doña Empera îi făcu un fel de declaraţie de principii, mai bine zis de reguli de conduită în ce priveşte vizitele feminine. Document oral ce l-a intrigat şi l-a făcut să priceapă încă ceva despre inteligenţa ascuţită a stăpânei locului.

— Dacă vrei să-ţi aduci vreo prietenă ca să petreci noaptea cu ea, în principiu n-am nicio obiecţie. Dar cum satul ăsta e aşa cum ai putut vedea şi dumneata şi deoarece ne cunoaştem cu toţii de mult, te-aş sfătui, spre

binele dumitale, să vorbeşti cu mine înainte de a-ţi invita o prietenă. Nu că mă bag în treburile dumitale, ia-o ca o dorinţă de a nu avea probleme, niciunul din noi. Eu îţi pot da nişte indicaţii folositoare ca să nu intri în chestii neplăcute. Ştii la ce mă refer. Şi încă ceva: ai grijă de banii dumitale. Nu face pe generosul într-o aşezare ca asta în care ne scufundăm în mizerie. Bun, odihneşte-te şi noroc bun.

Bocănitul bastonului s-a depărtat, pierzându-se undeva în fundul casei. Gabierul s-a întins pe patul tare a cărui saltea subţire umplută cu canură încerca să înmoaie cumva beţele din bambus din care era făcut. Auzea cum curge râul cu energia monotonă a unei rutine fără istov. Murmurul apelor l-a toropit până când a căzut într-un somn adânc. L-a trezit brusc căldura copleşitoare a după-amiezei, când nu se simte pic de briză şi apar ţânţarii. De ani de zile nu le mai simţise înţepătura, dar bâzâitul lor nemilos continua să-l irite.

Viaţa în La Plata era la fel ca în celelalte aşezări de pe malul fluviului. Sosirea vaporului de pasageri, cu zbaturile vopsite în ocru, sau cea a caravanelor de barcazuri trase de un remorcher gâfâitor constituiau evenimentele principale. Atunci, cârciuma aşezării, situată printre case, în faţa rambleului pe post de piaţă, cu deschidere spre râu, dobândea o activitate neobişnuită, deşi vremelnică. După ce plecau, ambarcaţiunile lăsau iarăşi satul cufundat în toropeala ca de saună, într-o tăcere ce te făcea să crezi că viaţa plecase de-acolo pentru totdeauna. În unele nopţi, un gramofon rupea tăcerea întunericului cu lamentoul strident şi aproape irecognoscibil al unui tango din anii treizeci sau cu un cântec fonfăit al doctorului Ortiz Tirado, în care se vorbea de dragoste cu dulcegăria melodramatică tipică spectacolelor proaste.

Gabierul alterna lecturile cu scurte vizite la cârciumă, când aceasta era mai mult goală. Doña Empera îi pusese în

legătură cu câteva femei cu care era prietenă. Erau ţărănci care coborau de la munte pentru a face cumpărături în singura prăvălie a locului, al cărei patron, turcul Hakim, obişnuia să le asalteze din când în când cu solicitări urgente şi prost plătite. Femeile încercau să completeze puţinii bani aduşi de la munte cu un mic câştig suplimentar din care-şi puteau cumpăra câteva zdrăngănele sau câţiva metri de pânză. Prietenii oarbei erau cei mai indicaţi, siguri şi discreţi pentru astfel de operaţiuni. Maqroll nici măcar nu reuşea să ţină minte numele acestor trecătoare companioane de o noapte. Uneori le recunoştea după mirosul pielii sau după istoriile, mereu aceleaşi, cu care umpleau pauzele dintre episoadele amoroase, în care el încerca să urmeze un proces asemănător alchimiştilor, menit să conserve anumite zone neapărat trebuincioase nostalgiei proprii, fără a le lăsa să se impregneze de prezentul fără chip şi nici să-şi piardă capacitatea de a-l salva de alunecarea lentă către neantul care-l chinuia adesea prin certitudinea sa.

Una din ferestrele odăii dădea spre un balcon tremurător de bambus suspendat deasupra râului. Petrecea acolo multe ceasuri, întins pe balustradă, contemplând cursul etern schimbător şi surprinzător al apei cenuşii, lipsite de memorie. Pe malul opus se zăreau plantaţii întinse de bumbac care alternau cu mici parcele cultivate cu trestie de zahăr. Culoarea oţelită şi întunecată a acestora din urmă contrasta cu albul ca de zăpadă al bumbacului, făcând ca peisajul să capete un aer vag coşmaresc. Cordiliera se înălţa în depărtare, impunătoare, cu piscurile sale străbătute de zăpezi sau de ploile dese care durau câteva ore. Uneori, pe seară, după ploaie, puteai zări desenul clar şi impresionant al piscurilor celor mai înalte ale munţilor trufaşi şi de necucerit. Era un peisaj ordonat, somnolent şi dens, care se potrivea cu ritmul leneş al apelor oxidate şi păstoase ale fluviului ce

cobora spre mare într-o tăcere abia tulburată de plescăitul bulboanelor formate în jurul lespezilor de ardezie ce apăreau la suprafaţă. Maqroll era în stare să petreacă ore în şir absorbit de această curgere ceremonială care dura până la lăsarea nopţii adusă de cântecul febril al greierilor şi ţipetele liliecilor care zburau razant peste ape şi peste acoperişurile caselor.

La Plata era o aşezare la fel ca toate celelalte care agonizau pe malurile fluviului, fără rost şi fără un scop definit al existenţei lor anodine şi monotone. O mână de case cu acoperiş din ramuri de palmier. Postul militar şi prăvălia lui Hakim cu acoperişuri de zinc, primul vopsit în gri-şobolan, al doilea într-un frez ţipător şi inutil. Gabierul începea să alunece într-o seninătate fericită, care, de fapt, îl nelinişte, căci o simţea străină de inepuizabila sa sete de mişcare. Dacă dispărea, asta putea să indice o schimbare radicală, pe care o refuza. Se temuse întotdeauna de acest gen de modificări: într-un mod greu de precizat, i se păreau prevestitoare de urmări funeste, era ca şi cum ar fi căzut o cortină şi pentru asta nu era destul de pregătit. Din meditaţiile în balcon şi din lecturile liniştite l-a scos brusc vestea unui proiect de construcţie de cale ferată de-a lungul lanţului muntos Tambo, unul dintre locurile cele mai înalte şi inospitaliere ale cordilierei. Îl privea în fiecare dimineaţă din balcon şi era învăluit aproape tot anul într-o mantie impenetrabilă de ceaţă. Doña Empera i-l arătase, povestindu-i istorii de neînchipuit, pline de o violenţă nebună care-ţi lăsau o nelinişte grea, făcută din prevestiri sumbre.

Întâlnirea lui Maqroll cu întreprinderea feroviară din Tambo s-a născut dintr-un hazard idiomatic şi dintr-o reacţie de nostalgie *à rebours.* Era de câteva luni în casa doñei Empera, cu care relaţiile ajunseseră mai mult decât prieteneşti, familiare. Femeia s-a dovedit a avea o inteligenţă ieşită din comun şi a sfârşit prin a avea pentru

oaspetele ei o afecţiune agrementată de anumite caracteristici materne din care nu lipsea o doză substanţială de curiozitate faţă de cineva a cărui viaţă o cunoştea în timpul unor lungi conversaţii la masă şi din ce aflase înainte de sosirea Gabierului, lucruri pe care le păstra sub tăcere. În schimb, pe el îl indispunea faptul că oarba îi ascundea aceste informaţii. A apucat să afle doar că acestea datau dintr-o perioadă în care el trăise undeva în munte, la marginea şoselei. Asta-l făcea şi mai curios, numai că femeia păstra în continuare o tăcere riguroasă asupra subiectului.

Maqroll trăia dintr-o sumă modică de bani pe care i-o trimitea o bancă din Trieste cu o punctualitate supusă celor mai neaşteptate şi absurde neregularităţi ale poştei. Încasa mandatele la prăvălia lui Hakim, care acceptase s-o facă graţie intervenţiei doñei Empera, care avea asupra lui un ascendent misterios. De la bun început, gazda a arătat toată înţelegerea şi răbdarea pentru întârzierile pe care haosul poştei le provoca în plata chiriei. Şi n-a trecut multă vreme până când a început să-i ofere musafirului ei mici sume ca împrumut pentru cheltuielile imediate şi pentru datoriile la Hakim şi la cârciumă. Primele se datorau amorurilor tranzitorii ale Gabierului, cauza celorlalte era dorinţa urgentă de uitare, care-l năpădea periodic. Într-adevăr, se ducea la cârciumă crezând că brandy-ul avea să-i uşureze accesele de dezgust provocate, în bună parte, de constatarea că trecerea anilor începea să apese asupra umerilor săi de nomad nepotolit. Previzibil, crizele astea se soldau cu fantazări, tot mai concrete, asupra modului în care avea să-şi sfârşească zilele şi erau însoţite de o tot mai clară epuizare a slabelor motive care-l făceau să trăiască mai departe. Incursiunile la cârciumă se întindeau pe câteva ore bune şi se petreceau într-o rutină de linişte şi izolare pe care atât cârciumarul, cât şi localnicii au învăţat s-o respecte încă de la prima sosire a lui Maqroll,

care se aşezase atunci la masa cea mai îndepărtată, într-un colţ, şi ceruse un brandy dublu. Muzica urla, dar el părea să n-o audă. Paharele se succedau în mod regulat, pe măsură ce ochii lui, opaci, se pierdeau într-un peisaj interior nevăzut de ceilalţi. Aşa treceau orele. Când se înnopta, cerea nota pe care o plătea fie cu bani lichizi, asta dacă venise cecul de la Trieste, fie semnând o chitanţă cu scrisul lui mare şi uşor copilăresc. Fără a i-o spune, doña Empera stabilise cu cârciumarul acest favor pentru oaspetele ei.

Nimeni nu se apropia de masa Gabierului. Nici chiar femeile pe care le cunoscuse în La Plata şi care intrau să cumpere rachiu pentru bărbaţii lor de la munte. Când la Plata se opreau vapoarele sau caravanele de barcazuri, cârciuma se umplea cu o clientelă însetată şi lascivă, pe care patronul, un negru cu părul şi barba cărunte, serios şi dotat cu o forţă neobişnuită, o controla doar cu privirea. Într-una din primele vizite ale lui Maqroll la stabiliment, mecanicul unui remorcher, o corcitură de negru cu indiancă, de statură herculeană şi cu ochi saşii, pe care alcoolul îl transforma într-un animal feroce, s-a proţăpit în faţa Gabierului şi-a început să-i reproşeze că stătea departe de ceilalţi în cuvinte bălmăjite şi băloase. Maqroll şi-a ridicat privirile, s-a uitat la el cu calmul ostenit al omului care ştie cum se rezolvă astfel de incidente şi i-a spus încet:

— Şterge-o de aici, buzatule. Vezi că ţi-ai găsit naşul… şi n-are să-ţi placă deloc.

Omul s-a depărtat mârâind nişte înjurături îndreptate mai curând împotriva sa însuşi decât împotriva improbabilului său rival care a dat paharul peste cap zâmbind condescendent, dar fără a-şi lua ochii de la el.

Astfel că mare a fost surpriza sătenilor când, într-o sâmbătă în care Gabierul o începuse cu băutura foarte devreme, au văzut că un străin cu barbă roşcată şi

neîngrijită, grăsuliu şi cu un chip rubicond care exprima o bunătate suspectă, s-a apropiat de tejghea şi a cerut ceva ce cârciumarul n-a reuşit să priceapă. Din colţul său, Gabierul a ridicat capul şi i-a explicat cu voce tare:

— Vrea gin cu apă.

Şi apoi s-a adresat tipului în flamandă, invitându-l la masa lui. Ceea ce nou sositul a făcut, în timp ce Maqroll îi trăgea un scaun în faţa lui. Aici i-a adus ginul patronul în persoană, privindu-l pe Gabier de parcă ar fi vrut să-l pună în gardă. Care a înţeles mesajul şi s-a pregătit să-l asculte pe dolofanul personaj. Acesta s-a lansat într-o conversaţie interminabilă, subliniată de gesturi largi ale braţelor sale scurte, trandafirii şi grăsuţe şi cu mişcări nu mai puţin expresive ale ochilor mari, bulbucaţi şi cenuşii, în care îngheţa şi cea mai mică urmă de sinceritate care i-ar fi putut scăpa din greşeală. Omul a sfârşit prin a vorbi în spaniolă, destul de fluent, deşi recurgea frecvent la cuvinte englezeşti, mai ales când îşi termina frazele. S-a prezentat ca Van Branden, Jan van Branden, de profesie inginer feroviar. Gabierul, îndelung familiarizat cu oamenii din Flandra, nu reuşea să-şi plaseze interlocutorul printre diferitele tipuri de flamanzi de care-şi amintea. Făcea greşeli chiar şi în limba pretinsei sale naţionalităţi şi folosea nişte termeni mai folosiţi în Olanda decât în Belgia. Dar asta nu era neobişnuit pentru flamanzii care-şi petrec mai toată viaţa prin porturile Angliei şi ale Ţărilor de Jos. Cu toată rezerva, Gabierul picase, mişcat de nostalgia *vlaanderland*-ului, într-o cursă din care nu putea să iasă. Amintirile lui se strânseseră într-un nod inextricabil, aşa că a preferat să continue. A ascultat cu răbdare benedictină trăncăneala inginerului, până când acesta l-a întrebat dacă ştie vreo gazdă. S-au dus acasă la doña Empera, care a acceptat să-l găzduiască, nu fără o anume reticenţă, dar spunându-şi că era vorba de un cunoscut al oaspetelui ei. Van Branden i-a spus că avea să rămână în La Plata până

la venirea vaporului, adică două săptămâni.

Gabierului i-a spus că se ocupa de nişte aspecte tehnice legate de construcţia tronsonului de cale ferată de la Tambo, în treacăt i-a dat de înţeles că îl putea folosi la anumite activităţi legate de aceste lucrări. Lucru obişnuit la persoanele de genul său, Van Branden a acceptat ca fireşti şi meritate atenţiile pe care i le dădea noul său prieten. Era genul de om care dă de înţeles că toţi pot scoate oarece profit de pe urma valoroasei sale persoane. Genul de om pentru care gratitudinea e ceva de neconceput, la fel ca şi bunele maniere. În cazul lui Maqroll a prevalat dorul de *platte land* şi a stabilit cu belgianul o legătură care, din nefericire, se întemeia pe o neînţelegere fără leac: Van Branden nu reuşea să priceapă cum de ajunsese Gabierul într-o fundătură din cordilieră, pe malul fluviului cu ape mâloase şi trădătoare. Nici Gabierul nu-şi explica prezenţa inginerului şarlatan, în ciuda pretextului căii ferate fluturat atât de insistent. Maqroll intuia mirarea belgianului şi-l amuza gândul că şi acesta îşi punea întrebări în legătură cu el. Dar Van Branden, care se simţea excepţional şi mai presus de orice bănuială, nu găsea de cuviinţă să intre în amănunte în ce priveşte trecutul său. Trecând peste aceste rezerve, cei doi au sfârşit prin a se înţelege, fără a depăşi, fireşte, anumite limite neenunţate însă evidente, a căror încălcare ar fi fost de neimaginat. Se întâlneau la cârciumă tot la două sau trei zile. Gabierul se limita la brandy-ul lui obişnuit, pe care-l făcea să dureze cât mai mult, în timp ce belgianul lichida fără efort jumătate de litru de gin cu apă. Ajungea invariabil să vorbească în flamanda lui presărată cu anglicisme, în timp ce creştea în el o agresivitate sordidă îndreptată împotriva a tot ce-l înconjura. Maqroll nu-l băga în seamă şi, către miezul nopţii, se întorceau la pensiune cu paşi înceţi şi măsuraţi.

Precis că doña Empera îl informase pe Van Branden

asupra regulilor casei şi pesemne că i-a făcut şi lui oferta de tovărăşii feminine. „Femei cunoscute şi de încredere”, era deviza ei. Omul a ales să primească, în fiecare săptămână, când se oprea în La Plata, o femeie de vârstă matură, înaltă, necioplită şi aproape fără dinţi, care cobora de la munte împreună cu doi copii de cinci şi şapte ani, care rămâneau să se joace pe mal în timp ce mama se ocupa de inginer, ieşind din când în când la geam, abia acoperită cu o cămaşă de un alb îndoielnic, pentru a-i controla să nu se apropie de apă. Între timp, Gabierul începuse să primească regulat vizita unei tinere brune, ochi foarte negri şi expresivi, trup nervos şi tare, dar răsărit şi frumos proporţionat. O chema Amparo Maria. Avea ceva de prinţesă circaziană, asta l-a mirat foarte. Fata era discretă şi nu vorbea mult. În pat manifesta o reţinere pudibondă, ca un soi de distanţă neaşteptată în faţa dezlănţuirii simţurilor, ceea ce lui i se părea că se potriveşte perfect cu genul noii sale prietene.

Inutil să spunem că cei doi oaspeţi ai oarbei evitau riguros orice comentariu asupra femeilor. Dar într-o zi, încălcând acordul tacit, după ce s-a despărţit de prietena sa, Van Branden s-a întâlnit cu Gabierul care tocmai ieşea şi, luându-l de braţ, ceea ce l-a deranjat, i-a spus pe şoptite, în timp ce pe chip i se lăţea o expresie lubrică şi porcească, iar ochii i se mijeau: „Ah, femeile astea de la tropice! Ce temperament, ce graţie! Nu crezi?” Maqroll s-a eliberat rapid din ghearele lui şi-a preferat să nu comenteze, mulţumindu-se să zâmbească uşor, ceea ce nici nu admitea, nici nu respingea cuvintele belgianului. Era mai curând mirat.

Cam pe atunci a acceptat el propunerea lui Van Branden de a lucra la şantierul din Tambo. Belgianul nu prea vorbea pe marginea subiectului, doar când primea vreo scrisoare îi pomenea vecinului său de pensiune, în treacăt şi fără precizări, de planurile căii ferate şi de traseul

acesteia. Dar într-o zi l-a invitat pe Maqroll la masă la cârciumă. Se servea o mâncare specială de peşte, care se făcea doar în anumite ocazii şi pe care, de fapt, o gătea doña Empera la ea acasă. Când era gata, cârciumarul trimitea după ea şi o servea oaspeţilor săi. Felul devenise în La Plata o adevărată ceremonie menită să serbeze ceva special. De data asta, a explicat Van Branden, era vorba de începerea efectivă şi concretă a lucrărilor în munţii Tambo. Cu primul vapor aveau să sosească inginerii şi personalul, cât şi prima încărcătură de echipament tehnologic şi maşinile pentru şantier. „M-am gândit la dumneata – i-a spus Van Branden în timp ce se lupta cu mâncarea fierbinte în ambianţa oricum destul de înfierbântată a localului – pentru o treabă de mare încredere pe care n-aş încredinţa-o nici unuia dintre cei de aici. Este vorba, dragă prietene – pe Gabier noul apelativ nu l-a măgulit, ci l-a alarmat: ştia el cu cine are de-a face – de a transporta, pe catâri, până la munţii Tambo, lăzile cu instrumentele, foarte delicate şi scumpe, necesare pentru calcule şi pentru trasarea căii ferate. Contez pe o sumă interesantă pentru plata acestei lucrări. Dumneata ai putea-o îndeplini cu eficienţa şi discreţia indispensabile.”

Gabierul a trecut peste laudele convenţionale ale belgianului. I-a explicat că nu dispunea de catâri, nici de banii cu care să-i cumpere. Că nu mai avusese de-a face cu animalele astea de când era copil şi-i ajuta pe cărăuşii care aduceau trestie de zahăr la fermă. În plus, nu era sigur că la anii lui ar mai avea forţă şi rezistenţă pentru aşa ceva.

După cum îi era firea, Van Branden s-a făcut că nu aude argumentele lui Maqroll şi, punându-i mâinile pe umăr, pe deasupra peştelui aburind înconjurat de multe legume, i-a răspuns cu un entuziasm care se vedea de la o poştă că era fals: „Minunat, prietene, minunat. Ştiam eu că pot conta pe dumneata. O să vezi, ne vom înţelege de minune. E normal să vrei un avans ca să poţi cumpăra catârii şi ce mai ai

nevoie. Nu e nicio problemă. Fă-ţi socotelile şi spune-mi de cât ai nevoie. Cât despre suma totală pentru toată treaba, de cum primesc bugetul aprobat de companie şi raportul asupra celor ce trebuie transportate pe munte, te anunţ. Toate astea ajung o dată cu inginerii şi echipamentul. Şi acum, gata, să trecem la altceva." A chemat chelnerul, a comandat un brandy şi un gin cu apă şi a continuat să trăncănească, de data asta din nou în flamanda sa presărată cu *of course, you know, you follow me?* şi alte locuţiuni englezeşti de efect care aveau darul să-l enerveze pe interlocutorul său. În toată salata asta idiomatică se ghicea intenţia clară de a ascunde, de a distrage atenţia şi de a arunca o perdea de fum peste ceva ce-i scăpa Gabierului exact când credea că e pe punctul de a-l descoperi.

Toate cele anunţate, atât persoane cât şi încărcătură, au ajuns, într-adevăr, după o săptămână. Când s-a trezit Maqroll, vaporul şi barcazul cu remorcherul lui luau drumul de întoarcere spre mare. Oamenii apucaseră deja să urce spre munte, „pentru a profita de răcoarea dimineţii", zicea belgianul, întorcându-şi privirile *şi* slobozind un torent de explicaţii fără rost. Ceea ce nu ajunsese erau banii. Dar n-avea importanţă, el avea destui bani şi totalul avea să se rezolve mai târziu. Cu Van Branden, subiectul banilor dobândea o dimensiune amorfă, de neapucat, niciodată precizată. Într-un colţ al subconştientului, Gabierul ştia dinainte că plata pentru treaba pe care avea s-o facă era supusă celor mai neaşteptate alternative. Numai că a ascultat de înclinaţia aceea oarbă, atât de tipică pentru el, de a accepta şi a se îmbarca iar într-o afacere bazată pe văzduh, justificată prin vorbe, ba linguşitoare, ba trufaşe. Afaceri în care ajungea să plătească, negreşit, oalele sparte. Propunerea lui Van Branden se potrivea suspect de bine acestui model deja familiar. Va urca, prin urmare, încărcătura până la

creasta Tambo. Din balconul camerei o zărea dimineaţa sau în după-amiezele limpezi şi calme. Acum, privind spre lanţul impunător de munţi, îşi dădea seama de nesăbuinţa angajamentului său de a urca până acolo, cu un convoi de catâri încărcaţi cu instrumente necunoscute şi, se pare, foarte sensibile, după spusele belgianului. În plus, până acum nici nu se gândise că omul nu-i arătase niciun fel de chitanţă, niciun document, nimic scris care să aibă antetul companiei care urma să facă lucrările. Dar când îi pomenea de asta lui Van Branden, acesta se încurca iarăşi în vorbe, proiecte, descrieri şi amintiri vagi despre locuri pe care ambii le frecventaseră, drept care din nou lucrurile i se păreau clare, simple şi fără obiecţii.

N-a trecut mult timp după oferta belgianului şi acesta l-a invitat din nou la cârciumă ca să bea pentru succesul afacerii. Acolo i-a înmânat o sumă de bani, suficientă, după el, pentru a cumpăra cinci catâri de transport cu harnaşamentul lor, alte lucruri indispensabile pentru munte şi pentru salariul catârgiului care avea să vină cu el. Acesta din urmă trebuia să fie de mare încredere şi să fie recomandat de o persoană la fel de sigură. Gabierul a luat banii şi Van Branden l-a pus să semneze o chitanţă scrisă pe o foaie de hârtie liniată, fără niciun fel de antet. Maqroll a obiectat că suma menţionată era mai mare decât cea primită, la care belgianul i-a oferit o explicaţie încurcată: „Suma am s-o completez pe urmă, acum am nişte probleme. Nu trebuie să-ţi faci griji, totul e clar între noi. Dacă nu-ţi ajung banii, dă-mi de ştire. Aranjez eu totul încă înainte să pleci cu primul transport.”

Pe chipul congestionat şi gras se plimba o expresie de complicitate lipicioasă care încerca să devină zâmbet. Doar ochii bulbucaţi ca de peşte în putrefacţie rămâneau inexpresivi, tenaci, îngheţaţi.

Maqroll şi-a început pregătirile, dar mai întâi a vorbit cu doña Empera. Care n-a prea priceput de ce musafirul ei,

de-acum prietenul ei, se vâra într-o afacere ca asta. Dar se obişnuise să-i dea sfaturi şi a făcut-o. Ca să cumpere catâri, cel mai bine era să se ducă la ferma lui Alvarez, o plantaţie de cafea şi de trestie a unor cunoscuţi de-ai ei, care aveau să-i vândă animale sănătoase şi la un preţ bun. Era de ajuns să-i pomenească numele proprietarului fermei, don Aníbal Alvarez, erau prieteni vechi. Pe de altă parte, acolo avea să dea de chipuri cunoscute. Tot acolo va face rost de un catârgiu care cunoştea zona, de care avea neapărat nevoie. Muntele nu era un loc unde să te duci de-a-n boulea, fără experienţă, pustietăţile alea nesfârşite ascundeau primejdii de moarte.

Cu aceste recomandări ale doñei Empera şi după ce i-a spus cum se ajunge la ferma familiei Alvarez, Gabierul a pornit a doua zi de dimineaţă. Într-o desagă pe care i-o împrumutase oarba ducea necesarul pentru cazul că ar fi petrecut acolo noaptea. Banii cu care urma să cumpere catârii îi cususe în tivul pantalonilor. În primul ceas de mers a străbătut plantaţiile de trestie, pe marginea cărora curgea un pârâu. Apele liniştite şi transparente erau o anticipaţie a peisajului care-l aştepta mai departe şi care era cel al copilăriei. Când s-a terminat şesul, terenul a devenit mai abrupt. Şi-a redus ritmul, de câteva ori a trebuit să se aşeze pe marginea drumului să se odihnească. După atâţia ani de navigaţie cu lungi escale în porturi nu mai avea antrenament pentru acest gen de efort.

După ce-a urcat coasta, drumul a intrat în plantaţiile de cafea. În fundal se înălţa cordiliera, apropiată şi scăldată într-un halou albăstrui prin care se zăreau petele de culoare ale acoperişurilor şi ale grădinilor în floare. Amintirea anilor copilăriei a revenit brusc, cu un şuvoi de arome, imagini, chipuri, râuri şi fericiri instantanee. A retrăit mirosurile, tânguirile şi cântecele care populau desişurile, umezeala ascunzişurilor împodobite cu flori fără

nume, care erau singurul accent luminos al pustietăţii întunecate a văilor pe fundul cărora curgea apa râurilor şi a şuvoaielor care veneau de pe munte. Pe malul torentelor mărginite de trestii se legăna în zbor, mândru, nervos, sigur de frumuseţea penajului argintiu şi de guşa purpurie, pescăruşul. Acum mergea printre plantaţiile de la poalele muntelui. Plantele verzi erau protejate de arbori cu flori mari, de un portocaliu aprins, la care nu puteai ajunge: înălţimea impunătoare a acestor arbori seculari îi apăra de curiozitatea oamenilor. Doar când cădeau pe jos, fetele le culegeau ca să şi le prindă în păr, măcar câteva ore până nu se ofileau. Înconjurat din toate părţile de plantaţiile de cafea dispuse într-o ordine care sugera Versailles-ul, Maqroll s-a simţit cotropit de o fericire senină şi nelimitată, aceeaşi care-i dominase copilăria. Mergea încet, ca să guste din plin această revenire, intactă şi sigură, a ceea ce fusese unica sa fericire categorică pe acest pământ. Sentimentul pe care îl strângea acum ca pe o comoară avea să-l ajute foarte curând să urce muntele abrupt, neospitalier şi trădător. Plantaţiile de cafea se terminau brusc la poalele unei mici coline terminate cu un podiş. Acolo, printre portocali, lămâi şi manghieri inalţi cu frunze aspre şi întunecate, se înălţa casa. Micul podiş purta numele de Câmpul lui Alvarez şi aparţinea familiei care întemeiase ferma. Oarba îi spusese povestea lor. Erau trei fraţi care ajunseseră aici în urmă cu douăzeci de ani fugind de persecuţiile politice dezlănţuite în regiunea lor. Erau oameni de la munte, semănători de cafea, cultivatori de trestie-de-zahăr, uneori crescători de animale, când le-o permitea terenul şi păşunile. Aspri, nevorbăreţi, destoinici şi ştiind să-şi apere ce era al lor. Au venit cu nevestele, copiii şi câteva familii de arendaşi care erau cu ei încă de pe vremea bunicilor. Fratele cel mare s-a întors după câţiva ani acasă. Mezinul murise înecat în strunga zisă a Ursoaicei, încercând să salveze un viţel care căzuse acolo.

Rămăsese doar don Aníbal, cu nevasta şi cei trei fii. Cu toţii munciseră cu înverşunare, încercând să-i smulgă muntelui, metru după metru, pământul pentru semănat.

Când a ajuns la intrarea casei, Maqroll era aşteptat în susul scării care dădea spre coridorul ce înconjura clădirea de un bărbat înalt şi slab, cu o ţinută dreaptă, figură smeadă şi uscăţivă, trăsături regulate, cu o expresie seniorială şi distantă care se topea însă în ochii negri şi atenţi, dar cu privire în acelaşi timp cordială, ba chiar jucăuşă şi maliţioasă, care te făcea să-l simpatizezi imediat. Gabierul a salutat şi a spus că venea din partea doñei Empera, la care locuia. Fermierul l-a poftit să intre în coridorul care, prin lăţime, era mai curând o terasă de pe care puteai admira impunătorul masiv muntos şi întinderea înflorată a plantaţiei de cafea. Don Aníbal a poruncit să vină cafeaua şi s-a apucat să-l descoasă cu amabilitate pe oaspete despre motivul venirii sale. Maqroll i-a relatat, succint, contractul cu Van Branden şi sugestia doñei Empera de a cumpăra catârii de la ferma lui Alvarez.

— Se tot vorbeşte din când în când despre proiectul acesta de cale ferată pe munte. Sunt mirat că, aşa, dintr-o dată, se concretizează până la a contracta primele lucrări şi a aduce inginerii. Nu aflasem nimic. Cât despre catâri, sigur că pot să ţi-i vând. Trei poţi să-i alegi de pe acum. Poimâine vor veni şi ceilalţi doi, la fel de buni ca şi ăştia. Te previn, nu sunt excepţionali, dar nici năravuri rele n-au. Trebuie să ai grijă, când vei coborî cu ei în La Plata, să nu mănânce frunze de bananier sau să pască iarba de pe malul râului, căci se pot îmbolnăvi. Nu le da acolo decât grăunţe. Când ai să te întorci aici, înainte de a pleca spre munte, am să-ţi dau nutreţul pentru acolo sus.

Gabierul era încântat de forma directă şi fără fasoane cu care don Aníbal trata afacerea. I-a stabilit pe dată fermierului înrudirea spirituală cu acei oameni de la ţară care, fie că trăiesc în regiunea franceză Berry, în şesul

Castiliei, în Galiţia poloneză sau printre culmile sterpe ale Afganistanului, trăiesc din pământ, se ataşează de el şi păstrează un cod de conduită medieval şi ferm, în care persistă o doză substanţială de cavalerism înnăscut şi inflexibil. Don Aníbal i-a mai oferit şi serviciile unui tânăr de la fermă care să meargă cu el, măcar în primele drumuri. Avea să-l familiarizeze cu mânatul catârilor şi cu viaţa pe munte. Suma cerută pentru catâri i s-a părut corectă şi, în acelaşi timp, i-a făcut să-şi dea seama de zgârcenia lui Van Branden: înghiţea aproape toţi banii pe care-i avea. Avea să vorbească cu belgianul la întoarcere.

În timp ce stăteau de vorbă a venit cafeaua. Maqroll n-a putut şi n-a vrut să-şi ascundă mirarea produsă la vederea persoanei care aducea tava: îmbrăcată cu o graţie simplă şi austeră, aceasta era Amparo Maria. Fata n-a arătat nici cea mai mică surpriză, pesemne că era deja la curent cu venirea sa. Maqroll a salutat-o, neascunzând faptul că se cunoşteau, don Aníbal a luat lucrurile perfect natural, iar după ce fata s-a retras, a spus doar:

— E o fată foarte frumoasă. Timidă şi serioasă, dar credincioasă şi cumsecade. Părinţii i-au fost ucişi atunci când a izbucnit violenţa în provincia noastră. Am adus-o aici şi locuieşte cu nişte unchi care o îngrijesc ca pe fata lor. Nevastă-mea ţine mult la ea. A vrut s-o ducă în capitală, acum când s-a dus să-i înscrie pe băieţi la liceu. N-a vrut. De când i-au murit părinţii a devenit foarte temătoare şi neîncrezătoare. E normal.

N-a zis mai mult. Imediat a venit un peon să le spună că animalele erau pregătite. S-au dus la grajd să vadă catârii şi Gabierul a fost perfect încrezător în modul în care fermierul i-a evaluat cu defectele şi calităţile lor. I-a mai sugerat şi că deocamdată putea să-i lase pe loc. Avea să i-i trimită, împreună cu ceilalţi doi, prin băiatul care avea să-l însoţească. Gabierul a plătit pentru animale şi s-a pregătit de întoarcere. În timp ce-şi lua la revedere, don Aníbal i-a

spus prieteneşte: „Treci pe aici în drumurile spre munte. Ai să dormi la noi, ca să fii odihnit a doua zi. Contează pe prietenia şi pe sfaturile mele.” Apoi i-a întins mâna, pe care Gabierul i-a strâns-o cu căldură.

S-a întors pe drum. La prima cotitură îl aştepta Amparo Maria. Ţinându-se de talie au mers o bună bucată de drum vorbind doar de peisaj, de cum e vremea, plus câteva intimităţi comune care-i uneau deja printr-o legătură tandră, care se anunţa durabilă. La despărţire, acolo unde începea plantaţia de cafea, Amparo Maria l-a sărutat pe gură, lucru care l-a lăsat pe Gabier uluit de neaşteptata şi, până acum, ascunsa pasiune pe care o trăda acest sărut.

— Nu face mutra asta şi fii atent pe unde mergi, ca să nu cazi în apă, i-a spus fata râzând şi arătându-şi dinţii albi de circaziană.

Maqroll a mers până în La Plata cu senzaţia aceea de stol de fluturi sub diafragmă care prevestea de obicei începutul unei prietenii feminine în care se dăruia pe deplin. Credea că la vârsta lui asemenea lucruri n-aveau să i se mai întâmple. Iată că se întâmplau, ceea ce i-a şters de pe umeri greutatea anilor.

A doua zi după sosire, după ce o informase pe doña Empera de rezultatele vizitei la fermă şi de buna impresie produsă de stăpânul ei şi de oamenii cunoscuţi acolo (o aluzie tacită la Amparo Maria fusese primită de oarbă fără comentarii, dar cu un zâmbet de mulţumire), s-a pornit să-l caute pe Van Branden. A dat de el pe chei, unde se dusese să întrebe când ajunge următorul vapor. Maqroll l-a invitat la o bere şi omul a acceptat, lăsându-se greu şi aruncându-i priviri neîncrezătoare şi piezişe.

— Am catârii. Mâine sau poimâine mi-i aduce aici catârgiul care o să mă însoţească. E de încredere, mi l-a recomandat Alvarez. Chestia e că am rămas aproape fără un chior şi am nevoie de o sumă, cel puţin egală cu cea pe care mi-ai dat-o, fără de care nu cred că-ţi pot face treaba.

Van Branden a încercat să scape prin subterfugii de doi bani. Atunci Maqroll i-a spus clar că renunţă, să-şi caute alt fraier pe care să-l îmbrobodească. Imediat, belgianul şi-a schimbat atitudinea şi, scoţând din buzunar un teanc de bancnote, i l-a dat fără să numere, cu un gest de bancher plictisit de un client inoportun. Gestul flamandului era atât de fals şi de teatral, încât Gabierul a zâmbit sincer de viclenia lui.

Van Branden a ieşit din această situaţie tuşind de câteva ori, după care a spus:

— În fine, asta e pentru primele drumuri. E mult mai mult decât trebuie, dar n-are importanţă. Nu vreau să rămâi cu o impresie proastă despre mine. Când se termină banii, mă anunţi. Dar să ştii că mie mi se par mai mult decât suficienţi.

Gabierul s-a apucat să numere banii cu o încetineală care a adus în obrajii belgianului roşeaţa zilelor sale negre, care erau cele mai frecvente. Când a terminat, Maqroll i-a spus pe tonul cel mai natural cu putinţă:

— Bineînţeles, acum îţi semnez şi chitanţa, ca totul să fie clar, *mijn herr.* Şi cel mai bine e să menţionăm că e vorba de onorariul pentru primele trei transporturi, de acord?

— Nu, a răspuns omul, revenind la atitudinea sa de oligarh de la cea de „Simplicissimus”. Acum nu facem nicio chitanţă. E o tranzacţie de încredere între noi doi. Eu am încredere în dumneata şi nu mă îndoiesc că şi atitudinea dumitale e reciprocă. Suntem doar între domni.

Maqroll şi-a dat seama că n-avea spor cu personajul ăsta alunecos. N-a mai spus nimic şi s-a ridicat. S-a ridicat şi belgianul, spunându-i în timp ce-l privea cu ochişorii lui de paiaţă ventrilocă în care nu se citea nimic, în schimb toate îşi pierdeau realitatea şi importanţa:

— Bună seara, *mijn herr.* Vă doresc mult noroc. Repetiţia batjocoritoare a apelativului flamand l-a lăsat indiferent pe Gabier. Deja îl cântărise şi-l clasificase. De-a

lungul rătăcitoarei sale vieţi, câţi Van Branden nu întâlnise el. De multă vreme, repulsia produsă de oamenii de acest tip şi de metodele lor se ştersese până la a deveni indiferenţă absolută. Când se întâlnea cu un tip de genul ăsta, îşi amintea de o frază a lui Sancho Panza, pe care memoria sa i-o aducea imediat în minte fără a chibzui însă prea mult asupra minunatelor cuvinte: „Fiecare e cum l-a făcut Dumnezeu, ba uneori chiar mai rău.” Întors la pensiune, i-a povestit doñei Empera amănuntele întrevederii.

— Păi, la ce te poţi aştepta de la şobolanul ăsta. Până şi biata femeie care vine la el a ajuns victima zgârceniei lui. Îi datorează bani şi-o tot duce cu vorba că zilele astea o să-i dea bani să-şi pună dinţii şi să-şi dea copiii la internatul din San Miguel. Mie îmi plăteşte pentru că-i este frică de mine. Bănuieşte că ştiu mai multe despre el decât ştiu de fapt. Las’ să creadă, aşa îl ţin din scurt. Să ai mare grijă cu el, dacă nu te plăteşte cum trebuie, trânteşte-i lucrurile pe chei şi să se descurce. Ai să vezi cum scoate banul.

Solidaritatea isteţei matroane l-a făcut să se simtă uşurat. Mamă mare, sibilă protectoare, datorită ei simţea că va avea spatele acoperit când va urca la munte.

A doua zi a venit băiatul cu catârii, pe care gazda i-a adăpostit într-un şopron în spatele casei. Totul era pregătit pentru primul drum. Băiatul trimis de don Aníbal era un tânăr oacheş, vioi şi hotărât, care cunoştea regiunea ca pe propria sa mână şi expunea cu plăcere şi entuziasm minunăţiile drumului, cât şi capcanele secrete şi obstacolele acestuia. Se numea Felix, dar toată lumea îi spunea Guguştiucul, din cauza unei şuviţe albe care-i cădea pe frunte. Foarte curând Gabierului i-a fost clar că, fără ajutorul Guguştiucului, n-ar fi ajuns viu în munţii Tambo. În primul rând, acesta i-a arătat cum se pune încărcătura pe catâri. Lăzile care trebuiau urcate la munte aşteptau la cârciuma de pe chei şi catârgiul le-a aşezat aşa

cum trebuie în spinarea celor cinci animale. Ideea era să nu rănească animalele pentru ca acestea să nu obosească prea tare. De asemenea, i-a indicat Gabierului unde era necesar să facă popas şi pe cine puteau conta ca să-i găzduiască. Prima etapă de drum se oprea la câmpul lui Alvarez. Acolo aveau să petreacă noaptea. Gabierul făcuse deja drumul şi ştia că pentru a ajunge la podişul pe care era ferma era de urcat timp de patru ore pe o cărare bătută de ploi, presărată cu stânci care se puteau desprinde la cea mai mică atingere şi să cadă cu o forţă mortală înainte de a ajunge în prăpastie sau a se opri într-o văgăună. Apoi traversau plantaţia de cafea care-i produsese fericirea de a-şi aminti de lumea copilăriei. În ziua următoare trebuiau să ajungă la o cabană părăsită de minerii care căutaseră aur. Aveau să doarmă acolo, apoi, după o zi grea de mers în plin munte, ajungeau la tabăra din munţii Tambo. Pe măsură ce Guguştiucul îi explica încercările la care aveau să fie supuşi şi firea oamenilor de pe acele meleaguri, Gabierul înţelegea că treaba era mult mai anevoioasă decât îşi imaginase la început. Totuşi, buna dispoziţie a însoţitorului său, firea sa veselă şi hotărâtă şi inteligenţa cu care aprecia greutăţile care-i aşteptau i-au dat încredere să dea piept cu acest pariu de care avea acum mai multă nevoie decât oricând.

Cu catârii încărcaţi şi având cu ei tot ce le trebuia pentru drumul de şase zile, trei la ducere şi trei la întoarcere, au pornit cu primii zori şi cu sfaturile înduioşătoare ale oarbei. Drumul până la podişul lui Alvarez n-a fost atât de greu ca prima dată, când mersese singur şi necunoscând drumul. Când au ajuns la plantaţia de cafea, a simţit iarăşi, intactă, fascinaţia acestei ambianţe primitoare, caldă, cuprinsă de culoarea inconfundabilă a vegetaţiei care dădea impresia a ceva îngrijit şi ales special pentru a crea un efect de frumuseţe naturală, dar ordonată. De fapt, mâna omului făcuse puţin.

Acolo, în *tierra caliente*, ceea ce conferă frumuseţea armonioasă şi paradiziacă e mai curând clima. Încet, bucurându-se de fiecare arbore, de fiecare canal de ape calme şi transparente care curgeau printr-un vad de lut mărginit de ferigi tremurătoare, a traversat plantaţia. Când să înceapă să urce ultimul versant uşor care ducea la fermă, a apărut Amparo Maria şi l-a îmbrăţişat. Guguştiucul mergea înainte cu catârii. Fata nu şi-a ascuns defel bucuria întâlnirii; precis că băiatul ştia de drumurile ei la La Plata şi de relaţia ei cu Maqroll. Era mai frumoasă ca oricând. Rochia de percal negru i se lipea de corp, evidenţiindu-i formele zvelte, făcute parcă dintr-un material în care tendoanele şi oasele dobândiseră moliciune de grăsime. Subţirimea taliei, picioarele tari şi părul negru prins în ceafă într-un coc strâns care strălucea ca pana corbului i-au reamintit de tinerele dansatoare de pe estradele de la Jerez de la Frontera şi Cádiz. Amparo Maria, la fel de tăcută ca întotdeauna, se mulţumea să se lipească de trupul său şi să-l privească cu o expresie de pasăre speriată care cercetează o cameră în care a nimerit din neatenţie. Încet-încet, Gabierul era cuprins de conştiinţa apăsătoare a anilor pe care-i avea, a ghemului încâlcit al atâtor peregrinări şi necazuri, bucurii şi eşecuri, iar singura uşurare era că simţea alături de el blândeţea aceasta caldă, felină şi tânără care îl însoţea precum o parcă ce ar fi optat pentru drumul tandreţei indulgente.

Don Aníbal i-a primit în coridor. În timp ce Guguştiucul ducea animalele la grajd ca să le despovăreze şi să le hrănească, fermierul şi-a invitat oaspetele la o ciocolată fierbinte şi spumoasă şi la nişte biscuiţi de *yuca* proaspăt scoşi din cuptor. Acolo, aşezaţi în balansoare, au privit, fără a vorbi mai mult decât era cazul, copleşitoarea imensitate a cordilierei şi, de cealaltă parte, senina şi înflorită întindere a plantaţiei de cafea. Când s-a înserat, i-a spus Gabierului că, având în vedere că ziua următoare

avea să fie grea, îl sfătuia să se culce devreme. Avea nevoie de forţe şi de nervi buni, pe care le dă somnul. Ceea ce Gabierul a şi făcut, nu înainte de a căuta un pretext pentru a putea vorbi cu fata. Aceasta a uşurat lucrurile, aducându-i în cameră un pahar cu lapte. Au stat de vorbă o vreme, sub uriaşul arbore de *capoc* care-şi întindea rămurişul secular în apropiere. Fata a propus să vorbească cu Guguştiucul pentru a-l convinge să doarmă în altă parte, aşa ar fi putut petrece noaptea cu iubitul ei. Călcându-şi pe inimă, Maqroll a încercat s-o convingă că nu era cazul şi, până la urmă, Amparo Maria a înţeles cât de grele erau următoarele două zile când trebuia urcat muntele. A plecat brusc, de parcă n-ar fi dorit să prelungească un chin mai mare decât se vedea la suprafaţă. Maqroll a intrat în cameră, s-a dezbrăcat şi a aprins o lumânare ca să citească puţin în patul aşezat direct pe podea şi care i s-a părut mult mai primitor decât cel din La Plata. Ştia că dacă nu citeşte adoarme greu. Ceva mai târziu a venit şi catârgiul şi s-a trântit în patul celălalt, aproape îmbrăcat.

Maqroll adusese cu el *Viaţa Sfântului Francisc din Assisi (Il Poverello)* de Joergensen, pe care o citea deschizând cartea la întâmplare. Guguştiucul s-a arătat tare mirat de obiceiul acesta neobişnuit pentru el şi l-a întrebat:

— Vă rugaţi? Păi, nu eraţi obosit?

— Nu reuşesc să adorm dacă nu citesc puţin, i-a răspuns Gabierul, amuzat de ingenuitatea tovarăşului său de călătorie. Nu mă rog, nu cred că e cazul. Citesc însă despre viaţa unui sfânt care iubea mult animalele, muntele, soarele, văile şi oamenii săraci. Era dintr-o familie foarte bogată şi cred că, la fizic, semăna un pic cu tine. A lăsat totul pentru a se dedica lucrurilor pe care le iubea şi a-i dărui Domnului toată iubirea lui pentru ce crease.

Şi-a dat seama că explicaţia era pe cât de insuficientă pe

atât de fragmentară şi Guguştiucul şi-ar fi putut face o idee inexactă, pentru că era fragmentară şi superficială, despre *II Poverello.* Răspunsul băiatului l-a liniştit însă:

— Sigur, dacă-i plăceau animalele şi muntele şi soarele, îşi scotea din plin banii. Sigur că a sfârşit prin a face minuni. Dumnezeu l-o fi ajutat.

— Da, a răspuns Gabierul încântat de această inteligenţă spontană. A făcut multe şi minunate. Îţi povestesc eu mâine. Acum să dormim.

Guguştiucul închisese deja ochii şi respira regulat, ca într-un somn adânc.

În zori i-a trezit Amparo Maria cu cafea proaspătă şi biscuiţi din ziua precedentă. Se gătise, îşi pieptănase părul într-un coc impecabil, de parcă era gata să conducă dansul, şi-a spus Maqroll în timp ce-şi bea cafeaua. Fata s-a răsucit brusc pe călcâie şi a dispărut undeva în casă. Nici Gabierul n-avea inimă să-i spună la revedere; era atât de frumoasă, că ar fi rămas aici pentru totdeauna, lăsând totul dracului.

Urcuşul, de la câmpul lui Alvarez şi până la cabana părăsită, le-a luat o zi întreagă. Drumul devenea tot mai des un fel de vale a unui torent iscat de pe urma ploilor. Catârii înaintau cu greu, încercând să evite şanţurile frecvente şi stâncile nesigure care, din când în când, ieşeau până la marginea prăpastiei. Gabierul începea să fie descurajat: cine ştie cât avea să mai ţină drumul aşa. Câştigul probabil care avea să-i iasă după încercarea asta depindea de evazivul Van Branden şi de nu mai puţin fantomatica societate de construcţii a lucrării de pe Tambo. O veche amărăciune, atât de familiară de atâţia ani, începea să-i apese inima şi fiecare pas i se părea tot mai greu. Pe de altă parte însă, şi aici se vedea altă trăsătură caracteristică a sa, pe măsură ce se afunda în suişul tot mai abrupt al muntelui şi simţea aroma umedă a vegetaţiei, vedea explozia de culori de o diversitate

debordantă şi auzea tunetul apelor care, în fundul văii, îşi cântau bogata prăvălire printre valuri înspumate, o pace veche şi binefăcătoare venea să şteargă oboseala mersului şi a luptei cu catârii. Câştigul mizerabil al incertei întreprinderi îşi pierdea dintr-o dată realitatea, căzând în acceptarea sa resemnată, în fatalismul său islamic. Ciripitul păsărilor, tot mai multe şi variate, trecerea intermitentă a stolurilor de papagali gălăgioşi pe deasupra arborilor înfloriţi, încă adormiţi de frigul dimineţii, îi confirmau certitudinea efemeră a unei fericiri salvatoare. Alternanţa acestor impresii îl îndemna pe Gabier la meditaţii şi bilanţuri care se nutreau şi din puţinele, dar infailibilele lecturi care-l însoţeau oriunde ar fi mers.

Drept care toţi Van Brandenii din lume care-i ieşeau în cale nu aveau decât rolul de a-i confirma singurătatea fără leac sau scepticismul său imbatabil faţă de încăpăţânata vanitate a oricărei lucrări a oamenilor, aceşti orbi nefericiţi care ajung la moarte fără a fi bănuit măcar minunea lumii. Lipsiţi de miracolul pasiunii care ne dă de ştire că suntem vii şi că moartea intră şi ea în joc, fără început şi fără sfârşit, căci este prezent pur şi neţărmurit. În timp ce se dăruia frumuseţii peisajului, constata totuşi că variatul cortegiu de senzaţii care-l cotropeau, desfăşurându-şi minunile unei plăceri fără sfârşit şi învingând oboseala drumului, se tocea parcă de zidul unei memorii peste care lucraseră anii.

Guguştiucul mergea înainte, mânând primul catâr din şir. Adesea abandona drumul, luând-o pe scurtături acolo unde drumul era impracticabil. Vântul era tot mai puternic pe măsură ce urcau. La început fusese un fel de zumzet slab în urechi, o briză ce abia făcea să se mişte coroanele copacilor şi să vibreze frunzele ferigilor. Zgomotul torentului se apropia sau se îndepărta după cât era vântul de puternic. Când au început să urce cărările înguste în zigzag lipite de marginea abisului, călătorii au simţit

vântul care-i biciuia furios. Începea o vegetaţie pitică, cu frunze groase şi moi, care creştea printre nişte copaci mari cu trunchi cenuşiu şi cu o textură aproape minerală şi coroane aproape desfrunzite, care se pierdeau într-o ceaţă deasă care se risipea printre crestele munţilor. Ajunseseră sus, într-un peisaj pe care Maqroll nu-l mai văzuse de mult timp. Guguştiucul i-a spus că cei pe care noaptea îi apucă pe aici se învelesc cu frunzele arbustului numit pe aici „călugăraş”: frunzele groase nu lasă frigul să treacă, apărându-i astfel pe călătorii înfriguraţi. Maqroll începea să respire tot mai greu. Tâmplele îi zvâcneau şi avea gura uscată, ceea ce-i dădea o înşelătoare senzaţie de sete. Când era pe punctul de a sugera o pauză, Guguştiucul i-a spus că era cazul să se odihnească puţin. „N-avem ce face, trebuie să bem cât mai puţin. Mestecaţi încet asta ca să aveţi iar salivă”, şi i-a întins o felie de lămâie. Şi-a tăiat şi lui una şi s-a întins pe cărare pe un pat din frunze de călugăraş. Maqroll l-a imitat tăcut. Întinşi, au respirat adânc, pentru ca organismul să se adapteze la rigorile altitudinii. Lămâia şi-a făcut imediat efectul, eliminând impresia de uscăciune şi gustul amar şi metalic din gură, care-l chinuia de ceva vreme pe Gabier.

Când şi-au reluat drumul, a fost mult mai uşor. O dată cu ultimele raze ale asfinţitului au ajuns la cabana abandonată de mineri. Zidurile erau din piatră netencuită şi fără niciun fel de ciment, crăpăturile erau umplute cu frunzele aceluiaşi arbust cu care te înveleai noaptea. Acoperişul era din ardezie şi era susţinut de bârne groase necojite, înăuntru, spaţiul era împărţit în două încăperi de dimensiuni egale, una pentru oameni, alta pe post de grajd, despărţite de un perete de pământ şi bambus care nu ajungea până la acoperiş. În încăperea destinată oamenilor, un cămin din piatră şi tablă funcţiona perfect. Locul era relativ curat. Ocupanţii de dinainte nu lăsaseră în urma lor decât un pumn de cenuşă rece în plita

căminului. Alături era o provizie de lemne şi regula era să fie înlocuită, la plecare. Guguştiucul a pregătit două paturi de frunze şi a sugerat să stea un pic întinşi înainte de a mânca, în caz contrar, i-ar fi apucat durerea de cap în timpul digestiei.

— Foarte puţini urcă până aici, nu suportă aproape nimeni, a spus băiatul în timp ce Maqroll privea acoperişul încălzindu-se încet la focul aprins de Guguştiuc. Mai întâi au venit minerii, ei au construit adăpostul. Au căutat aur pe maluri, n-au găsit mare lucru. Apoi au venit şi străini care visau la povestea asta cu minele. Nu cred să existe mine prin coclaurii ăştia. Şi-acum vin ăştia cu calea ferată. Ei sunt cei care ţin cabana aşa cum o vedeţi, curată şi destul de în ordine.

— Dar cei care au construit-o de unde erau?, a întrebat Gabierul, pe care stilul cabanei îl făcuse curios.

— Din Canada. Oameni de treabă. Dar când coborau la La Plata se apucau să bea ca nebunii şi totul se termina cu nişte bătăi straşnice. Nici armata nu putea să-i potolească. După care adormeau în stradă şi se pişau câinii pe ei. De dimineaţă, după ce-şi făceau cumpărăturile la prăvălia turcului, se întorceau pe munte ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Erau uriaşi şi aveau nişte bărbi roşcate pe care nu şi le râdeau niciodată. Se pierdeau acolo sus, trudind toată ziua pe malurile nisipoase, cernând şi căutând pepitele aurii. Când găseau una strigau până le răspundea altul. Aşa au stat mai bine de doi ani. Au plecat brusc, lăsându-l pe Hakim neplătit, după o gâlceavă care a ţinut toată noaptea şi s-a soldat cu patru soldaţi morţi. Nimeni nu i-a ajuns din urmă, n-au mai fost văzuţi pe nicăieri.

După ce s-au odihnit o oră bună pe aşternutul vegetal şi moale, au făcut cafea şi au prăjit felii de banană cu ouă. Pâinea adusă din La Plata era de nemâncat. Guguştiucul i-a oferit nişte carne uscată şi măcinată, amestecând-o cu mâncarea. Lui Maqroll i s-a părut delicioasă.

— Trebuie să mâncaţi, domnule, i-a spus pe un ton sentenţios catârgiul. Mâine ne aşteaptă ce-i mai rău. Acum, încercaţi să dormiţi. Nu citiţi până târziu. Aici, numai somnul dovedeşte oboseala.

Maqroll a zâmbit, amuzat de atitudinea protectoare şi admonestantă a băiatului. Habar n-avea el câte nopţi petrecuse în condiţii mai grele şi în locuri şi mai inospitaliere. Dacă le-ar fi pomenit, precis că junele catârgiu de la câmpul lui Alvarez n-ar fi priceput mare lucru: nopţi în Sar-i-Pul, cu vântul munţilor afgani zgâlţâind cortul într-un vâjâit care nu înceta până dimineaţa; nopţi în Kerala, printre dansul vrăjit al roiurilor de licurici care răspândeau o lumină liliachie, funerară, mirosind a scorţişoară şi ghimbir; nopţi la graniţa Guyanei, vârât în noroiul fetid al manglierilor; nopţi de spaimă şi foame într-un sat părăsit din Anatolia; nopţi de ţânţari şi febră în golful Veragua, unde ploaia se instalează ca un blestem nemăsurat; nopţi în *cajun,* lângă mlaştini, acolo unde fluviul Mississippi dă pe-afară de oboseală; nopţi de calm absolut în dreptul coastei Yemenului răsculat; nopţi asemănătoare acesteia care-l aştepta în plin munte, care semăna cu atâtea altele deja uitate.

A aprins un capăt de lumânare pe care prevăzătoarea de doña Empera i-o pusese în traistă şi s-a cufundat în paginile lui Joergensen, în armoniosul peisaj al Umbriei, unde un tânăr dintr-o familie înstărită, în plin secol al XII-lea, pleca în căutarea lui Dumnezeu. Somnul l-a învins treptat, până când cartea i-a căzut din mâini. Zgomotul l-a trezit, a pus cartea în desagă şi a stins lumânarea.

Visa Gabierul. Toţi muşchii i se destindeau, transformând osteneala într-o beţie plăcută, ca o intoxicaţie inofensivă din care se iscau o luciditate şi o fericire măsurate, comparabile doar cu cele pe care-şi amintea că le trăise de copil, când totul se ordona în jurul lui pentru a-i produce, în plină trezie, o aventură

asemănătoare celei care îl vizita în somnul de acum. Se găsea pe malul lacului Maggiore. Pleca să se plimbe pe cărarea de pe malul apei. Cineva trebuia să-l însoţească. N-a vrut să mai aştepte, avea senzaţia că, dacă mai întârzie, plăcerea asta neobişnuită avea să dispară deodată. Trebuia s-o păstreze, intactă, cât mai mult. A coborât pe mal şi a luat-o pe cărarea unde ajungeau să se spargă valurile, atunci când bătea vântul mai tare. Pe malul celălalt creşteau nişte arbuşti, parcă de dafin, dar care miroseau puternic a santal. Nişte paşi veneau în urma sa şi-a ştiut, fără a întoarce capul, că era persoana pe care o aşteptase. Dacă se uita, fericirea nemăsurată s-ar fi transformat în ceva greu de prezis. După glas şi-a dat seama că era o femeie. Vorbea o spaniolă corectă, dar cu un accent pronunţat pe care nu reuşea să-l identifice. Povestea despre trenuri care nu ajung să se întâlnească, de lungi aşteptări prin gări şi de greutăţi nesfârşite pentru a ajunge la lac.

— De la Milano la Novara, spunea, totul a mers bine. Numai că acolo, în loc să fac legătura pentru Oleggio şi Arona, am ajuns în nord. Am coborât în prima gară şi, ducându-mă să schimb biletele la ghişeu, omul care era acolo şi care semăna cu un preot a stăruit să-i arăt sânii. Am ascultat, era singura modalitate de a ajunge înapoi. La Novara mă aştepta bagajul. M-am urcat în trenul care mergea până la Oleggio. Acolo trebuia să aştept şase ore trenul care avea să mă lase la Arona, unde începe lacul şi unde stabilisem că ne vedem. La Oleggio m-am urcat în autobuzul care ajunge la câţiva kilometri de Arona. Imaginează-ţi ce surpriză să te văd în staţie când am coborât. Erai acolo, Gabier nebun, rătăcit ca de obicei. N-ai să scapi niciodată de aerul ăsta de marinar debarcat cu forţa.

Ultimele cuvinte l-au aruncat într-o deznădejde bruscă şi blândă. Era Ilona, prietena lui din Trieste. Numai ea, cea

nepereche, unică, îi spunea aşa. Iar acesta era accentul ei inconfundabil. Glasul ei, paşii ei elastici şi fermi. Trupul ei plăcut şi alb, transformat în cenuşă într-o absurdă explozie de gaz în Panama. S-a întors s-o privească şi s-a pomenit în faţa unei femei cu aspect spaniol şi aer aristocratic şi maur, care-l privea parcă reproşându-i haosul feroviar de care se plângea. „Ilona!”, a spus, fără a-şi da seama de greşeala prostească, cu ochii scăldaţi în lacrimi. Femeia l-a privit ciudat, ca pe un necunoscut care i se adresa pe neaşteptate. S-a întors brusc şi s-a depărtat cu paşii ei gimnastici şi tinereşti, legănându-şi şoldurile într-un ritm pe care el ştia că doar Ilona îl avea.

A fost trezit de suspinele care-i zguduiau pieptul. Vântul îngheţat care biciuia pereţii de piatră şi mirosul puternic al frunzelor pe care dormea l-au readus brutal la realitate. O realitate absolut de nepătruns şi străină, acum. După un timp, a readormit. Guguştiucul l-a deşteptat cu o ceaşcă de cafea, pe care Gabierul a început s-o bea cu înghiţituri rare, absent şi posomorât.

— Trebuie să aveţi grijă cu visele, domnule. Aici ai nevoie de somn ca să rămâi în viaţă. La înălţimea asta şi din cauza oboselii, se visează mult. Asta face rău. Forţele nu se refac ca lumea şi niciodată nu sunt vise bune. Doar coşmaruri. Ştiu eu ce spun: străinii care veneau pe aici să caute minele sfârşeau nebuni cu toţii şi voiau să se omoare între ei la cârciumă sau se aruncau în bulboanele râului şi se înecau.

Maqroll n-a comentat nimic. Ştia că băiatul spunea adevărul. Visul cu Ilona îi apăsa sufletul, trezind demoni adormiţi care nu-l mai chinuiseră de mult. Fără niciun cuvânt, a ajutat la încărcatul catârilor şi la făcut curat în cabană. Apoi s-au apucat să urce spre Tambo. În curând, vântul a devenit de nesuportat, iar cărăuşul l-a sfătuit să-şi facă o căptuşeală de frunze de „călugăraş” între maiou şi cămaşă, atât pe piept cât şi pe spate. Efectul a fost

imediat, căldura corpului se păstra întreagă. Ceea ce transforma urcuşul într-un chin era solul de nisip vulcanic care ceda la fiecare pas, rănind copitele animalelor şi tocind tălpile încălţărilor. În plus, frecarea permanentă degaja o căldură insuportabilă şi un miros de sulf ce ardea mucoasele. Urcau trei paşi şi alunecau doi. Ore în şir. Pauzele au devenit mai scurte: pe munte se înnoptează foarte devreme şi a merge pe întuneric în condiţiile astea era sinucidere curată. Cu ultima geană de lumină, în întinderea apăsătoare de lavă unde singurul semn de viaţă erau nişte tufe rare, cu câte o floare la capătul lujerului central care strălucea precum o flacără palidă şi funebră în noaptea care se lăsa, au zărit luminile taberei. Le mai lua un ceas bun să ajungă acolo. Luna plină începea să le lumineze drumul; cât timp era pe cer, era bine.

Mergea sub impresia visului pe care-l avusese. Cum se întâmplă îndeobşte, pe măsură ce trecea timpul, imaginile, cuvintele şi semnificaţia ascunsă a visului deveneau mai limpezi, mai puternice, invadau zone tot mai profunde ale fiinţei sale. Ilona, incomparabila triestină cu plete de culoarea mierii şi profil macedonean, prietena înţeleaptă, atentă şi inflexibilă în sentimente, fusese singura femeie care îşi dăduse seama de tendinţa lui de a se vârî în afaceri vagi, neplăcute şi mereu la graniţa ilegalităţii. Ştiuse să-l oprească la timp, doar cu două vorbe, de fiecare dată când intra într-o situaţie de felul ăsta. Abia acum realiza – în timp ce ajuta la despotmolitul catârilor din nisipul vulcanic în care se afundau până la chingă – că puţinele perioade în care trăiseră împreună fuseseră şi singurele în care cunoscuse ceva asemănător fericirii. Pe atunci era pe deplin supus maniilor sale rătăcitoare şi nu se gândea nici la vreun El Dorado improbabil şi nici la averi mirifice. Când călătoreau, ea era cea care alegea itinerariile cele mai potrivite, cu singura autoritate a zâmbetului ei – mereu în colţul gurii, lăsând să se vadă dinţii mari de

ţărancă tracă – şi a bunului-simţ pe care-l folosea atât de natural că trecea neobservat.

În timp ce răsucea sensurile ascunse ale visului, descoperea cheia multora dintre ratările şi eşecurile sale. O compara pe Ilona cu Flor Estévez – altă prietenă de neuitat, cea care îi veghease convalescenţa de după muşcătura unui păianjen „jaripúa”, la „Zăpada Amiralului”, refugiul acela amărât de la marginea drumului, pe o înălţime asemănătoare acesteia – şi înţelegea că Flor, spre deosebire de Ilona, se dăruia pe de-a-ntregul fanteziilor Gabierului, însoţindu-l în cele mai nesăbuite idei care treceau prin capul iubitului ei. Fusese autoarea morală a absurdei călătorii pe râul Xurandó, în căutarea unor fabrici de cherestea inimaginabile. Acolo îşi lăsase o bună parte din sănătate, iar când s-a întors la Flor, femeia dispăruse. Însă comparaţia între cele două femei, şi-a dat el seama după cheile visului din cabană, era absolut absurdă şi inutilă. La Flor Estévez acţiona în mod constant dorinţa, mereu atinsă, niciodată satisfăcută, care făcea ca relaţiile lor să fie mereu în derivă, sub imperiul simţurilor care înceţoşau totul, care distorsionau totul, fără a găsi ieşirea. Era ca şi cum te-ai fi luptat într-un tunel cu un roi de desfătări care se eschivau în permanenţă.

Când a revenit în prezent, erau în faţa şoproanelor şantierului. Erau două construcţii joase din plăci ondulate de zinc de un cenuşiu stins ce se confunda cu peisajul. Un grup de peoni conduşi de un tip înalt şi uscăţiv, cu trăsături tăioase care sugerau un cuţit de vânătoare şi care vorbea cu un marcat accent din nord, veni în întâmpinarea lor cu paşi obosiţi şi parcă plictisiţi. Ajungând lângă ei, omul s-a uitat la Gabier ca la un simplu cărăuş. Deodată, de parcă şi-ar fi amintit ceva, s-a apropiat să-l salute, întinzându-i mâna cu o politeţe prefăcută. Trecând la franceză, l-a întrebat cum decursese drumul până acolo sus. În aceeaşi limbă, Maqroll i-a relatat în detaliu

călătoria, folosind tot un ton neutru, şi i-a cerut o chitanţă de primire a încărcăturii pe care oamenii o duceau la adăpost în magazie. Omul a zâmbit cu un fel de condescendenţă care l-a enervat. Avea să-i dea hârtiile mâine, nu era nicio grabă. L-a invitat să intre, dându-i de înţeles că aveau să petreacă noaptea acolo. Adevărul era că nu se punea problema să ia drumul înapoi, alunecând în nisip până la cabana minerilor. Deşi, în definitiv, ar fi preferat. A intrat să vadă cum aşezaseră lăzile. Două lămpi Coleman luminau interiorul în care se găseau, într-o ordine perfectă, lăzi de diferite dimensiuni; pe unele era scris „fragil” cu litere mari. Pesemne că pentru a le aduce fuseseră necesare cel puţin zece transporturi. Van Branden nu-i spusese nimic despre asta. Poate că sosiseră pe alt drum. Tipul care-i primise şi a cărui naţionalitate Gabierul n-a reuşit s-o ghicească supraveghea extrem de atent manipularea lăzilor care tocmai veniseră. Din unele se auzea, când erau mişcate, un zăngănit metalic, ceea ce-l făcea pe tip să se încrunte preocupat. De ce oare, se întrebă Maqroll, auzea de-abia acum zgomotul acesta? Poate că zgomotele de afară, apoi cel al vântului de pe coastă îl împiedicaseră. Altă chestie care-l mira foarte tare era că nici pe lăzile din lemn, nici pe documentele care trebuiau să înregistreze primirea, şi nicăieri pe magaziile şantierului nu se vedea numele companiei însărcinate cu lucrările căii ferate.

Apoi a fost invitat la masa instalată în clădirea geamănă, la care se ajungea printr-o mică galerie tubulară, tot din zinc. Guguştiucul a rămas să mănânce cu peonii care căraseră lăzile. În capul mesei aştepta un personaj scund şi uşor cocoşat, cu sprâncene groase încărunţite şi nas turtit, care s-a prezentat ca fiind *agrimensor*, de baştină din Danzig şi răspundea la numele de Kraken. Tipul cel înalt a zis că era inginer şi se născuse în Belgia. Când s-a prezentat, şi-a rostit numele atât de neclar încât Gabierul

nu l-a reţinut. Ceva gen Martens sau Harlens. Cina, formată din alimente conservate şi stropită cu vin sau bere de o calitate puţin obişnuită prin aceste locuri, s-a petrecut în tăcere. Doar câteva vorbe anodine, legate de climă sau de dificultăţile călătoriei, după care se recădea într-o linişte neplăcută. Maqroll a mai observat că nici farfuriile, nici tacâmurile, nici faţa de masă care cunoscuse vremuri mai bune n-aveau nicio marcă sau vreun semn care să le indice provenienţa. Dar cel mai tare l-a intrigat faptul că de pe sticlele de vin şi de bere şi de pe conservele de sardele, ton şi legume etichetele fuseseră scoase sau răzuite cu grijă, ca să nu se vadă nicio marcă. N-au mai zăbovit după masă. Cu un „noapte bună” sec, cei doi străini s-au dus la culcare în două cabine din extremitatea opusă locului unde mâncaseră. Lui Maqroll i-au spus că avea să doarmă într-un hamac pe care peonii i-l atârnau într-un colţ. Când s-a dus la „baie”, îl aştepta Guguştiucul care i-a făcut semn că avea să-i spună ceva între patru ochi. S-au dus la grajdul improvizat din bârne groase, lipit de clădire, unde stăteau animalele care ajungeau până acolo, şi băiatul i-a spus:

— Ştiţi că nu s-a trasat niciun metru de cale ferată şi că peonii habar n-au de nimic de genul ăsta? Aveţi grijă, domnule. Nu ştiu de ce, dar am impresia că nu e de glumit cu ăştia.

Gabierul n-a apucat să spună nimic, pentru că deodată a apărut presupusul belgian care se prefăcea că venise să vadă dacă totul e în ordine. Avea o mutră care parcă spunea „nu ştiu, nu-mi pasă ce vorbiţi" şi pe care o afişează tocmai cei care ştiu şi sunt interesaţi să ştie. A spus noapte bună cu un zâmbet leşios care dădea la iveală o dantură stricată de tutun şi nespălare.

Întins în hamac, învelit cu tot ce avea, plus un aşternut din frunze aranjat de Guguştiuc, Gabierul a încercat să adoarmă imediat, doar era destul de ostenit. I-a fost

imposibil. Visul din noaptea precedentă, cu Ilona, ascunsă sub nişte trăsături vagi care-i aminteau de Amparo Maria, îi lăsase o nelinişte, o veche angoasă care, încă o dată, îi măcina puţinele puteri rămase şi puţinul curaj pentru a merge înainte. În paralel cu visul şi intersectându-se cu acesta, îl chinuia situaţia necurată a întreprinderii în care se îmbarcase. Acum era limpede că Van Branden îl păcălise. Cum de reuşise să cadă în această capcană de care, de fapt, nici nu avea nevoie? Cu banii trimişi din Trieste ar fi putut rezista până ar fi găsit ceva mai solid şi mai puţin tulbure. Era clar că-şi pierdea intuiţiile, că se lăsa să alunece în jos, avea să ajungă rău dacă o ţinea tot aşa, şi repede. S-a hotărât să stea de vorbă cu belgianul la întoarcere. Avea să iasă din afacere vânzând catârii şi plecând din La Plata cât mai repede cu putinţă, cu primul vapor sau prima caravană de şlepuri care coborau fluviul. În cele din urmă a reuşit să adoarmă, adânc.

L-a trezit Guguştiucul spunându-i că totul era pregătit şi puteau pleca imediat după micul dejun. Nu era nimeni în clădiri, i-a mai spus, plecaseră cu toţii în zori, sub pretextul că aveau de făcut planuri la marginea muntelui, în locul cel mai înalt. „Beţi-vă cafeaua şi s-o ştergem. Cred că nu vor să ne mai vadă pe aici. Ce oameni ciudaţi.”

Maqroll şi-a băut cafeaua, după care au pornit la drum, începând coborâşul pe o ceaţă deasă mânată de vântul rece, care le ardea obrajii şi le muşca picioarele ca un ferăstrău încăpăţânat. S-au apărat cu frunze de „călugăraş” şi şi-au continuat drumul, care se dovedea mai periculos acum, la coborâre. Catârii de-acum uşuraţi de povară, încercau să meargă repede şi alunecau la tot pasul pe solul mişcător de nisip volcanic. În ochi li se citea panica. În fine, dăulaţi şi degeraţi au ajuns la cabana minerilor. Înţepăturile din picioare şi usturimea pielii pe care nu reuşiseră să o apere de vântul îngheţat nu i-au lăsat să se odihnească. Din fericire, patul din frunze din

ziua precedentă era intact. S-au trântit pe el, doborâţi de oboseală. Guguştiucul a trebuit să le facă animalelor o frecţie cu uleiul de cocos pe care-l adusese cu el.

— Asta le păstrează căldura. Dacă nu, mâine n-ar mai face doi bani.

Gabierul l-a întrebat de ce nu puteau folosi şi ei uleiul.

— Nu, domnule. Oamenii se încălzesc singuri. O să vedeţi, în curând o să ne simţim bine. Dar catârii au sângele mai gros şi când răcesc e mult mai greu să se încălzească pentru a se odihni.

Trebuia să ia de bună ciudata teorie. Maqroll a deschis *Viaţa Sfântului Francisc din Assisi* şi s-a cufundat câteva ore în lectura care-i liniştea necazurile cu o eficienţă infailibilă. Un zâmbet îi trecea din când în când pe chip. Guguştiucul îl privea mirat, neîndrăznind să-l întrerupă: pentru el, istoriile astea cu sfinţi erau ceva între misterios şi interzis. Mai bine să nu ştie prea multe despre asta, nici să nu încerce să le cunoască îndeaproape.

A doua zi au coborât la câmpul lui Alvarez. Ca de obicei, clima blândă şi-a făcut efectul asupra lui Maqroll. Avea chef să stea de vorbă cu don Aníbal şi să afle mai multe amănunte legate de calea ferată şi de oamenii implicaţi în această afacere. Fermierul i-a primit cordial şi îngrijorat de încercarea prin care trecuseră urcând la Tambo. La un moment dat, pe când erau singuri în grajd şi deşeuau catârii, apăruse Amparo Maria. Guguştiucul a plecat discret în timp ce fata îl îmbrăţişa pe Gabier cu o efuziune neobişnuită până atunci, în cuvinte drăgăstoase şi pe nerăsuflate i-a spus că se temuse tare mult pentru el, nu doar din cauza condiţiilor aspre de pe munte, ci şi din cauza oamenilor de acolo, care-i treziseră prevestiri sumbre şi inexplicabile. Trupul cald şi ferm al fetei lipit de el cu o intensitate nouă şi revelatoare i-a transmis o seninătate şi o plăcere care se adăugau acţiunii binefăcătoare a acelui pământ al cafelei şi al trestiei-de-

zahăr, şi îi reveneau, neştirbite, chefui de viaţă şi dragostea pentru darurile acestei lumi.

La cina servită pe amplul coridor, Maqroll a început să-i vorbească lui don Aníbal despre îndoielile provocate de drumul la Tambo. Stăpânul casei a evitat orice răspuns concret. Era limpede că avea s-o facă după ce toţi ceilalţi se vor fi dus la culcare. Maqroll a priceput mesajul şi a aşteptat. După cină, don Aníbal şi-a aprins un trabuc şi, legănându-se în balansoar, a început să savureze o ceaşcă cu cafea neagră căreia îi adăugase câteva picături de brandy. Gabierul a preferat cafeaua simplă. Femeile care serviseră cina, printre care apărea uneori şi Amparo Maria, au strâns masa şi s-au retras în camerele lor. După o vreme, don Aníbal a început să vorbească. Se înnoptase şi nu se mai zărea decât jarul trabucului care se mişca în ritmul cuvintelor. Maqroll s-a pregătit să asculte. Nu-i era somn şi era cât se poate de interesat de ce avea să audă de la fermier. După ce a tras adânc din trabuc, luminându-şi pentru o clipă faţa, acesta a spus:

— Uite ce e, multe nu ştiu despre acest şantier. Proiectul de a construi o cale ferată care, trecând peste lanţul muntos Tambo, să traverseze cordiliera, este un plan de care s-a vorbit cu mulţi ani în urmă. Chiar şi taică-meu ştia de el când am ajuns noi aici. Dar în curând au început să construiască şoseaua care, deşi trece prin altă parte, îndeplineşte exact rolul căii ferate. Încet-încet, aceasta a fost dată uitării. Cei care au trasat primele planuri şi au făcut nişte lucrări prealabile au fost nişte englezi. La început, oameni foarte ordonaţi *şi* serioşi. Numai că s-a întâmplat că unii dintre ei s-au apucat, în timpul liber, să spele nisipul de pe maluri căutând aur. Se pare că au găsit nişte pepite, care i-au îndemnat să continue. Cu puţinul aur câştigat, tot însemna mult mai mult decât salariul pe care-l primeau de la calea ferată. Aşa că şantierul a rămas de izbelişte şi zona s-a umplut de căutători de aur. Mai

există şi acum nişte urme de şină, ba chiar şi nişte vagoane în care ţineau uneltele şi conservele. Tot atunci au fost construite şoproanele de pe Tambo. Afacerea cu aurul n-a ţinut. După primul entuziasm, se pare că n-a mai fost găsit cât să merite osteneala. S-a ales praful atât de calea ferată cât şi de minerit. Acum câteva luni s-a zvonit că lucrările vor reîncepe. S-a vorbit de o companie belgiană s-a văzut ceva mişcare în La Plata. Câteva caravane de catâri au urcat pe munte lăzi asemănătoare celor pe care le-ai transportat dumneata. Dar totul e tare ciudat: cei de sus n-au făcut nicio lucrare. Străbat muntele, se pare fără o ţintă precisă, căutând Dumnezeu ştie ce. Cei care vin la La Plata îşi plătesc mai mult sau mai puţin corect comenzile, vin şi pleacă pe fluviu, uneori ajung până la Tambo, dar se pare că altceva caută ei. A trecut pe aici şi numitul Van Branden. Eu nu sunt un om călătorit, nici măcar în capitală n-am fost, dar pot să-ţi spun că tipul nu-mi place defel. Ca să încep, nici nu cred că-l cheamă aşa: îşi confundă numele, câteodată îl pronunţă greşit. Semnează mâzgălind de fiecare dată altceva. Ceva îmi spune că a mai fost pe aici, sub alt nume. Poate pe vremea englezilor. Aici l-am primit bine, aşa cum facem cu toţi străinii, dar curând ne-am dat seama că deştepta bănuieli şi-apoi nu l-am mai văzut. Mi se spune că trece pe drumuri ocolitoare, numai noaptea. Nu ştiu. Pot să spun un singur lucru: omul are noroc. Armata a închis postul militar din La Plata, drept care nu mai există nicio pază în zonă. Dacă erau militarii aici, Van Branden ăsta, sau cum s-o fi numind, ar fi trebuit să se legitimeze şi să spună exact ce face el şi oamenii lui. Asta ţi-o garantez.

Nelinişteaa l-a cuprins din nou pe Gabier. Experienţa sa cu forţele armate din aceste ţări fusese cât se poate de elocventă. Pe când navigase pe Xurandó constatase genul de control exercitat, cât şi metodele folosite pentru a face ordine şi a o menţine. El personal n-avea a se plânge.

Dimpotrivă, lui îi salvaseră viaţa când fusese gata să moară, victimă, se pare, a unei boli incurabile care bântuia prin regiune. Îl mai salvaseră şi când, la întoarcere, era gata să ajungă la cataractele în care îi pieriseră tovarăşii de drum. Dar asistase la acte de justiţie expeditivă, a căror amintire încă îi mai făcea pielea ca de găină. Toate astea şi le-a amintit ca pe un şuvoi ameţitor. A simţit că reîncepe vechiul coşmar. Acum, cu forţele diminuate şi nişte ani în plus, perspectiva îl îngrozea. A preferat să nu se mai gândească. Don Aníbal, care îi văzuse reacţia, i-a venit în ajutor apucându-se să-i spună de îmbunătăţirile pe care avea de gând să le facă la fermă şi prezentându-le cu lux de amănunte, fără a-şi da seama, sau nevrând, că Maqroll, în lungii ani de bătut mările şi porturile precum un transfug neobosit, uitase această lume care fusese a copilăriei. După ce a tăcut, amândoi au rămas un timp fără să vorbească, contemplând cerul înstelat din care cobora o pace adormitoare, semn al vremelnicei noastre prezenţe în planurile universului. Calmul a revenit în sufletul lui Maqroll, o dată cu somnul. S-a întors spre interlocutorul său şi a văzut că îi cădea capul în piept, cu trabucul încă în gură, din care cădea scrumul pe cămaşa albă şi scrobită. I-a spus încet noapte bună şi s-a dus să se culce în casa mică pentru oaspeţi, lângă grajduri.

Reîntors în La Plata, a aflat că Van Branden încă nu apăruse. Era aşteptat la următorul vapor, cel puţin aşa îl auziseră spunând când plecase, ceea ce nu însemna nimic sigur. Declaraţiile pe care le făcea pentru a-şi linişti creditorii şi persoanele implicate în afacerile sale nu mai erau luate în serios de nimeni. Maqroll s-a pregătit să aştepte. Nu venise nici încărcătura pe care trebuia s-o transporte la Tambo. S-a reîntors deci la taifasurile şi la lecturile cu oarba. Îi traducea cu plăcere multe pagini din cele două cărţi pe care le luase cu sine şi care erau în franceză. La rândul său, ea îl punea la curent cu informaţii

referitoare la zonă şi cu faptele petrecute pe aici în ultimii douăzeci de ani. Cu cât o cunoştea mai bine, cu atât o admira mai mult pe doña Empera, a cărei inteligenţă şi bun-simţ ar fi făcut-o să merite o soartă mai bună decât să se afunde în aşezarea asta mizerabilă unde ţinea o casă de oaspeţi în mijlocul haosului şi violenţelor intermitente care bântuiau regiunea. Merita s-o auzi, de exemplu, cum comenta anumite fapte ale Prinţului de Ligne, ale cărui adevărate motive erau de găsit, atent disimulate, în proza transparentă şi plăcută a scrisorilor sale. Oarba descoperea adevărul ascuns de marele senior belgian şi îl scotea la iveală în cuvintele ei obişnuite. Nimerea aproape fără greş, lucrurile erau aşa cum le ghicise ea. În timpul acestor lungi seri, Maqroll uita de durerile şi de beteşugurile fizice care, cu o insistenţă neaşteptată, începeau să-i aducă aminte de trecerea anilor.

Într-una din zile a venit Amparo Maria în vizită la el. Când fata a intrat în cameră, el a ieşit să vorbească cu stăpâna pensiunii căreia i-a spus că, dată fiind relaţia prietenească şi bazată pe încredere pe care o avea cu don Aníbal, nu avea de gând să prelungească amorul cu Amparo, temându-se de bârfele care l-ar putea pune într-o poziţie neplăcută faţă de fermierul căruia îi purta un respect cordial. Oarba l-a liniştit, spunându-i că fermierul închidea ochii la asemenea treburi. Fata mai venise şi înainte la pensiune, cu prieteni ai familiei Alvarez care erau în trecere, înainte de a urca la fermă sau venind de acolo. În plus, era foarte discretă şi rezervată. Avea şi de ce, pentru că acasă o aştepta o problemă delicată: era vorba de un locotenent de infanterie marină care încercase s-o violeze şi care a doua zi a fost găsit în fundul unui şanţ, înjunghiat de două ori în piept. Cazul n-a fost rezolvat niciodată, dar militarii nu prea uită aceste lucruri. Maqroll s-a întors în cameră. Nu era chiar liniştit, dar dorinţa pe care i-o trezea fata era mai puternică decât prudenţa şi

frica.

Au făcut dragoste cu o intensitate nouă, născută, poate, din umbrele care începeau să se strângă în jurul lor. Întinşi pe patul tare, privind spre râul care curgea prin faţa ferestrei abia protejată de o pânză care îi apăra de ţânţari, au stat de vorbă toată noaptea. Amparo Maria, bruneta cu talie de ţigancă şi scumpă la vorbă, s-a dovedit a fi, dincolo de aerul aspru şi sfidător, o fiinţă lovită de viaţă, cu o sete de tandreţe ascunsă în spatele neîncrederii şi temerii sale de a fi rănită. De aici veneau reacţiile bruşte şi dese. Tot de aici, când făceau dragoste, se ţinea până în ultima clipă; actul amoros devenea pentru Maqroll o adevărată luptă, în care trebuia să-şi dozeze atent plăcerea pe care i-o dădea acest corp, a cărui frumuseţe intensă şi neliniştitoare deschidea vaste posibilităţi, pe care trebuia să le negocieze de fiecare dată, cu tot felul de şiretlicuri. Dar, pe de altă parte, Amparo Maria era tandră şi caldă, avea spontaneitatea tipică făpturilor care trăiesc în aşteptarea unei mângâieri sau a unui cuvânt bun care să le elibereze din cuşca pe care şi-au construit-o singure. Nu-şi putea însă exprima sentimentele cu generozitatea şi impulsul secret care reprezentau firea sa adevărată. Conversaţia ei se desfăşura cumva în spirală, plecând de la tăceri lungi, sălbatice parcă, pentru a ajunge la o veselie jucăuşă, copilăroasă şi candidă. Ajunseseră să se împrietenească de-a binelea, tot construind acest climat de încredere şi dăruire fără rezerve. Asta graţie Gabierului, care intuise personalitatea autentică a prietenei sale. La anii lui, se gândea el, nu era rău deloc să ţină în braţe o femeie tânără care-i amintea, prin trăsături şi forme, de vechi prietene din porturile Mediteranei, unde o femeie cu asemenea calităţi se cucerea, chiar cu riscul vieţii, în seraiurile obscure din Oran sau Susa. În pragul bătrâneţii, Gabierul învăţa să se împace cu ceea ce ne este fatalmente dat în schimbul a ceea ce ar fi putut fi şi nu mai este. Hazardul i-

o dădea pe Amparo Maria; cu douăzeci de ani în urmă, ar fi păstrat-o într-o casă ascunsă în Catania. O primise aici, când era obosit şi pe tărâmul acesta plin de orori şi lipsit de apărare. Era un dar al zeilor.

I-a spus câte ceva din toate astea stăpânei pensiunii, care i-a răspuns cu o urmă de resemnare ironică:

— Aşa-i, Gabierule. Trebuie să trecem toţi prin surprizele vârstei. Răul este că ne iau prin surprindere. Şi încep cu mult înainte decât ne dăm seama. Noi, orbii, cred că îţi dai seama, suntem siliţi să ne împăcăm cu ele încă din clipa în care nu mai vedem. E şi mai greu, nu crezi?

A admis, fără să priceapă pe de-a-ntregul vorbele doñei Empera. Care l-a liniştit:

— Nu, nu-i adevărat. E la fel, toate sunt la fel. Viaţa este precum apele astea ale râului care le nivelează pe toate, tot ce aduc şi tot ce lasă, până când ajung la mare. Curentul e mereu acelaşi. Totul e la fel.

N-a mai putut sau n-a mai vrut să adauge nimic la cuvintele oarbei, prea semănau cu ceea ce-şi spunea în sinea lui de atâţia ani. Drumul până la creastă îi confirmase, în plus, certitudinile şi îi redase indiferenţa, această veche cunoştinţă care îl salva de eşecurile majore şi lipea, cu o eficienţă infailibilă, crăpăturile prin care simţea uneori că i se scurge sufletul. Era o indiferenţă specială, îngemănată cu cea pe care o predica gazda sa: nu numai că-l făcea să nu clacheze, dar îi şi oferea anumite daruri ale lumii care-l făceau să aibă mobilul de a trăi mai departe.

Într-adevăr, Van Branden a sosit cu primul vapor. Când a aflat Gabierul, omul era de-acum la cârciumă, aşezat la masa din fund, dând peste cap pahar după pahar de gin cu apă. Avea ochii injectaţi, iar o supărare amară îi făcuse nişte pungi cenuşii care se prelungeau sub cearcănele unei insomnii vechi.

Dialogul n-avea să fie uşor. Maqroll l-a pus la curent cu

rezultatele primului transport. Omul a mârâit ceva, după care i-a reproşat că îl luase cu el până pe creastă pe tânărul cărăuş: „Dacă te mai foloseşti de căcănarii ăştia, măcar lasă-i la cabana minerilor, nu mi-i aduce până sus.” Gabierul a preferat să nu comenteze şi a trecut la ce-l durea: plata pentru munca sa. Tot ce-a putut pricepe din bălmăjeala flamandului, care pe alocuri i se părea jucată, a fost că vaporul următor avea să aducă alte lăzi de transportat. De data asta mai mari şi mai delicate. Banii pe care îi primise ajungeau pentru încă două transporturi, cel puţin, aşa că de ce dracu’ se plângea? Altceva n-a reuşit să scoată de la el, Van Branden nu ieşea din încăpăţânarea sâcâitoare de beţiv, totul rămânea la fel de vag ca înainte. Dar discuţia asta i-a produs Gabierului o senzaţie de alarmă indefinită. Destul de clară însă pentru a-i trezi vechi instincte de apărare de pe vremea când soarta îl mânase prin atâtea colţuri ale lumii. A fost ca o umbră de teamă, de panică stăpânită ce străbătea prin vorbele întretăiate ale belgianului. Impunitatea trufaşă pe care o afişase până acum ceda locul unor bălmăjeli temătoare, unui ghem de cuvinte care se tot repetau, într-o încăpăţânare circulară de beţivan şmecher, dar fără putere.

Întors în camera cu balconul larg deschis spre curgerea blândă a apelor în noapte, Gabierul încerca să capteze semnul neclar de pericol pe care i-l transmisese întrevederea. După mai multe ore de veghe, a ajuns la nişte concluzii evidente: calea ferată, chiar dacă era reală, ascundea altceva, un scop ce se voia ţinut ascuns din motive ce aveau de a face cu vreo încălcare a legii; cei doi străini de pe creastă erau, împreună cu Van Branden, parte a conspiraţiei; locuitorii din La Plata şi oamenii de la câmpul lui Alvarez aveau îndoieli în ce priveşte proiectul feroviar şi n-aveau încredere în onestitatea administratorilor acestuia, faţă de care manifestau o

rezervă suspicioasă. Totul era posibil datorită absenţei, se pare trecătoare, a autorităţilor din regiune. Toate acestea i s-au părut destul de clare. Suficient pentru a-şi lua anumite precauţii la cel de-al doilea transport. Va vorbi cu don Aníbal, îi va expune sincer concluziile la care ajunsese. Era sigur că fermierul avea să-i lămurească, graţie judecăţii sale limpezi şi rectitudinii sale, anumite aspecte rămase în umbră. Conta pe simpatia reciprocă pe care o avea cu stăpânul lui Amparo Maria.

Două zile mai târziu a sosit încărcătura cea nouă. Era vorba de şapte lăzi lungi, atât de grele încât un catâr nu putea duce decât una. Cele rămase au fost duse la Van Branden în cameră, la pensiunea doñei Empera. Guguştiucul s-a ocupat de modul în care trebuiau încărcaţi catârii ca să nu se rănească şi ca să nu existe pericolul de a aluneca pe coastele abrupte. N-a fost uşor, dar băiatul a dovedit un talent şi o străduinţă care au fost pe placul Gabierului. Într-o dimineaţă ceţoasă şi umedă, după ce şi-a luat rămas-bun de la stăpâna casei şi a sfătuit-o să păstreze discreţie asupra obiectelor rămase în custodia sa, Gabierul a pornit cu al doilea transport spre Tambo. Ajungând la jumătatea drumului, plantaţia de cafea era în floare. Femeile erau ocupate cu curăţatul frunzelor uscate de pe fiecare plantă şi cu tăiatul lujerului care creştea în centrul unora dintre ele, vătămând fructele. Aerul călduţ era impregnat de mirosul florilor de cafea, albe, părând a fi o zăpadă imposibilă aşternută pe verdele plantelor. Cântecele femeilor şi torentele care se prăvăleau de pe munte i-au transmis un răgaz de fericire şi de uitare fără umbre şi alte gânduri negre. Dimineaţa aceasta din mijlocul pământurilor calde venea, ca prin minune, din zilele copilăriei. Munţii învăluiţi încă în vălul albăstrui al ceţii translucide, cu cărările care urcau în zigzag făcând legătura între locuinţele umile ale arendaşilor, semăna cu o forţă uriaşă, cu un domeniu nemărginit, protector, totuşi

copleşitor de impunător. Prezenţa maiestuoasă i-a amintit de visele pe care le avea în largul mării şi care, de-abia acum înţelegea, veneau să-i amintească legătura de neşters cu acest peisaj şi cu frumuseţea sa schimbătoare care-i bântuia memoria. La o cotitură a drumului, înainte de coasta ce ducea la fermă, îl aştepta Amparo Maria. Purta un şorţ alb şi lung ce o făcea să semene cu o preoteasă, şi ţinea în mână nişte foarfece mari. L-a sărutat pe gură cu un aer sfidător şi i-a şoptit la ureche, gâdilându-l cu respiraţia ei caldă: „Don Aníbal vrea să vorbească cu tine între patru ochi. A zis că după ce ajungi acasă, să mergi cu el afară, pretextul ţi-l va spune el. Dar până atunci, hai să ne odihnim sub tufa aia de cafea pe care tocmai am aranjat-o ca să ne putem ascunde fără să fim văzuţi.”

Invitaţia, care ascundea o tandră promisiune, prelungea plăcerea febrilă care-l invadase. I-a făcut semn Guguştiucului să meargă înainte şi s-a pierdut în plantaţie, condus de fata care zâmbea maliţios, exact ca statuetele etrusce pe care le văzuse într-un muzeu de pe malul Adriaticii. Sub cupola protectoare a arborelui de cafea cu frunze de un verde ceros, Amparo Maria pregătise un pat de frunze uscate de bananier. S-a culcat pe el, după ce şi-a scos hainele cu un gest instantaneu şi emfatic. Gabierul o mângâia încet, în timp ce-şi lepăda la rândul său hainele în tăcere. A intrat în ea, era ca un ritual sacru, iar fata a început să mimeze o exaltare care a devenit sinceră graţie admiraţiei şi recunoştinţei pe care i le trezea străinul acesta care, în afară de povara anilor, îi aducea şi devastatoarea şi agitata experienţă a unor pământuri necunoscute şi a unor zile îmbătătoare de pericol şi delectare. Au rămas îmbrăţişaţi, în timp ce soarele care se strecura prin interstiţiile cupolei vegetale le presăra trupurile cu pete de lumină care numărau ceasurile. Când Maqroll s-a hotărât să plece, Amparo Maria s-a îmbrăcat la

fel de iute precum se dezbrăcase. Pe chip i se citea o expresie serioasă şi gravă, de parcă s-ar fi maturizat dintr-o dată. L-a sărutat din nou pe gură, lacom, şi-a fugit la celelalte femei care se adunau pentru că se dăduse semnalul de masă.

Când Gabierul l-a ajuns din urmă pe Guguştiuc, acesta urcase aproape coasta. „Catârii sunt obosiţi. Să vedem dacă rezistă până sus”, i-a spus lui Maqroll, căruia i se citea pe faţă seninătatea celor fericiţi, drept care a adăugat zeflemitor: „Când te trezeşti, mai vorbim. Cine se găseşte printre plantaţiile de cafea nu se gândeşte la creasta muntelui. Fiecare lucru la timpul său, zicea bunicul. Era plantator de cafea. Eu n-am avut parte, şi iată-mă luptându-mă cu animalele astea pe care parcă le-a fătat dracul. Azi au fost mai rele ca oricând. Încărcătura le deranjează, nu că ar fi prea grea, dar le răneşte coastele.” Maqroll a continuat să tacă, n-avea ce comenta şi a preferat să păstreze tăcerea care să-i prelungească încă puţin trecătoarea fericire. Nu se aştepta să-i fie dată încă o dată. Ţinea socoteala exactă a bucuriilor de acest gen şi ceva în sinea lui îi spunea că se apropia de marginea corzii şi că momentele de fericire erau pe punctul de a se sfârşi.

Când au ajuns la câmpul lui Alvarez, le-a ieşit în cale don Aníbal. Mai avea pe el cojocul: fusese să caute nişte vite rătăcite la marginea fermei, acolo unde începe muntele. L-a invitat pe Gabier pe terasă şi-a cerut să vină cafeaua în timp ce-şi schimba hainele. A revenit, şi-au savurat în tăcere cănile cu cafea fierbinte şi aromată. Apoi i-a spus pe un ton firesc, parcă nedând importanţă cuvintelor: „Ce-ar fi să vii cu mine până la defileu? Vreau să-ţi arăt nişte pomi fructiferi pe care i-am sădit pe malul apei şi care arată foarte bine. Cred că o să-ţi placă.” Gabierul a fost de acord, uşor amuzat de pretextul artificial, pentru că don Aníbal ştia perfect cât de puţin îl interesează pe Maqroll astfel de lucruri, atât de străine lungii sale vieţi pe mare.

Au coborât fără grabă în vale, încercând să nu alunece pe cărarea umedă şi lutoasă. Fermierul a cotit spre o mică plantaţie care creştea pe malul apei. Zarva papagalilor devenea pe alocuri asurzitoare. S-au aşezat pe o stâncă mare ce ieşea din apă. După ce s-a uitat de jur-împrejur, fermierul a intrat direct în subiect:

Ei bine, prietene, să vorbim despre povestea asta cu calea ferată. Ştii că eu am avut cele mai mari dubii în legătură cu proiectul ăsta. În dimineaţa asta am vrut să-mi confirm nişte bănuieli şi am urcat până la marginea muntelui, sub pretextul căutării animalelor rătăcite, pentru a sta de vorbă cu păstorii care au grijă de o turmă de oi pe care o am acolo. Ei ştiu tot ce mişcă. Punând cap la cap ce mi-au spus ei cu ce aflasem din La Plata, pot să-ţi spun următoarele: nu există nicio cale ferată, nici umbră de astfel de proiect. Ceea ce adună ei în magazii şi ce transporţi acum dumneata la Tambo nu sunt aparate de măsură sau instrumente. Până acum au venit de trei ori oameni care au luat de acolo, la miezul nopţii, lăzile sau conţinutul lor. Nu se ştie unde le duc. M-am hotărât să te previn din două motive: unu, cred că eşti total pe dinafară în istoria asta şi, pentru că te simpatizez, atât pe dumneata cât şi pe oamenii de condiţia dumitale, n-aş vrea să te văd terminând rău în jocul ăsta fără noroc; doi, mă gândesc la propriile mele interese şi ale oamenilor mei. Acum că ştii, poţi să-mi spui ce se întâmplă pe Tambo sau în La Plata în legătură cu afacerea asta. În felul ăsta, pot să preîntâmpin orice pericol, dacă ştiu din vreme, ca să-i pot pune la adăpost şi pe ai mei dacă se întâmplă ceva. E posibil ca toate astea să ceară timp. Poate că ai să mai faci unul sau două transporturi cu catârii. Semnalul de alarmă va veni mai întâi din La Plata, nu de pe creastă, unde oamenii sunt mai implicaţi. Dă-mi de ştire prin Amparo Maria, care e o femeie loială şi mai dezgheţată decât pare, iar eu am să iau imediat măsuri ca să evit o nenorocire.

— Don Aníbal, dar de ce te temi de fapt? Eu am să te informez cu dragă inimă despre tot ce aflu în La Plata şi pe Tambo. Dar vreau să ştiu ceva mai mult despre ce ne ameninţă, asta ca să nu confund zvonuri lipsite de importanţă cu veştile cu adevărat grave. Trebuie să-ţi spun că în La Plata mă neliniştește totul, ce se întâmplă acolo nu-l lasă liniştit nici măcar pe ultimul idiot. Pentru dumneata şi pentru oamenii de aici am o afecţiune sinceră şi mult respect. Încrederea pe care mi-o arăţi acum mă obligă şi mai mult şi mă face să văd cât de drept şi loial eşti. Dar, înţelege, dacă nu-mi dai câteva indicii mai clare, e posibil ca pericolul să treacă prin faţa mea fără să-mi dau seama.

— Ai dreptate, prietene. Trebuie să te pun la curent cu nişte lucruri mai vechi. Regiunea asta are probleme de mulţi ani încoace. Nu-mi dau seama exact ce se poate întâmpla, nici cine stă în spatele acestei poveşti. E greu să mergi pe urmele unor lucruri care au căi întunecate şi foarte încurcate până să iasă la iveală. Acasă la doña Empera, la cârciumă, pe chei, sus la Tambo, chiar şi la cabana minerilor, descoperă tot ce ţi se pare nou, tot ce iese din rutină, tot ce indică o schimbare în viaţa celor cu care ai de-a face. Nu pot să-ţi spun mai mult, nu că ţi-aş ascunde ceva, dar nici eu nu ştiu de unde poate veni lovitura. Poate fi vorba de o mişcare subversivă, poate o manevră a militarilor sau o reglare de conturi între ei sau între nişte grupuri de contrabandişti. Mă interesează mai mult ce poţi afla în La Plata decât pe Tambo, acolo am eu oamenii mei. Asta nu înseamnă că nu trebuie să fii cu ochii pe ăia doi de pe creastă, nici gând. Dar râul, prietene, râul aduce surprizele cele mai teribile. Nimic bun n-a călătorit pe apele lui de când trăiesc aici. Ştiu eu ce spun. Acum, să mergem, să nu se creadă la fermă că punem ceva la cale. Bieţii oameni sunt de o fidelitate înduioşătoare şi mă simt răspunzător pentru tot ce li s-ar putea întâmpla. Doar noi i-

am adus aici. Fireşte, nu vorbi despre astea cu Guguştiucul. E un băiat onest şi dezgheţat, dar şi prea vorbăreţ, am mai avut eu probleme cu el. Nu de el trebuie să te fereşti, ci de limbariţa lui. Asta e tot.

S-au întors la fermă şi Gabierul s-a dus să vadă catârii. Guguştiucul îi eliberase de încărcătură, ajutat de un peon, şi acum comentau forma ciudată a lăzilor. I-a făcut semn Guguştiucului să curme discuţia; peonul a plecat şi cărăuşul a început să hrănească animalele. Noaptea au dormit în grajd. Maqroll nu voia să lase lăzile la discreţia vreunor priviri curioase. Discuţia cu don Aníbal îl pusese pe jar. Acum începea să pună cap la cap conversaţiile cu Van Branden şi nişte aluzii ale oarbei. Începea să perceapă mai bine terenul minat şi nesigur pe care se desfăşura afacerea în care se băgase.

A doua zi au plecat spre refugiul minerilor înainte de răritul soarelui. Foarte curând, catârii au început să dea semne de oboseală şi să nu mai asculte de ordinele Guguştiucului. Aşa au ajuns la coastă. Drumul urca în zigzag, pe marginea prăpastiei care devenea tot mai adâncă. Cărarea se îngusta periculos, lipită de muntele abrupt din care ieşeau stânci care nu putuseră fi mişcate din loc. La urcuş, catârii au început să tremure şi au refuzat să avanseze. „E din cauza încărcăturii prost aşezate, simt pericolul, a spus băiatul. Îi trecem unul câte unul, pentru că, dacă se împotmolesc toţi n-avem cum ne întoarce şi rămânem înţepeniţi acolo. În plus, după ploaie, drumul alunecă, de parcă ar fi dat cu săpun.”

Gabierul a propus să mai înainteze puţin. Nu voia să-i prindă noaptea pe drum înainte de a fi ajuns la cabană. Au mai avansat niţel, trecând de jumătatea coastei, şi-atunci catârii chiar că s-au oprit. Au aplicat ideea Guguştiucului. Primii catâri au trecut fără probleme. Maqroll îi aştepta sus, băiatul îi trecea pe rând, ţinându-i de căpăstru. Ultimul s-a speriat de o pasăre care s-a ridicat în zbor de

pe peretele stâncos. Cărarea fiind atât de îngustă, a făcut câţiva paşi înapoi şi a fost „târât in prăpastie de greutatea încărcăturii. Niciun zgomot nu i-a însoţit căderea. Hăul era atât de adânc, încât norii, nu lăsau să se vadă unde se termină. Din când în când, vântul aducea sunetul apei care curgea acolo jos. Animalele s-au neliniştit şi mai mult constatând absenţa catârului. Cu chiu, cu vai, au ajuns pe culme. Operaţiunea se dovedise epuizantă şi noaptea venea repede. O ploaie torenţială şi îngheţată s-a năpustit printre fulgerele care se vedeau tot mai aproape. Catârii tremurau, ochii luminaţi de descărcările electrice le străluceau, măriţi de spaimă. Era aproape de miezul nopţii când au ajuns la cabană. Au uşurat imediat de povară bietele animale, şi-au pregătit paturile cu frunzele de „călugăraş” care se găseau în adăpost. Aprinzând capătul de lumânare destinat lecturii sale nocturne, Gabierul a văzut hârtia prinsă în perete de un cui ruginit de care se agăţau de regulă harnaşamentele animalelor sau hainele călătorilor. Într-o spaniolă stricată, cu litere de tipar, evident, pentru a nu putea fi identificat autorul, Maqroll era anunţat că trebuia să aştepte aici. Aveau să vină după încărcătură a doua zi până la prânz. Peste uşurarea de a nu mai trebui să facă drumul fioros până la creastă, s-a insinuat prezenţa surdă a unui pericol ascuns, despre care au preferat să nu vorbească. Fiecare ştia ce gândeşte celălalt. A continuat să plouă toată noaptea, cu încăpăţânarea tenace a furtunilor tropicale, când ai impresia că a început diluviul universal. Dimineaţa au încălzit cafeaua şi au prăjit banane. Ziua anterioară le produsese o foame care cerea o hrană mai săţioasă. S-au culcat la loc, ca să-şi înşele prin somn foamea în creştere. Nişte bătăi în uşă i-au trezit brusc. Uitaseră de-a binelea unde erau.

Inginerul deşirat şi posomorât care-i primise pe Tambo a intrat urmat de încă cinci bărbaţi. Afară aşteptau cinci

catâri strălucind de sănătate. Fără un cuvânt, peonii au aşezat extrem de atent încărcătura pe animale, în timp ce presupusul belgian verifica pe o listă numerele înscrise pe lăzi. „Lipsesc două”, a spus, privindu-l pe Gabier cu o suspiciune felină, amestecată cu o sugestie de alarmă abia disimulată.

— Nu, lipseşte doar una. Care a căzut în prăpastie cu catâr cu tot.

— Stai să văd, a zis omul luând din nou lista. Ai dreptate, una. Dar e tot aia. Unde a căzut catârul?

— Înainte de a ajunge la înălţimea Santa Ana, la ultimul ocol. Nici măcar nu l-am văzut căzând, norii acopereau totul, s-a grăbit să explice Guguştiucul, care cunoştea zona mai bine decât Gabierul şi voia să risipească bănuielile străinului.

— Povestea asta să i-o spui celui care te-a angajat, i s-a adresat acesta lui Maqroll. O să ai probleme. Conţinutul acestor lăzi nu poate fi lăsat aşa, undeva în munţi. Mai bine recuperaţi încărcătura şi, dacă o găsiţi, e preferabil să păstraţi tăcerea asupra conţinutului. Iar dacă a găsit-o altcineva înainte, aveţi grijă, că nu glumim. În fine, vezi dumneata ce faci.

A dat din umeri, s-a întors şi caravana s-a pierdut în ploaia care continua să cadă persistentă ca un coşmar. După ce-au rămas singuri, Guguştiucul a spus: „Nu vă faceţi griji, cunosc eu o scurtătură care ne duce chiar în fundul prăpastiei. Lăsăm catârii priponiţi la jumătatea coastei. Cărarea e în apropiere şi într-un ceas suntem jos. Vedem despre ce e vorba, îngropăm lada într-un loc sigur şi gata. Luăm cu noi lopata asta lăsată de mineri.

Maqroll a răsuflat uşurat, cuvintele acestea îi readuseseră încrederea că puteau ieşi din situaţia creată fără mari riscuri. Avertizările inginerului îl afectaseră: nimic nu-l demonta mai tare decât ameninţările vagi, proferate de oameni de care depindea la un moment dat.

În cazul de faţă, teama era întrecută de neplăcerea şi scârba de a se şti la mâna cuiva faţă de care n-avea nici respect şi nici recunoştinţă. Exact genul de relaţie pe care încerca, în măsura posibilului, să o evite.

Ploaia încetase. Au coborât animalele până la locul indicat şi-au pornit în căutarea scurtăturii. Cărarea abia de se vedea pe alocuri, dar Guguştiucul cunoştea bine locurile. Solul argilos devenise foarte alunecos, din când în când se lăsau pur şi simplu să alunece, ţinându-se de bălăriile care creşteau tot mai înalte şi mai dese pe măsură ce coborau. În cele din urmă, s-au pomenit în mijlocul unei vegetaţii de un verde intens, impregnată de o umezeală ce făcea respiraţia mai uşoară şi le relaxa muşchii înţepeniţi de frig şi de efortul coborâşului. La prânz au ajuns pe malul apei care curgea într-un vârtej vesel de spumă şi bulboane. Zgomotul apelor reci şi cristaline reverbera pe pereţii înalţi ai defileului, de pe care îşi luau zborul, deranjaţi de paşii intruşilor, stoluri de papagali gureşi şi păsări mari, în perechi, care-şi întindeau aripile într-un zbor maiestuos, imprimând locului un aer delfic, la marginea timpului şi a lucrării sale perisabile. Pe măsură ce avansau pe mal, Guguştiucul privea în sus, încercând să ghicească locul în care se prăbuşise catârul. L-a dibuit, dar au fost miraţi să nu găsească nici urmă de animal sau încărcătură. Băiatul a spus că era posibil ca leşul să fi fost luat de ape şi să fi rămas prins mai încolo de nişte stânci; încărcătura, în schimb, era mai greu de târât. Într-adevăr, ceva mai departe au dat de cadavrul umflat al catârului care se răsucea într-o bulboană şi se lovea de pietre. Vulturii hoitari îl ciuguleau viguros, încercând să-şi păstreze echilibrul pe prada zgâlţâită de curent.

S-au întors la locul unde socoteau că se prăbuşise catârul şi-au continuat să caute lada.

— Drace! a exclamat Guguştiucul la un moment dat, ridicând ceva de pe jos. Cineva a venit şi-a luat lada, uite,

şi i-a întins Gabierului o aşchie de lemn pe care au recunoscut-o imediat. Au continuat să cerceteze locul, Gabierul a mai găsit un indiciu, care l-a neliniştit şi mai mult. Era o bucată de etichetă de plastic, pe care cuvintele bătute la maşină fuseseră şterse de apă. Dar pe marginea inferioară se mai putea citi, cu litere tipărite: „Made in Czec…” Cuvântul nu se termina, dar era uşor de ghicit. Maqroll a băgat în buzunar bucata de etichetă şi a fost de părere să se întoarcă la locul unde lăsaseră catârii. Nu era prudent să mai zăbovească pe aici. Cărăuşul i-a spus că, mergând pe firul apei, putea ajunge la câmpul lui Alvarez destul de repede. Avea să se ducă doar el după animalele care, neîmpovărate, puteau fi mânate mult mai uşor. În plus, urcuşul pe cărarea alunecoasă ar fi fost epuizant. Gabierul a acceptat, nu foarte liniştit. Dacă-l prindea noaptea pe drum, Guguştiucul risca să fie surprins de cei care veniseră să ia lada.

— Nu, noaptea nu se încumetă nimeni să meargă pe aici. Ştiu eu să am grijă de mine, nu vă faceţi probleme.

— Nu sunt atât de sigur, şi după ladă tot noaptea au venit, nu cred că se tem de coastă.

— Nu, domnule, au venit după încărcătură, e altceva.

Gabierul a cedat insistenţelor şi s-au despărţit. În timp ce mergea pe firul apei îl cuprindea o nelinişte surdă. Prezenţa unui pericol neclar, dar evident îi reda starea de spirit, atât de familiară, compusă dintr-un fel de plictis, dintr-o oboseală monotonă care-l îndemna să se dea bătut, să pună capăt cursei zilelor sale, toate marcate de genul ăsta de afaceri din care mereu ceilalţi se alegeau cu profitul şi luau iniţiativa, în timp ce el cădea de fraierul care era folosit, fără să-şi dea seama, în scopuri străine lui. Când se simţea astfel, avea în gură un gust amar, tâmplele îi zvâcneau şi burta îi bolborosea. Era frica, frica cea veche care făcea salturi de felină: o simţise în mina de la Cocora, îl aşteptase la cataractele de pe Xurandó, îi pândise în

santina din Lepanto, era frica din Anvers, din Istanbul, frica dintotdeauna, frica întregii sale vieţi, rozariu de dezastre sordide şi de fragile şi tulburi clipe de fericire greu de priceput.

La câmpul lui Alvarez n-a dat de nimeni cunoscut. În bucătărie l-a primit o femeie cu chip de mumie chinezească, spunându-i, în cuvinte greu de înţeles din gura fără dinţi, că plecaseră cu toţii, dar că don Aníbal îi lăsase vorbă să stea să se odihnească şi să-l aştepte că avea ceva de vorbit cu el. Să nu coboare în port până nu vorbeşte cu el. Ei erau la sapă, la munte şi se întorceau a doua zi de dimineaţă. Amparo Maria era şi ea cu ei. Baba zâmbea cu un aer complice care-l irita. A preferat să-şi ia cana de cafea şi farfuria cu mâncare reîncălzită şi să se ducă în camera pregătită pentru el. Acolo, după ce şi-a potolit foamea care-l chinuia încă de dimineaţă, Gabierul s-a întins în pat şi, înainte de a cădea într-un somn adânc, s-a uitat iar la cuvintele ciuntite de pe eticheta găsită: Made în Czec… Ştia despre ce era vorba, dar nu putea sau nu voia să se grăbească cu concluziile. Era clar că nu exista nicio cale ferată. În spatele proiectului se ascundea o afacere în angrenajele căreia îşi putea pierde, în orice clipă, viaţa. Aşa, pur şi simplu, cu uşurinţa gratuită cu care îi ajungeau tot timpul din urmă asemenea surprize.

L-au trezit nişte bătăi uşoare în uşă. Era încă noapte. Dormise ca un buştean multe ore la rând şi pierduse noţiunea timpului. S-a dus să deschidă şi a dat cu ochii de don Aníbal, vârât într-o pelerină de cauciuc lungă până în pământ, din care se scurgea apa. Tocmai descălecase de pe calul care-l aştepta legat de balustrada cerdacului. Alături se găsea Guguştiucul, care venise împreună cu stăpânul şi ţinea catârii de căpăstru.

— Bună, prietene, i-a spus pe un ton cordial în care se ghicea o umbră de preocupare. Ce bine că te-ai odihnit, pentru că, înainte de revărsatul zorilor, avem de făcut o

mică treabă, nu departe de aici. Sunt sigur că eşti interesat să vii cu mine şi să afli, în plus, anumite lucruri spre binele dumitale şi al nostru. Ţi s-a pregătit un cal, gata înşeuat, şi o pelerină să te aperi de ploaia asta care tot toarnă de ieri. Te aştept la ieşirea din fermă, am de dat nişte porunci. Guguştiucul duce catârii la adăpost şi-ţi aduce calul. Pe curând.

Băiatul l-a urmat pe don Aníbal, după ce l-a salutat pe Gabier cu un gest care spunea că totul mersese bine. Maqroll s-a îmbrăcat şi foarte curând s-a întors băiatul cu calul şi cu pelerina de ploaie. De parcă don Aníbal ghicise că Gabierul era un călăreţ submediocru, calul s-a dovedit a fi o iapă blândă, cam înceată, dar foarte docilă. A încălecat destul de temător, a primit pelerina pe care şi-a pus-o imediat. Ploaia era torenţială şi nu dădea semne că avea să se oprească. La ieşirea din fermă s-a întâlnit cu don Aníbal şi-au călărit alături, în tăcere, o bună bucată de drum. Ploaia cădea în neştire, picăturile dese făceau un zgomot opac ce-şi înteţea ritmul. Maqroll a întrebat unde mergeau, dar don Aníbal i-a făcut semn cum că era mai bine să tacă. O să vorbească mai târziu. Într-un buzunar al pelerinei, a găsit o glugă cauciucată, asemănătoare celor ce se folosesc pe mare, pe furtună. Şi-a pus-o pe cap şi, dintr-o dată, a avut impresia că se găseşte în larg. Ploaia îi biciuia faţa în ritmul rafalelor călduţe, l-a cuprins o somnolenţă uşoară. În cele din urmă, don Aníbal şi-a apropiat calul de iapa lui şi i-a spus cu glas scăzut:

— Mergem într-un loc de pe munte unde te aşteaptă cineva care vrea să vorbească cu dumneata. Îl cunosc de mult şi am toată încrederea. Şi să-ţi mai spun ceva: este persoana care m-a informat de catârul pe care l-ai pierdut şi de încercarea dumitale de a salva încărcătura. Accidentul ar fi putut să te coste mai scump. Catârul l-au găsit după vulturii care au început să se rotească imediat deasupra leşului. Încărcătura a fost dusă la loc sigur. Acolo

au deschis lada, care avea înveliş dublu. Cel din lemn s-a spart în timpul căderii în prăpastie. Au găsit o puşcă mitralieră Az -19, de fabricaţie cehească. Este cea mai modernă şi mortală armă cu repetiţie care se fabrică şi e foarte cerută pe piaţa neagră. O să afli mai multe în curând. Braşoava cu calea ferată a ieşit la iveală, asta dacă mai exista o îndoială. Dar lucrurile n-au să fie deloc uşoare. Eu ştiu că eşti total străin de această operaţiune, că ai fost folosit, profitându-se de ignoranţa totală asupra acestor locuri. De aceea şi pentru că-ţi port o prietenie sinceră, m-am făcut chezaş pentru nevinovăţia dumitale. Cred, totuşi, că o să-ţi ceară să colaborezi pentru a ieşi cu bine din afacerea asta necurată în care te-au băgat ăştia. Mai trebuie să-ţi spun că eu sunt total străin de chestiile astea şi că nu mă interesează decât siguranţa alor mei şi a mea, cât şi să-mi păstrez, pe cât posibil, ferma aceasta în care fraţii mei şi cu mine ne-am îngropat o bună parte din viaţă. Pentru asta trebuie să fiu extrem de precaut. Calmul trecător de care ne-am bucurat aici s-a terminat. Armata a sosit deja şi-o să curgă mult sânge. Ştii dumneata cum merg lucrurile. Voi încerca să-mi salvez ferma, dar n-am de gând să-mi risc pielea, nu vreau să sfârşesc cum au sfârşit unii dintre ai mei. Când ai sosit în La Plata, nu te-a avertizat nimeni că ăsta e un butoi de pulbere gata să explodeze în orice clipă?

— Am dedus eu câte ceva, din cele spuse de doña Empera şi de alte persoane, dar n-am dat multă importanţă. Am crezut mereu că, în astfel de cazuri, doar cine vrea să aibă probleme e în pericol. Am trecut prin situaţii asemănătoare în multe locuri din lumea asta şi întotdeauna steaua mea bună m-a scos din necazuri. Pesemne că m-am bizuit prea mult pe ea atunci când am rămas aici. Treaba e că, în fond, totul a ajuns să-mi fie indiferent. Cred că mi-am pierdut din forţe şi mă las târât de curent. Am cam obosit după atâtea peregrinări.

Încercările astea în care se încăpăţânează unii ca să schimbe lumea le-am văzut cum se termină în două feluri: ori în sordide dictaturi indigeste din cauza ideologiilor simpliste, aplicate cu o retorică la fel de elementară, ori în afaceri fructuoase de care profită o mână de cinici, care se dau mereu drept persoane dezinteresate şi de treabă, preocupate de bunăstarea ţării şi a locuitorilor ei. În ambele cazuri, morţii, orfanii şi văduvele devin pretexte pentru defilări şi ceremonii pe cât de greţoase, pe atât de ipocrite. Şi clădesc o minciună uriaşă pe seama durerii. Aflasem că peste La Plata se abătuse, cu ani în urmă, un val teribil de violenţă. N-am luat în seamă. Mie mi-e greu să continuu să trăiesc, nu să mor. La Plata mi s-a părut a fi locul ideal unde mă puteam opri, măcar pentru un timp, din acest etern du-te-vino al meu prin lume, de care m-am cam plictisit. Patul tare de bambus din casa oarbei, râul care curge sub fereastră şi mă ajută să uit, anumite nopţi de spaimă când amintirile prind viaţă şi-mi cer socoteală, alcoolul tămăduitor şi complice de la cârciumă, la care recurg când lupta cu mine însumi devine prea grea; asta-i tot ce cer de la acest loc unde nu mă cunoaşte nimeni şi unde n-am de-a face cu nimeni. Numai că există un înger păzitor diabolic care mă obligă să mă bag în afaceri idioate, să particip la cele ale semenilor mei, să mă amestec cu aceştia şi să mă simt stăpân pe o minusculă bucăţică din soarta lor. Aşa am picat în povestea asta cu calea ferată. De câte ori, îmi tot spun în ultimele zile, n-am avut de-a face cu tipi ca Van Branden şi ca acoliţii lui de pe Tambo, în cele mai diverse colţuri ale lumii. Sunt mereu la fel, au aceleaşi viclenii, uzate şi răsuzate, fără niciun fel de isteţime şi de o lăcomie de lup ce nu mai înşală pe nimeni. Îţi mărturisesc că, în sinea mea, n-am înghiţit niciodată istoria asta cu calea ferată, şi exact asta m-a făcut să mă bag în afacere, poate că mânat de speranţa secretă de a-i da satisfacţie sinistrului meu înger păzitor şi a sfârşi

precum catârul de ieri.

— Ei, cred că exagerezi un pic în ce priveşte ultima chestie. Eu te văd altfel şi să ştii că am ajuns nu numai să te simpatizez şi să te apreciez, dar şi să mă bucur de experienţa şi de istorisirile dumitale. Pentru mine au fost ca o lecţie. Gândeşte-te puţin, rămânând eu înţepenit în munţii ăştia, n-am mai cunoscut nimic altceva decât ponoarele astea şi clima asta bună doar pentru caimani. Înţeleg că experienţa cu oamenii de pe Tambo te-a făcut să retrăieşti altele asemănătoare. Cu toţii avem câte ceva de regretat, cred eu. Acum dumneata le vezi pe toate în negru şi într-un mod defetist, însă eu te-am auzit relatând episoade pe care precis că le-ai trăit cu totul altfel decât acesta, când vezi altfel lucrurile.

Don Aníbal era foarte sincer. Obişnuia să-l vadă pe Maqroll ca pe un exemplu de viaţă pasionantă, plină de surprize de toate culorile. O viaţă total opusă celei pe care o trăise el, care i se părea cuprinsă de o rutină insipidă şi uneori lipsită de sens. Au continuat pe tema asta, fiecare susţinându-şi propria părere. Ploaia nemiloasă şi norii funeşti care se strângeau deasupra viitorului lor imediat induceau, pesemne, culorile negre în care fiecare îşi descria viaţa.

Ploaia a încetat dintr-o dată şi cerul s-a înseninat, dând la iveală minunea incandescentă a nopţii tropicale. Totul s-a luminat de slaba fosforescenţă a astrelor, reflectată în frunzele ude şi în bălţile sparte în mii de reflexe de copitele cailor. Au intrat într-un crâng pe care fermierul precis îl cunoştea, pentru că a grăbit pasul, urmat de Maqroll care, legănat de pasul blând al iepei, încerca în van s-o grăbească trăgând de căpăstru. După o vreme, don Aníbal a luat-o pe o cărare ce cobora într-o pantă lină până la o pădure deasă, după toate aparenţele de nepătruns. A descălecat şi a rămas aşteptând un semnal. Când s-a auzit un şuierat uşor, i-a făcut semn Gabierului să descalece la

rândul său şi şi-a legat calul de un pom. Maqroll l-a imitat şi l-a urmat în desişul în care intrase, ca un om care cunoaşte bine locurile. Într-o poieniţă îi aştepta un bărbat aşezat pe un trunchi prăbuşit de trăsnet şi acoperit cu muşchi. S-a ridicat să-i salute pe nou veniţi cu un glas ferm, care se potrivea cu uniforma de campanie şi însemnele de căpitan de pe gulerul cămăşii verde-măsliniu. I-a poftit să se aşeze pe trunchi şi a rămas în picioare, cu braţele încrucişate pe piept. În lumina slabă i se vedea chipul uscăţiv şi palid, neras de câteva zile, ceea ce-i dădea un aspect bolnăvicios. Impresie ştearsă de glas şi de gesturile ferme şi energice. Dar în ochii mari şi negri, încercănaţi de neodihnă şi tensiune, se vedea o sclipire febrilă, neastâmpărul unei stări de alertă la limita puterilor. Don Aníbal s-a grăbit să-l pună la curent pe Maqroll.

— Căpitanul Segura doreşte să-ţi vorbească. Trebuie să ştii că suntem prieteni vechi şi poţi vorbi fără teamă. Eu i-am vorbit deja de dumneata. De ce veţi vorbi acum depinde dacă o să ieşi cu bine din situaţia în care te-ai băgat fără voie. Apoi, întorcându-se spre căpitan, a adăugat: Pe drum l-am informat despre găsirea lăzii şi despre conţinutul ei. Inutil să vă spun că habar n-avea ce transportă. E rândul dumneavoastră, domnule căpitan.

Acesta, plimbându-se de colo-colo în spaţiul limitat al poieniţei şi trecându-şi mâinile peste obraz, ca şi cum ar fi vrut să şteargă oboseala şi somnul, a început să vorbească. Tonul milităros conferea o gravitate specială cuvintelor sale:

— Despre dumneata, prietene, ştim aproape tot ce trebuie ştiut. În ce-l priveşte, don Aníbal garantează pentru purtarea şi inocenţa dumitale, e drept, greu de acceptat, legată de drumurile la creasta Tambo. Drept care nu am multe să te întreb. Mai întâi, vreau să ştiu câte persoane de origine străină ai văzut la depozitul de pe

Tambo.

— Doi bărbaţi. Unul se pretinde belgian, celălalt, poreclit Kraken, zice că e din Danzig. Alţi străini n-am văzut pe acolo – Maqroll încerca să fie tot atât de exact şi de impersonal în răspunsuri precum fusese militarul în întrebări.

— Bun. Cel care zice că e din Danzig e un neamţ născut la Bremen şi a lăsat nişte probleme nerezolvate în Punta Arenas, unde a ucis doi sergenţi din pază pe când încerca să fugă din închisoarea unde fusese băgat pentru contrabandă. Belgianul e de fapt olandez şi este cel care a cumpărat armele în Panama. Dar spune-mi, ai văzut cumva în cabana minerilor ceva care ţi-a atras atenţia, ceva ciudat sau neobişnuit? A dormit cineva cu voi? Ai găsit urme lăsate de cineva care ar fi trecut pe acolo recent? Ceva indicii în acest sens?

— Nu, căpitane, n-am văzut pe nimeni şi nici n-am observat că ar fi trecut cineva pe acolo. Locul se păstrează relativ curat şi toate erau în orânduială de fiecare dată când am înnoptat acolo. Dar, uite, îmi amintesc acum că mi s-a lăsat un mesaj scris, înfipt într-un cui, şi-n care mi se spunea să nu mai urc pe Tambo şi să aştept în cabană până vor veni să recupereze încărcătura. Într-adevăr, ieri a venit olandezul cu nişte peoni şi a luat totul pe nişte catâri, care trebuie să spun că arătau splendid.

Pe măsură ce vorbea, Gabierul îşi recăpăta aplombul şi simţea o încredere spontană faţă de interlocutorul său, care părea să aibă siguranţa celui care cunoaşte bine terenul pe care păşeşte şi oamenii cu care are de-a face. În plus, era limpede că dacă avusese vreo bănuială în ceea ce-l privea, aceasta se risipise.

— Persoana care te-a angajat pentru treaba asta e un tip rotunjor, cu ochi bulbucaţi, tot timpul roşii, congestionat la faţă, mare prieten al paharului sau care se preface doar, şi zice că se numeşte Van Branden sau Brandon, aşa este?

— Da, căpitane. Sigur că nici eu n-am crezut că bea atâta cât se lăuda. Iar în ce priveşte banii, e de o nechibzuinţă ciudată: nu cere chitanţă pentru ce dă şi nici socoteală pentru cum sunt cheltuiţi banii. N-am reuşit să stabilesc o sumă exactă pentru ce aveam de făcut.

— E explicabil, a spus ofiţerul cu un zâmbet obosit. Nu dă socoteală nici celor care i-au comandat aceste servicii. În afacerile cu arme, unde câştigul fiecărui intermediar nu este fixat din principiu, există o mare laxitate în ce priveşte banii. Tipul se numeşte Brandon şi e irlandez. Antecedentele lui sunt nenumărate: a stat închis la Trinidad pentru falsificare de cecuri; englezii îl caută pentru trafic de carne vie cu femei albe în Orientul Mijlociu; Arabia Saudită l-a considerat mort după ce a fost cotonogit la porunca unui şeic pe care-l păcălise vânzându-i două fete virgine din Alicante care s-au dovedit a fi de fapt curve din San Pedro Sula, din Honduras.

Şi lista, cum ţi-am spus, e lungă. Iar aici e acuzat de chestii mult mai grave. Ce pot să-ţi spun este că nu cred că ai să-l mai vezi. Dar să mergem mai departe: te mai aşteaptă şi alte lucruri de transportat la Tambo în La Plata sau mai sunt altele pe drum de care ai cunoştinţă?

— În La Plata am lăsat, în camera lui Brandon, două lăzi identice cu cele urcate alaltăieri. Nu ştiu să mai fie altele pe drum. Maqroll a văzut că ofiţerul îl privea fix în ochi. S-a plimbat nervos mai departe, apoi a întrebat cu un ton uşor schimbat:

— Cine mai este la curent cu existenţa lăzilor? Amparo Maria ştie ceva?

O neplăcere surdă îl cuprindea acum pe Maqroll; năvala aceasta în viaţa lui sentimentală îl făcea să se simtă la discreţia puterii ilimitate pe care o reprezintă forţele armate. Toată viaţa încercase să evite orice contact cu acestea. A răspuns laconic:

— Cred că ea nu ştie nimic. Doar dacă nu i-a spus doña

Empera. Fireşte, oarba e la curent cu tot ce e legat de drumurile mele la Tambo.

— Iartă-mă că insist, deşi se leagă de ceva foarte personal, dar eu trebuie să ştiu la ce mă pot aştepta. Dumneata habar n-ai ce fel de oameni sunt ăştia şi de ce sunt în stare. Evident, viaţa dumitale privată nu mă interesează, dar aş vrea să ştiu ce ai vorbit cu Amparo Maria în legătură cu treaba pentru Brandon. Militarul făcea un efort vizibil pentru ca întrebarea să sune cât mai de rutină posibil.

— Nu i-am spus nimic concret. Ştie ce ştiu toţi: că transport o caravană de catâri cu lăzi ce conţin aparate şi instrumente pentru şantierul căii ferate. Nu i-am spus nimic, nici despre Brandon, nici despre magaziile de pe Tambo. Bineînţeles, Amparo Maria vorbeşte cu doña Empera, care e la curent cu multe amănunte. Cunoaşterea pe care o are asupra zonei şi a locuitorilor ei mi-a fost de mare folos. N-a spus mai mult despre stăpâna pensiunii, temându-se să nu o compromită.

— Doña Empera vorbeşte doar ce ştie că poate să spună şi sunt sigur că n-a vorbit în plus nici cu Amparo Maria, nici cu nimeni altcineva. Bun, şi-acum am să te rog să ne ajuţi, fără să rişti mai mult decât ai riscat şi până acum. Te rog să fii foarte atent. Iată despre ce este vorba: fă-ţi treaba mai departe ca şi cum nu ai şti nimic. Ca şi cum noi doi nu ne-am fi întâlnit niciodată. Transportă şi ultimele două lăzi, plus ce-ar mai putea sosi cu vaporul zilele astea. Va fi ultima călătorie. Când treci pe la ferma lui don Aníbal, el îţi va transmite ultimele indicaţii. Nu încerca să afli mai mult. Nu te arăta curios în La Plata în legătură cu natura transportului. Cu cât ştii mai puţin, cu atât mai bine. Dacă le cazi în mână şi se prind că ştii mai multe despre această afacere, tot ce pot să-ţi spun este că, oricât de mult ai fi bătut lumea şi oricât de multe experienţe de viaţă ai avea, nici nu-ţi închipui de ce pot fi ei în stare ca să

scoată de la dumneata ce ştii. Sunt băgaţi în afacerea asta de ani de zile şi au uitat de mult ce înseamnă mila.

— Şi dacă se întoarce Van Branden, ce-i spun?, a întrebat Gabierul cu o inocenţă jucată pe care, fireşte, căpitanul nici n-a luat-o în seamă.

— Dacă chiar vrei să ştii ce s-a întâmplat cu Brandon, îţi spun de pe acum că nu merită. O să afli la timpul potrivit sau niciodată. Ce importanţă are? Deocamdată e destul să ştii că n-ai să-l mai vezi. Mai departe: în La Plata poartă-te ca de obicei. Orice schimbare ar naşte bănuieli. Du-te la cârciumă ca până acum şi fă-te că-l cauţi acolo pe Brandon. Localul e un cuib de contrabandişti, tot timpul se învârt pe-acolo oameni de-ai lor. Coboară la debarcader şi întreabă când soseşte vaporul. Continuă să-i citeşti doñei Empera şi să te vezi cu Amparo Maria. Nu trebuie să faci nimic ce i-ar face să aibă cea mai mică bănuială. Continuă să faci pe nevinovatul şi pe neştiutorul faţă de ce se petrece în ţară şi, mai ales, în regiunea asta. E posibil să vezi feţe noi în port. E posibil să vină să te întrebe despre ce se întâmplă pe Tambo. Limitează-te la versiunea căii ferate şi ţine-o tot aşa. Nu sufla o vorbă că ai de gând să pleci din La Plata. Pe scurt, continuă să fii omul pe care l-a angajat Brandon. Desigur, nu folosi niciodată acest nume şi nu arăta că ştii despre cine e vorba când îl auzi pronunţat de cineva. Şi ca să termin, să ştii că îţi spun toate astea mai mult pentru dumneata decât pentru noi. Ceea ce nu înseamnă că un pas greşit din partea dumitale nu ne-ar putea costa multe vieţi. Deocamdată ăsta e un lux pe care nu ni-l putem permite. E limpede? Ai întrebări?

— Totul e limpede, căpitane. Am mai trecut de multe ori prin situaţii asemănătoare şi ştiu să-mi ţin gura. Nu vă faceţi griji în privinţa mea şi a oamenilor mei. Am înţeles perfect tot ce pot risca şi eu şi dumneavoastră.

Dar simţea o enervare surdă pe dinăuntru; îl deranjase mereu această incapacitate a oamenilor în uniformă de a-şi

imagina că un civil poate înţelege şi manipula nişte lucruri pe care ei le consideră domeniul lor exclusiv.

Segura a mai rămas o clipă pe gânduri, de parcă ar fi vrut să-i răspundă Gabierului, după care a dus o mână la chipiu, a spus un „bună seara, domnilor” scurt, s-a răsucit pe călcâie şi s-a făcut nevăzut în desiş de parcă nici n-ar fi fost vreodată acolo. De parcă noaptea l-ar fi înghiţit brusc, cu trufia lui militărească şi fatalitatea destinului său de războinic cu tot.

Pe drumul de înapoiere, don Aníbal a stăruit asupra unor amănunte pe care căpitanul le omisese. Planul de a transporta armele de la terminalul maritim în La Plata fusese descoperit de la bun început. Serviciul de Investigaţii Militare identificase imediat lăzile în depozitele vamei internaţionale. Statul-Major a hotărât să le urmeze pista până în tabără, pentru a-i surprinde pe cei ce le primeau. Mergând pe urmele lui Maqroll, au ajuns la depozitul de pe Tambo. Aceleaşi servicii secrete au aflat, între timp, informaţii despre străinii care se ascundeau sub pretextul că ar lucra la şantierul căii ferate. Căpitanul Segura, care mai fusese în zonă cu ani în urmă, conducând unitatea care operase aici, cu pierderi mari, a fost însărcinat cu operaţiunea destinată prinderii celor ce ar fi venit după armele aduse pe creastă. După părerea lui don Aníbal, armata era prea încrezătoare în eficacitatea planului. Socotind după importanţa şi valoarea armamentului depozitat acolo sus, numărul contrabandiştilor putea fi mult mai mare decât credea Segura.

— Dar eu n-am făcut decât două transporturi şi nu cred că, oricât de moderne şi de eficiente ar fi, armele alea ar putea ajunge pentru mulţi. E drept că mai erau şi alte lăzi, aduse mai dinainte.

— Dumneata, l-a lămurit fermierul, ai transportat doar armele cele mai complexe şi mai delicate. Dar înainte se

adusese multă muniţie şi arme uşoare.

Maqroll a văzut că prietenul său nu avea de gând să insiste pe marginea subiectului, totuşi l-a mai întrebat:

— Cine s-a ocupat de treaba asta?

— Oameni care aveau legătură cu turcul Hakim. După ce şi-au primit banii, s-au făcut nevăzuţi. Eu le-am închiriat catârii, a fost greşeala mea. Dar nu voiau să-i cumpere şi-am preferat să n-am probleme cu ei. Nici nu-ţi imaginezi câtă echilibristică trebuie să fac ca să mă ţin departe de barbaria asta care durează de atâţia ani.

— Asta înseamnă că atunci ai avut dumneata probleme cu căpitanul Segura?

— Nu, nu cu căpitanul. Mă cunoaşte foarte bine şi a înţeles. Dar cu Serviciile Secrete ale armatei care, în zona asta, depind de Infanteria Marină. În ochii lor cred că sunt suspect, pentru ei nu există cale de mijloc: cine participă, cu bună ştiinţă sau nu, într-o chestie suspectă, e candidat sigur la eliminare fizică, fără multe probleme.

— Ce bine atunci că a venit căpitanul Segura…

— Nu ştiu, nu ştiu, a spus don Aníbal pe un ton absent, ca şi cum ar fi gândit cu voce tare. Dacă planul său reuşeşte, o vreme n-or să mai fie probleme. Dar dacă nu, nenorocirea o să se abată peste toţi. Nici nu ştiu ce poate fi mai rău: puşcaşii marini sau contrabandiştii. De ani de zile, ambele tabere se luptă pe malul acesta al râului. Metodele lor au sfârşit prin a fi identice: cruzimea aplicată cu sânge rece, fără furie, dar cu un rafinament profesionist şi cu o imaginaţie tot mai înspăimântătoare. Este legea pământului pârjolit. Cei ce locuiesc aici sunt vinovaţi şi basta. Şi unii şi ceilalţi o aplică pe loc şi trec la altceva. Dumnezeu să ne apere, şi cu un suspin din fundul pieptului a pus capăt cuvintelor, continuând să călărească în tăcere.

Gabierul începea să-şi dea seama în ce mlaştină se băgase. Pătrunsese cu o candoare de neiertat în chiar inima coşmarului din care avea puţine şanse să iasă cu

bine. A rememorat paşii care-l aduseseră în La Plata şi modul cum căzuse în plasa lui Van Branden. Totul păruse atât de simplu, atât de fezabil, deşi viclenia groasă a personajului se vedea de la o poştă. Pe de altă parte, încă de la prima întâlnire cu don Aníbal, acesta îşi exprimase îndoielile asupra existenţei căii ferate. Alarmat, Maqroll se gândea la diminuarea evidentă a capacităţilor sale de apărare în faţa acestui gen de riscuri. Dintotdeauna, tot ce făcuse stătuse sub semnul iluzoriului, al lucrurilor care sfârşesc risipindu-se în vânt precum cenuşa sau hârtiile. Numai că până acum avusese grijă să evite orice risc brutal şi gratuit şi să-şi păstreze o ieşire de ultim moment. Dar iată că anii, care trecuseră fără să-şi dea seama, îi minaseră aceste însuşiri, făcându-l să pice în capcana în care moartea îşi avea pregătit terenul şi recolta de lacrimi şi doliu. Simţea în oase sfârşeala celor învinşi.

— Cred că ştiu la ce te gândeşti, a spus la un moment dat fermierul, neliniştit de tăcerea sumbră în care căzuse Gabierul. Lucrurile stau rău, dar nu sunt chiar disperate. Fă ce ţi-a zis Segura, pentru dumneata el reprezintă o garanţie. Este om de cuvânt, îl cunosc bine. După aceea, când totul se va fi terminat, pleacă repede de aici. N-are importanţă unde, dar părăseşte regiunea asta. Eu am să văd cum pot pleca împreună cu ai mei, dacă va fi nevoie. Nu-ţi propun să vii cu noi. Ca străin, fără legături în ţară, ne-ai îngreuna plecarea şi ai risca mai mult. Îndreaptă-te spre mare, acolo ţi-e salvarea.

— Acolo mi-a fost întotdeauna, don Aníbal, n-a dat greş niciodată. De fiecare dată când încerc câte ceva pe uscat, îmi merge rău. Şi uite că tot nu mă învăţ minte. O fi vârsta, a răspuns Maqroll posomorât de gânduri şi de eşecul propriilor puteri.

A doua zi s-au întors în La Plata. În timp ce Guguştiucul ducea catârii în grajd ca să-i hrănească şi să-i frece cu ulei de cocos pentru a se reface după încercarea dură la care

fuseseră supuşi, Maqroll s-a închis în cameră, după ce şi-a salutat gazda. Voia să fie singur şi să-şi pună ordine în gândurile răvăşite de incidentele călătoriei şi de perspectiva sumbră ce se anunţa. După câteva ceasuri, doña Empera i-a întrerupt meditaţiile, bătând încetişor la uşă. A poftit-o să intre, şi el dorea să comenteze cu ea anumite aspecte. Avea deplină încredere în inteligenţa ei şi în experienţa pe care o avea cu localnicii. Judecăţile ei erau mereu corecte şi de o obiectivitate lipsită de orice patimă. Femeia s-a aşezat la capul patului pe care stătea întins Gabierul şi l-a aşteptat să vorbească. Dedusese din tonul glasului cu care o invitase să intre că omul abia aştepta să vorbească cu ea. Maqroll a întrebat-o de lăzile ascunse în camera lui Van Branden. I-a răspuns că erau tot acolo; nu le văzuse nimeni, păstra cheia camerei. Apoi Gabierul i-a relatat cele petrecute în timpul ultimei călătorii, inclusiv întrevederea cu căpitanul Segura.

— E un om rigid, dar loial şi discret, a spus femeia. Îl cunosc de când a fost aici prima dată, cu ani în urmă. Ne-am împrietenit, câteodată îi prezentam nişte prietene, care-i păstrează şi acum o amintire foarte plăcută. Poţi şi trebuie să ai încredere în el, dar nu uita că e militar de carieră, şi-n timpul serviciului ordinele se execută, nu ajung la inimă. Dacă ţi-a spus că te crede nevinovat înseamnă că chiar e convins de asta şi le-o va spune şi superiorilor săi. Ceea ce înseamnă un permis de liberă trecere. Drumul următor va fi foarte riscant. Contrabandiştii au ajuns deja pe acolo. Dacă se amestecă şi armata, treaba poate deveni tare urâtă, în orice clipă. Dar nu ai alternativă. Să nu-ţi treacă prin cap să o ştergi acum, Segura n-o să ţi-o ierte niciodată – oarba l-a oprit cu un gest pe Maqroll să spună ceva —; ştiu că nu ai de gând, oricum, am vrut să te previn, cunosc eu oamenii. Nu vorbi nimic cu Guguştiucul şi nici cu Amparo Maria, care, desigur, m-a rugat să-ţi spun că vine mâine ca să staţi

câteva zile împreună. Amândoi sunt, în felul lor, de treabă şi foarte corecţi. Fata te respectă mult, eşti ca un tată pentru ea. Te apreciază şi ca amant, să nu crezi că faima dumitale de vagabond nemântuit nu prezintă interes pentru cineva ca ea, care trăieşte visând la o altă viaţă, în care frumuseţea ei ar atrage toate privirile.

A mai întrebat-o câte ceva despre Van Branden, despre vaporul care avea să sosească şi despre figurile noi de la cârciumă şi de la prăvălia lui Hakim. Încă o dată, oarba i-a sugerat cu o insistenţă binevoitoare să se limiteze la ce-i ceruse Segura. Dacă o să apară ceva nou, îi va comunica. Era pe punctul de a ieşi din cameră când s-a întors să-i dea două plicuri: „Uitasem. Au venit ieri. Cred că sunt mandatele.” Erau, într-adevăr, două mandate din Trieste. Maqroll a rugat-o să i le păstreze până la întoarcerea de pe Tambo.

După puţin timp, l-a cuprins un somn adânc. Simţea cum se scufundă într-o toropeală plăcută şi învăluitoare, care izvora dintr-un colţişor al fiinţei sale care păstra încă, intact, ataşamentul faţă de viaţă, faţă de lume şi de făpturile ei. Când s-a trezit, era noapte adâncă. Sub fereastra camerei râul murmura blând, bolborosind când apele-i se loveau de un trunchi târât de curent sau când un animal înota spre mal, întorcându-se la vizuină. După trei zile de ploaie continuă, revenise căldura. Nu ştia cât e ceasul, dar, după liniştea aşezării, a socotit că trecuse de miezul nopţii. A aprins lumânarea şi a reluat cartea lui Joergensen despre sfântul din Assisi, deschizând-o la nimereală. Liniştea nopţii tropicale şi curgerea senină a apelor l-au transportat cu uşurinţă în Umbria medievală, cu peisajul ei de o frumuseţe calmă şi dătătoare de fericire. Aşa cum i se întâmpla adesea, a reuşit să se transpună pe de-a-ntregul în lumea evocată de autorul danez, să şteargă şi să se depărteze de prezentul inoportun, cu poveştile lui absurde, de care reuşea acum

să se simtă complet străin, cu o detaşare nu lipsită de o anume ostilitate.

A readormit adânc abia când primele raze ale dimineţii începeau să pătrundă prin crăpăturile pereţilor din bambus şi lut şi a auzit zgomotele trezirii aşezării. Pe la prânz, s-a trezit destul de refăcut după oboseala călătoriei. Doña Empera îl aştepta în bucătărie cu un prânz frugal şi o cană mare plină cu cafea tare, care l-a redat pe deplin universului din La Plata, de-acum fără premoniţiile întunecate, iscate în bună parte din epuizare şi foame. A mers să se spele într-o încăpere de la subsol, lângă râu, care servea drept baie. S-a delectat îndelung cu apa mâloasă pe care o pompă acţionată manual o ridica până la rezervor. Apa conţinea nu atât mâl, cât un soi de suspensie feruginoasă care-i sugera o staţiune balneară cu ape medicinale. De acolo venea senzaţia sănătoasă şi tonică pe care o avea după abluţiunile din casa doñei Empera. Şi-a ras barba de patru zile, care contribuia la aspectul lui de vagabond învins, de natură să işte printre localnici mai multe bănuieli decât era cazul. Cu o cămaşă curată şi un pantalon kaki călcate de Amparo Maria la ultima ei vizită, a coborât la debarcader pentru a afla veşti despre sosirea primului vapor. I s-a spus că avea să vină peste două zile, cel târziu. A trecut pe la depozite să întrebe dacă ştiau ceva despre un transport pentru el. I s-a explicat că telegraful nu funcţiona, probabil din cauza ploilor. S-a gândit că alta o fi explicaţia, dar n-a comentat. S-a întors în sat şi, trecând pe la cârciumă ca să bea o bere, a văzut că era închisă. I-a întrebat de ce pe câţiva gură-cască ce se învârteau pe-acolo, dar nimeni n-a ştiut să-i spună. A avut impresia că încercau să-i ascundă ceva. Oamenii nu păreau nici preocupaţi, nici fricoşi, doar precauţi în a-i da un răspuns concret. De parcă evitau să fie traşi la răspundere ulterior pentru a fi furnizat o ştire pe care era preferabil s-o ignore.

Vaporul n-a sosit după două zile, cum n-a sosit nici Amparo Maria. Petrecea ceasuri interminabile întins pe patul de bambus, cu ochii în tavanul din frunze de palmier şi legănat de apele care murmurau grăbite sub camera sa. Poate datorită voinţei de a păstra o anume armonie interioară, pe care se obişnuise să şi-o apere cu orice preţ, au început să-i fie indiferente toate lucrurile din mica lume din La Plata, locurile şi oamenii pe care îi vedea gata să cadă pradă unui vârtej de violenţă şi teroare. I se părea că toate astea se întâmplă undeva departe, într-un loc străin în care domnea haosul, dincolo de propria sa viaţă, de întâmplările şi amintirile care, adunate într-un snop strâns, reprezentau materia certă şi neînstrăinabilă a existenţei sale.

Pentru a umple golul lăsat de această detaşare de un prezent pe care prefera să-l ignore, Maqroll îşi ocupa răgazul zilelor şi mare parte din noapte cu evocarea trecutului. Astfel, întins, cu mâinile sub cap şi privirile pierdute în desenul indescifrabil şi schimbător al tavanului, evoca, unul după altul, episoadele pe care i le prezenta memoria, aparent capricios, dar cu scopul clar de a-i revela ţesătura ascunsă a destinului. Din când în când, un liliac se desprindea din tavan, îi zbura razant pe lângă cap şi se întorcea la locul lui, chiţăind slab cu glas de metal neuns. Dintre toate scenele retrăite de-a lungul acestor ceasuri de zăbavă şi aşteptare, una s-a întrupat extrem de fidel, aducând parcă o intenţie revelatoare mai pregnantă.

Era vorba de un voiaj făcut împreună cu Ilona la Nijni Novgorod, rebotezat Gorki, cuvânt pe care ei nu-l pronunţau, nu pentru că ar fi avut ceva cu marele romancier, ci din devoţiune pentru numele secular al prestigiosului port de la graniţa Sfintei Rusii. Mergeau acolo în căutarea unui colecţionar de icoane vechi. Primiseră viza sovietică graţie mijlocirii unui *marchand* de

artă din Londra, interesat în achiziţionarea câtorva piese, foarte posibil în posesia expertului rus. Au plecat din oraşul lui Petru cel Mare spre Râbinsk, unde s-au îmbarcat pentru a ajunge la Nijni Novgorod navigând pe Volga în sus. Vaporul era o ambarcaţiune de mic tonaj, dar de dimensiuni aproape colosale, cu trei rânduri de cabine şi „toate comodităţile moderne ale navigaţiei fluviale, similare cu cele de care se bucură pasagerii oriunde în lume”, după cum spunea un pliant publicitar găsit în cabină. Era o vară din acelea care se abat uneori asupra nordului Europei şi par eterne, de neclintit, de o transparenţă neliniştitoare. Aşa a fost şi atunci: un cer albastru metalic, fără pic de nor, fără urmă de briză şi, drept rezultat, o năvală de tăuni mari a căror înţepătură semăna mai curând cu o muşcătură feroce, primită mereu pe neaşteptate. Ventilatorul din cabină era stricat, în ciuda aspectului fastuos. Nici cele din sufragerie nu funcţionau. Palele nemişcate, ornate într-un îndoielnic gust *fin de siècle,* erau motiv de glume pentru comesenii epuizaţi care, încercând să deschidă ferestrele în speranţa unui aer mai proaspăt, au avut surpriza să constate că cremoanele erau stricate, probabil încă de la montare. Într-o rusă destul de fluidă, Ilona a îndrăznit să spună, cu glas destul de tare pentru a fi auzit de căpitanul aşezat cu câteva mese mai în spate: „Dacă revoluţia n-a reuşit să facă să se deschidă un geam înseamnă că a eşuat de-a binelea. Până să vină socialismul, bieţii ruşi or să moară asfixiaţi.”

Consecinţele curajoaselor sale observaţii n-au întârziat în a se face simţite. La masa următoare, erau serviţi după toţi ceilalţi, drept care mâncarea era deja rece. În cabină n-a fost chip să primească nici măcar un pahar cu apă. Au cumpărat atunci câteva sticle de votcă de la bar şi s-au îmbătat conştiincios în cameră. Făceau amor într-un mod ostentativ gălăgios. Ilona scotea nişte gemete prelungi de lupoaică în călduri, în vreme ce Maqroll răcnea precum un

„hasidim” în transă, slobozind, în toate limbile pământului, exclamaţii de o neruşinare fără margini. Climatul de tensiune indus de spectacolul erotico-sonor al celor doi a produs pasagerilor – aproape toţi timoraţi şi disciplinaţi funcţionari în concediu – o neplăcere atât de mare încât căpitanul s-a văzut silit să cedeze. La patru zile după cuvintele Ilonei, cuplul a primit în cabină un mic dejun complet compus din ceai, pâine prăjită, gemuri caucaziene de mai multe feluri plus alte delicatese necunoscute în meniul obişnuit. Ceva mai târziu a bătut la uşă ofiţerul al doilea, un ucrainean cu părul ca porumbul, ten trandafiriu de copil de cor şi obezitate de popă. Ilona i-a deschis înfăşurată doar într-un prosop. Îmbujorat până în vârful părului, omul le-a transmis cum a putut invitaţia de a lua cina în cabina căpitanului, la lumina stelelor. Au acceptat, miraţi de ce putea să însemne asta. Ajungând acolo la ora indicată, au dat cu ochii de o masă fastuoasă, servită pe un mic balcon privat ce se deschidea spre coverta de la prova. Patru ventilatoare răcoreau aerul şi alungau tăunii. Nu-şi aminteau să mai fi mâncat atâta caviar beluga şi atâta somon afumat, stropite cu o votcă de cea mai bună calitate, servită în sticle vârâte într-un cilindru de gheaţă, pentru a termina cu un vin alb georgian la temperatura ideală. Relaţiile s-au restabilit într-un climat de cordialitate reciprocă şi au rămas aşa tot restul călătoriei. Cu toate acestea, pasagerii au continuat să aibă faţă de perechea străină o ostilitate abia temperată de atitudinea căpitanului. Omul din Nijni Novgorod s-a dovedit a fi un copist mediocru ale cărui falsuri n-ar fi înşelat nici pe cel mai tâmpit client din Wichita Falls. La întoarcere au preferat trenul care i-a lăsat la Helsinki, după o traversare *cu ferry-boat*-ul în compania unui grup masiv de turişti ruşi, porniţi să bea toată votca Finlandiei şi să nu piardă niciunul din jalnicele spectacole cu fete dezbrăcate din barurile portului. Din Helsinki i-au trimis căpitanului

vaporului care bătea Volga uimind riveranii prin dimensiunile lui opulente o carte poştală de un erotism destul de insipid, în care-i mulţumeau pentru atenţie. Evident, băgată într-un plic discret. N-au mai aflat nimic despre el, Ilona susţinea că o fi sfârşit în Siberia, nu din cauza cărţii poştale, desigur, ci a cinelor copioase pe care le dădea în cocheta sa cabină cu vaze de flori din argint, atârnate de pereţii tapisaţi în mătase şi cu fotolii *fin de siècle* îmbrăcate într-o catifea purpurie, care sugerau mobila de la Ţarskoe Selo.

Detaliile acestei călătorii cu Ilona rememorate atât de fidel îi confirmau cât de importantă fusese pentru el întâlnirea cu frumoasa şi inteligenta triestină, al cărei macabru sfârşit din Panama continua să-i producă o durere şi o neîmpăcare cu soarta ce n-aveau să treacă oricâţi ani s-ar fi scurs. Dimpotrivă, primele semne ale bătrâneţii îl făceau să regrete şi mai mult absenţa prietenei de neînlocuit şi veselei complice a atâtor aventuri. Puterea calmantă a amintirilor din trecut, evocate într-un prezent care se prezenta cât se poate de incert, s-a risipit destul de repede. Puţin timp după aceea, a venit Amparo Maria. Stătea în faţa lui, cu ochii ei negri mai mari şi mai speriaţi ca oricând, cu mersul ei precaut şi felin care îi punea în evidenţă talia mlădioasă, cu ţinuta sa trufaşă ce nu disimula, dimpotrivă, sărăcia rochiei de percal de culoare închisă ce i se lipea de trup ca o a doua piele. Gabierul cunoştea condiţia extrem de umilă a fetei, mereu însă era luat prin surprindere de contrastul dintre aceasta şi graţia ei mândră şi gesturile ei de regină în exil. Disparitate de natură să-i producă o excitaţie erotică acută. De parcă ea ar fi pregătit acest efect graţie unui rafinament decadent pe care, fireşte, nu-l poseda.

Amparo Maria i-a explicat că nu putuse veni la data stabilită pentru că don Aníbal ordonase anumite pregătiri în eventualitatea plecării de la fermă. Totul se făcea în

mare taină. Făcuseră mai multe drumuri la munte pentru a depozita, în locuri pregătite dinainte, alimente, haine, unelte şi alte lucruri indispensabile unei şederi îndelungate şi nesigure. Fata părea mai slabă şi mai întunecată la faţă, pesemne munca fusese epuizantă. Dincolo de oboseală, era vizibilă o permanentă stare de alertă, care-i încetinea mişcările şi-i accelera respiraţia. Au închis uşa, ea şi-a scos hainele şi s-a culcat lângă Gabier. Au rămas o vreme tăcuţi. El îi admira proporţiile gotice ale corpului care-i amintea de îngerii în extaz ai lui El Greco şi de siluetele feminine întrezărite prin colţurile întunecate din Alger sau Damasc. Tot în tăcere au făcut dragoste, cu o lentoare rituală, celebrând parcă un descântec din vremuri vechi, ca în poemul acela al unui prieten al Gabierului în care e evocată o curtezană feniciană a templului: „Quedeshím, Quedeshót”. Nu era prima dată când aceste strofe vizionare, pentru el familiare şi revelatoare, veneau să dea nume unor clipe de viaţă consumate în vâltoarea plăcerii.

Amparo Maria a mai rămas cu el două zile. Nu ieşea din cameră decât pentru a mânca în bucătărie împreună cu oarba. Vorbea şi mai puţin ca de obicei. Avea faţă de Maqroll o duioşie şi o tandreţe pe care el le percepea ca semne anunţătoare ale unei despărţiri inevitabile. Vaporul întârzia, lucru neliniştitor pentru el, căci până acum sosise mereu la timp. Într-o dimineaţă ploioasă, Amparo Maria s-a întors la câmpul lui Alvarez. În timp ce-şi lua rămas-bun, lacrimile i se prelingeau pe obrajii tari şi negricioşi, pe pomeţii marcaţi şi pe desenul ferm, dar delicat al chipului care îi producea nelinişte Gabierului. Au rămas să se vadă când el avea să treacă pe acolo, în următoarea călătorie. „Am să te aştept pe drum. Te văd mereu când începi urcuşul, cu mult înainte de a ajunge la casă. Ai grijă pe aici, ştii tu.” Deci fata ştia mai multe decât părea să ştie. Lucru de aşteptat, dată fiind prietenia ei cu oarba şi

încrederea de care se bucura la fermă. Discreţia ei, matură şi stăpânită, se armoniza cu frumuseţea mândră – şi prin asta se înrudea cu femei precum Ilona sau Flor Estévez, cu un rol atât de hotărâtor în viaţa Gabierului care, descoperind acum această înrudire, a fost cuprins de o nostalgie dureroasă a anilor în care-i fusese dat să se bucure din plin de compania şi de fervoarea solidară a acestor femei excepţionale, în viaţa sa rătăcitoare şi plină de ostilităţi.

În altă dimineaţă a fost trezit de sirena îndepărtată a vaporului care se apropia de chei. A mai zăbovit puţin în pat, încercând parcă să întârzie clipa în care avea să dea piept cu realitatea ostilă care-l aştepta. Când a coborât în port, zăpuşeala era la apogeu. Se descărcase deja aproape tot ce trebuia să rămână în La Plata. S-a dus la magazii să caute o ladă asemănătoare celor pe care le transportase la Tambo. Nu era nimic de felul ăsta. Era gata să plece când l-a chemat magazionerul, un metis care purta un chipiu marinăresc alb pe vremuri, dar care ajunsese la o culoare nedefinită, compusă din jeg şi transpiraţie urât mirositoare. Omul îl ştia de când preluase încărcăturile precedente.

— Cauţi ceva, prietene?, l-a întrebat cu o dezinvoltură enervantă.

— Ca de obicei. Adică ce mi-a trimis un anume Van Branden, a răspuns Gabierul privindu-l în ochii urduroşi care-l aţinteau batjocoritori şi suspicioşi.

— Van Branden? A, da, sigur. Ai două lăzi. Au fost descărcate primele şi se află aici, la umbră. Trebuie ferite de soare. Ştii, sunt pentru calea ferată, nu-i aşa? Sigur, sigur. Du-te acolo, uite-le – şi i-a arătat două lăzi în fundul magaziei. Fiecare cuvânt mustea de un dublu înţeles ascuns. Maqroll s-a dus să ia lăzile care nu cântăreau prea mult. Învelişul din lemn era acoperit cu o folie metalică pe care erau tot felul de semne cu miniu; pe alocuri, acestea

fuseseră acoperite cu vopsea neagră. Magazionerul nu i-a dat niciun fel de chitanţă, s-a mulţumit doar să-i spună:

— Trebuie mânuite cu mare grijă. Să stea la umbră şi să nu fie izbite. Aici zice că trebuie să ajungă cât mai repede la destinatarii de pe Tambo. Aşa, acum ştii. Drum bun.

Totul spus cu o viteză alarmantă. Era limpede că omul era la curent cu farsa numită calea ferată şi cu cine mai ştie câte alte detalii legate de încărcătura care trebuia să ajungă pe creastă.

Gabierul s-a decis să care singur lăzile, refuzând ajutorul băieţilor care se învârteau pe chei când sosea vaporul. Şi-a dat seama din prima ce conţineau. Era familiarizat cu explozibilele de la mina de la Cocora, unde le manipulase mai bine de un an, chinuindu-se să mai scoată câte ceva din galeriile secătuite. Cu toate că cineva încercase să şteargă inscripţiile, învelişul şi anumite instrucţiuni legate de mânuirea lăzilor indicau cât se poate de clar că era vorba de TNT. Fiecare ladă trebuia să conţină cel puţin douăsprezece cartuşe acoperite de gelatina protectoare, plus cantitatea corespunzătoare de explozivi, şi aceştia păstraţi într-un mic recipient din carton. I-a trecut prin minte că n-ar fi fost defel amuzant ca, străbătând zona de lângă prăpastie, un catâr să izbească o ladă de rocile ieşite în afară din pereţii abrupţi, pe unde abia de se putea trece. Dar adevărul era că, în ciuda noului risc ce venea să se adauge celor deja cunoscute, în fond era destul de indiferent, simţea un soi de uşurare ştiind că ăsta va fi ultimul drum şi în ce consta minciuna cu calea ferată. Astfel lămurit, avea inima uşoară, ba chiar şi un fel de chef de a accepta sfidarea. O seninătate de jucător atent la jetoanele sale s-a înstăpânit pe Gabier, redeschizându-i gustul de aventură pierdut în hăţişul de minciuni şi păcăleli în care picase din cauza unui anume Van Branden sau Brandon, tot aia era. Care, după toate semnele, se găsea de-acum *ad padres.*

Amparo Maria îl prevenise că Guguştiucul nu putea să-l însoţească în prima parte a drumului, adică din La Plata la câmpul lui Alvarez, trebuind să verifice proviziile care erau duse la munte în ipoteza unei plecări. Astfel că, în ciuda recomandărilor căpitanului Segura, s-a văzut nevoit să recurgă la ajutorul cuiva din La Plata pentru a pune încărcătura pe catâri. Tot doña Empera a rezolvat problema, ca de obicei. A chemat un băiat, retardat mental, a cărui mamă ţinea brutăria rustică ce aproviziona zona cu o pâine care lui Maqroll i se părea de nemâncat. Băiatul făcea comisioane prin sat, cu toate că se exprima cu greutate. Era greu să pricepi ce spune în timp ce împrăştia o ploaie de salivă şi bâţâia din cap neîncetat de-şi ameţea interlocutorul. Cum se întâmplă însă de obicei în asemenea cazuri, nefericitul avea o forţă musculară surprinzătoare, drept care era respectat şi temut până şi de cei mai duri docheri.

În noaptea de dinaintea plecării, Maqroll a stat îndelung de vorbă cu stăpâna pensiunii. Riscurile acestei ultime călătorii erau evidente. I-a lăsat deci instrucţiuni ce să facă în caz că şi-ar fi pierdut viaţa: să informeze telegrafic banca din Trieste de unde primea banii; să păstreze cele două cărţi pe care le lăsa acolo – eventual i le putea citi vreun oaspete vorbitor de franceză —; să ardă hainele împreună cu toate hârtiile pe care le păstra într-o învelitoare de muşama în fundul geamantanului, fără a le arăta nimănui; să-i spună lui Amparo Maria că întâlnirea cu ea fusese ultimul dar minunat făcut de zei. La urmă, au făcut socotelile, Maqroll i-a plătit ce-i mai datora, apoi s-a dus la culcare. A doua zi trebuia să se scoale în zori.

Când s-a crăpat de ziuă, oarba l-a trezit cu vestea că băiatul era gata să pună povara pe catâri şi i-a adus o cană cu cafea neagră şi nişte pesmeţi de *yuca* pentru drum. După ce s-a sculat, Gabierul s-a dus să verifice repartizarea lăzilor şi modul în care aveau să fie prinse de

samare. Băiatul dusese deja în grajd, sub îndrumarea oarbei, cele două lăzi din camera lui Brandon. I-a spus că mai avea două la el în cameră şi i-a recomandat să umble cu mare grijă. O dată catârii pregătiţi şi lăzile cu TNT acoperite cu frunze de porumb, peste care au pus o pânză cernită ca să le apere de căldură, Gabierul i-a plătit cele cuvenite fiului brutăresei. Îi părea rău că nu-l poate lua cu el măcar până la câmpul lui Alvarez, căci băiatul i-ar fi fost de mare folos la mânatul animalelor. Deşi, în cazul unei întâlniri periculoase, mai mult decât un ajutor, s-ar fi dovedit o piedică. În fine, gata de plecare, a vrut să-şi ia rămas-bun de la gazda sa, dar, după primele cuvinte, doña Empera l-a întrerupt:

— Ai să te întorci. Ştiu asta. Dar mai trebuie să-ţi spun ceva ce o să te intereseze, asta când vii înapoi. După ce te întorci, trebuie să pleci imediat. Aici n-o să mai rămână nimic în picioare. O să am eu grijă să-ţi aranjez plecarea cât mai rapid posibil. Acum, ai grijă ce faci, vezi să nu faci prostii, să nu îţi iroseşti forţele şi deschide bine ochii. Te aştept. Drum bun, şi s-a întors în bucătărie cu mersul ei grăbit, lovind nervos în zid cu bastonul pentru a-şi găsi calea.

Pe drum, cuvintele ei l-au urmărit neîncetat, dându-i certitudinea că avea să iasă cu bine din afacere, dar, în acelaşi timp, neliniştindu-l în legătură cu ce avea să-i spună; îi promisese că asta avea să-l intereseze în mod special. Se temea de o veste neaşteptată şi dureroasă, o veste ce avea să tulbure anumite zone din trecutul său, pe care, deocamdată, prefera să le păstreze neatinse şi întunecate. Înainte de a începe urcuşul spre câmpul lui Alvarez, când catârii s-au oprit să se adape, tot nu scăpase de promisiunea pe care i-o făcuse gazda, astfel că drumul presărat de primejdii care avea să fie ultimul transport trecuse pe planul al doilea. Până şi posibilitatea de a o întâlni pe Amparo Maria şi de a o strânge în braţe era

învăluită într-o ceaţă apăsătoare şi atât de veche.

Ajungând la fermă a constatat că acolo rămăseseră doar câteva babe şi trei sau patru plozi bolnavi: nu putuseră pleca împreună cu don Aníbal care urcase la munte cu toţi ceilalţi cu o zi înainte. Guguştiucul avea să vină să-i ia a doua zi. O bătrână, care locuia la unchii lui Amparo Maria, a venit să-i spună în secret:

— Copila Amparo Maria îţi transmite să n-o uiţi şi, imediat ce poţi, să părăseşti locurile astea. Că te iubeşte mult, dar preferă să te ştie viu, că aici o să fie mare hăituială. Şi să ai grijă.

Maqroll bănuise că n-avea să dea de nimeni acolo. S-a împăcat cu gândul că aşa era mai bine şi că prietenii săi erau la adăpost, astfel putea porni cu inima uşoară în ultima etapă a drumului, cea mai periculoasă. Femeile l-au ajutat să descarce catârii şi i-au dat să mănânce. S-a hotărât să doarmă în grajd, ca să fie aproape de lăzi.

În dimineaţa următoare au reîncărcat marfa, a dat pe gât o cană cu cafea şi a pornit spre cabana minerilor. Era sigur că acum puteau veni cele mai mari riscuri. Era limpede că pe-acolo bântuiau atât militarii, cât şi contrabandiştii. Mai periculos însă era să treacă cu explozibilul prin defileu: orice izbitură de stâncile ieşite în afară putea să arunce totul în aer.

Experienţa de la Cocora îl învăţase că, oricât de grijuliu ai umbla cu trinitrotoluenul, tot există surprize fatale. E de ajuns ca frigul să întărească gelatina care protejează cartuşele, pentru ca acestea să înceapă să se lovească între ele, agitate de mersul catârilor; sau să se deschidă o ladă şi capsele să cadă peste cartuşe. În acest caz, riscurile de explozie cresc considerabil. De câte ori nu văzuse, la mină, cum săreau în aer caravane întregi de catâri cu oameni cu tot. Niciodată nu se ştia din ce cauză. I-au venit în minte ultimele cuvinte ale bătrânului paznic, care, murind, l-a lăsat în locul lui: „Ai grijă cu dinamita,

băiatule. E precum femeile, niciodată nu ştii de ce şi când explodează.”

Iar acum, fără ajutorul Guguştiucului, trecerea catârilor prin defileu devenea o sarcină copleşitoare. Mă rog, o să vadă. Dar până atunci îl măcina presentimentul surd că n-avea s-o mai vadă nicicând pe Amparo Maria. De la ultima lor întâlnire, atunci când stătuse cu el câteva zile în La Plata, fata începuse să facă parte, împreună cu Ilona şi cu Flor Estévez, dintr-un soi de trio binefăcător, complice şi loial, necesar şi plăcut, care-i umplea zilele şi exorciza haloul de urât şi deprimare de care se temea ca de moarte. Fiecare în felul ei, prin câte o lovitură a sorţii, atât de dese în viaţa Gabierului, îi fusese smulsă cu violenţa cu care îşi pierd fiarele perechea. Ataşamentul lui de fata de la câmpul lui Alvarez era legat mai curând de graţia ei surprinzătoare şi de frumuseţea veche a trăsăturilor ei de tip mediteranean decât de o trăsătură anume a caracterului ei dulce, cumva absent şi stăpânit, în contrast cu exploziile răvăşitoare ale Florei Estévez sau cu umorul ucigător şi exigent al Ilonei. Era convins acum că Amparo Maria intrase definitiv în trecutul lui. Fusese ultima şansă pe care i-o dăduse viaţa: să strângă în braţe minunea fără margini a unui trup de femeie dăruit de zei.

A ajuns la defileu, a dezlegat catârii şi i-a trecut unul câte unul, calculând o distanţă prudentă între ei, pentru a merge separaţi. Tendinţa lor era de a merge împreună, dar spera ca asta să se întâmple după ce trec de zona periculoasă. Animalele, obişnuite cu acest stil din drumurile precedente, s-au comportat exact cum spera Gabierul. Catârul din frunte ducea o ladă cu explozibil, următorii doi cărau lăzile cu arme automate, ultimul venea cu lada cu TNT. Ajungând lângă prăpastia abruptă, acesta s-a oprit înţepenindu-şi picioarele în pământ. N-avea niciun sens să-l ameninţe cu biciul, exista riscul să izbească lada de stânci. Drept care Maqroll n-a avut încotro şi a luat lada

în braţe. A trecut catârii din faţă, pe care i-a urmat, cuminte, şi cel din coadă. Extrem de precaut, a început apoi urcuşul, cu greu, pentru că, din cauza lăzii pe care o căra nu vedea cărarea. Vântul din defileu producea un geamăt prelung, care se pierdea spre creastă mânat din urmă de o ceaţă deasă care urca şi ea spre culme. După ce a scăpat de partea cea mai periculoasă, Gabierul a lăsat lada pe marginea drumului şi s-a sprijinit de taluz ca să-şi tragă sufletul. Inima îi bătea nebuneşte, o durere crescândă îi încingea tâmplele. A închis ochii şi a respirat adânc, încercând să se relaxeze, să uite unde se află. Încă o dată, anii îşi făceau simţită prezenţa, năvăleau brutal peste el cu semnale care continuau să-l mire ca de ceva necunoscut. S-a gândit că adevărata tragedie de a îmbătrâni constă în faptul că, în fundul sufletului, continuă să existe un etern adolescent care nu înregistrează trecerea timpului. Băiatul acela, ale cărui secrete dedublări le simţise extrem de limpede când stătuse retras în canionul de la Aracuriare, îşi rezerva dreptul de a nu îmbătrâni, purtând cu el rezerva de vise trunchiate, de speranţe încăpăţânate şi aventuri nechibzuite şi promiţătoare pentru care timpul nu contează, e de neconceput. Dar într-o bună zi, corpul ne dă de ştire şi, deodată, ne trezim faţă în faţă cu propria noastră deteriorare: cineva ne-a trăit, ne-a cheltuit forţele. Numai că, imediat, ne întoarcem la mirajul unei tinereţi imaculate, şi tot aşa până la trezirea de pe urmă, bine cunoscută.

Catârii se opriseră lângă el, cu indiferenţa blândă a animalelor care nu ştiu că sunt muritoare. De pe creastă s-a auzit un zgomot îndepărtat, ca de crengi uscate care se rup. Catârii au ridicat capul în acelaşi timp. Gabierului i-a luat ceva timp să priceapă despre ce era vorba: erau focuri izolate de arme automate. După care s-au auzit rafale intermitente, evident, tot de acolo. Apoi, două explozii au

bubuit prelungindu-şi ecoul în defileu. Semănau cu focuri de bazuka sau cu grenade de mare putere. S-a ridicat, a pus lada cu explozibil pe catârul recalcitrant şi s-a grăbit să continue drumul pentru a ajunge la cabana minerilor. Păşea uşor, liniştit într-un fel. Lucrurile de care se temuse atât deveniseră prezente. Incertitudinea se sfârşea şi, o dată cu ea, neliniştea care deformează şi otrăveşte totul. Oamenii purcedeau încă o dată la întunecata lor lucrare de a chema moartea. Totul era în ordine, deci. Acum trebuia să încerce să scape cu viaţă. N-avea să ia parte la acest joc. Împuşcăturile încetaseră. Terminând de urcat coasta, de-acum foarte aproape de cabană, s-a auzit o explozie mult mai puternică decât precedentele. Sus, pe creasta Tambo, s-a ridicat o trâmbă groasă de fum negru care a străpuns ceaţa aproape furios. Şi-a continuat drumul. Se hotărâse să lase lăzile în cabană. Clădirile de pe Tambo continuau să sară în aer, pradă unui foc devastator şi violent. Avea să se întoarcă imediat, chiar dacă noaptea avea să-l prindă în defileu. Catârii deveniseră îndărătnici, nu mai aveau chef să meargă la adăpost, şi-a trebuit să-i convingă cu blândeţe să avanseze. A ajuns la cabană după-amiază. Din când în când, se mai auzeau împuşcături în depărtare. A aşezat lăzile în cabană, având grijă să păstreze o distanţă atât între ele, cât şi între acestea şi vatră, deşi era stinsă şi rece. A dus animalele în grajd pentru a le hrăni. În timp ce deschidea desaga cu porumb care se găsea tot timpul acolo, a dat cu ochii de o hârtie de corespondenţă, căreia i se rupsese antetul. Cu litere de tipar, cuprindea următorul mesaj: „Lasă lăzile aici şi întoarce-te imediat la râu. Dispari.” Literele erau violete. Era aproape sigur că le scrisese căpitanul Segura.

Brusc, l-a apucat o foame atroce. Efortul de a urca lada de TNT îl sfârşise. Cu toate astea, a apucat drumul de întoarcere pentru a profita cât mai mult de lumina zilei. A legat cei patru catâri cu o singură funie, ca să coboare

împreună şi să n-aibă grijă de fiecare în parte. S-a apucat să mestece un pesmet de *yuca,* din cele date pentru drum de gazdă. Saliva, groasă şi amară, nu ajungea să moaie ce avea în gură. A ţinut dumicatul până a dat de un izvor care ţâşnea la marginea drumului. Acolo a făcut popas şi a mâncat tot ce avea în traistă. Refăcut cât de cât, a continuat drumul. Uscăciunea gurii şi amăreala salivei pe care trebuia s-o scuipe la tot pasul erau un semn de frică. Se cunoşteau bine, erau semne familiare. Totuşi, s-a simţit uşurat: frica îi era un aliat vechi, îi cunoştea vicleniile şi mimetismele. Convieţuirea cu ea era o rutină şi o sfidare pentru Maqroll, care îl făceau să se întoarcă la perioade din viaţă când puterile încă îl ascultau pe deplin.

Când au ajuns la defileul mărginit de prăpastie, catârii au păstrat ordinea fără a face mofturi la piedicile drumului îngust. Doar uneori îşi ciuleau urechile, ca intuind un pericol depărtat. Pe cerul senin luna se deplasa cu o încetineală calmă, reconciliantă aproape. Obosit şi flămând, Maqroll a încălecat pe catârul care încheia şirul, deşi era incomod şi el era un călăreţ cât se poate de prost. Îşi schimba tot timpul poziţia, deranjat de şaua făcută special pentru poveri. I se întâmpla să şi aţipească. Se trezea când animalul făcea un pas greşit sau cobora o pantă abruptă. Nu se gândea la nimic. Epuizarea şi dorinţa de a mânca ceva cald îi anesteziau memoria. Drumul a ajuns la o zonă de şes, catârii au grăbit pasul, simţind că se apropie de câmpul lui Alvarez şi de grajdul cald unde îi aştepta tainul de porumb. Gabierul a preferat să continue drumul pe jos. Mersul catârului îi chinuia oasele şi-i producea o ameţeală pe care n-o simţise niciodată pe mare. După miezul nopţii a ajuns la casa de la fermă. Nici ţipenie, nici în casă, nici în sălaşurile arendaşilor. A dus catârii în grajd şi le-a dat să mănânce. Exact atunci a auzit din direcţia casei scârţâitul unei uşi care se deschide. A ieşit să vadă despre ce e vorba şi a dat nas în nas cu don

Aníbal, care-l aştepta lângă scară, cu o lampă Coleman în mână ca să-i lumineze drumul.

— Bine că ai ajuns, eram îngrijorat. Acolo sus au început împuşcăturile încă de ieri după-masă şi nu ştiam unde erai, a spus, iar Maqroll a fost mişcat de preocuparea plină de afecţiune.

S-au dus în bucătărie, don Aníbal i-a servit cina care-l aştepta de câteva ore. A mâncat cu o poftă care l-a făcut să zâmbească pe fermier. Apoi, când îşi beau cafeaua, i-a cerut amănunte.

— Ai mei sunt deja pe munte, l-a informat don Aníbal. Mâine, înainte de revărsatul zorilor, plec şi eu. Vine şi Guguştiucul, ca să ducem sus nişte cai pentru femei, copii şi doi bolnavi care abia se târăsc. Ai auzit ieri împuşcăturile, nu-i aşa? Treaba a început şi nu-mi place deloc. Armata încearcă să-i prindă în cleşte pe cei care au venit după arme şi după explozibilele de pe Tambo. Astăzi vor merge la cabană ca să-i surprindă pe cei ce vor veni după lăzile pe care le-ai dus acolo ieri. Dar e ceva ce mă îngrijorează tare mult. Ultima explozie de aseară venea pesemne de la magaziile de pe creastă. Ai auzit-o?

— Da, şi eu cred că a fost vorba de depozitele de pe creastă.

— Asta nu-mi place, e un semn rău. Dacă le-au aruncat în aer contrabandiştii înseamnă că au destul armament şi se bazează pe forţe proaspete venite din alte zone pe care, practic, le controlează. Segura nu dispune de mulţi oameni. Sunt bine antrenaţi, dar nu depăşesc treizeci de suflete, un locotenent şi trei subofiţeri. E posibil să-i biruie pe cei de pe Tambo, cu străini cu tot, dar dacă vin şi alţii o să aibă probleme. Nu-mi rămâne decât să sper că trecătoarea de pe munte pe unde vrem să plecăm e nesupravegheată. Dar dacă vin şi acolo ca să-l prindă pe Segura, suntem pierduţi. Oricum, trebuie să risc. Altă ieşire nu există.

— De ce nu plecaţi prin La Plata? E mai aproape şi mai uşor.

— Nu, prietene. Nu e mai uşor, l-a lămurit fermierul. Dacă taie retragerea militarilor, vor coborî la râu, iar acolo vor face prăpăd. În plus, nu e chip să-mi duc oamenii pe calea apei. Cele două sau trei şalande din La Plata nu ajung: într-una nu încap decât cel mult patru persoane şi sunt destul de rablagite. A făcut o pauză, l-a privit fix pe Gabier şi a continuat: Chiar mâine pleacă de aici cum s-o putea. Noaptea e mai bine. Chiar cu o bărcuţă şi cu ce ai pe dumneata. Căpitanul Segura mai rezistă el două zile, e călit şi tăbăcit în luptele astea de ani de zile. Aşa că ai timp şi doña Empera o să te ajute. Cunoaşte bine oamenii şi e respectată. Acum du-te să dormi. Nu-ţi face griji. Nu ai antecedente în zonă, fii liniştit.

— Nu ştiu, don Aníbal. Faptul că am transportat armele astea mă poate costa foarte scump. Mă tem că armata n-are să mă considere nevinovat. Cât despre ceilalţi, interesul lor e să mă reducă la tăcere.

— Segura te-a crezut. Dormi liniştit, mâine e o altă zi. Oboseala te face să vezi totul în negru.

Maqroll s-a dus să se culce în camera indicată de stăpânul casei. Patul era moale, cearşafurile proaspete şi curate. De multă vreme nu se mai bucurase de aşa ceva. A dormit adânc.

Când se crăpa de ziuă, don Aníbal i-a bătut la uşă: „Scoală, amice. Cafeaua-i gata şi ţi-am încălzit mâncarea de aseară. Trebuie să ajungi cât mai repede în La Plata. Au reînceput împuşcăturile, am impresia că se auzeau de la cabana minerilor.”

Maqroll s-a sculat şi s-a dus să mănânce împreună cu don Aníbal, după care a scos catârii din grajd. În timp ce-i ducea la poartă, s-a întâlnit cu stăpânul şi cu Guguştiucul, deja călări şi mai ţinând câte un cal de căpăstru. Şi-au luat rămas-bun în cuvinte puţine şi încercând să-şi ascundă

emoţia unei plecări pline de nesiguranţă. Gabierul i-a strâns mâna fermierului şi i-a mulţumit pentru tot ce făcuse pentru el. Apoi i-a strâns mâna Guguştiucului, spunându-i: „Nu cred să ne mai vedem vreodată, dar vreau să ştii că mi-ai fost un companion exemplar. Ştiu cât valorezi. N-am să te uit. Noroc, băiete, salut-o pe Amparo Maria şi spune-i că nici pe ea n-am s-o uit niciodată. Don Aníbal, încă o dată mulţumiri pentru toate şi noroc.”

— A fost o plăcere, prietene, mult noroc şi dumitale, a răspuns acesta zâmbind cam trist, cu toţii vom avea nevoie. Du-te cu Dumnezeu.

A dat pinteni calului şi-a pornit în galop, urmat de băiatul care venea cu ceilalţi doi cai. S-au pierdut pe o cărare îngustă care mergea spre munte. Maqroll a coborât spre plantaţia de cafea pe care a străbătut-o copleşit de o tristeţe în care se amestecau dorul de fata cu aer de curtezană a templului, afecţiunea pentru prietenii care aveau să se înfrunte cu un risc mortal şi nostalgia pentru această *tierra caliente* de care se despărţea poate pentru totdeauna.

Când a ajuns la pensiune, gazda îl aştepta, cuprinsă de o nelinişte vizibilă prin felul în care-şi trecea mâna prin părul cărunt şi printr-un uşor tremur al capului. Gabierul i-a relatat incidentele călătoriei şi despărţirea de don Aníbal şi de Guguştiuc. Femeia l-a lăsat să vorbească, apoi când el a terminat de povestit, în timp ce-şi frământa întruna mâinile, semn că voia să fie ascultată atent, i-a spus:

— Trebuie să pleci de aici. Cu cât mai repede, cu atât mai bine. Îţi spun cum o să facem: am să vorbesc cu un cumătru de-al meu care are o barcă şi vrea s-o vândă. Îl cheamă Tomás Izquierdo, dar toată lumea-i zice Tomasito. Pe vremuri a fost bogat, dar a pierdut totul la cărţi. Tot ce i-a rămas e o casă pe malul râului şi o barcă cu motor, cu care transporta marfă prin apropiere, până l-au pus la pat nişte friguri care l-au făcut să nu mai fie bun de nimic. Am

aranjat deja, e de acord să-ţi dea barca dacă-i dai catârii şi nişte bani. Poate că ţi-a mai rămas ceva din ce ţi-a dat belgianul ăla, în plus mai sunt şi cele două mandate pe care ţi le-am păstrat. Cred că-ţi ajunge şi-ţi mai şi rămâne pentru drum. Du-te să vezi barca mâine dis-de-dimineaţă. Trebuie să verifici motorul, n-a mai funcţionat de patru luni bune. Barca e mai peticită decât nişte nădragi vechi, dar pluteşte bine, poţi ajunge la estuar. Mâine vom avea veşti despre cele petrecute pe munte. Acum odihneşte-te şi aranjează-ţi lucrurile.

Gabierul a fost de acord cu planul pe care i l-a expus oarba şi a spus că prefera să meargă imediat la Tomasito ca să aibă timp să verifice motorul. „Acum nu se poate, a zis femeia, e la el un nepot în care n-am încredere. Are faimă de turnător şi se pare că face tot felul de servicii unora şi altora. Dar mâine în zori se întoarce la livada de avocado pe care o are pe râu în sus. Nu te zori, mâine rezolvi totul. Mai avem câteva zile până se clarifică lucrurile."

Lipsa de activitate îl apăsa şi-l făcea să simtă şi mai mult gravitatea cursei în care căzuse. A ieşit să dea o raită pe esplanada din faţa râului. Cârciuma era închisă. S-a întors la el în cameră încercând să-şi ocupe mintea citind scrisorile Prinţului de Ligne. Eleganţa infailibilă şi inteligenta sobrietate a prozei marelui senior, diplomat şi curtenitor au avut un efect calmant imediat. Toată atenţia i s-a îndreptat spre acel început de secol XIX, când, după expresia lui Talleyrand, cei care cunoscuseră dulceaţa vieţii la apusul perioadei *Ancien Régime* continuau să dea o lecţie de bune maniere, scepticism senin şi cinică judecată a schimbărilor pe care le impune politica. Nu putea fi un balsam mai eficient pentru problemele lui de acum decât exemplul marelui aristocrat belgian ce se strecurase, cu acelaşi noroc şi acelaşi surâs amabil, prin primejdiile reprezentate de eşafodul iacobin, de urmărirea

poliţiei din Viena şi a cabinetului guvernului negru şi de cea funestă a curţii ţariste. De câte ori această capacitate a lui Maqroll de a se transmuta pe de-a-ntregul în altă epocă şi într-o ambianţă atât de străină faţă de prezent nu-l salvase de necazurile pe care i le aducea viaţa rătăcitoare. Calmul astfel redobândit l-a făcut să adoarmă, îmbrăcat, pe patul tare din bambus, legănat de curgerea apei de sub ferestrele camerei.

A doua zi s-a trezit foarte devreme. În bucătărie, la micul dejun, oarba i-a spus:

— Cumătrul meu e singur acum şi barca e pregătită. Ţi-am mai spus, îl cheamă Tomás Izquierdo, dar i se spune Tomasito. Casa lui se găseşte pe mal, mai departe de depozite, unde se termină defileul Spiriduşului, într-o pădure de bananieri.

Într-acolo s-a îndreptat Gabierul, traversând şirul de case văruite şi cu acoperiş de frunze de palmier din care era alcătuită localitatea dărăpănată, înfiinţată şi botezată pe vremea entuziasmului minier, de scurtă durată. Pe stradă nu era ţipenie, ferestrele erau închise şi nu se auzea niciun zgomot din casele de obicei pline de zarva copiilor şi a femeilor care-şi vorbeau dintr-o curte în alta în timp ce spălau rufe sau găteau. Trebuiau să se fi trezit de mult, căldura îi scula devreme din pat. Peste sat plutea un fel de teamă neprecizată, vagă, manifestată printr-o aşteptare tăcută, ca atunci când ştii că vine o nenorocire. A ajuns acasă la Tomasito, care-l aştepta pe un scaun din nuiele împletite sprijinit de bârnele care susţineau acoperişul colibei. Aceasta n-avea pereţi. Înăuntru era atârnat un hamac sub care dormea câinele care s-a trezit auzind glas străin.

— Taci, Kaiser! a strigat bătrânul, iar câinele a adormit la loc, resemnat.

Tomasito avea o vârstă nedefinită, putea să aibă la fel de bine cincizeci sau nouăzeci de ani. Clima îl tăbăcise

îndelung, pe alocuri pielea i se lipea de oase, asta dacă nu se arăta zbârcită, gălbejită şi fără viaţă. În gura edentată ţinea un trabuc stins din foaie de tutun răsucit, pe care şi-l trecea dintr-o parte în alta cu o regularitate mecanică. Toată viaţa, care părea să fi dispărut din corpul tremurător şi rablagit, i se refugiase în ochi. Negri, intenşi, inchizitori, aceştia străluceau febril, expresivi şi mobili, mistuindu-se parcă în ultima flacără a unui rug. Tomasito l-a invitat să coboare pe mal să vadă barca. Au mers pe o cărare lutoasă, pe unde trecea multă lume. Jos, curentul se îmblânzea, stăvilit de un dig din piatră roşiatică ce înainta câţiva metri în apă. Barca era legată de o bucată de şină. Dacă avea opt metri în lungime şi trei în lăţime. Chila dreaptă, plină de lipituri şi cârpeli, se legăna plescăind monoton. Patru ţevi ruginite, fixate de o parte şi de alta, susţineau câteva plăci de zinc murdare de găinaţ şi de zemurile vegetale care picau dintr-un manghier de pe mal. Tomasito i-a spus că motorul nu avea combustibil şi că trebuia să-i pună acumulatorul care era acasă la cumătră. Aşa că s-au dus să-l ia şi pe drum au cumpărat şi patru galoane de motorină de la prăvălia lui Hakim. Care Hakim nici n-a vrut să le deschidă uşa, dar auzind glasul oarbei s-a conformat, deşi cu o mutră acră.

— Dacă vrei femei, fă bine şi serveşte-ne, ştii doar, a spus doña Empera şi n-a mai fost nevoie de alte explicaţii.

Au montat acumulatorul, au umplut rezervorul şi, după câteva încercări, motorul a început să funcţioneze.

— Trebuie reglat, altfel n-ajung prea departe, a spus Gabierul.

Bătrânul a fost de acord şi s-au apucat de treabă sub soarele nemilos. După ce motorul a fost reglat, Maqroll a constatat că elicea nu era echilibrată, deci nu putea naviga şi nici controla ambarcaţiunea în zonele cu apă mai puţin adâncă. Tomasito a spus că avea o elice de rezervă, dar tot acasă la doña Empera. S-au dus s-o ia. Când în sfârşit au

montat-o şi pe asta, noaptea s-a lăsat brusc, aşa cum se întâmplă la tropice. Gabierul a pornit spre casă ca să-şi ia puţinele lucruri. Ajungând acolo, a auzit glasuri în bucătărie şi a priceput că era vorba de ceva grav. A intrat şi a dat ochii cu un băiat care stătea pe un scăunel, cu ochii holbaţi şi tremurând ca în plină criză de malarie. Avea cămaşa pătată de sânge, era mânjit de sânge şi pe braţe şi pe genunchi. Doña Empera, aşezată pe scaunul ei, era cu faţa întoarsă spre băiat. O paloare ca de marmură îi îngheţase chipul într-o expresie de groază, aşa cum doar orbii prinşi în bezna neputinţei lor o pot avea. Gabierul a întrebat ce se întâmplase. Femeia i-a răspuns abia reuşind să articuleze cuvintele:

— El e Nachito, vărul lui Amparo Maria. Acolo sus… pe munte… toţi. Vorbeşte, fiule, spune-i tu domnului. Aici nu eşti în primejdie, spune-i…

Dar băiatul nu era în stare să spună o frază până la capăt. Oarba i-a spus lui Maqroll că, din câte pricepuse, copilul aducea veşti rele. Ceva mai liniştită de venirea Gabierului, l-a potolit pe puşti care s-a oprit până la urmă din plâns. Doar lacrimile îi alunecau pe obraji, ajungând pe cămaşă şi decolorând sângele închegat.

Povestea lui a durat aproape un ceas. Revenea asupra unor amănunte, începea iar să tremure, i se tăia glasul. Don Aníbal şi ai săi fuseseră surprinşi în mijlocul pădurii. Oameni care stăteau la pândă acolo, înarmaţi cu arme automate din cele folosite de contrabandişti, au tras rafală după rafală până i-au omorât pe toţi. După primele împuşcături se mai auzeau încă strigăte de femei şi copii rămaşi în viaţă. S-au apropiat şi i-au terminat. Nacho rămăsese încleştat de corpul tatălui său, căzut printre primii, împuşcat în piept. Copilul paralizat de groază a rămas ore în şir nemişcat şi tăcut. Agonia tatălui a fost scurtă. A auzit paşi grăbiţi care se afundau în munte şi nişte vorbe întretăiate în depărtare, din care n-a înţeles

nimic. După câteva ceasuri, panicat, a luat-o pe o scurtătură care ducea în La Plata. A aşteptat toată ziua la marginea satului, neîndrăznind să-şi facă apariţia pe lumină în halul în care era. De-abia după ce s-a întunecat a venit la doña Empera, pe care o cunoştea bine, doar îi făcuse atâtea comisioane.

Când a terminat de povestit, Gabierul l-a chemat lângă el. I-a mângâiat părul. Nu putea rosti niciun cuvânt. Simţea o milă sfâşietoare care se concentra în trupul slab şi lipsit de apărare al băiatului şi se extindea, treptat şi dureros, la toţi cei seceraţi de cruzimea rece şi gratuită de care doar specia noastră e în stare. Chipuri, cuvinte, gesturi, râsete, mici istorii familiale ale celor de la câmpul lui Alvarez se adunau în memoria lui. Bestialitatea masacrului lipsit de obiect era imposibil de înţeles, de acceptat. Durerea a ajuns să fie fizică, i-a străbătut corpul precum o lamă de cuţit, l-a dărâmat. Oarba l-a luat pe Nacho să-l schimbe şi să-l spele de sângele închegat, apoi l-a culcat într-un mic hamac în care băiatul dormea de obicei când îl prindea noaptea în La Plata.

Maqroll s-a gândit timp de câteva ore ce hotărâre să ia. Să plece acum, era de neconceput. Va aştepta până mâine dimineaţă, atunci şi doña Empera avea să fie într-o stare mai bună. Din nou era bântuit de prezenţa prietenoasă a celor sacrificaţi pe munte: Amparo Maria, cu aerul ei de *maja* de Goya, cu iubirea ei fără viitor; don Aníbal Alvarez, hidalgo pe pământul său, loial şi drept cu prietenii, fatalist şi resemnat precum *Cavalerul cu Caftan Verde*; Guguştiucul, inteligent, credincios, ursuz, independent, de un ajutor inepuizabil pe munte.

Şi atâţia alţii, chipuri fără nume, oameni amabili şi ospitalieri. Masacraţi, cu toţii, de mâini anonime pentru care obiceiul de a ucide devenise singura raţiune de a exista. Şacali demenţi, dispuşi să primească ordine de la cei care mânuiesc, acolo sus, firele lăcomiei implacabile.

Şi-a dat seama că, dacă stătea culcat, disperarea avea să-l înăbuşe. Şi-a scos scaunul în balcon şi a rămas privind la râul care curgea indiferent la milenara ticăloşie a oamenilor şi la nefericita lor vocaţie de sacrificiu. Tăcerea era spartă doar de ţipătul unei păsări rătăcite sau de apa care bolborosea în câte o bulboană. Doar stelele încercau să străpungă în van umbra deasă. Luna dispăruse de mult. Peste toate, plutea ceva apăsător şi funest. Sau, poate, era doar gustul de moarte şi distrugere care i se înnoda în piept. Înainte de a se crăpa de ziuă s-a întors în pat, încercând să doarmă puţin. Îl aştepta prima etapă a navigaţiei pe râu în jos, presărată de pericole şi riscuri ascunse şi imprevizibile.

Încă dormea adânc când un zgomot de motoare a trecut furios peste acoperişul casei. S-a ridicat în capul oaselor, cuprins de o panică subită. Apoi a fugit în balcon ca să vadă despre ce era vorba. Exact atunci amerizau două hidroavioane Catalina, cenuşii şi cu însemnele infanteriei marine pe aripi. La chei erau trase două barcaze mari ale aceleiaşi, din care coborau ordonat şi în linişte puşcaşi marini în uniforme gri de campanie şi căşti de aceeaşi culoare. Ofiţerii supravegheau coborârea şi dădeau ordine scurte şi categorice. Avioanele s-au aşezat lângă ambarcaţiuni şi din ele au coborât ofiţeri de diverse specialităţi şi servicii: medici în uniformele ministerului sănătăţii, căpitani de intendenţă cu mape şi maşini de scris portabile, tipi din serviciile speciale ale armatei, inconfundabili în ţinuta civilă compusă din bluzon alb şi pantaloni bej deschis. Gabierul şi-a dat seama într-o clipă că planul lui de a pleca în dimineaţa asta se ducea la fund. Totuşi, s-a decis să încerce. Şi-a strâns lucrurile şi le-a pus în desaga de la doña Empera. Cu o îmbrăţişare mută şi-a luat rămas-bun de la stăpâna casei, care repeta ca o somnambulă: „Grăbeşte-te, pentru Dumnezeu, grăbeşte-te” şi-l binecuvânta îngânând psalmi şi rugăciuni

amestecate de ajunseseră de neînţeles. Maqroll a lăsat la ea valiza cu haine şi hârtii, spunându-i să le ardă dacă va fi omorât. Tomasito îl aştepta cu ochii mai holbaţi şi mai febrili ca niciodată: „Mergi cu grijă, domnule, cu marina nu te joci, ăştia au venit să facă ordine şi ştiu cum s-o facă.” Maqroll i-a plătit cât se înţeleseseră pentru barcă. Catârii erau în grajd şi oarba avea să i-i dea. A aruncat desaga în fundul bărcii şi-a sărit înăuntru. Motorul a pornit imediat. Bătrânul a desfăcut parâma şi a făcut un gest de rămas-bun care conţinea şi o binecuvântare disperată.

Cu motorul în ralanti, Maqroll a intrat în mijlocul curentului şi a început să navigheze în aval, fără grabă, privind cu o indiferenţă afectată spre malul opus, de parcă avea de gând să traverseze. Când a ajuns în dreptul barcazelor, l-a ajuns o voce dintr-un megafon instalat pe cabina de comandă:

— Unde mergi? Ei, ăla din barcă, întoarce-te imediat! Aici, la mal! Da, dumneata!

Tonul categoric al ordinului s-a auzit peste tot, ca un ecou paralizant şi brutal. La fel de încet, Gabierul a dat ascultare ordinului şi a venit lângă ambarcaţiune. Câţiva soldaţi îl aşteptau. I-au întins mâna, ajutându-l să urce la bord. Doi au sărit în barcă şi au dus-o lângă hidroavioanele Catalina staţionate la marginea satului. Un sergent i-a făcut semn să înainteze, i-a indicat o cabină care avea uşa deschisă şi l-a urmat îndeaproape fără un cuvânt. A intrat, a dat cu ochii de un ofiţer care cerceta aplecat nişte hărţi întinse pe o măsuţă fixată de perete. Câteva secunde, care i s-au părut ore, ofiţerul a continuat să calculeze ceva cu un compas. În cele din urmă, a ridicat privirile. Sergentul a salutat milităreşte şi a spus:

— Ordin îndeplinit, domnule căpitan.

— Poţi să te retragi, a răspuns acesta în timp ce-şi scotea ochelarii fără rame de pe nas.

Apoi l-a privit fix pe noul venit, parcă forţându-şi ochii ca

să vadă mai bine. Erau de un albastru intens, dar la lumină căpătau o culoare mai spălăcită. Părul, tuns perie, blond încărunţit şi deja rărit pe frunte, îl făcea să semene mai curând cu un executiv din sistemul bancar decât cu un militar. În timp ce-şi ştergea ochelarii cu batista, s-a adresat Gabierului cu o voce de bas care nu se potrivea defel cu înfăţişarea:

— Mă tem că dumneata eşti persoana care ai transportat la creasta Tambo arme automate şi explozibili cumpărate de pe piaţa neagră din Panama. Te numeşti Maqroll, dacă nu mă înşel, dar eşti cunoscut şi ca Gabierul. Ai ajuns aici nu de mult timp şi cred că nu toate documentele îţi sunt în regulă. Greşesc?

Era o curtoazie distantă în cuvintele şi în gesturile sale, părea că vrea să stabilească o distanţă riguroasă faţă de interlocutor. Probabil o atitudine obişnuită pentru el şi subconştientă, dobândită la cursurile de Stat-Major.

— Nu, domnule, aveţi dreptate. Dar aş dori să lămuresc câte ceva în ce priveşte chestia cu armele, a răspuns Gabierul cu seninătatea dată de resemnarea faţă de ceva de care se temea de atâta vreme.

— Lămurirea asta, cum îi zici, nu mie trebuie să mi-o dai. Ai să fii interogat, la timpul potrivit, de persoanele competente. Deocamdată, mă mulţumesc să te anunţ că eşti arestat în virtutea atribuţiilor extraordinare ale forţelor armate în timpul stării de asediu.

A rostit frazele pe un ton oficial de rutină, după care i-a ordonat sergentului care-l adusese pe Maqroll şi care aştepta afară lângă uşă:

— Cheamă garda.

S-au auzit nişte paşi grăbiţi, a apărut un soldat:

— La ordin, domnule căpitan!

— Du-l pe omul acesta la comandament. Spune-i căpitanului Ariza că îl pun eu în temă, mai târziu.

— La ordinele dumneavoastră, a repetat soldatul,

salutând.

A luat prizonierul de braţ şi au ieşit. S-au dus pe chei, unde era amarat barcazul şi au urcat panta taluzului. Soldatul era o corcitură de indian cu negresă, un tip zdravăn cu aspect de fotbalist, uniformă impecabilă şi o mutră nedefinită, imposibil de ţinut minte. Nu-i dădea drumul Gabierului de braţ, dar gestul nu era deloc violent. Mai curând părea că voia să-l orienteze spre un loc pe care arestatul nu-l cunoştea. Au ajuns la postul militar, pe care Gabierul nu-l văzuse până atunci decât închis. Acum era cuprins de o animaţie deosebită, semăna cu un furnicar. Soldaţi şi ofiţeri intrau şi ieşeau întruna. Se auzeau ordine date pe un ton ferm, armele zăngăneau, mobila şi tot felul de instrumente se mutau dintr-un loc în altul. Totul, într-un ritm accelerat şi precis. O demonstraţie de eficienţă şi disciplină care impunea teamă şi respect. Aerul mirosea a puşcă proaspăt unsă şi a sală de clasă, din cauza amestecului de lemn de creion ascuţit şi sudoare stătută.

Gabierul a fost condus la biroul căpitanului Ariza. Acesta era un tip oacheş, crăcănat, cu o mustăcioară de amorez de film mexican din anii patruzeci. Purta un bluzon de un alb strălucitor şi pantalon bej. Pe rever avea o insignă minusculă cu dungi portocalii şi verde fistic. „Serviciile Secrete, şi-a zis Gabierul, începe dansul.”

Ariza a ascultat mesajul soldatului şi a aprobat din cap. Şi-a dus mâna la frunte, schiţând un salut militar şi i-a făcut semn că putea să se retragă. Apoi a ieşit în pragul uşii şi a strigat un nume. Un locotenent, tot în civil şi îmbrăcat la fel ca Ariza, a intrat şi s-a apropiat pentru a primi un ordin şoptit la ureche. A dat din cap şi i-a spus lui Maqroll destul de politicos:

— Veniţi cu mine, vă rog.

Maqroll l-a urmat fără să-i spună la revedere lui Ariza. Era impresionat de deferenţa impersonală a celui care-l conducea prin culoare şi birouri în plină activitate. Acel

„vă rog” îi suna în urechi: asta însemna că nu se găsea printre militari obişnuiţi. Chiar dacă erau în serviciul armatei, metodele şi limbajul erau ale poliţiei, ale oricărei poliţii, de oriunde de pe lume. Constatarea i-a produs o uşurare relativă. Aproape că putea să anticipeze ce-l aştepta. Nu-i rămânea decât senzaţia de plictiseală că va trebui să joace rolul şoricelului cu motanul viclean şi neobosit şi să încerce să scape cu viaţă din labele acestuia. Dar asta nu era imposibil era gata să înceapă partida.

Au traversat curtea în care câţiva puşcaşi marini asamblau o jumătate de duzină de mitraliere. Lucrau în plin soare şi în linişte. Pete de sudoare li se lăţeau sub braţ şi pe piept, întunecând uniformele din dril cenuşiu. Au pătruns într-un culoar luminat cu becuri puternice, apărate de plasă metalică. S-a gândit că or fi pus în funcţiune un generator electric propriu, La Plata nu era electrificat. Prin urmare, aveau de gând să rămână mult timp. Treceau pe lângă uşi care se deschideau şi se închideau, prin care se vânturau ofiţeri şi ordonanţe care duceau de colo-colo documente şi mape. Când au ajuns în fundul coridorului, ofiţerul s-a oprit în faţa unei uşi metalice cu zăvor cilindric şi vizor zăbrelit. A scos din buzunar o legătură de chei, a încercat câteva până a găsit-o pe cea potrivită şi a deschis uşa grea. I-a făcut semn Gabierului să intre şi a închis uşa după el. Era o celulă luminată prin două geamuri mici, aproape lipite de tavan şi apărate de bare groase de fier. Podeaua şi pereţii, până la trei metri înălţime, erau acoperite de dale de un albastru deschis. În mijloc era un fel de masă din ciment, cu un canal îngust în centru. Era uşor înclinată în faţă şi părea un soi de albie de spălat rufele, dar mai lungă. La picioarele ei se găseau salteaua pe care o avusese pe patul de bambus şi desaga pe care o avusese în barcă. Într-un colţ erau două lavabouri alăturate, cu săpun şi prosop. În altul, apărată de o perdea prea mică, o toaletă. Rezervorul era lipit de tavan şi nu

puteai ajunge la el, chiar dacă te urcai pe vas. Ofiţerul i-a spus să-şi scoate pantofii şi centura. Gabierul i le-a dat în tăcere.

— Dacă aveţi nevoie de ceva, bateţi de două ori în vizor cu palma. E tot timpul cineva, zi şi noapte. De trei ori pe zi o să primiţi mâncare. E tainul soldaţilor. Dacă nu vă place, primiţi ce vreţi de la pensiunea la care aţi stat. O să fiţi chemat în curând, aici lucrurile se rezolvă repede.

Omul vorbea pe un ton obosit şi indiferent, aproape liniştitor. Cuvintele însă nu erau aşa, iar Gabierul s-a apucat să facă tot felul de deducţii. Când ofiţerul a fost pe punctul de a ieşi cu pantofii şi cu centura lui în mână, prizonierul s-a hotărât să-l întrebe la ce servea masa şi ce destinaţie avea celula. Locotenentul i-a spus doar că, acum, masa avea să-i servească drept pat şi acolo trebuia să-şi întindă salteaua. Apoi a ieşit, a încuiat uşa şi a tras zăvorul. Totul făcut cu răbdarea aceea scrupuloasă în care era ceva enervant şi stupid.

Maqroll şi-a întins salteaua pe masă şi s-a întins să se odihnească. Uşoara denivelare la nivelul picioarelor îl făcea să se simtă ca un cadavru pregătit pentru autopsie. Încăperea era scăldată într-o lumină albăstrie, venită de la un bec puternic din mijlocul tavanului, apărat de o plasă metalică solidă. Şi-a dat seama că această culoare era dată de dalele de pe pereţi şi de pe jos. Ambianţa era de sală de operaţie şi deloc de natură să te liniştească. Era limpede că era vorba de un loc folosit pentru interogatorii, acum pentru a-l ţine la adăpost. Şi-a amintit că în portul Pireu cunoscuse ceva asemănător. Faptul că cel de aici fusese transformat în celulă îl mai liniştea, deşi rămânea loc pentru o ipoteză la care, deocamdată, era mai bine să nu se gândească. N-a reuşit să doarmă, dar cel puţin s-a relaxat, lucru care s-a reflectat pe dată în starea sa psihică. I-au revenit în memorie câteva prilejuri cu care avusese de-a face cu această lume tulbure, neliniştitoare şi

fără chip în care se mişcă slujitorii legii.

Şi-a adus aminte de când fusese surprins, în împrejurimile Kabulului, de o patrulă de poliţie afgană care a ţinut morţiş să controleze ce cărau în spate două cămile famelice pe care le ducea la Peshawar pentru a vinde covoare turiştilor. Le-a arătat chitanţa pentru marfă şi aprobarea de comercializare. Numai că un sergent cu mustăţi mari, negre şi răsucite a insistat să-şi vâre mâna între animale şi valtrap şi a descoperit mai multe punguţe din piele de capră pline cu pietre semipreţioase neşlefuite. Două săptămâni a stat în închisoarea dintr-un sat din apropiere aşteptând decizia autorităţilor de la Kabul. Nu era tratat ca un prizonier, de multe ori ieşea şi lua masa acasă la paznicii săi. Oamenii aveau un soi de trufie naturală, nuanţată de o simpatie spontană şi de un simţ al ospitalităţii de-a dreptul înduioşător. A auzit acolo cele mai fantastice şi de neuitat poveşti cu bandiţii din munţi, care coborau dintre zăpezi pentru a semăna spaimă pe drumurile abrupte ale podişului central. Tot acolo a aflat de isprăvile falşilor dervişi, care profitau de femeile care coborau la râu după apă şi erau supuse unor tratamente erotice prelungite şi complexe, care le lăsau pe jumătate nebune. Şederea aceea într-o închisoare din Afganistan l-a familiarizat cu unul din popoarele cele mai neîmblânzite şi mai amabile de pe pământ. Autorităţile i-au cerut să plătească pentru dreptul de a scoate pietrele din ţară şi pentru mâncarea consumată în timpul detenţiei. Cu o pupătură sonoră pe amândoi obrajii, cunoscuţii şi gardienii s-au despărţit de el cu o sinceritate atât de caldă, încât a avut senzaţia că părăseşte ţara unde ar fi putut pune capăt vieţii sale rătăcitoare şi trăi printre oameni pe care-i percepea, cu adevărat, ca pe fraţii săi; locuitori ai unei lumi pe care o evoca adesea ca pe un model, pe care-şi pierduse speranţa că avea s-o mai întâlnească. Era acolo şi el o părăsea pentru totdeauna.

Apoi şi-a amintit de cele două luni de închisoare petrecute la Kitimat, în Columbia Britanică, acuzat că sechestrase o fată piele-roşie. O întâlnise într-o prăvălie din localitate şi intrase în vorbă cu ea, atras de privirea intensă a ochilor negri şi miraţi şi de culoarea ca de tutun a pielii, care anticipa o prospeţime catifelată şi fermecătoare. Ea s-a apucat să-i spună o istorie complicată cu tată alcoolic şi mamă prostituată, bătăi din belşug şi încercări de a o vinde căpitanilor de baleniere care ancorau în golf. Maqroll s-a lăsat îmbrobodit de povestea fetei şi a dus-o pe indiancă pe şalupa cu care făcea trafic de blănuri şi, când avea ocazia, arme de vânătoare cumpărate prin contrabandă din Alaska. Fata s-a dovedit de o senzualitate laborioasă, care avea farmecul unui erotism exersat cu o artă în care artificialul era ascuns sub un remarcabil simţ estetic. Aşa-zisa orfană s-a dovedit a fi măritată cu un polonez uriaş şi furios, care umbla să-l gâtuie pe răpitorul nevestei. Ochii saşii şi injectaţi cu sânge exprimau o ferocitate devastatoare. L-a aşteptat pe Gabier lângă şalupă, dar, din fericire, poliţia a ajuns la timp pentru a-l salva din mâinile energumenului varşovian. Maqroll a trebuit să plătească cu şaizeci de zile de închisoare delictul de *adulter indus prin fals.* Verdict care i s-a părut inventat de judecător în chiar momentul în care dădea sentinţa. Magistratul era un pitic semiparalitic care, nu se ştie de ce, îl luase la ochi pe Gabier de când îl văzuse. De n-ar fi fost frigul de care suferea nopţile, din cauza aşternutului insuficient, lunile acelea de recluziune într-o închisoare din Canada ar fi putut fi o amintire plăcută, ca de vacanţă. Se găseau acolo deţinuţi din toate colţurile lumii. Aproape toţi ispăşeau delicte împotriva proprietăţii, şi adevărul este că erau crema profesiunii lor. Cu ce învăţase acolo – şi nu îndrăznise să aplice nici chiar în perioadele cele mai crunte de penurie – ar fi putut scrie o enciclopedie despre hoţie şi ramificaţiile ei. Frigul era

insuportabil, iar autorităţile închisorii nu le dădeau deţinuţilor decât o pătură reglementară a armatei. „N-am nicio îndoială – spunea un chilian condamnat pentru că furase peşte congelat din port – că păturile sunt ale armatei, dar din armata Maiestăţii Sale împărăteasa Indiei; dacă ar fi fost ale armatei canadiene, aceasta de mult ar fi murit congelată.”

Când i-au dat drumul, pe stradă îl aştepta polonezul uriaş care, cu lacrimi în ochi, i-a spus că nevastă-sa fugise iarăşi, de data asta cu un harponier rus. Şi nu era chip să o recupereze, pentru că vaporul plecase deja spre Petropavlovsk-Kamciatski. L-a invitat la o votcă pentru a se consola reciproc de pierderea femelei cu calităţi erotice atât de remarcabile. Prevăzător, Gabierul a declinat invitaţia. Ştia că totul se putea sfârşi cu o gâlceavă zdravănă şi n-avea de gând să îngheţe iar în închisoare. Polacul l-a condus la şalupă. Maqroll se pregătea de plecare, iar omul, de pe mal, continua să recite catalogul deliciilor pierdute din cauza blestematului de harponier, şi rus pe deasupra. Se depărta de-acum de mal, iar polonezul, agitând batista udă de lacrimi, i-a mai strigat că, dacă o întâlneşte pe undeva pe indiancă, să-i spună că o aştepta fără ranchiună şi era ferm dispus să-i ofere o viaţă frumoasă.

Se lăsa întunericul peste La Plata. Zăngănitul vaselor la uşa celulei l-a readus la prezent. Mâncarea avea gustul inconfundabil, leşios şi parcă acru, de popotă. A mâncat puţin de tot, dar a mai cerut o ceaşcă de cafea şi gardianul a revenit imediat cu o cafea cam apoasă, pe care a băut-o totuşi cu plăcere. Patul înclinat şi fantasmele pe care i le creau pereţii faianţaţi în albastru deschis şi tavanul alb de sală de operaţie l-au împiedicat să doarmă liniştit. De dimineaţă i-au adus micul dejun: aceeaşi cafea apoasă şi două chifle tari ca piatra, împreună cu gardianul care a venit să ia farfuriile a venit şi cel care i-a adus şi pantofii şi

cureaua, după care primul, cel cu farfuriile, i-a spus:

— Acuşi o să vă ducă la domnul căpitan Ariza. Încălţaţi-vă şi puneţi-vă cureaua. Aveţi timp să vă spălaţi. La interogatorii e mai bine să fii proaspăt şi treaz.

Toate amănuntele astea care denotau o anumită consideraţie, cea de a doua cană de cafea, „vă rog” la fiecare pas, iar acum şi recomandările gardianului, nu prea ştia cum să le interpreteze. Nu putea fi vorba de milă, în armată asta e prima care se elimină din purtarea recruţilor. Putea fi vorba de o atitudine exclusivă a marinei. Oricum, cuvintele şi gesturile politicoase nu trebuiau să-l facă să spere compasiune sau indulgenţă din partea celor care urmau să-i decidă soarta. S-a spălat cu apa mâloasă şi călduţă care curgea cu ţârâita din singurul robinet care funcţiona. Se ştergea când s-a deschis uşa. Aceiaşi gardieni l-au condus în biroul căpitanului Ariza. Omul, în picioare, se uita la nişte hârtii de pe birou. Gărzile s-au retras, Ariza l-a poftit să ia loc. Căpitanul a început să se plimbe prin cameră ţinând hârtiile în mână, apoi le-a pus pe birou şi, sprijinindu-se de acesta, l-a privit fix pe Gabier. Purta un bluzon proaspăt, la fel de alb şi de impecabil. Pe chipul de amorez de cinema mexican nu se citea nimic. Când credea că tăcerea se va prelungi la infinit, Maqroll a fost surprins de glasul cam ascuţit şi fără nuanţe:

— Bun, pentru început, avem nişte probleme de identitate. Nu din cauza lor ai fost arestat, dar ne preocupă. Călătoreşti cu un paşaport cipriot. Ultima viză a expirat în urmă cu un an şi jumătate şi e din Marsilia. Cele de dinainte sunt din Panama, Glasgow şi Anvers. La profesie, scrie marinar. Locul naşterii, necunoscut. Un astfel de paşaport nu e de natură să liniştească autorităţile unei ţări care se află virtual în război civil. Cum comentaţi?

— E pentru prima dată, a spus Maqroll cu o seninătate foarte convingătoare, că mi se fac observaţii în privinţa

paşaportului. Am navigat mulţi ani prin Caraibe şi prin insule, mai devreme prin Mediterană şi Marea Nordului. Nimeni n-a avut obiecţii faţă de documentul meu de identitate. Dar acum înţeleg, date fiind condiţiile de aici, că un paşaport ca al meu poate da naştere la îndoieli.

— Da. După cum am spus, nu asta ne intrigă în primul rând. Mai bine să trecem la subiect: dumneata ai transportat pe creasta Tambo, pe catâri proprietate personală, cumpăraţi la ferma lui Alvarez, arme dobândite prin contrabandă. Operaţiunea s-a făcut în Panama şi la Kingston. Cei trei contrabandişti care au căzut în mâinile armatei aveau paşapoarte asemănătoare cu al dumitale, conţinând ştampile consulare care apar şi pe al dumitale. Fapta de a livra arme oricărei grupări care atentează la stabilitatea instituţiilor se pedepseşte într-un mod pe care, cu siguranţă, îl cunoşti. Aş vrea să ascult ce ai de spus.

Gabierul i-a relatat atunci căpitanului, pas cu pas, întâlnirea sa cu Van Branden, propunerea pe care i-a făcut-o acesta şi tot ce a urmat în legătură cu transportul lăzilor pe Tambo, cu cei doi străini întâlniţi acolo, cu atitudinea acestora şi propriile sale deducţii. A insistat, cu emfază şi tărie, de câte ori era cazul, că habar n-avea de conţinutul lăzilor, până când a dat de eticheta ruptă în fundul prăpastiei în care căzuse catârul şi apoi, când l-a cunoscut pe căpitanul Segura. Coincidenţa între oraşele trecute pe paşaportul său şi pe cele ale negustorilor de arme chiar asta şi era: o simplă întâmplare. Nu participase niciodată la asemenea negoţuri, nici nu cunoscuse oameni care se ocupau cu aşa ceva. Da, vânduse nişte puşti de vânătoare în Columbia Britanică, cumpărate ieftin în Alaska, dar cu alea nu puteai doborî nici măcar un biet şerif de comitat.

Căpitanul Ariza a continuat pe acelaşi ton, de parcă nici n-ar fi auzit lămuririle Gabierului:

— Nu ţi se pare de neconceput, ca să nu spun mai mult, că n-ai avut nici cea mai mică bănuială legată de o

păcăleală atât de grosolană ca aceea cu calea ferată, de venirile şi plecările lui Brandon şi de mutrele acoliţilor săi de pe Tambo? Nu te-ai gândit niciodată că se ascundea ceva în spatele acestei ditamai păcăleli pe care n-ar fi înghiţit-o nici măcar ultimul băieţandru de pe chei?

— Bineînţeles, căpitane. Van Branden sau Brandon mi s-a părut un tip destul de suspect, ca să nu mai spun de amicii lui de pe creastă. Dar am crezut că voiau să-i tragă pe sfoară pe antreprenorii căii ferate din care, în treacăt fie zis, am văzut câteva porţiuni trasate şi abandonate de mult. Nu mi s-a părut suspect că voiau să reînceapă lucrările. M-am mulţumit să iau banii, era treaba lor. Ipotezele mele au fost vagi şi experienţa îmi spune că, în multe cazuri, o mutră care nu inspiră încredere se dovedeşte până la urmă un tip cinstit şi obişnuit.

— Răspunde-mi cu da sau nu la ce te voi întreba acum – ofiţerul Serviciilor Secrete Militare vorbea acum cu o voce mai ascuţită, care trăda o uşoară nerăbdare – înainte de a vorbi cu căpitanul Segura, ai ştiut ce transportai pe Tambo? Cel mai mic indiciu, cea mai mică bănuială? Până la prăbuşirea catârului în prăpastie, credeai că duci material pentru construcţia căii ferate?

Aici era capcana, s-a gândit Gabierul. De răspunsul lui depindea, neîndoielnic, viaţa sau moartea. Încă o dată a stăruit, calm, în absoluta sa ignoranţă în ce priveşte conţinutul lăzilor şi în bănuiala că străinii voiau să-i şunteze pe antreprenorii şantierului. A relatat amănunţit întrevederea cu căpitanul Segura, cum îl pusese acesta la curent cu realitatea şi îi ceruse colaborarea cu ocazia ultimului transport, adică al lăzilor rămase în La Plata şi al celor ce aveau să mai sosească cu vaporul. A spus cum a identificat lăzile cu TNT graţie experienţei din minerit. Ariza l-a mai întrerupt ca să-i ceară anumite detalii despre întâlnirea cu căpitanul Segura şi despre implicarea lui Aníbal Alvarez, „persoană în care avem toată încrederea”,

a spus militarul în treacăt. După care a tăcut câteva minute, care Gabierului i s-au părut eterne. În cele din urmă, Ariza a vorbit din nou, de data asta cu o uşurare care i se citea pe faţă, nu în glasul îndelung exersat în poliţie:

— Nu ştiu dacă să-ţi spun că ai noroc sau n-ai deloc. Vom vedea. Dacă spusele dumitale ar fi confirmate de căpitanul Segura, situaţia ar fi clară. Numai că Segura, pe care l-am iubit şi l-am respectat cu toţii pentru curajul şi camaraderia sa, a fost ucis, împreună cu toţi oamenii lui, în timp ce încerca să asedieze depozitele de pe Tambo şi cabana minerilor. Când au venit să ridice armele şi Segura arunca în aer magaziile, le-au căzut în spate forţe mult superioare. Calitatea armamentului şi superioritatea numerică au lichidat rezistenţa eroică a soldaţilor. Căpitanul Segura a fost lovit de o grenadă cu fragmentare, când lupta era pe sfârşit. Cu el au pierit şi ultimii rămaşi lângă el. În fine, ajunge. Trebuie să mai verific unele lucruri pe care mi le-ai spus. O să mai fi interogat.

S-a ridicat şi a chemat santinela de serviciu. Reîntors în celulă, Gabierul a pornit să ţeasă o reţea de consecinţe şi deducţii menite să-i consolideze speranţa renăscută de a ieşi cu bine din capcana în care picase. După-amiază a citit din viaţa lui *poverello* din Assisi. Evocarea peisajului armonios al Umbriei, unde minunile Sfântului Francisc găseau parcă ambianţa ideală şi se petreceau cu naturaleţea simplă cu care avea să le prezinte mai apoi Giotto în frescele sale, l-a înseninat pe Gabier, ajutându-l să stabilească o sănătoasă distanţă între ghinionul lui de acum şi intimitatea fiinţei sale cel mai de neatins şi ascunse, din care izvora mereu încrederea în destinul lui adevărat. Noaptea, pentru a dormi mai bine, şi-a întins salteaua pe jos. Masa cea sinistră era de natură să-i producă presentimente întunecate.

Când i-a adus micul dejun, gardianul l-a întrebat de ce

dormise pe jos.

— Nu pot dormi pe masa asta înclinată, pe jos e mai comod. E interzis?

— Nu, a zis soldatul, adevărul e că masa asta nu e pentru dormit pe ea.

Maqroll l-a întrebat la ce folosea de fapt. Omul s-a mulţumit să zâmbească neîncrezător în pretinsa ignoranţă a prizonierului şi s-a retras fără să mai spună nimic. Nici Maqroll nu voia să ştie mai mult. Totul era clar.

A doua zi l-au scos ca să ajute la urcatul unei lăzi cu muniţii la etajul al doilea al garnizoanei, unde era mai puţină umezeală. În timp ce căra, s-a gândit la ironia sorţii, care-l obliga o dată în plus să manipuleze material de război. Seara i s-a spus că a doua zi avea să fie chemat la comandament. Într-adevăr, după micul dejun a fost condus într-un birou ale cărui ferestre dădeau spre râu. A fost invitat să se aşeze pe un scaun şi a fost lăsat singur. A intrat imediat un maior îmbrăcat într-o uniformă de campanie de o curăţenie impecabilă şi fără o cută. Şi costumul şi chipiul erau de un verde oliv ca acela al jucătorilor de pelotă. Omul era trupeş, cam congestionat la faţă şi cu respiraţie gâfâită, cu o mustaţă încărunţită şi aspect trufaş. Fuma întruna, iar mâinile îi tremurau uşor. Părea un *clubman* deghizat în militar. Cu un glas molcom şi răguşit, i-a pus nişte întrebări de rutină, asemănătoare celor pe care i le pusese Ariza. După care şi-a pus pe nas nişte ochelari cu rame aurite şi s-a uitat prin nişte hârtii puse în ordine într-o mapă vişinie de pe birou. La un moment dat, a făcut semn santinelei, care intrase după nişte documente, să ia şi prizonierul. N-a ridicat capul şi a continuat să citească, de parcă acesta nici n-ar fi existat.

Maqroll observase că o parte din hârtiile pe care le frunzărea maiorul erau scrise de mână. Erau pătate de sânge şi noroi şi păreau smulse dintr-un carnet. Scrisul, mare şi rotund, era uşor de citit. Din nou în celulă, a fost

chinuit de nesiguranţa şi de neliniştea de care crezuse că scăpase. Nu l-au părăsit toată ziua şi o bună parte din noaptea următoare. L-a visat pe maior, de data asta în ţinută de paradă, care-i explica pe un ton cordial şi monden tot felul de manevre militare tot mai complicate şi plicticoase. S-a trezit, ca de obicei, când i se aducea micul dejun. Soldatul i-a spus că avea să fie dus iar la birourile Poliţiei Secrete. O sfârşeală adâncă, o înţepeneală în tot corpul şi un gust amar în gură i-au topit şi restul puterilor pe care nu şi le refăcuse în aceste zile de claustrare. Îi venise ceasul, era clar. Şi-l lua prin surprindere, din nefericire, cu garda jos şi trupul transformat într-un sac de dureri nelămurite, care, iată, refuza să-l ajute când avea mai multă nevoie. A aşteptat toată dimineaţa să vină după el. După-prânz, a adormit, răpus. L-au trezit paşii gardianului care descuia uşa. Dormise în zăpuşeala produsă de ploaia care se anunţa şi impregnase după-amiaza cu o atmosferă de baie turcească. Chiar şi cele mai mărunte zgomote ajungeau ca prin pâsla umedă a aerului irespirabil.

— Domnul căpitan vrea să vă vorbească. Îmbrăcaţi-vă şi să mergem.

Alt gardian aştepta în faţa uşii. Gabierul şi-a trecut peste faţă şi peste corp un prosop muiat în apa tulbure de la robinet. S-a îmbrăcat cu o cămaşă curată şi nişte bermude trimise de oarbă, pe care le păstra de când era marinar. Şi-a trecut pieptenul prin părul cărunt şi rebel şi a pornit, încadrat de cei doi. În timp ce traversau curtea, picioarele îl purtau deja mai uşor. Confruntarea cu Ariza îl dezmeticise un pic. Avea să i se decidă soarta, o vigilenţă neliniştită începea să-l cuprindă; se simţea ca un jucător al unui joc complicat, în care fiecare mişcare putea fi definitivă. A intrat în biroul lui Ariza, soldaţii au plecat şi au închis uşa. Ofiţerul serviciilor secrete era acolo, învârtindu-şi pe deget inelul primit la absolvirea cursurilor

de la baza Corpus Christi, din Texas. Purta bluzonul impecabil cu însemnele la rever. Mustaţa îi răsărea pe obrazul proaspăt ras, subliniind un zâmbet uşor în legătură cu sinceritatea căruia Gabierul nu şi-a făcut iluzii.

— Ia loc, prietene, fă-te comod, i-a spus indicându-i un scaun rotitor adus din alt birou. Scaunul se răsucea la cea mai mică mişcare pe care o făcea, drept care a încercat să rămână cât mai liniştit, pentru a menţine echilibrul mobilierului diabolic. Apelativul „prietene” mai apăruse în vocabularul căpitanului şi la finalul întrevederii precedente. Acum îl rostea cu un fel de complicitate care l-a pus pe gânduri pe Gabier. S-a hotărât să intre în joc, dar să-şi controleze reacţiile şi răspunsurile.

— Ei bine, iată-ne din nou încercând să lămurim ceva care, ca să-ţi spun drept, mi se pare mai limpede decât apa. N-are cine mă convinge că eşti nevinovat. Nu admit că n-ai ştiut ce transportai pe creasta de la Tambo. Pe de altă parte, am strâns informaţii despre trecutul dumitale: contrabandă cu arme în Cipru, cu steguleţe navale trucate în Marsilia, cu aur şi covoare în Alicante, cu femei albe în Panama; şi nu mai continuu, că lista ne-ar lua câteva ore bune. Cineva cu trecutul ăsta nu transportă arme crezând că sunt instrumente de inginerie pentru o cale ferată inexistentă. Ce nu pricep este cum de te-ai mulţumit cu câteva bancnote amărâte, când puteai scoate mii de dolari.

— Cu tot respectul, domnule căpitan, a răspuns Gabierul cât putea mai calm, asta n-o puteţi pricepe pentru că nu mă cunoaşteţi. Toate activităţile din trecutul meu pe care le-aţi pomenit sunt exacte, dar există acolo nişte aspecte ascunse care nu încap într-o enumerare atât de rapidă ca aceea pe care tocmai aţi făcut-o. Dacă aş fi bănuit măcar o clipă despre ce era vorba, credeţi-mă că nu m-aş fi încurcat cu belgienii ăia, dată fiind situaţia de aici. Nu sunt genul meu de oameni. De la bun început mi s-au părut suspecţi. Eram aproape sigur că voiau să păcălească

guvernul în afacerea cu calea ferată.

— Bine. Nu ştiu. Oricum ar fi, la Statul-Major a sosit un mesaj redactat de căpitanul Segura în chiar noaptea în care a vorbit cu dumneata şi cu Aníbal Alvarez. În raportul lui apari scos de sub orice bănuială şi colaborând cu noi de bunăvoie.

Totul se potriveşte perfect cu ce ne-ai spus. De parcă n-ar fi fost de-ajuns, guvernul Libanului, prin ambasada sa, ne cere să te punem în libertate şi se pune chezaş pentru purtarea dumitale cât timp mai rămâi în ţară. Se pare că există o serie de raţiuni complexe care ne obligă să dăm curs solicitării misiunii diplomatice libaneze: avem nevoie de votul acestei ţări în nu ştiu care comisie a Naţiunilor Unite. Aşa stând lucrurile şi în ciuda rezervelor mele serioase asupra inocenţei dumitale, trebuie să trimit la Statul-Major un dosar închis şi justificat. Cu dumneata viu, lucrurile se complică.

Maqroll n-a înţeles bine la ce se referea ofiţerul, dar modul direct în care punea problema i-a trecut un fior pe şira spinării. Pesemne aveau nevoie de el mort, nu stând aici şi făcându-le probleme. N-a reuşit decât să dea din umeri, de parcă s-ar fi scuzat că era în viaţă.

— Ai să pleci de aici viu, n-avem ce face. Dar nu te mai vârî în alte probleme şi dispari cât mai repede. Cu cât mai repede, cu atât mai bine, şi s-a apucat să strângă în mapă toate hârtiile.

— Adică sunt liber?, a întrebat Maqroll cu o incredulitate patetică şi infantilă.

— Da, domnule. Adică eşti liber din clipa asta şi trebuie să părăseşti La Plata chiar acum, dacă se poate. Barca te aşteaptă. Încearcă să pleci din zona asta care e sub control militar. Dacă eşti prins la alt post, pe râu în jos, noi nu putem face nimic. Ei n-or să aştepte veşti din Orientul Mijlociu, nu e stilul lor. E limpede?

— Da, domnule căpitan, perfect limpede, a zis Gabierul

încercând să-şi ascundă euforica uşurare care-l năpădea. Dar aş prefera să aştept să se înnopteze ca să pot pleca. Cred că e mai sigur. Sper că sunteţi de acord, nu?

— Sigur, fă cum crezi, a replicat Ariza pe un ton tăios care anunţa finalul întrevederii. Acolo e barca, aici ai un permis de liberă trecere prin zonă. Măcar să-ţi folosească. Treburile sunt tare încurcate. Pleacă de cum se înserează şi deie Domnul să nu ne mai vedem.

I-a întins o hârtie semnată şi ştampilată. Apoi şi-au strâns mâinile. Gabierul s-a îndreptat spre uşă, dar s-a întors din prag şi a întrebat:

— Puteţi să-mi spuneţi ceva?

— Da, zi repede, a mârâit Ariza nerăbdător.

— Dacă n-ar fi ajuns raportul căpitanului Segura şi nici ambasada Libanului nu s-ar fi interesat de soarta mea, ce s-ar fi întâmplat cu mine?

— Cu dumneata?, şi ofiţerul s-a înecat de râs. Păi, omule! Erai mort de mult. Acum umblă liniştit şi ţine minte ce ţi-am spus: ai grijă, ţinuturile astea nu sunt pentru oameni ca dumneata.

Maqroll s-a dus să-şi ia lucrurile, de-acum neînsoţit de niciun gardian. În timp ce le băga în desaga de la doña Empera se gândea la prietenul şi tovarăşul trecutelor peregrinări, Abdul Bashur. Din eternitate, după ce murise într-un accident de avion la Funchal, continua să se ocupe de el prin intermediul rudelor şi prietenilor răspândiţi în cele patru zări. Nu trecea zi în care Gabierul să nu-şi amintească de el cu o duioşie şi un dor iremediabile. Acum, o dată în plus, îi salva viaţa. Un suspin i s-a oprit în piept. Şi-a revenit cu greu şi a părăsit garnizoana militară sub privirile indiferente ale santinelelor care îl supravegheaseră atât de atent.

În drum spre pensiunea oarbei cuvintele căpitanului Ariza îi tot sunau în urechi: „… ţinuturile astea nu sunt pentru oameni ca dumneata.” Dar poate că, de fapt, un loc

pentru el nu se găsea nicăieri pe lume. Nicio ţară în care să-şi oprească paşii. La fel ca poetul acela, tovarăş în lungi petreceri prin cârciumile şi cafenelele unui ploios oraş andin, putea spune şi el: „Îmi imaginez o Ţară, o Ţară ceţoasă şi nelămurită, o Ţară vrăjită şi feerică al cărei cetăţean să fiu. Ce Ţară e asta, şi unde? Acolo nu e nici Mossul, nici Basora, nici Samarkand. Nici Kariskrona, nici Abylund, nici Stockholm, nici Koebehavn. Nici Kazan, nici Cawpore, nici Alep. Nici Veneţia lacustră, nici himericul Istanbul, nici Île-de-France, nici Tours, nici Stratford-on-Avon, nici Weimar, nici Iasnaia Poliana, nici Alger", şi continua să evoce oraşe în care nu fusese niciodată. „Dar eu am fost în toate, îşi zicea Maqroll, în toate m-am lovit de cele mai surprinzătoare cotituri ale vieţii, iar acum părăsesc cătunul ăsta mizerabil fără să ştiu prea bine de ce-am picat în necazul ăsta mai cretin decât toate cele pe care mi le-a rezervat soarta. Nu-mi mai rămâne decât estuarul, decât lagunele deltei. Asta e tot."

Doña Empera îl aştepta nerăbdătoare: „Ce bine că te-au eliberat! Nachito mi-a spus, te-a văzut plecând din garnizoană şi-a fugit să-mi spună. L-am trimis la turc să mai ia motorină şi i-am spus să o ducă la barcă. Trebuie să pleci de cum se lasă noaptea, cu combustibil destul ca să nu te opreşti cel puţin trei zile. Nu trebuie să te opreşti acolo unde sunt puşcaşii marini." Femeia se gândise la toate. Părea să fi îmbătrânit cu câţiva ani, părul părea mai alb, spinarea mai încovoiată. Era tulburat la gândul că, în tăcere, cu resemnarea adâncă a orbilor, se frământase gândindu-se la soarta lui şi nu ştiuse dacă va ieşi din garnizoană viu sau mort. Era ceva matern în atenţia gazdei sale şi multă simpatie solidară pentru un om a cărui viaţă, nesigură şi plină de obstacole, nu semăna defel cu a ei, pierdută în acest colţ de la poalele cordilierei, pe malul unui râu cu ape tulburi şi fără nimeni alături.

L-a chemat în bucătărie să bea cafeaua făcută aşa cum îi

plăcea lui. Acolo se găseau şi lucrurile sale, în bagaje mai trebuia pus doar ce adusese în desagă. Nacho avea să se îngrijească de toate şi să le ducă la barcă. Tomasito o păzea, aşteptându-l pe Gabier şi făcând ultimele reglări la motor. Aşezaţi în faţa ceştilor cu cafea fierbinte şi neagră, cu o aromă aspră, aproape sălbatică, femeia i-a povestit în sfârşit lui Maqroll ce ştia încă de când îl cunoscuse.

— Este ceva ce-am vrut să-ţi spun mai demult. N-am făcut-o până acum pentru că nu voiam să-ţi dau o preocupare şi o amărăciune în plus, că aveai destule cu catârii lui Dumnezeu şi cu lăzile dracului acela. Acum trebuie să ştii: Flor Estévez a fost aici acum câţiva ani. A stat în casa asta şi am fost prietene bune.

O lovitură surdă în coşul pieptului i-a tăiat Gabierului respiraţia. Niciodată, nici măcar o clipă n-o uitase pe femeia care îl primise pe munte, la „Zăpada Amiralului”, hanul ei de pe marginea şoselei, unde ajunsese cu un picior pe punctul de a face cangrenă în urma muşcăturii unui păianjen de la Okuriare. Pletele ei învolburate, felul tăcut, intens, aproape religios şi cu ceva vegetal de a face dragoste, furiile ei distrugătoare şi duioşia obedientă cu care punea apoi totul la loc. Flor Estévez… cum ar fi putut s-o uite. Când s-a întors după călătoria pe râul Xurandó a căutat-o şi n-a mai găsit nimic. Casa era în ruină şi părăsită. Camionagiul care-l dusese până în locul cel mai înalt, acolo unde locuia Fior, i-a pomenit ceva de Strunga Ursoaicei. S-a dus acolo şi n-a găsit-o. A ajuns până şi să vândă ţoale femeieşti la un vad de râu, sperând că va trece într-o zi pe acolo. Iar acum, deodată, urma ei apărea ca prin minune aici. Cu glas înfundat şi trist, a întrebat-o pe oarbă ce mai ştia de prietena lui.

— Vorbea mult de dumneata. De aceea, când ai venit, te cunoşteam ca pe un prieten vechi. Flor mi-a spus că fusese obligată să părăsească hanul pentru că veniseră grănicerii şi-i confiscaseră casa pentru a o transforma într-un post de

pază. Apoi se pare că au părăsit-o şi ei. La puţin timp după asta, a fost o iarnă teribilă. S-au prăvălit stânci care au blocat şoseaua şi a trebuit să fie trasată alta, în altă parte. Nu s-a mai întors nimeni acolo, totul a devenit o ruină.

— Eu m-am întors, doña Empera. Nu mai era nimic în picioare.

— Flor Estévez, a continuat oarba, şi-a continuat viaţa aşa cum a putut. Pretutindeni întreba de dumneata. În portul cel mare, în estuar, a deschis o croitorie unde făcea rochii de ocazie şi de mireasă. Treptat, afacerea şi-a schimbat obiectul de activitate şi poliţia a început s-o ia la întrebări. Flor a vândut tot şi a luat-o pe râu în sus, din port în port. Când a ajuns aici, frigurile o epuizaseră. Nu mai avea niciun ban. O vreme a locuit aici, ajutându-mă cu pensiunea. Ne-am împrietenit. Dimineaţa, îi descâlceam pletele ciufulite, dar atât de frumoase. S-a vindecat de paludism şi a început din nou să fie foarte solicitată. Până la urmă a luat-o un căpitan de vas care lucra pentru compania petrolieră. N-am mai aflat nimic despre ea. Nici nu ştii de câte ori mi-a spus că singurul lucru care o chinuia era gândul că puteai crede că te-a părăsit şi că nu te iubea. „Am să mor cu crucea asta, zicea. Dac-aş putea să-l mai văd, măcar o clipă!” Acum ştii, iar ea, dacă n-a murit, târăşte crucea asta în continuare.

Maqroll n-a ştiut ce să mai spună. De fapt, şi-a dat seama că nu mai putea adăuga nimic. Se înnoptase. Au mai schimbat câteva cuvinte, dar se gândeau la plecare şi la senzaţia pe care ţi-o dau despărţirile, mai ales când totul se precipită, brusc, spre trecut, golind prezentul de orice sens. În cele din urmă, doña Empera a spus:

— E timpul să pleci. Mergi cu grijă. Aici o să ne aducem aminte de dumneata cu multă dragoste. Păcat că n-am terminat cărţile pe care mi le citeai. Noaptea stau acum de vorbă cu Sfântul Francisc, nici nu-ţi imaginezi cât de aproape îmi este. Este un dar şi o amintire de la dumneata

pe care am s-o păstrez până la moarte. Noi, orbii, ne încheiem astfel socotelile cu viaţa şi ne primim întunericul amintindu-ne de cei pe care-i iubim. Nu-i chiar atât de rău să fii orb, sfii? Nu cred să fie prea multe de văzut. Ce crezi?

— Că ai dreptate, doña Empera, a răspuns Gabierul tulburat. Într-adevăr, nu sunt multe de văzut, iar puţinul care merită, uneori e mai bine să-l uiţi.

S-a ridicat în picioare şi s-a apropiat de oarbă ca s-o îmbrăţişeze. Femeia l-a strâns în braţe în tăcere, fără lacrimi, fără suspine. Ea, care ştia totul, a simţit că din braţele ei pleca un bărbat care spunea adio vieţii.

Maqroll a coborât la chei, unde îl aştepta Tomasito. Nacho îi transportase deja bagajele la barcă. Motorul era pornit şi torcea cu întreruperi, semn de bătrâneţe, de cârpeli provizorii şi reparaţii efemere. Luându-şi rămas-bun de la bătrân, a avut impresia că ochii lui exprimau o simpatie caldă. Nacho, cu o faţă serioasă şi părul atent pieptănat, purta hainele noi date de doña Empera. Gabierul l-a mângâiat pe păr şi a sărit în barcă fără un cuvânt. Copilul avea ochii umezi. S-a gândit la Amparo Maria, la atitudinea ei de maja andaluză. Bătrânul a împins cu piciorul barca spre mijlocul apei. Lăsându-se în voia curentului, ambarcaţiunea s-a pierdut în noapte ca într-o lume letală şi necunoscută, în timp ce Gabierul, cu spatele, făcea un gest de adio. Sprijinit de timonă, părea un Caron obosit, copleşit de greutatea amintirilor, pornind în căutarea odihnei dorite de mult timp şi în schimbul căreia nu trebuia să plătească nimic.

Epilog

Există mai multe versiuni despre sfârşitul Gabierului. Cea mai veche dintre ele poartă un titlu prea pretenţios pentru a fi demn de crezare, şi sună aşa: „Se face inventarul anumitor viziuni memorabile ale Gabierului Maqroll, al unora dintre experienţele sale din mai multe călătorii ale sale, cât şi lista unor obiecte familiare şi vechi care i-au aparţinut.”[3] Moartea lui Maqroll aşa cum este povestită în acest opuscul, evident apocrif, este mult prea literaturizată pentru a fi credibilă. Mai târziu, într-o bucată de proză ceva mai verosimilă, unii au crezut că văd o descriere a morţii prietenului nostru. Fragmentul se intitulează „Sălaşul” şi apare într-o *Descriere a spitalelor de peste mare*[4], carte aproape de negăsit astăzi. În fine, versiunea care se potriveşte cel mai bine realităţii, bazându-ne pe anumite circumstanţe narate în *Un bel morir* şi pe care o transcriem în cele ce urmează, a avut parte de obiecţii majore din partea unor prieteni şi companioni ai Gabierului precum Ludwig Zeller, Enrique Molina şi Gonzalo Rojas. Acesta din urmă chiar a şi ameninţat că ajunge până la tribunal pentru a ataca dispariţia vechiului său camarad şi complice în multe isprăvi mai curând bahice şi amoroase decât de alt gen. Cu aceste rezerve, a căror autoritate nici nu ne gândim s-o discutăm, transcriem mărturia în chestiune, apărută acum câţiva ani într-o carte intitulată *Caravansaray*[5]*,* în care mai figurează şi alte experienţe ale lui Maqroll, acestea într-adevăr demne de crezare. Documentul, scris în versuri albe mai ample decât de obicei, se intitulează „La Lagune” şi spune următoarele:

---

3 *Summa de Magroll el Gaviero,* p. 63, Barral Editores. „Insulae Poetarum”, Barcelona, 1973.

4 *Reseña de los Hospitales de Ultramar,* p. 151 şi urm.

5 *Caravansaray,* p. 55, Fondo de Cultura Económica, México, 1981.

„Înainte de a pătrunde în lagune, Gabierul a avut ocazia de a trece în revistă unele momente din viaţa sa, din care izvorâse, cu o constanţă regulată şi plăcută, însăşi raţiunea zilelor sale, motivele care-l făceau să învingă mereu chemarea blândă a morţii.

Coborau râul într-o barcă ruginită, o mică şalupă cu care pe vremuri se transporta *fuel-oil* în zonele mai înalte şi care fusese retrasă de mulţi ani. Un motor diesel împingea cu un efort astmatic ambarcaţiunea, în mijlocul unui zăngănit metalic dezastruos.

Erau patru pasageri în barcă. Se hrăneau cu fructe, multe din ele necoapte încă, culese de pe mal atunci când acostau ca să repare o avarie a maşinăriei infernale. Uneori apelau şi la carnea animalelor care pluteau, înecate, pe suprafaţa mâloasă a apei.

Doi dintre pasageri au murit în convulsii după ce-au devorat un şobolan de apă care i-a privit, în timp ce-l ucideau, cu nişte ochi plini de ură. Doi tăciuni de o incandescenţă dementă în faţa morţii inexplicabile şi prelungite.

Astfel, Gabierul a rămas doar cu o femeie care, rănită într-un scandal de bordel, urcase pe barcă într-un port din interior. Avea hainele sfâşiate şi nişte plete negre pe care sângele se uscase lipind părul. Răspândea o aromă dulce-acrişoară, ceva între fruct şi felină. Rănile i s-au vindecat repede, dar malaria a prăbuşit-o într-un hamac atârnat de suporţii metalici ai unui acoperiş precar din plăci de zinc ce proteja timona şi comenzile motorului. Gabierul nu ştia dacă femeia tremură de febră sau din cauza vibraţiilor alarmante ale elicei.

Maqroll menţinea cursul în mijlocul râului, aşezat pe o bancă de lemn. Se lăsa dus de curent şi nu se obosea prea mult să evite bulboanele şi bancurile de nisip, tot mai dese pe măsură ce se apropiau de lagune. Acolo râul începea să se confunde cu marea şi se prelungea într-un orizont

mlăştinos şi salin, tăcut şi calm.

Într-o zi, motorul a tăcut dintr-o dată. Pesemne că metalul sucombase în faţa efortului la care fusese supus atâţia ani. O tăcere adâncă s-a pogorât peste călători. Apoi, plescăitul apei care se lovea de prova joasă a bărcii şi vaietele slabe ale bolnavei l-au scufundat pe Gabier în somnolenţa tropicelor.

Atunci a reuşit el să izoleze, în delirul lucid dat de foamea implacabilă, semnele cele mai familiare şi recurente care-i hrăniseră esenţa anumitor ceasuri ale vieţii. Iată o parte din aceste clipe, evocate de Gabierul Maqroll în timp ce pătrundea, fără ţel, în lagunele de la vărsarea râului:

O monedă care i-a căzut din mână, rostogolindu-se pe o stradă din Anvers până a căzut în canal.

Cântecul unei fete care întindea rufe pe coverta unei şalande oprite ca să aştepte deschiderea ecluzei.

Soarele care aurea lemnul patului în care dormise cu o femeie a cărei limbă nu reuşise s-o înţeleagă.

Aerul dintre copaci anunţând răcoarea dătătoare de forţe înainte de a ajunge la „Arena”.

Dialogul purtat cu vânzătorul de medalii miraculoase într-o tavernă turcească.

Zgomotul cascadei care acoperea glasul femeii din plantaţia de cafea care venea atunci când el îşi pierduse deja speranţa.

Focul, da, flăcările care lingeau cu o grabă implacabilă zidurile înalte ale unui castel din Moravia.

Clinchetul paharelor ciocnite într-un bar sordid de pe Strand, unde a aflat de cealaltă faţă a răului, care se dizolvă, încet şi fără surprize, în indiferenţa celor prezenţi.

Gemetele prefăcute ale târfelor bătrâne care, goale şi înlănţuite, imitau ritul uzat al dorinţei într-o cămăruţă din Istanbul care dădea spre Bosfor. Ochii figurantelor priveau pereţii pătaţi în timp ce dârele de *khol* li se scurgeau pe

obrajii fără vârstă.

Un imaginar şi lung dialog cu Prinţul de Viena şi planurile Gabierului pentru o acţiune în Provenţa, destinată să salveze o moştenire improbabilă a nefericitului urmaş al casei de Aragon.

Alunecarea aceea a pieselor unei arme de foc după ce a fost unsă şi curăţată minuţios.

Noaptea aceea când trenul s-a oprit în depresiunea fierbinte. Zgomotul apei lovite de pietrele abia bănuite, sub lumina lăptoasă a astrelor. Un plânset între bananieri. Singurătatea acţionând ca un oxid. Aroma vegetală care venea din întuneric.

Toate istoriile şi minciunile despre trecutul său, acumulate până la a zămisli altă fiinţă, tot timpul prezentă şi, fireşte, mai dragă decât propria sa fiinţă, palidă şi vană existenţă compusă din naufragii şi vise.

O trosnitură a mobilei, care l-a trezit în umilul hotel de pe Rue du Rempart, lăsându-l, în plină noapte, pe malul unde doar Dumnezeu dă seamă de semenii noştri.

Pleoapele care vibrau cu viteza autonomă a celui care se ştie deja în mâinile morţii. Pleoapa omului pe care a trebuit să-l ucidă, cu silă şi fără ranchiună, pentru a păstra o femeie pe care deja nu mai putea s-o sufere.

Toate aşteptările. Tot golul timpului fără nume, tocit în nerozia afacerilor, a demersurilor, a călătoriilor, a zilelor goale, a itinerariilor greşite. Toată viaţa asta căreia îi cere, acum, în umbra rănită prin care se târăşte spre moarte, un pic din materia ei neuzată la care crede că are dreptul.

După câteva zile, şalupa pazei de coastă a găsit barca împotmolită între manglieri. Femeia, deformată de o umflătură uriaşă, răspândea o duhoare insuportabilă care se întindea cât toată mlaştina. Gabierul zăcea chircit la baza timonei, trupul uscăţiv părea o grămadă de rădăcini arse de soare. Ochii, larg deschişi, rămăseseră aţintiţi spre neantul anonim în care morţii îşi găsesc alinarea care le-a

fost interzisă cât timp au rătăcit prin viaţă.”

Cuprins